

IZKUŠNJE IN IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V ČASU EPIDEMIJE

EXPERIENCES AND CHALLENGES OF EDUCATION
DURING EPIDEMIC

MIB d.o.o.
MIB EDU
ITEI

ZBORNİK

II. strokovna mednarodna
(Slovenija, Hrvaška, Črna Gora, Ni-
zozemska, Bosna in Hercegovina,
ZDA) konferenca
za učitelje in vzgojitelje 2021

IZKUŠNJE IN IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V ČASU EPIDEMIJE

ZBORNİK

II. strokovna mednarodna
(Slovenija, Hrvaška, Črna Gora,
Nizozemska, Bosna in
Hercegovina, ZDA) konferenca za
učitelje in vzgojitelje 2021

IZKUŠNJE IN IZZIVI VZGOJE IN IZOBRAŽEVANJA V ČASU EPIDEMIJE

II. strokovna mednarodna (Slovenija, Hrvaška, Črna Gora, Nizozemska, Bosna in Hercegovina, ZDA) konferenca za učitelje in vzgojitelje 2021 (on-line)

Zbornik

Urednica: mag. Maruška Željeznov Seničar

Oblikovanje in postavitve: MIB d.o.o.

Založba: MIB d.o.o., Reška ulica 11, 1000 Ljubljana, Slovenija

Za založbo: Borut Seničar

E-pošta: info@mib.si

Spletni portal: www.mib.si

Izid: 26. 8. 2021, Ljubljana

Naklada: on-line, pdf

Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 134323459
ISBN 978-961-7040-27-2 (PDF)

Kazalo

- 5 Šport na daljavo s pomočjo aplikacije ZOOM/Physical Education distance teaching using the ZOOM application - *Viktorija Rangus*
- 8 Delo na daljavo: izziv, uspeh, vsakdanjik/Teleworking: challenge, success, everyday life - *Jernej Regvat*
- 12 Interesne dejavnosti na daljavo?/Interesting remote activities? - *Natalija Kovše*
- 16 (Spregladani) žalujoci otroci v času šolanja na daljavo/(Overlooked) grieving children during distance learning - *Polona Otoničar Pajk*
- 20 Izzivi poučevanja tujega jezika na daljavo/Challenges in distance english teaching - *Veronika Zajec*
- 23 Izzivi šolanja na daljavo v 4. razredu/Challenges of distance learning in 4th grade - *Petra Sedminek Malnar*
- 27 Delo na daljavo s predšolskimi otroki s posebnimi potrebami/Teleworking with preschool children with special needs - *Monika Rajšp*
- 30 Novi izzivi, novi podvigi v času epidemije/New challenges, new feats during the epidemic - *Natalija Rovan*
- 33 Iznajdljivost pri delu s predšolskimi otroki s posebnimi potrebami preko zaslona/Ingenuity in online working with preschool children with special needs. - *Barbara Grižon*
- 37 Delo na daljavo v času druge korona izolacije na OŠ Stična/Teleworking during the second corona isolation at Stična Primary School - *Elizabeta Kadunc - Križaj*
- 40 Delo na daljavo kot izziv/Teleworking as a challenge - *Marjetka Breznik*
- 43 Virtualna geografska ekskurzija/Virtual geographic excursion - *Vesna Markelj*
- 47 Poučevanje na daljavo – pot do uspeha/Distance learning - the path to success - *Tanja Špehar*
- 51 Naši razredni projekti/Our class projects - *Ana Štor*
- 53 Pouk italijanščine na daljavo/Distance learning Italian - *Miranda Majcan Rajković*
- 57 Projekt: Kamera teče!/The Project: Camera is running! - *Mojca Fuchs Lukežič*
- 61 Vloga, pomen in uporaba lutke pri poučevanju na daljavo na razredni stopnji v osnovni šoli/The role and purpose of using a puppet in remote education at classroom level in primary schools - *Jasna Klančičar*
- 64 Prisluhni otroškemu zanimanju/Listen to children's interest - *Maja Robek*
- 67 Šola se je »preselila« k meni domov/The school »moved« to my home - *Anja Tekavčič*
- 71 Kako poskrbeti za boljše počutje med delom na daljavo/How to feel better while working remotely - *Kludia Turković*
- 73 Fleksibilnost učitelja v času epidemije/Teacher flexibility during an epidemic - *Jasmina Gujzman*
- 76 Kako sem se spopadla z delom na daljavo v 1. razredu OŠ/How i dealt with distance teaching in the first grade of elementary school - *Suzana Menoni - Planinšek*
- 80 Mar mi je. Zame, zate, za nas!/I care. For me, for you, for us! - *Božena Krivec*
- 84 Pozitivne izkušnje poučevanja angleščine v času epidemije/Positive experience when teaching English online - *Helena Erčulj*
- 87 Poučevanje likovne umetnosti na razredni stopnji v času epidemije/Teaching fine arts in primary school during the epidemic - *Marjana Likar*
- 91 Teden dni dejavnosti v času pouka na daljavo/A Week of School Activities during Distance Learning - *Irena Vavričuk*
- 94 Podaljšano bivanje kot spodbuda ustvarjalnosti na daljavo/After-school care as an encouragement of longdistance creativity - *Tomaž Tičar*
- 97 Razvijanje predopismenjevalnih zmožnosti in dejavnosti prvošolcev v času epidemije/Developing Preliteracy Skills and First Graders' Activities During the Pandemics - *Katja Ajlec*

- 100 Pozdrav ptic miru na OŠ Ob Dravinji/“Greeting to the Birds of Peace” at the Primary School Ob Dravinji - *Špela Sivka*
- 104 Pouk slovenščine – ostanimo v gibanju, ostanimo zdravi/Slovene language lessons - let's stay on the move, let's stay healthy - *Aleksandra Lorbek*
- 108 Eksperimenti v času epidemije/Experiments during the epidemic - *Teja Plešnik*
- 114 Ko ostanemo doma in povezani/When we stay at home and connected - *Petra Peternelj*
- 117 Vključitev vseh učencev v šolanje na daljavo – velik izziv/Engaging all pupils in distance learning - a big challenge - *Blanka Mladkovič*
- 120 Aktivni odmori v času pouka na daljavo/Active breaks during distance learning - *Monika Ravnikar Bobnar*
- 123 Oh, to čudno leto življenja v vrtcu/Oh, what a peculiar year of life in nursery school - *Polonca Cijan*
- 127 Komunikacija in sodelovanje s starši v času epidemije/Communication and cooperation with parents during the epidemic - *Ajda Robežnik*
- 129 Nujno varstvo v vrtcu v času epidemije/Emergency care in kindergarten during an epidemic - *Mateja Lampret*
- 133 Epidemija in zaprtje vrtca - priložnost za razvoj otrok na področju vsakdanjega življenja/The epidemic and the closure of the kindergarten - an opportunity for the development of children in everyday life - *Janja Kovše*
- Mednarodni prispevki
- 136 Medupredmetno povezivanje obrazovnih sadržaja u nastavi na daljinu/ Interdisciplinary connection of educational contents in distance teaching - *Čupić Marko*
- 136 „Zoomiraj se“/Zoom in - *Sonja Srebačić*
- 138 Prednosti i nedostaci školskog modela b tijekom pandemije covid-19 bolesti/ Advantages and disadvantages of school model b during a covid-19 disease pandemic - *Ivana Zemunik, Tamara Banović*
- 144 Obrazovanje tijekom epidemije u OŠ Brodarica, Šibenik Primjena (digitalnih) alata u redovnoj i online nastavi STEM predmeta/Education during the epidemic in Brodarica Elementary School, Šibenik Application of (digital) tools in regular and online teaching of STEM subjects - *Sandra Lacić, Višnja Šuperba, Ivana Križanac*
- 145 Radni i socijalni aspekti funkcioniranja predškolskih ustanova u Republici Hrvatskoj uslijed propisanih epidemioloških mjera/Work and social aspects of the functioning of preschool institutions in the Republic of Croatia due to prescribed epidemiological measures - *Katarina Turković Gulin*
- 150 Posebnosti on-line nastave u odgoju i obrazovanju učenika s oštećenjem sluha i /ili govorno - jezičnim/Peculiarities of online teaching in the upbringing and education of students with hearing and / or speech - language impairments - *Koraljka Bakota, Katarina Pavičić Dokoza*
- 150 On-line vrtić/On-line kindergarten - *Maja Domović, Martina Kazić*
- 151 Suradnja s roditeljima tijekom epidemije COVID-19 u Dječjem vrtiću Radost Crikvenica/Cooperation with parents during the COVID-19 epidemic in the Radost Crikvenica Kindergarten - *Vlatka Pobor, Melita Čop*
- 155 Prilagođavanje nastave novim okolnostima uslijed epidemije corona virusa/ Adapting teaching to new circumstances due to the coronavirus epidemic - *Milica Jelić*

- 156 Uticaj epidemije na socijalnu interakciju djece/The impact of the epidemic on the social interaction of children - *Pava Janjić*
- 157 Efekti vaspitno-obrazovnog rada u vrijeme epidemije/Effects of educational work during the epidemic - *Sanja Janjić*
- 159 Tjelesni i zdravstveni odgoj - Vježbanje u doba korone Poštivanje mjera - DISTANCA/Physical and health education - Exercise in the age of the corona Observance of measures - DISTANCE - *Kanita Granov*
- 162 Partnerstvo odgojno-obrazovnih dionika - škole i obitelj tijekom epidemije/ Partnership of educational stakeholders - schools and families during the epidemic - *Ana Anić Opašić*
- 163 Vključevanje otrok priseljencev v pouk na daljavo/Involvement of immigrant children in distance learning - *Tina Svetičič*

ŠPORT NA DALJAVO S POMOČJO APLIKACIJE ZOOM

Povzetek: Pri predmetu šport z redno, sistematično in kvalitetno vadbo prispevamo, krepimo in spodbujamo k skladnemu telesnemu, spoznavnemu, čustvenemu, moralnemu, duhovnemu in socialnemu razvoju posameznega učenca. Z različnimi športnimi vsebinami zadovoljujemo primarno potrebo posameznika po gibanju ter krepimo in ohranjamo zdrav življenjski slog (ustrezna kondicijska pripravljenost, telesna nega, zdrava prehrana, razbremenitev in sprostitve; ravnovesje med športno dejavnostjo, počitkom in spanjem; odpornost proti boleznim, sposobnost prenašanja napora; nevtralizacija negativnih učinkov dolgotrajnega sedenja in dela za računalnikom...). Zaradi neugodne epidemiološke slike širjenja korona virusa smo vse vzgojno – izobraževalne ustanove širom Slovenije po jesenskih počitnicah »ponovno« pričele s poučevanjem na daljavo. Pozitivne izkušnje poučevanja na daljavo s pomladnega obdobja pri predmetu šport sem želela nadgraditi. Učencem sem se želela še bolj približati, jim prisluhniti, ter biti predvsem v neposrednem stiku z njimi vsaj enkrat na teden, zato sem se odločila za uporabo aplikacije ZOOM že takoj na začetku dela na daljavo drugega vala epidemije. Ključne besede: pouk na daljavo, IKT, športna aktivnost, psihofizično zdravje

PHYSICAL EDUCATION DISTANCE TEACHING USING THE ZOOM APPLICATION

Abstract: In Physical Education with regular, systematic and quality exercise we encourage harmonious physical, cognitive, emotional, moral, spiritual and social development of each individual. With various sports content we satisfy the primary need of the individual for exercises. With exercise we strengthen and maintain a healthy lifestyle (adequate fitness, physical fitness) body care, healthy diet, stress relief and relaxation; balance between sports activity, rest and sleep; disease resistance, ability to tolerate effort; neutralization of negative effects of sitting for long hours and working at a computer...). After the autumn holidays educational institutions throughout Slovenia started teaching at a distance due to the unfavorable epidemiological picture and the spread of the coronavirus. In Physical Education my aim was to upgrade positive experience of distance teaching from the spring period. Right at the beginning of the second wave of the epidemic I decided to use ZOOM once a week for remote teaching. I wanted to get closer to the students, listen to them, and especially be in direct contact with them.

Key words: distance learning, IKT, sports activity, psychophysical health

1 Uvod

15. marca 2020 je bila uradno razglašena epidemija korona virusne bolezni. Vlada Republike Slovenije je sprejela Odlok o začasni prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja ter univerzah in samostojnih visokošolskih zavodih, s katerim je bilo od 16. marca 2020 do preklica zaradi preprečevanja širjenja nalezljive bolezni COVID – 19 prepovedano zbiranje ljudi v vseh izobraževalnih ustanovah. Tako so vrata osnovnih šol ostala zaprta vse do 18. 5. 2020, ko so se v šolske klopi vrnili učenci prvega vzgojno–izobraževalnega obdobja. V drugem valu epidemije so ostala šolska vrta zaprta kar 14 tednov (od 19. 10. 2020 do 12. 2. 2021), ter je pouk potekal na daljavo. Šole in vsi njeni deležniki: učenci, učitelji in starši smo se znašli v povsem novi in neznani situaciji. Pred nami je bil izziv poučevanja na daljavo, katerega smo se lotili na vsaki šoli nekoliko drugače. Pri organizaciji pouka na daljavo je bilo potrebno najprej ugotoviti, s kakšno Informacijsko – komunikacijsko tehnologijo (IKT) je opremljena šola, ter s kakšno IKT razpolagajo učenci, oziroma njihovi starši (računalniki, tablice, pametni telefoni, dostop do internetne povezave). V prvem trenutku sta bili možnosti povezave z učenci predvsem dve: spletne učilnice Moodle in e-pošta. Vsekakor je bila za učitelje stvar vse prej kot enostavna. Pouk na daljavo je pri večini predmetov potekal pred takšnimi in drugačnimi zasloni od računalnikov, tablic, pametnih telefonov, kar je pomenilo, da bodo učenci pri opravljanju svojih učnih obveznostih pri posameznih predmetih večino časa presedeli v prisiljeni telesni drži.

Učni načrt za predmet šport v opredelitvi predmeta pojasnjuje, da si z izbranimi cilji, vsebinami, metodami in oblikami dela prizadevamo in prispevamo k skladnemu biopsihosocialnemu razvoju mladega človeka, sprostitvi in kompenzaciji negativnih učinkov večurnega sedenja. Ob sprotni skrbi

za zdrav razvoj ga vzgajamo in učimo, kako bo v vseh obdobjih življenja bogatil svoj prosti čas s športnimi vsebinami. Z zdravim življenjskim slogom bo tako lahko skrbel za dobro počutje, zdravje, vitalnost in življenjski optimizem. Športni pedagogi smo bili potisnjeni v še večji izziv, kako se lotiti poučevanja na daljavo pri predmetu šport, saj le ta temelji na praktičnem delu, gibanju, teku, skokih... V času karantene in omejitev je bilo še toliko bolj pomembno najti načine, kako učence zvabiti h gibanju in stran od zaslonov.

Redno in zadostno gibanje je namreč izjemno pomembno za razvoj otrok in mladostnikov, saj vpliva na njihov celostni telesni in umski razvoj. Raziskave dokazujejo, da redna in kontinuirana telesna vadba vpliva na dobro počutje in zdravje v vseh življenjskih obdobjih. Otroci, ki se radi in redno gibajo v mladosti, tak vzor in način življenja praviloma ohranijo vse življenje. Priporočila Svetovne zdravstvene organizacije (SZO) pravijo, da za doseganje večine koristi za zdravje pri otrocih in mladostnikih zadošča vsaj ena ura zmerne telesne dejavnosti na dan. Novejše študije pa za preventivo pred srčno-žilnimi boleznimi pri mladostnikih priporočajo za okoli 30 minut daljšo zmerno telesno dejavnost na dan, kot jo priporoča SZO. Zadostna telesna aktivnost je varovalni dejavnik zdravja, saj vpliva tako na telesno kot duševno zdravje in kvaliteto življenja. Različne epidemiološke raziskave so pokazale, da telesna vadba varuje pred večino kroničnih nenalezljivih bolezni, krepi kosti in mišice, vzdržuje psihofizične in funkcionalne sposobnosti telesa, pripomore k zmanjšanju stresa in depresije ter pomaga pri povečevanju samozavesti.

2 Model poučevanja športa na daljavo na naši šoli

Uvodne ure poučevanja športa na daljavo so bile namenjene motivaciji učencev ter pojasnilom, zakaj je ravno v času epidemije za ohranitev psiho-fizičnega zdravja izjemno pomembno, da se gibamo vsak dan. V okviru strokovnega aktiva za predmet šport smo se športni pedagogi dogovorili, da bomo pri delu na daljavo delovali v dvojicah. Posamezni par je bil odgovoren za pripravo učnih gradiv, katere smo učencem posredovali v spletni učilnici za dva razreda. Konkretno je to pomenilo, da sem bila s kolegom odgovorna za pripravo in posredovanje učnih gradiv za učence 4. in 5. razreda.

A. Informacijsko-komunikacijska tehnologija, kot orodje za izvedbo poučevanja na daljavo

Informacijsko-komunikacijska tehnologija se je v času epidemije tudi pri pouku športa na daljavo pokazala kot uporabno sodobno didaktično orodje. Omogočila nam je šolanje na daljavo, saj je večina učiteljev in učencev dobro opremljena z IKT pripomočki. Na začetku epidemije sta bili možnosti povezave z učenci dve: spletne učilnice Moodle in šolska e-pošta. Tudi v času šolanja na daljavo so morali učenci opraviti enako število ur športa tedensko, kakor so imeli v urniku pri pouku v živo v šoli. Za učence 4. in 5. razreda sva s kolegom trikrat tedensko nalagala gradiva v spletno učilnico.

B. Motivacija učencev

Učence je bilo potrebno spodbuditi k redni vadbi, da bi ostali zdravi, zato jih je bilo potrebno motivirati. Le redki najstniki se namreč v zadostni meri zavedajo pomena gibanja za ohranjanje psihofizičnega zdravja. Brez zunanje spodbude bi se le redki učenci vsakodnevno ukvarjali s športom v času izolacije. Poznamo notranjo in zunanjo motivacijo. Notranje smo motivirani, kadar naredimo nekaj »iz veselja«, zato, ker nam je všeč, zunanje pa smo motivirani zaradi zunanjih spodbud, nagrade, denarja, pohvale. Praviloma je motivacija otrok in mladih v športu izrazito notranja. Mladi želijo v športu uživati v sami aktivnosti. Zanje je šport igra, ki jih sprošča in osrečuje (Tušak, 2001). Pri poučevanju na daljavo je ohranjanje motiviranosti učencev izjemno težko. Da so učenci pri športu občutili notranje zadovoljstvo, jim je bila v veliki meri omogočena prosta izbira in čas vadbe.

C. Zagotavljanje redne in kontinuirane vadbe učencev

Redna gibalna dejavnost pozitivno učinkuje na imunski sistem in pomembno prispeva k ohranjanju in razvoju osnovnih motoričnih (gibalnih) sposobnosti posameznika, kot so: moč, vzdržljivost, gibljivost, koordinacija, ravnotežje. Z dobro telesno pripravljenostjo postane posameznik močnejši, spretnejši, telesno bolj vzdržljiv, da kljubuje vsakodnevnim obremenitvam. Moč je temelj gibalnih sposobnosti, pomembna pa je tudi vzdržljivost. Redno gibanje je tesno povezano s telesnim zdravjem, to pa posledično z duševnim (Berčič, 2010). Z redno vadbo se izboljša naše splošno razpoloženje, hitreje se odpočijemo ter nadomestimo energijo in lažje premagujemo stres in vsakdanje napetosti. Za učence sem pripravila nabor primernih športov in aktivnosti v času karantene. Na začetku, ko so bile omejitve zelo stroge, so v stanovanju izvajali predvsem vaje za moč, gibljivost, ravnotežje in sprostitve. Učenci so morali v Dnevniku športnih aktivnosti navesti katero športno aktivnost so iz-

vedli v določenem dnevu ter dnevnik ob koncu tedna oddati v spletno učilnico. Same dejavnosti so bile v času šolanja na daljavo prilagojene, učenci pa so imeli veliko več možnosti pri prosti izbiri ter organizaciji izvedbe vadbe. Izbirali so lahko med hojo, tekom, kolesarjenjem, rolanjem, vajami za razvoj moči in gibljivosti...

D. Nadaljevati z učno snovjo, ki je bila zaradi epidemije pri rednem pouku v šoli prekinjena
S snovjo predmeta šport je bilo potrebno nadaljevati na daljavo tam, kjer se je v živo v šoli zaključilo po učnem načrtu. V dani situaciji smo izkoristili možnost poglobljene predelave teoretičnih vsebin posameznega športa: ponovili in utrdili smo pravila, osnove posameznih elementov tehnike. Učenci 4. in 5. razreda imajo v skladu s predmetnikom 3 ure športa tedensko. V času poučevanja na daljavo smo v spletni učilnici za posamezni razred po prilagojenem urniku objavljali gradiva, kjer so se učenci srečali s teoretičnimi vsebinami posamezne športne panoge. V gradivih sem večkrat uporabila posnetke, objavljene na spletu, kjer je bila prikazana pravilna izvedba tehnike določene športne vadbe. Z vidika varnosti vadbe sem učencem pošiljala vaje, katere so poznali in smo jih izvajali v živo v šoli, predvsem v uvodnem delu ure, kjer je potrebno mišice ogreti, da ne prihaja do poškodb.

E. Video konference

Možnosti izvedbe pouka na daljavo preko video konferenčnega sistema Zoom smo se začeli posluževati v jesenskem valu epidemije. Glede na število ur pouka športa v posameznem razredu smo eno uro tedensko izvedli preko Zoom-a. Pri učencih je bil tak način dela in vadbe zelo dobo sprejet, učitelji pa smo lahko v »živo« preverili kako učenci delajo doma, ali jim vadba ustreza, skratka pridobili smo čim več povratnih informacij tudi za načrtovanje dela na daljavo za vnaprej.

3 Zaključek

Po ponovnem povratku učencev in učiteljev v šole in poučevanja športa na šolskih igriščih in v telovadnici lahko rečemo, da je bilo poučevanje športa na daljavo na naši šoli načrtovano in izvedeno v pravi smeri. Povratne informacije učencev v živo in preko e pošte so bile pozitivne, poročali so o tem, da so bili zadovoljni z navodili in so delali po njih. Prispevek in organizacija pouka športa na daljavo je bil za učence zelo pester, saj je vključeval vse – od video-ponazoritev vadbe, PowerPoint predstavitev teoretičnih vsebin do športnih vzpodbud pomena vsakodnevnega gibanja. Najbolj pa so bili učenci veseli in zadovoljni z izvedbo ure športa enkrat tedensko preko aplikacije ZOOM v drugem valu epidemije. Učenci so v tem času spoznali, da je gibanje »čudežna tabletk« za ohranjanje zdravja, dobrega počutja in optimizma. Pri ostalih predmetih so imeli pri poučevanju na daljavo še več obveznosti, zato so jim športne vsebine predstavljale razbremenitev in sprostitev po večurnem sedenju za računalnikom. V času poučevanja na daljavo so učenci predvsem pogrešali sošolce ter igranje nogometa in med dvema ognjema, kajti šport brez igre je kot življenje brez radosti. Učenje na daljavo je v tem čudnem času odprlo učencem in učiteljem povsem novo komunikacijo, bolj smo se posvetili drug drugemu ter prisluhnili drug drugemu.

Literatura

- Berčič, H. (2015). Redna telesna in raznolika gibalno/športna dejavnost naj bosta temeljni sestavini kakovostnega staranja. V: Kongres športa za vse
- Pistotnik, B. (2017). Osnove gibanja v športu: osnove gibalne izobrazbe. Ljubljana; Fakulteta za šport.
- Tušak, M. (2001). Psihologija športa mladih. Ljubljana; zavod za šport Slovenije.

DELO NA DALJAVO: IZZIV, USPEH, VSAKDANJIK

Povzetek: Izobraževanje na daljavo je prineslo korenite spremembe v razmišljanju o poučevanju. Spopasti smo se morali z mnogimi izzivi (tehnični, didaktični, različne socialne slike učencev, ...). Pouk smo poskušali čim bolj približati učencem. Priredili smo urnik, ki je bil učencem bolj prijazen. Videokonference smo prilagodili oz. nadgradili v smislu približanja realnemu pouku v učilnici tako, da smo povezali videokonferenco z uporabo interaktivne table. Učenci so sledili nastajanju tabelske slike, imeli so možnost izbire poti, po kateri so prišli do znanja in imeli so možnost sodelovalnega učenja (delo v skupinah ali parih). Opisana rešitev uporabe interaktivne table se lahko posname in objavi v spletnih učilnicah. Tako lahko učenci ponovno pregledajo predelane vsebine, ponovijo snov oz. nadoknadijo zamujeno. Tovrstni način dela lahko uporabimo tudi v običajnih razmerah, ko pouk poteka v šoli, npr. pri dolgotrajno bolnih, dalj časa odsotnih športnikih, učencih v karanteni in podobno. Uporabimo ga lahko pri t.i. hibridnem načinu poučevanja (del učencev od doma, del v šoli), v celotnem oddelku, manjših učnih skupinah ali pri manjših skupinah učencev (npr. izvajanje ur dodatne strokovne pomoči).

Ključne besede: Izobraževanje na daljavo, interaktivna tabla, sodelovalno učenje, hibridno učenje

TELEWORKING: CHALLENGE, SUCCESS, EVERDAY LIFE

Abstract: Distance learning has brought radical changes in the way of thinking about teaching. We had to deal with many challenges (technical, didactic, different social status of students, ...). We tried to bring the lessons as close as possible to the students. We arranged a schedule that was more student-friendly. We upgraded videoconferencing to approach normal classroom lessons by connecting videoconferencing using an interactive whiteboard. Students followed the creation of the board picture. They had the opportunity to choose the path along which they came to knowledge and had the opportunity to collaborative learning (work in groups or pairs). The described solution of using an interactive whiteboard can be recorded and published in online classrooms. Students can also review the processed content, repeat the material or make up for lost time. This way of working can also be used in normal situations when classes are held at school, (long-term sickness, long-term absent athletes, quarantined students, ...). It can be used in hybrid teaching methods (part of students from home, part at school), in the whole class, in small study groups or in smaller groups of students (additional professional help).

Keywords: Distance learning, interactive whiteboard, collaborative learning, hybrid learning

Uvod

Ukrepi za zajezitev širjenja novega koronavirusa so nas postavili pred novo, neznano situacijo. Pouk smo iz učilnic preselili na domove učencev, kar pomeni, da smo bili učitelji in učenci fizično ločeni. Zato smo se spopadli z izzivom pouka na daljavo. Pouk na daljavo se seveda bistveno razlikuje od pouka v učilnicah. Tako učenci kot učitelji smo se morali na nov, drugačen način dela prilagoditi. Prilagoditve so bile nujne na vseh ravneh – od organizacijskih prilagoditev (tehnična oprema, prilagoditev urnika) do prilagoditev pouka (delo učiteljev preko spletnih učilnic in videokonferenc, organizacija dela in časa pri učencih, drugačne metode učenja, večja samostojnost in odgovornost učencev). Pri tem je nemalokrat prišlo do raznih izzivov, ki smo jih poskušali sproti reševati, da smo lahko nemoteno izvajali učni proces.

Organizacijske prilagoditve

Na naši šoli pred pandemijo nismo uporabljali spletnih učilnic, zato je bila vzpostavitev spletnih učilnic (Moodle) za vse razrede prioriteta. Odločili smo se, da smo učilnice organizirali po oddelkih, znotraj oddelka pa po predmetih. Tako so učenci vedno vstopali le v eno učilnico. V posamezni učilnici smo poglavja organizirali kot predmete. Vsak učitelj na predmetni stopnji je poskrbel za svoje predmete v tistih razredih, v katerih je poučeval. Učenci so tako imeli vse predmete na enem mestu in jim ni bilo potrebno prehajati med posameznimi učilnicami. Po priporočilih Zavoda RS za šolstvo (ZRSŠ 2020) smo prilagodili tudi urnik za posamezne oddelke. Prilagodili smo ga tako, da so imeli učenci manj predmetov v enem dnevu. Tako so se lahko bolje posvetili tem predmetom in si lažje organizirali delovni dan. Manj obremenjene učitelje smo aktivirali kot pomoč učencem, ki so

imeli kakršne koli težave. Sprva smo učitelji izvajali pouk preko spletnih učilnic, vendar se je kmalu pokazalo, da tako nimamo neposrednega stika z učenci. Zato smo uvedli pouk preko videokonferenc z uporabo orodja MS Teams. Videokonference smo izvajali glede na prilagojen urnik in v dogovoru z učenci. Da bi povečali nivo organizacije, smo kmalu vzpostavili urnik videokonferenc. Organizirali smo jih tako, da so učenci imeli vsaj dve in ne več kot štiri ure videokonferenc dnevno. Tako smo po eni strani učence aktivirali zjutraj (da so lažje vzpostavili dnevno rutino) in jih hkrati nismo preveč obremenili. S tem smo preprečili tudi neenakomerno porazdelitev videokonferenc v posameznem tednu. S takšno celostno prilagoditvijo so učenci natanko vedeli, kdaj imajo kakšen predmet na urniku, kdaj se bo izvajal videokonferenčno in kdaj kot samostojno delo preko zadolžitve v spletnih učilnicah. Tako smo jim omogočili, da so se lahko dobro organizirali na dnevni in tedenski ravni.

Prilagoditve pouka

Na šoli že nekaj let vpeljujemo elemente formativnega spremljanja in drugih sodobnih konceptov v pouk. To nam je do uvedbe pouka na daljavo uspevalo v veliki meri. Ko smo prešli na drugačen način izobraževanja, smo se vprašali, ali je možno uporabiti sodobne koncepte tudi pri pouku na daljavo. Sprva se je zdelo, da nam to nikakor ne more uspeti, saj smo se ukvarjali z osnovno vzpostavitvijo pouka na daljavo. Ker se je tovrstno delo podaljševalo iz tedna v teden, smo bili vedno bolj večji tehnologij in smo vedno bolj prilagajali naš pouk in vpeljevali posamezne elemente formativnega spremljanja tako v samostojno delo kot tudi v videokonferenčni pouk. Učitelji smo morali prilagoditi svoj pouk tako, da so lahko učenci sami predelovali vsebine. Učna gradiva smo pripravili na različne načine, da bi bili učencem razumljivi in zanimivi pri samostojnem delu. Izkazalo se je, da nekateri učenci ne zmorejo sami predelovati vsebin v tolikšni meri, da bi lahko rekli, da so usvojili snov in dosegli postavljene kriterije uspešnosti. Z uvedbo videokonferenčnega pouka smo to nekoliko popravili. Učenci so imeli stik z učitelji, učitelj je lahko vsebine razložil »v živo«, učenci so imeli možnost vprašati, česar niso razumeli. Ker sam učim matematiko, je bila vzpostavitev videokonferenčnega pouka dobrodošla in nujna. Vendar s samo interakcijo nisem bil zadovoljen, saj je bilo potrebno pri pouku kdaj tudi kaj zapisati. Preizkušal sem več možnosti, kako bi lahko moj zapis in razlago učenci hkrati videli in slišali. Poskusil sem z delitvijo dokumenta, v katerega sem zapisoval razlago, vendar je bila ta rešitev okorna, zamudna, pojavil se je problem (hitrega in učinkovitega) matematičnega zapisa. Poskusil sem pisati z miško, kar ni bilo učinkovito, saj je bil zapis nepregleden. Nato sem s kamero snemal list papirja oz. manjšo tablo, na katero sem pisal, vendar se je pojavila težava z opremo – potrebno je bilo prestavljati kamero, pojavil se je problem z osvetljenostjo. Tudi uporaba telefona oz. tablice se je izkazala za pomanjkljivo, saj je zaslon precej majhen. Šele z uporabo interaktivne table sem zadostil potrebam po pouku, kakršnega sem želel izvajati na daljavo. Z uporabo interaktivne table sem dosegel to, da so učenci videli vse moje zapise na tablo, vključno z uporabljenimi vsemi orodji (npr. ravnilo, šestilo), hkrati pa sem na zaslonu videl učence in bil z njimi v interakciji – imel sem pregled nad njihovo aktivnostjo. Prav aktivnost učencev in interakcija z učiteljem sta po načelih formativnega spremljanja nujni za učinkovito učenje (Holcar Brunauer idr., 2016 in Suban idr., 2018). S takšnim pristopom sem pouk na daljavo v kar precejšnji meri približal pouku v učilnici.

Učenci so pohvalili takšen pristop. Povedali so, da je tako lažje slediti pouku, saj imajo možnost sproti kaj vprašati oz. dobijo takojšnjo povratno informacijo. Povratna informacija (v smeri učitelj – učenec in učenec – učitelj) je tako neposredna in ni časovno odmaknjena, kar je za kakovosten pouk zelo pomembno. Pouk na daljavo je bil kljub vsem izvedenim prilagoditvam še vedno prikrajšan za eno pomembnejših komponent sodobnih načel poučevanja. Učenci so pogrešali sodelovalno učenje. Zato sem v videokonferenčnem okolju, ki smo ga kot šola izbrali za uporabo v vseh oddelkih, poskušal izvesti neko obliko sodelovalnega učenja. MS Teams takrat še ni omogočal posebnih sob, v katere bi lahko razporedil učence za delo po skupinah (kot so to omogočala nekatera druga orodja). Zato sem uredil več kanalov in poskusil z delom po skupinah. Učence sem zbral v glavnem kanalu, podal navodila za delo, jih razdelil v skupine in dodelil vloge posameznikov (vodja, ki začne sestanek v skupini, merilec časa, poročevalec, ...). Nato so učenci odprli svoj sestanek skupine v svojem kanalu. Sam sem se pridružil vsaki skupini za nekaj minut in preveril, ali potrebujejo učenci kašno pomoč. Seveda so me lahko učenci kadar koli tudi poklicali, da se jim pridružim in pomagam. Po določenem času smo se spet zbrali v glavnem kanalu, kjer je vsaka skupina poročala o svojem delu. Kasneje se je MS Teams razvil in omogočil sobe za ločene sestanke, kar smo pri pouku uporabili za skupinsko delo.

Učenci so se hitro znašli in prehajali med kanali (in kasneje sobami) in niso imeli večjih tehničnih

težav pri izvajanju pouka v skupinah. Takšen način dela je bil večini všeč. Tudi z vidika učinkovitosti učenja je po mnenju učencev takšen način boljši, saj so v skupinah bolj aktivni, zavzeti in motivirani. V želji, da bi učitelji pri svojem delu napredovali in se čim bolj približali učencem ter obogatili svoj pouk, smo na rednih tedenskih konferencah učitelji predstavljali primere dobrih praks, ki smo jih izvajali pri svojem delu. Učitelji smo močni na različnih področjih, nekateri bolj na uvajanju sodobnih konceptov poučevanja, drugi bolj na uvajanju sodobnih tehnologij in različnih računalniških orodij, tretji na razvijanju mehkih veščin in kompetenc. Tako smo se učili drug od drugega in v praksi spoznali različna orodja, njihovo možnost uporabe, različne pristope, ki smo jih lahko preizkusili v lastni praksi. S tem smo širili nabor različnih poučevalnih praks, poznavanje orodij, njihovo uporabo in tako bogatili svoj pouk. Učence smo s tem uspeli dodatno motivirati, saj smo opazili, da jim motivacija in zagnanost za delo upada s podaljševanjem pouka na daljavo.

Izkazalo se je, da lahko posamezne elemente formativnega spremljanja in druge sodobne koncepte poučevanja vpeljujemo v pouk na daljavo v enaki meri, kot če bi pouk potekal v šoli. Morda je bilo potrebno kakšno strategijo le malo prilagoditi ali uporabiti drugo orodje. Namene učenja in kriterije uspešnosti smo običajno postavljali skupaj na videokonferenčnem pouku v kombinaciji s kakšnim orodjem (npr. Padlet). Povratna informacija je bila vzpostavljena na vseh ravneh v vseh smereh (učenec-učenec, učenec-učitelj). Tudi tukaj smo uporabljali različna orodja (razna orodja v učilnici Moodle, MS Teams, ...). Raznovrstne dokaze dela smo običajno zbirali v učilnici Moodle. Podobno smo za druge elemente formativnega spremljanja, ki smo jih vključevali poleg že naštetih, uporabljali še druga orodja (Tricider, Mentimeter, Liveworksheets, OneNote, Forms, Sway, ...). Uporaba različnih informacijsko komunikacijskih tehnologij in drugih računalniških orodij, ki so na voljo za uporabo pri pouku, je seveda dobrodošla, vendar je pri uporabi potrebno dobro premisliti, katero orodje uporabiti, kako ga uporabiti in kdaj bo to orodje imelo pravi učinek. Orodje mora namreč omogočiti učencu boljše razumevanje, lažjo predstavo, poenostaviti mu mora učni proces in ga narediti bolj učinkovitega. Če uporabljamo neko tehnologijo le zato, ker je na voljo in ker jo znamo uporabljati, običajno ne dosežemo pravega učinka. Zato je potrebno uporabo tehnologij osmisliti do te mere, da je učencu v pomoč pri učenju.

Vrnitev v šolske klopi

Z vrnitvijo učencev v šolo in nadaljevanjem z »normalnim« poukom vseh teh novosti, ki smo se jih naučili v času epidemije, nismo zavrgli. Situacije so nas prisilile, da smo začeli razmišljati širše. Učenci izostajajo od pouka zaradi različnih razlogov (karantene, okužbe, ...) in niso več deležni pouka na daljavo, kot so ga bili, ko smo izvajali pouk na daljavo za vse učence. Zato za take učence izvajamo t.i. hibridni model pouka. Učenci, ki so v šoli, so deležni običajnega pouka v učilnici, hkrati pa imamo na videokonferenčnem kanalu učence, ki delajo na daljavo. S tem jim omogočimo, da so v stalnem stiku s sošolci in so hkrati deležni enakega pouka, kot če bi bili prisotni v šoli. Tvrstni pouk lahko uporabimo tudi pri dolgotrajno bolnih učencih ali perspektivnih športnikih (daljše priprave ali tekmovanja), ki so odsotni dalj časa in ne morejo biti prisotni v šoli, lahko pa opravljajo zadolžitve na daljavo. Hibridni model lahko uporabimo tako v manjših skupinah (npr. ura dodatne strokovne pomoči) kot tudi v celotnem oddelku.

Zaključek

Učenje se je v času izvajanja pouka na daljavo kar precej spremenilo. Od učencev in učiteljev je zahtevalo nemalo prilagoditev. Da bi bili učenci še naprej uspešni pri usvajanju znanj, je moral učitelj spremeniti svoj način poučevanja. Z opisanim modelom sem se močno približal pouku v učilnici, seveda z nekaj omejitvami, kot so dostopnost učencev in morebitne tehnične težave. Vendar so nekatere prilagoditve pripomogle k boljšemu pouku, ko smo se vrnili v šole in omogočajo dostopnost pouka tudi tistim, ki iz različnih razlogov ne morejo obiskovati pouka v šoli. Hibridni model pouka bo verjetno še kar nekaj časa naša realnost in prav je, da omogočimo obiskovanje pouka vsem učencem.

Literatura

Holcar Brunauer A., Bizjak C., Borstner M., Cotič Pajntar J., Eržen V., Kerin M., idr. (2016). Formativno spremljanje v podporo učenju – Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kustec S., Logaj V., Krek M., Flogie A., Truden Dobrin P., Ivanuš Grmek M., (2020). Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in

šport ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Suban M., Gorše Pihler M., Bone J., Debenjak K., Hebar L., Jenko Š., idr. (2018). Formativno spremljanje pri matematiki – Priročnik za učitelje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (ZRSŠ), (2020). Priporočila učiteljicam in učiteljem za izvajanje pouka na daljavo z učenci razredne stopnje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

INTERESNE DEJAVNOSTI NA DALJAVO?

Povzetek: Kljub temu da nas je pandemija in z njo povezani ukrepi lansko pomlad ujela nepripravljene, so se vzgojno-izobraževalne ustanove na nov način izobraževanja prilagodile različno hitro in različno uspešno. Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport je priporočila za izvajanje pouka na daljavo začelo izdajati hitro po razglasitvi epidemije. Dijaškim domovom je bilo podanih manj smernic za delo, zato so se domovi do neke mere sami odločali o obliki izvajanja vzgojno-pedagoške dejavnosti. Zdi se, da so bili postavljeni v ozadje, a so pri nekaterih dijakih bili pomemben vezni člen med dijaki in šolo, pri nekaterih dijakih pa celo med dijaki in starši. Zaradi pripadnosti poklicu in dijakom smo vzgojitelji želeli, da kljub fizični razdalji našim dijakom ostane občutek pripadnosti dijaškemu domu, vzgojiteljem in vzgojni skupini. Vsem dijakom smo po svojih najboljših močeh želeli osmisлити marsikatero dneve, polne negotovosti, ali pa jim s predlogi za različne aktivnosti samo popestriti trenutke, ko so se lahko odklopili od šolskih obveznosti. V prispevku bom predstavila, kako smo vzgojitelji v domove naših dijakov vstopali z interesnimi dejavnostmi.

Ključne besede: dijaški dom, pandemija, interesne dejavnosti

INTERESTING REMOTE ACTIVITIES

Abstract: Even though the pandemic and with it related measures caught us unprepared last spring the educational institutions adapted to a new way of education at a different pace and with varying degrees of success. Ministry of education, sciences and sports started issuing recommendations for long distance learning quickly after the pandemic was announced. Boarding schools were given fewer guidelines for work, therefore, they made some autonomous decisions about the ways they carried out the educational activities. It seems that the boarding schools were not prioritized, even though they were an important link between some high school students and their schools and even between high school students and their parents. Because of the dedication to our profession and our students, we, the educators, wanted to ensure that our students feel a sense of belonging to the boarding school, their educators and their educational group despite the physical distance. We wanted to give all of our students meaning to days that were full of uncertainty and to best of our abilities provide them with suggestions for various activities that would brighten up the moments when they had an opportunity to disconnect from their school obligations. In the following contribution, I will present the ways the educational workers connected to our students at home through the extracurricular activities.

Key words: boarding school, pandemic, extracurricular activities

1 Epidemija in izobraževanje

Razglasitev epidemije in ukrepi, povezani z razglasitvijo, so vplivali tudi na delo v dijaških domovih. Dijaki so 13. marca 2020 izpraznili sobe in zapustili domove. Domove je zapustilo tudi pedagoško in tehnično osebje, ki smo v različnem obsegu bili napoteni na čakanje na delo. Ob vrnitvi zaključnih letnikov v šolske klopi se je nekaj dijakov vrnilo tudi v dijaške domove, kjer smo morali upoštevati stroge ukrepe: upoštevanje usmerjevalnih znakov glede gibanja v skupnih prostorih, redno razkuževanje rok, redna in temeljita higiena in zračenje sob, prepoved druženja v sobah in zadrževanja več oseb v skupnih prostorih, vzdrževanje priporočene medosebne razdalje, obvezna uporaba zaščitne obrazne maske v skupnih prostorih, ustrezno odlaganje uporabljenih mask v poseben smetnjak, upoštevanje pregrad na mizah v jedilnici, prepoved vstopa zunanjim obiskovalcem ... Izvajanje interesnih dejavnosti, ki so pomemben del vsakdana dijakov v dijaških domovih, je zaradi nujnosti upoštevanja omenjenih ukrepov že drugo šolsko leto bilo oteženo, nekatere interesne dejavnosti so celo odsvetovane.

Med prvim zaprtjem vzgojno-izobraževalnih ustanov spomladi 2020 so šole pouk hitro prestavile na splet. Izobraževanje je potekalo na daljavo. Dijaškim domovom je tudi bilo namenjenih nekaj smernic za delo na daljavo, a jim je bila prepuščena relativno svobodna odločitev glede izvajanja vzgojno-pedagoške dejavnosti. Ker smo že med prvim zaprtjem dijaškega doma zaznali, da nekateri dijaki potrebujejo pomoč vzgojiteljev ali pa samo stik z nami in da želijo biti v družbi vrstnikov iz dijaškega doma, smo pred začetkom šolskega leta 2020/21 že pri načrtovanju dela iskali nove metode in oblike dela, primerne za epidemijo. Pri tem smo se soočali z nekaterimi pomembnimi vprašanji: Ali lahko vzgojno in pedagoško dejavnost dijaškega doma prenesemo na splet? Katera e-orodja uporabiti za vzdrževanje stikov z dijaki? Kako bodo vzgojno-pedagoško dejavnost sprejeli dijaki? Kako njihovi starši? Nas bodo spustili v svoje domove? Kako pogosto stopati v stik z dijaki? Katere vsebine

so primerne za delo na daljavo z dijaki? S katerimi vsebinami bi dijakom olajšali čas negotovosti in jih povabili k ustvarjalno-aktivnemu preživljanju prostega časa, ki ne bi bilo odvisno od uporabe računalnika, tablic, spleta ... Ali bomo s svojimi aktivnostmi preveč vsiljivi in bomo dijake še dodatno obremenjevali? Smo vzgojitelji dovolj usposobljeni za uporabo računalniških aplikacij?

Izkušnje, ki so jih kolegi na šolah pridobili med prvim zaprtjem šol, smo izkoristili za načrtovanje lastnega dela na daljavo. Sklenili smo, da bo naše delo na daljavo potekalo v vseh oblikah – sinhroni (sočasni), asinhroni (časovno neuskklajeni) in hibridni (kombinacija sinhrona in asinhrona komunikacije). Hibridna komunikacija poteka v spletnih učilnicah (kot sta Moodle in MS Teams), ki omogočajo videokonference v živo, klepete na forumih, izmenjavo zasebnih sporočil, nalaganje različnih dokumentov (tekstovnih, slikovnih ali videov) (Rupnik Vec in Mithans 2020, str. 11–12). Ob vseh dilemah, ki so se nam na začetku šolskega leta pojavljale pri načrtovanju dejavnosti, smo si vzgojitelji bili enotni v tem, da z dijaki, ki želijo ali potrebujejo našo prisotnost, moramo vzdrževati in ohranjati stik ter jih vzpodbujati in jim pomagati, če bodo želeli. Edini smo si bili v želji, da bi dijakom ponudili dejavnosti, ki bi jih izvedli brez uporabe računalnikov. Upoštevali smo dejstvo, da vsi dijaki ne bodo želeli našega stika, da vsi ne bodo želeli vzdrževanja stika na isti način in da bo udeležba na skupnih srečanjih različna. Sklenili smo tudi, da bo skupinska komunikacija z dijaki potekala s pomočjo aplikacije Zoom, individualna pa poleg Zooma še s telefonskimi pogovori, telefonskimi sporočili in e-pošto. Z dejavnostmi, ki smo jih izvajali celotno šolsko leto ali pa krajši čas oz. občasno, smo vzgojitelji seznanjali vse dijake doma.

2 Interesne dejavnosti DŠD Celje v času epidemije

Dijaški dom dijakom »omogoča zadovoljevanje osnovnih eksistenčnih in socialnih potreb in istočasno skrbi za njihovo rast, razvoj in napredek v skladu z individualnimi zmožnostmi, nameni in vzgojnimi cilji« (Starkl, 1999, str. 14). Prvi cilj Vzgojnega programa za dijaške domove (2011) se glasi: »omogočanje dodatne kakovosti vzgojno-izobraževalnega procesa, ponudba institucionalne vzgoje, možnosti za bivanje, učenje in preživljanje prostega časa dijakov in učencev«. Že v prvem cilju je torej omenjeno, da dijaški dom dijakom nudi ugodne možnosti za preživljanje prostega časa. Ker vzgojitelji želimo, da bi dijaki prosti čas preživeli čim bolj aktivno in ustvarjalno in ne pred računalniki, dijakom ponujamo različne interesne dejavnosti, s katerimi širijo svoje neformalno znanje, pridobivajo nove kompetence, odkrivajo in krepijo svoje sposobnosti in samozavest, širijo svojo socialno mrežo in se sproščajo. Dijaški dom dijakom interesne dejavnosti ponudi glede na lastne prostorske pogoje, glede usposobljenosti vzgojiteljev (ki so navadno mentorji interesnih dejavnosti) in glede zanimanja dijakov. V šolskem letu 2020/21 smo poleg omenjenih pogojev morali upoštevati tudi nov način izvajanja vzgojne in pedagoške dejavnosti, po vrnitvi v šole in dijaške domove pa tudi zdravstvene ukrepe za preprečevanje širjenja bolezni. Interesne dejavnosti, ki smo jih dijakom našega doma nudili pred epidemijo, so bile: ustvarjalna delavnica, hortikulturni krožek, gledališki abonma v SLG Celje, filmski abonma v kinu Metropol, družur, ekokotiček, novinarstvo in različne oblike športnih dejavnosti (mali nogomet, odbojka, fitnes, pohodništvo in družabne športne igre, kot so pikado, namizni tenis in biljard). Z njimi smo želeli dijake povabiti k aktivnemu in učinkovitemu preživljanju prostega časa med tednom, ko so bivali v domu. Vzgojitelji pa smo svoje interesne dejavnosti bolj ali manj uspešno prilagodili razmeram in jih izvajali tudi na daljavo. Na daljavo smo jih izvajali tudi, ko so se dijaki vrnili v dijaški dom, saj je zaradi epidemioloških razmer izvajanje interesnih dejavnosti v klasični obliki bilo odsvetovano.

2.1 Športne dejavnosti

Pred epidemijo se je največ dijakov udeleževalo športnih interesnih dejavnosti. Različne raziskave, povezane z aktivnostjo mladostnikov v času epidemije, pa so pokazale, da se gibalne sposobnosti učencev in dijakov strahovito slabšajo predvsem zaradi novih oblik učnega dela, ki je zahtevalo več sedenja pred računalnikom (SLOfit 2020). Vzgojitelji smo dijake spodbujali, da izvajajo različne športne aktivnosti, s katerimi bi preprečili psihološko-fizične negativne posledice sedenja. Ker zgledi vlečejo, smo za dijake objavljali skupne videe z lastnim gibanjem, vzgojiteljica, profesorica športa, pa je tedensko pripravljala predloge za vadbo, koristno za posamezen del telesa. Dijake smo spodbudili, naj nam pošljejo fotografije svojih aktivnosti.

2.2 Ustvarjalne dejavnosti

Vzgojitelji smo dijake vzpodbujali k ustvarjalnosti. Aktivnosti, pri katerih ustvarimo nekaj novega,

prinašajo zadovoljstvo, povečujejo samozavest in vzpodbujajo ustvarjalnost, obenem pa našo pozornost odvrtačajo od stvari in informacij, ki povzročajo stres. Dijakom smo vzgojitelji ponudili peko božičnega peciva; vzpodbudili smo jih, naj izvajajo aktivnosti, ki smo jih zbrali v adventnem koledarju; predlagali smo, naj sami izdelajo božično-novoletna, valentinova in velikonočna darila; pokazali smo jim različne doma narejene novoletne vizitke in jih vzpodbudili, naj božično-novoletne želje napišejo z roko. Seznanjali smo jih z aktivnostmi na gredicah dijaškega doma; izmenjevali smo recepte za »fine koronamojstrovine«; povabili smo jih k obeleženju Tradicionalnega slovenskega zajtrka.

2.3 Družabna (spletna) srečanja

Sredi decembra smo šli v kino. Na daljavo smo si ogledali francosko komično dramo Posebni, po filmu pa smo se s filmskim kritikom in s programskim vodjem Mestnega kina Metropol pogovarjali o filmski industriji. Pred novoletnimi počitnicami smo se udeležili prednovoletne čajanke. Sodelavec je v začetku decembra v Božičkovi opravi dijakom osebno raznosil vabila in majhna darila. Kulturni program za čajanko sta pripravili in čajanko moderirali naši dijakinji. Med programom sta predvajali video, v katerem je prikazano, kako smo vzgojitelji na daljavo okrasili smrečico v avli dijaškega doma. Aprila smo ob mednarodnem dnevu knjige z Vinkom Möderndorferjem izvedli intervju, ki ga je vodila naša dijakinja. Video smo objavili na našem Facebooku. Nekatere dijake smo povabili k sodelovanju pri pripravi promocijskega materiala za informativni dan. Na tedenskih srečanjih dijakov vzgojne skupine smo nekaj besed namenili aktualnim razmeram, nekatere skupine pa so čas izkoristile za igranje različnih družabnih in socialnih iger.

2.4 Aktivnosti pri interesnih dejavnostih novinarstvo in ekokotiček

V dijaškem domu izvajam interesni dejavnosti novinarstvo in ekokotiček. Glavna naloga novinarjev dijaškega doma je spremljanje aktualnih dogodkov v domu in poročanje o njih. Ker je dom večino letošnjega šolskega leta bil zaprt, smo izvedli nekaj novih dejavnosti. Izpostavila bi likovni natečaj Pravljični december, ki so ga pripravili dijaki in s katerim smo k sodelovanju povabili slovenske osnovnošolce. Namen natečaja je bil otroke premakniti od računalniških šolskih obveznosti k ustvarjanju. Osnovnošolci so ustvarjali po motivih ljudskih pravljic, ki smo jih decembra vsak večer objavili na našem Facebooku. Videe s pravljičami so pripravljali štirje dijaki. Nastalo je 31 videov s slovenskimi ljudskimi pravljičami. Čeprav smo želeli, da bi na natečaju sodelovali predvsem učenci zadnje triade, je večji odziv bil od učencev nižjih razredov. Prejeli smo 64 likovnih del, ki smo jih s pravljičami združili v en posnetek, ki je objavljen na naši Youtube strani. Na Prešernov rojstni dan, ta veseli dan kulture, smo dijake povabili k ogledu posnetka gledališke predstave Krst pri Savici, v Tednu pisanja z roko pa smo dijake in njihove družinske člane vabili k pisanju slovenskih pregovorov. Ker slovenskemu kulturnemu prazniku sledi valentinovo, smo 8. februar posvetili letošnjemu dobitniku Prešernove nagrade za delo na področju literature – Feriju Lainščku: vzgojitelji smo brali njegove ljubezenske pesmi. Ob prazniku naše domovine so štirje dijaki pripravili video o poti Slovenije k samostojnosti in neodvisnosti. O vseh aktivnostih smo poročali na naši spletnih omrežjih, na koncu šolskega leta pa smo šolsko leto ujeli v glasilo. V njem so predstavljene prostočasne aktivnosti dijakov v času epidemije. Pri interesni dejavnosti ekokotiček smo sodelovali v projektih Ekošole. Pri projektu Reciklirana kuharija je izmed 204 prispelih receptov med dvajsetimi bil nagrajen naš recept za ponedeljski zajtrk. Prav tako je na Ekošolskem projektu Ne zavrzi oblek, ohrani planet v kategoriji srednjih šol drugo mesto zasedla seminarska naloga naše dijakinje, v kateri je predstavljen odnos naših dijakov do oblačil. Ob svetovnem dnevu mleka smo sodelovali s SŠGT in s kmetijo Flis, ki nam je podarila svoje jogurte domače pridelave.

3 Evalvacija za zaključek

Ukrepi in omejitve nam krojijo življenje od lanskega marca. Vzgojitelji v dijaških domovih smo se srečali z novimi oblikami in metodami pedagoškega dela. Vsi, tako vzgojitelji kot dijaki, smo dokazali, da smo kos novim izzivom. Kljub temu da so v času epidemije dijaški domovi bili zaprti, sta aktivnost vzgojiteljev in njihova skrb za dijake ostali. Zaradi tega se je tudi delo vzgojiteljev preselilo na splet. Skoraj vse šolske dejavnosti dijakov so bile povezane s sedenjem, mirovanjem in uporabo računalnika, vzgojitelji pa smo dijake z različnimi predlogi vabili proč od zaslonov. Do neke mere nam je to uspelo, saj smo dijakom ponujali aktivnosti, ki so jih lahko izvedli brez računalnika. Trudili smo se, da nenavadne okoliščine tako nam kot dijakom ne bi povzročile preveč stresa. Tedensko smo nekaj časa namenili povezovanju in utrjevanju naših odnosov. Želeli smo, da dijaki za nekaj časa

pozabijo na šolske obveznosti, na skrbi in na različne številke, ki so bile stalnica v dnevnikih novicah. Hvaležni smo, da smo kljub neprijaznim okoliščinam lahko ohranili stike. Ravno zaradi tega, ker smo kljub oddaljenosti ostali povezani, smo lahko izvedli zanimive dejavnosti in projekte. Izmed vseh vzgojiteljevih vlog so v času šolanja na daljavo v ospredju bile psihosocialna, terapevtska in mentorsko-animatorska vloga. Z različnimi dejavnostmi (pri katerih smo tudi sami aktivno sodelovali in ne samo dajali navodil) smo kljub pomanjkanju tako teoretičnih kot praktičnih izkušenj glede dela na daljavo z dvignjeno glavo zaključili to nenavadno šolsko leto. Interesne dejavnosti so bile tista vez, zaradi katere smo bili v času šolanja na daljavo z dijaki, ki so želeli naš stik, povezani ves čas. Ugotovili smo, da so se interesnih dejavnosti na daljavo udeleževali predvsem dijaki, ki so se jih udeleževali že pred epidemijo, zato smo z udeležbo zadovoljni. Pričakovali smo le večje zanimanje za športne dejavnosti. Kljub temu da smo se vzgojitelji trudili na zanimiv način prikazati lastno aktivnost v domačem okolju, smo od dijakov dobili manj odziva, kot smo ga želeli. Največja udeležba je bila na ogledu filma in na prednovoletni čajanki. Nekatere dijakinje, ki so sodelovale pri interesnih dejavnostih, so poudarile, da so zaradi dejavnosti, ki smo jih dijakom ponudili, čutile z domom in vzgojitelji pristnejšo povezanost kot s šolami, ki jih obiskujejo. Všeč jim je bilo sodelovanje pri različnih projektih, saj so naši predlogi za aktivnosti bili poživljajoča sprememba med vsemi šolskimi obveznostmi. Potrditev uspešnega dela so zavirljive uvrstitve na ekošolskih tekmovanjih. Še pomembnejša potrditev, ki nam je dajala energijo, pa je bil pozitiven odziv naših dijakov.

Literatura

- Rupnik Vec, T. in Mithans, M. (2020). Analiza izobraževanja na daljavo v času prvega vala epidemije covid-19 v Sloveniji. Ljubljana: ZRSS.
- SLOfit (2020). Upad gibalne učinkovitosti in naraščanje debelosti slovenskih otrok po razglasitvi epidemije covid-19. (https://www.slofit.org/Portals/0/Clanki/COVID-19_razvoj_otrok.pdf?ver=2020-09-24-105108-370)
- Starkl, D. (1999). Priročnik za vzgojitelja v dijaškem domu. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Vzgojni program za dijaške domove (2011). http://eportal.mss.edus.si/msswww/programi2019/programi/media/pdf/programi/2011_Vzgojni_program_DD_objava.pdf

(SPREGLEDANI) ŽALUJOČI OTROCI V ČASU ŠOLANJA NA DALJAVO

Povzetek: V prispevku opisujemo izziv, ki ga pred strokovnega delavca v vzgoji in izobraževanju postavlja delo z žalujočimi otroki. To delo je zaradi tega, ker je smrt tabu ter povzroča žalost in neprijetne občutke, že pri pouku v šoli zelo zahtevno. V času epidemije oziroma šolanja na daljavo pa je nudenje pomoči žalujočemu otroku še težje. Učitelj/strokovni delavec v prvi vrsti nima toliko podatkov o učencu, kot jih ima denimo v šoli (vsakodnevni stik z učitelji v zbornici, ki so lahko domačini in poznajo otrokovo družino), prav tako nima neposrednega stika z učencem, pri pouku prek spletnih aplikacij pa je zaznavanje čustev težje. Za uspešno predelovanje izgube sta nujna varno okolje in oseba, na katero se lahko žalujoči obrne. V prispevku opisujemo delo z žalujočim otrokom na daljavo pri pouku slovenščine. Učitelj žalujočemu otroku nikakor ne sme dajati občutka, da bi moral govoriti o smrti, zato podajamo nekaj dejavnosti, ki se jih lahko izvede na daljavo in pripomorejo k temu, da otrok lažje predeluje svojo izgubo. Pri tem se ne osredotočamo le na izgubo bližnje osebe, temveč tudi na žalovanje zaradi izgube hišnega ljubljence. Žalujemo namreč lahko zaradi različnih izgub.

Ključne besede: izguba, žalovanje, smrt, pouk na daljavo

(OVERLOOKED) GRIEVING CHILDREN DURING DISTANCE LEARNING

Abstract: In this article, we describe the challenge that working with grieving children poses to a professional in education. This work is very demanding because death is taboo; it causes sadness and unpleasant feelings during school lessons. During an epidemic or distance learning, it is even more difficult to help a grieving child. First of all, the teacher/professional does not have as much information about the pupil as he/she has at school (daily contact with teachers in the teacher's lounge, who can be locals and are acquainted with the child's family), nor does he/she have direct contact with the student and it is more difficult to perceive emotions when teaching through web based applications. A safe environment and a person to whom the grieving child can turn are essential for successful loss processing. In this paper, we describe working with a grieving child at a distance in Slovene lessons. The teacher should in no way give the bereaved the feeling that they should be talking about death, so we present some activities that can be done remotely and help the child process their loss more easily. In doing so, we focus not only on the loss of a loved one but also on mourning the loss of a pet. One can mourn for various losses.

Keywords: loss, mourning, death, distance learning

Uvod

Pouk na daljavo je za učitelja svojevrsten izziv na številnih področjih. Eno izmed teh so zagotovo žalujoči otroci, o katerih se že pri pouku v šoli malo govori, pri pouku na daljavo pa so lahko še toliko bolj zapostavljeni. Na področju žalovanja otrok ima lahko pouk na daljavo tako prednost kot slabost. Otroku za ustrezno predelovanje izgube potrebuje spodbudno/varno okolje in osebo, ki mu pri žalovanju nudi podporo. Če ima otrok doma tako varno okolje za izražanje občutkov kot osebo, ki mu pri izražanju občutkov oziroma žalovanju nudi podporo, je pouk na daljavo lahko zanj nekaj dobrega. Namreč za žalovanje si bo lahko vzel toliko časa, kot ga bo potreboval, ne bo mu treba zapuščati domačega prostora in lahko se bo pogovarjal z bližnjim tudi v času pouka na daljavo (več o tem v nadaljevanju).

Če pa otrok doma nima osebe, ki bi mu nudila možnost žalovanja in izražanja občutkov, pa je izobraževanje na daljavo lahko na tem področju nekaj slabega oziroma zavira predelovanje izgube. Otroci imajo, ko pride do smrti, številna vprašanja, in če nimajo osebe, s katero bi se lahko pogovorili, se lahko zgodi, da vprašanja sami predelujejo, ker pa na njih ne dobijo odgovorov (npr. kdo bo sedaj skrbel zame, kje je umrla oseba, ali jo bom še kdaj videl, ali sem sam kriv, da je umrl/-a), so lahko postavljeni v še večjo stisko.

Različni odzivi na smrt

Žalovanje otrok je lahko različno in nobeno sredstvo ali vzrok smrti za žalostnega otroka ni boljši ali slabši od drugega. Odzivi mladih na smrt pomembne osebe se razlikujejo glede na:

- njihovo starost;
- njihov odnos z osebo;
- pretekle izkušnje s smrtjo ali travmo v družini;
- zmožnost skrbeti sam zase (podporo in oskrbo, ki jo prejema/potrebujejo);
- vzrok in naravo smrti (na primer nenadna ali pričakovana smrt, samomor ali nasilje).

Pri tem moramo biti pozorni, da čeprav je lahko smrt pričakovana (na primer zaradi raka ali druge bolezni) in je družina morda imela čas za pripravo na izgubo, pa nobena priprava ne more nekomu omrtviti izkušnje žalovanja, zato mora imeti vsak otrok možnost izražanja svojih občutkov in učitelj mu mora biti pri tem v pomoč.

Prepoznavanje žalujočih otrok

Pri pouku v šoli učitelj lažje prepozna žalujočega otroka, saj je z njim vsakodnevno v neposrednem stiku. Prepoznavati čustva prek zaslona pa je zagotovo težje. Poleg tega učitelj zaradi pouka na daljavo nima toliko informacij o učencih, kot bi jih imel sicer. Denimo če ni domačin, niti ne ve, kaj se dogaja v šolskem okolišju, tako da tudi nima podatka o tem, da se učenec sooča z izgubo. Pri pouku v šoli je to stanje drugačno, saj učitelj lahko zaradi vsakodnevnega stika z učitelji pridobi tudi tovrstno informacijo. Učitelj se tako pri pouku na daljavo kot pri pouku v šolo tudi ne more zanašati na to, da mu bo kdo od otrokovih bližnjih sporočil informacijo o izgubi. Če otrokova družina žaluje, se lahko zgodi, da starši ali skrbniki ob obilici skrbi, kar je povsem razumljivo, ne sporočijo v šolo, zakaj je otrok odsoten. Je pa stanje na tem področju pri pouku v šoli lahko boljše, denimo učitelj reče oziroma vpraša: »Janez manjka. Je zbolel?« In učenci večkrat povedo vzrok izostanka sošolca/sošolke. Pri pouku na daljavo je tovrstni način pridobivanja informacij težji, saj tudi otroci niso toliko v stiku, kot bi bili sicer, tako da tudi oni nimajo podatkov o vzrokih izostankov.

Učitelj lahko žalujočega otroka prepozna po naslednjih znakih. Žalujoči otroci:

- imajo manj koncentracije;
- so veliko bolj utrujeni in zato razdražljivi;
- so občutljivejši na komentarje in pripombe sošolcev;
- so tako poglobljeni v svoja čustva, da ne upoštevajo drugih, kar lahko povzroči prepire in spore s sošolci, učenec tako hitro dobi občutek, da je cel svet proti njemu;
- učenec pozablja domače naloge, ni več tako vesten kot prej.

Pomembno je prepoznati, da se z učencem nekaj dogaja. Če je denimo učenec zelo uspešen, potem pa kar naenkrat pozabi več nalog zaporedoma ali so te površno opravljene oziroma jih ne pošilja več (privzemamo, da pouk poteka na daljavo), potem je prav, da se učitelj z učencem pogovori ali pa se pogovori s starši/skrbniki. Pri tem nikakor ne sme dati občutka komurkoli, da bi karkoli moral – denimo govoriti o smrti. Morda samo nevsiljivo izrazi svojo skrb in nevsiljivo ponudi pomoč. Nikakor pa se ne sme narediti, kot da ni ničesar opazil. Za obravnavano področje je posebej pomembno, da učitelj redno vse leto spremlja otrokovo delo, denimo domače naloge, saj tako lažje prepozna spremembe v njegovem vedenju/delu (Winston's Wish, 2019).

Ideje za podporo učencu pri pouku na daljavo

Lahko se zgodi, da žalujoči učenci težko razmišljajo o čem drugem kot o osebi, ki je umrla, in se težko osredotočijo na šolsko delo. V teh dneh lahko učenci opravijo manj dela, učitelji pa bodo morali ustrezno zmanjšati obseg snovi oziroma skupaj z oddelčnim učiteljskim zborom določiti prilagoditve za učenca, ki žaluje.

Naslednje tehnike bodo učencu omogočile, da sporoči, da potrebuje prostor/čas za žalovanje.

1. Smejko/kisko

Mlajšim žalujočim učencem je lahko v pomoč list papirja z dvema risbama obrazov na obeh straneh – en obraz je srečen, drugi žalosten. Učenec učitelju pokaže, kako se počuti, seveda če želi in ko želi. Učitelj in učenec ali njegov starš/skrbnik se lahko predhodno prek e-pošte dogovorita, da bo učenec pri pouku na daljavo uporabil ta simbol (program ZOOM omogoča predvajanje simbolov). Dogovorita se, ali se bosta učitelj in učenec sproti pogovarjala o tem, kaj učenec tisti trenutek potrebuje, ali se vnaprej dogovorita denimo, da bo učenec po pokazanem simbolu pouk le poslušal in ga učitelj/-ica ne bo pozival/-a k sodelovanju pri pouku. (Winston's Wish, 2019)

2. Izklop kamere

Žalujoči otrok ima lahko možnost, da k pouku prek ZOOM ni prijavljen s kamero. Nekateri otroci imajo lahko v času žalovanja strah, da jih bi kdo opazoval in menil, da so preveč žalostni, zato jih občutek, da jih nihče ne vidi, lahko sprosti. Še vedno pa lahko žalujoči otrok sodeluje pri pouku z govornjem. Če želi sodelovati, lahko to pokaže s simboli, ki jih omogoča aplikacija ZOOM.

3. Izklop kamere in zvoka

Ko se otrok zave resničnosti izgube, ga lahko večkrat popade jok oziroma neutolažljiva žalost. Če je otrok ni zmožen spremljati pouka, lahko tudi izklopi kamero in zvok, če pa ga lahko, a ni zmožen sodelovati, lahko pouk samo posluša. Učitelj in učenec oziroma njegov skrbnik, naj se predhodno dogovorita, da če učenec izklopi kamero, ga učitelj ne kliče ali moti.

4. Zapustitev pouka

Možnost zapustitve pouka, kadar pouk poteka v živo, v šoli, žalujočemu otroku daje možnost, da za kratek čas zapusti pouk, ko čuti potrebo po tem. Učenec lahko v žepu nosi kartico, na kateri piše, da ima dovoljen izhod od pouka, lahko pa ne nosi ničesar. Učilnico zapusti, ne da bi moral prositi za dovoljenje. Pomembno je, da so strokovni delavci na šoli obveščeni o tej možnosti, ki jo ima učenec. Z otrokom se je treba prej dogovoriti, kam bo šel in kje bo preživel čas, ki ga potrebuje zase – najbolje, da je to šolska svetovalna služba. Učenec nikakor ne sme tavati po šoli brez nadzora. Kadar pa gre za pouk na daljavo, lahko učenec izklopi kamero in ne spremlja več pouka, lahko se tudi odjavi, učitelju pa prek klepeta, ki ga omogoča ZOOM, sporoči, da potrebuje pogovor, čas za žalovanje ipd. Lahko se učitelj in učenec oziroma njegov skrbnik predhodno dogovorita, da bo učenec zgolj zapustil pouk, da ne bo ničesar sporočal. Učitelj se takrat, ko opazi, da je učenec zapustil pouk oziroma po pouku, lahko odloči, kaj bo svetoval učencu; lahko mu ponudi katero od tehnik za izražanje občutkov (pisanje pisma umrli osebi, kolaž spominov, izdelovanje zgoščenke itd.). Učitelj naj v tem primeru učencu pripravi izroček snovi, ki jo je zamudil. Pomembno je tudi, da si po koncu pouka učitelj vzame čas za žalujočega otroka in sam oziroma s pomočjo svetovalne službe omogoči otroku pogovor in druge dejavnosti v podporo izražanja občutkov. Mednje sodi tudi tehnika »Roka v žepu«, ki jo opisujemo v nadaljevanju.

5. Roka v žepu

Držanje nečesa oprijemljivega je lahko dobra tolažba za žalujoče otroke. Nošenje nečesa malega v žepu (denimo kaj, kar je bilo last umrle osebe, npr. kos tkanine, majhen medvedek ali obesek za ključe, sporočilo ali kamenček, lahko tudi slika umrle osebe) je diskreten način, da ima otrok občutek, da je blizu nekoga pomembnega - umrle osebe ali nekoga doma, ki bi pomagal obvladati ločitveno tesnobo. To je pri pouku na daljavo zelo lahko izvedljivo.

6. Poštni predal

Učenci naj imajo učiteljev e-naslov, kjer mu lahko pustijo sporočila, vprašanja, občutke, skrbi, učitelj pa lahko bodisi odgovori s pismom bodisi učenca povabi k pogovoru prek ZOOM. Način komuniciranja s študenti, ki težko izrazijo čustva, je lahko prek pisanja ali risanja.

Osebna izkušnja z žalujočim otrokom v času pouka na daljavo

Učenka zaradi izgube prababice, na katero je bila zelo navezana, ni obiskala pouka prek ZOOM. O izgubi me je obvestila njena mama po telefonu. Učenki sem za tisti dan poslala snov prek e-pošte in ji domače naloge nisem dala.

Branje črtice Ajdovo strnišče

Čez teden dni smo pri pouku slovenščine obravnavali črtico Ajdovo strnišče, ki jo je napisal slovenski pisatelj Lovro Kuhar (Prežihov Voranc). Ta zgodba govori o Vorančevi babici, ki je žela ajdo. Voranc se je zavedal, da je babica že onemogla in da bi on, zdrav mlad fant, to veliko lažje storil. Šel je do nje in jo prosil, naj mu dal srp. Babica se ni vdala, prosila ga je, naj mu pusti, da žanje, in dodala, da tako ali tako žanje zadnjikrat. To je bilo tudi res, saj Voranc črtico zaključi s povedjo: »In to, kar se je zgodilo čez nekaj tednov, me je prepričalo, da je imela moja babica prav ...« Prebrani zgodbi je sledil pogovor. Učenka, ki ji je prababica umrla, je zgolj omenila smrt prababice. Deček, ki mu je babica umrla v začetku šolskega leta, je omenil najprej smrt babice, nato pa še smrt dedka, ki je umrl nekaj let nazaj, a sem v otrokovi pripovedi zaznala, da ga deček še vedno močno pogreša. Vse občutke učencev sem v pogovoru potrdila, jim priznala vrednost in otroke spodbudila, da mi, če želijo, povedo še kaj.

Pisanje spisa

Pri obravnavanju šolskega spisa sem učencem pokazala primer spisa, ki sem ga napisala sama. V njegovem zaključku sem pisala o tem, kako me je babičina smrt prizadela, a da sem vesela za to izkušnjo,

saj se tako bolj zavedam minljivosti življenja. Spis sem učencem prebrala in za domačo nalogo so tudi oni napisali spis z enakimi navodili. V primerjavi s pogovorom prek ZOOM je deklica, ki ji je umrla prababica, v spisu zelo obširno in poglobljeno opisala svoje doživljanje smrti, kako je prababico vsak dan obiskovala itd. Dejavnost je bila po mojem mnenju sproščujoča zato, ker deklica nerada govori o sebi in, kot sem opazila, raje piše. Pri tem moram poudariti, da je bilo navodilo splošno in nikakor ni namigovalo ali zahtevalo od učencev pisanja o smrti in žalostnih dogodkih (primer: Še Ti se spomni svetlega ali temnega trenutka svojega otroštva in napiši svoj doživljanje s čustvenim poudarkom ob napetem trenutku (daljši odstavek, vanj vpleti tudi premi govor).).

Branje odlomka Daniel Pennac: Pasje življenje

Pri pouku slovenščine smo brali odlomek iz berila za 7. razred NOVI SVET IZ BESED z naslovom Pasje življenje. Glavni junak romana Pasje življenje je Pes, ki je odraščal na smetišču francoskega letoviškega mesta in pozneje v mestu samem. Tam pa potepuški psi zaradi turistov niso dobrodošli. Psa kmalu ujamejo ter ga zaprejo v zavetišče. Tu s prijateljem Kosmatincem in drugimi čaka, da jih bo kdo vzel k sebi; če jih nihče ne bo hotel, bo ponje prišel črni tovornjak, ki jih bo odpeljal v smrt. Ko smo prebrali to zgodbo, je eden izmed učencev povedal, da še vedno pogreša svojega kužka, ki je umrl pred nekaj leti. Meni, da tako dobrega kužka ne bo imel več. To temo je načel sam, sošolci in jaz smo ga le poslušali. Naprej smo se pogovarjali o tem, kaj se zgodi s kužki v slovenskih zavetiščih in zakaj je bolje kužka posvojiti kot kupiti.

Zaključek

Čeprav je delo z žalujočimi otroki večer svojevrsten izziv, saj na smrt nikoli nismo dovolj pripravljeni, pa je delo na daljavo tem učencem, če jih učitelj le prepozna in jim (po)nudi prostor za izražanje občutkov oziroma žalovanje, naklonjeno. Pri pouku na daljavo prek spletne aplikacije ZOOM lahko žalujoči učenec po predhodnem dogovoru z učiteljem (ali pa mu pojasni pozneje) izklopi kamero ali/ in zvok ter pouk samo posluša ter ne sodeluje, če mu to predstavlja težavo. Žalujoči učenci potrebujejo čas za žalovanje in pri pouku na daljavo odpadejo skrbi glede tega, kaj bodo rekli sošolci, če bom zapustil razred zaradi nezmožnosti sodelovanja. Učitelj pri delu na daljavo nima neposrednega stika z učenci v živo, zato žalujočega otroka težje prepozna. Pri pouku v šoli zagotovo učitelj težje spregleda žalujočega otroka kot pri pouku na daljavo, še težje pa pri pouku na daljavo pridobi informacije o tem, kateri otrok žaluje, saj nima toliko stika z ostalimi učitelji.

Literatura

Winston's Wish (2019). A guide to supporting grieving children and young people in education. <https://www.winstonswish.org/wp-content/uploads/2019/06/Guide-to-supporting-grieving-children-in-education.pdf>

IZZIVI POUČEVANJA TUJEGA JEZIKA NA DALJAVO

Povzetek: Lansko in letošnje šolsko leto je bilo zelo naporno za vse učitelje, ki so poučevali na kateri koli stopnji. Sem učiteljica angleščine od 1. do 7. razreda in poučevanje je bil zame velik izziv, saj vsaka starostna skupina učencev zahteva svoje. Učitelji angleščine smo iz tega vidika mogoče malo bolj privilegirani, saj za poučevanje obstaja zelo veliko kvalitetnih gradiv preko spleta. Orodja, ki smo jih uporabljali, so zelo raznolika in omogočajo preverjanje ter utrjevanje pridobljenega znanja. Pri delu na daljavo sem uporabljala različna orodja v različnih fazah učenja in poučevanja. Nekatera orodja so bila bolj učinkovita in uspešna za učence, druga nekoliko manj. Vprašanje, ki sem si ga postavljala pa je bilo: Ali in na kakšen način naj ta orodja služijo kot kvalitetna povratna informacija? Kateri so bili izzivi, s katerimi sem se soočala pri pouku na daljavo?

Ključne besede: povratna informacija, učni cilji in vsebine, učno okolje, različna orodja, obremenitev učencev

CHALLENGES IN DISTANCE ENGLISH TEACHING

Abstract: Last and this year was very stressful for the teachers in all levels. I am an English teacher from the first to the seventh grade and teaching was quite a challenge for me because every age group of students has its own demands. English teachers are more privileged because there is a lot of teaching material online. The tools we used are very diverse and enable knowledge testing and practice. I used different tools in different stages of learning and teaching. Some tools were more efficient and better for students, some weren't so much. My question throughout the distance teaching was: how can the tools serve as a feedback? What were the challenges I had to face in the distance learning?

Key words: feedback, learning goals and contents, learning environment, different tools, students' workload

1 Uvod

V tem kratkem prispevku se bom osredotočila na izzive, s katerimi sem se soočala sama kot učiteljica angleščine na razredni in predmetni stopnji. Soočala sem se z izzivi podajanja učne snovi, uporabo različnih orodij, zagotavljanja povratne informacije učencem, bila sem pozorna tudi na obremenitev učencev ter na učno okolje ter počutje učencev. Večina ugotovitev izhaja iz lastne prakse ter povratne informacije, ki sem jo prejela od staršev ter učencev tekom dela na daljavo.

2 Podajanje snovi

Z učenci sem v letu 2020 uporabljala drugačen način podajanja snovi kot v letu 2021. V letu 2020 sem uporabljala Wordove dokumente, kamor sem dala navodila za delo ter fotografije učnih listov, ki so jih učenci morali rešiti. V letu 2021 pa sem uporabljala za podajanje snovi pretežno Power point predstavitve, kamor sem na vsako drsnico po korakih učencem poskušala razložiti snov. Začelo se je z naslovom in nato sem tako kot v šoli postopoma uvajala jezikovne strukture in na koncu pripravila utrjevanje teh struktur.

2.1. Razredna stopnja

Power point predstavitev se je izkazala kot zelo uspešno orodje, saj so učenci dobili v njej moje posnetke izgovorjave besed, ko smo uvajali novo besedišče. V PPT sem lahko tudi vstavljala posnetke pesmic, ki so bile v učbeniku. V PPT sem pisala sprotne rešitve vaj, kjer so učenci lahko sproti preverjali rešitve svojega dela. Učenci so si lahko PPT shranili in slikovno gradivo, ki je bilo v PPT, uporabili za utrjevanje in ponavljanje. Ugotovila sem, da učenci razredne stopnje potrebujejo veliko slikovnega gradiva in podajanje snovi s pomočjo PPT jim je bilo v veliko pomoč. Tudi starši so podali povratno informacijo, da so se učenci lažje učili na tak način.

2.2. Predmetna stopnja

Pri učencih predmetne stopnje pa sem ugotovila, da ne potrebujejo toliko slikovnega gradiva, ampak jasne usmeritve in jim je podajanje snovi preko Wordovega dokumenta bolj ustrezalo. Tudi analiza izobraževanja na daljavo govori o tem, da je polovica razrednih učiteljev kombinirala videokonferenčno delo s pisnimi navodili. Delež le tega se spremeni na predmetni stopnji, kjer je bil procent pisnih navodil nekoliko večji (Analiza izobraževanja na daljavo, str. 141, 142).

3 Uporaba različnih orodij

Ko so učenci usvojili določeno besedišče ali jezikovne strukture, sem se osredotočila na uporabo besedišča v kontekstu, utrjevanju besedišča in uporabi jezikovnih struktur v povedih. Da sem utrdila to znanje, sem uporabila različna orodja: Live Worksheets, Kahoot, Quizlet ter sem tudi sama ustvarila veliko delovnih listov. Poleg vseh teh orodij pa sem uporabila tudi ZOOM in naše spletne učilnice na MS Teams.

3.1. Razredna stopnja

Učenci razredne stopnje so orodja z veseljem uporabljali. Po kratkem pogovoru so povedali, da jim je bilo všeč orodje Quizlet, kjer so lahko utrjevali besedišče in klikali na besede ter kartice večkrat uporabili. Tudi v razredu vedno uporabljamo kartice za učenje novega besedišča, tako da jim je bilo to orodje zelo blizu. Učenci razredne stopnje so uporabljali tudi orodje ZOOM. Učenci so dobili navodila za samostojno delo ter za video uro. Najprej so učenci samostojno delali po navodilih iz e-učilnice, nato pa je sledila ura ZOOM, kjer so lahko zastavili morebitna vprašanja in smo jih skupaj razrešili. Učencem je bil omogočen tudi dopolnilni pouk, kjer smo še bolj utrdili besedišče in jezikovne strukture. Ura pouka preko ZOOM je bila učencem v veliko korist, saj so bili vsaj malo izpostavljeni jezikovnemu vložku in srečanju svojih sošolcev, kar se mi zdi za učenje tujih jezikov ključno. Učence sem razdelila tudi v breakout rooms, kjer so delali z naključnimi sošolci in imeli zadolžitev ter komunicirali po angleško. Učenje jim je bilo v zabavo in s tem so pridobili veliko komunikacije, ki jim je bila z delom na daljavo odvzeta. Učenci razredne stopnje so dobili tedensko nalogo, da pokličejo svoje sošolce preko MS Teams, kjer so lahko klepetali po angleško in reševali naloge, ki so jih dobili preko e-učilnice. Uporabljali so tudi orodje Kahoot, ki je bilo namenjeno ponavljanju in utrjevanju. Učenci so imeli tako delo razdeljeno na samostojno delo ter delo v skupinah oziroma v paru.

3.2. Predmetna stopnja

Učenci predmetne stopnje so imeli ravno tako delo razdeljeno na samostojno in delo v paru oziroma skupinah. Vedno so imeli enkrat tedensko pouk preko ZOOM -a ter so hkrati dobili tudi navodila za samostojno delo. Pri njih sem uporabljala orodje Live worksheets, kjer so reševali učne liste in dobili takojšnjo povratno informacijo. Nato je sledila ura ZOOM, kjer smo skupaj razrešili vprašanja in težave, ki so se pojavila pri reševanju nalog v učbeniku ali v orodju Kahoot. Vsem učencem je bil omogočen tudi dopolnilni pouk preko ZOOM-a. Vodilo učne snovi je bil še vedno učbenik.

4 Zagotavljanje povratne informacije

Vsa orodja, ki jih uporabljamo, ne zagotavljajo povratne informacije. Pri pouku sem želela uporabiti orodje, ki bi omogočilo takojšnjo povratno informacijo učencem. To orodje je zagotovo Live worksheets ter Quizlet. Učenci pri Live Worksheet dobijo število doseženih točk, kar jim omogoča takojšnjo povratno informacijo o njihovem znanju. Tudi orodje Quizlet jim omogoča takojšnjo povratno informacijo, saj s klikom na kartico prejmejo takoj povratno informacijo, ali so pravilno ugotovili besedo ali ne. Učenci imajo možnost preveriti izgovorjavo. Ključni kriterij za uporabo vseh aplikacij je bil, da omogočijo povratno informacijo. Učencem je bilo to v veliko pomoč, saj niso imeli možnosti povratne informacije na drugačen način (razen preko ZOOM-a, ko smo imeli redni pouk). Podajanje povratne informacije je bil otežen v orodju MS Teams, saj mlajši učenci niso znali uporabljati zvezka v aplikaciji, kjer bi bili popravki zavedeni v dokument vsakega učenca. To se je izkazala kot velika kritika orodja MS Teams. Učenci so pošiljali fotografije, kjer je bilo težko popravljati in posredovati povratne informacije. Učenci predmetne stopnje so lažje uporabljali aplikacijo Notebook, kamor smo lahko vnesli popravke in komentarje zapisa učencev.

5 Učni cilji in vsebine

5.1. Razredna stopnja

Pri delu na daljavo in tudi v šoli je bil poudarek na poslušanju in slušnemu razumevanju ter govornem sporočanju in sporazumevanju. Učni cilji in vsebine so se okrnili in učitelji smo sami izbrali standarde znanja, ki jih bomo preverjali. Poudarek je bil na minimalnih standardih. Vsebine sem tudi sama krčila, saj sem se osredotočila na usvajanje besedišča ter uporabo besedišča v jezikovnih strukturah. Uporabila sem osnovno besedišče ter ga po potrebi razširila. Če so učenci pokazali interes, sem dodala besedišče glede na njihov interes. Učenci so bili izpostavljeni veliko slušnim besedi-

lom ter pesmicam in slikovnemu gradivu. Govorno sporočanje pa sem spodbujala pri urah ZOOM. Učenci so se tudi posneli in mi posnetke poslali. Pri teh aktivnostih so zelo uživali.

5.2. Predmetna stopnja

Na predmetni stopnji pa smo se znotraj aktiva dogovorili, katere jezikovne strukture so nujne za znanje v naslednji razred in tako izločili jezikovne strukture, ki niso tako pomembne. Osredotočili smo se na tiste, brez katerih učenci ne bi mogli napredovati v naslednji razred. Tako smo se preko učnega načrta in učbenika dogovorili, kaj je ključno in kaj ni.

6 Obremenitev učencev in učno okolje

Učencem smo pri delu na daljavo pomagali s prilagojenim urnikom, kjer smo pogledali skupaj z učitelji razredniki njihovo obremenjenost ter tako prilagodili učenje. Učenci so imeli povprečno dva težja predmeta na urniku v enem dnevu. To se je izkazalo kot zelo uspešno, saj smo po pogovoru z učenci ugotovili, da jim je tak način dela ustrežal. Veliko učencev je tudi na naši šoli povedalo, da se jim naloge niso zdele zahtevne, kar potrjuje tudi analiza. Višji ko je uspeh učencev, bolj označujejo naloge, ki so jih dobili, kot manj zahtevne. Na splošno se je zdelo mojim učencem in tudi učencem v analizi, da je bilo delo na daljavo bolj zahtevno kot delo v šoli. Veliko učencev je potrebovalo pomoč svojih staršev, predvsem učenci razredne stopnje, učenci predmetne stopnje pa so potrebovali pomoč svojih staršev zelo redko (Analiza dela na daljavo, str. 126). Tudi ta trditev se je izkazala za resnično na naši šoli. Kljub vsem analizam nam še vedno ni uspelo te težave izkoreniniti, saj je narava dela na daljavo taka, da učenci razredne stopnje potrebujejo več pomoči in so s tem obremenjeni tudi njihovi starši. Učenci so imeli v času dela na daljavo različne okoliščine, v katerih so delovali. Nekateri učenci so imeli težave z računalniki in tudi okoljem v katerem so se učili. Pri nekaterih učencih smo opazili izrazito nespodbudno učno okolje. Analiza dela na daljavo je pokazala, da smo bili razredni učitelji dnevno bolj v stiku z učenci kot predmetni učitelji. Pogostost stikov na razredni stopnji z učenci je bila večja. To se je izkazalo tudi pri meni. To je hkrati tudi merilo za varno in spodbudno učno okolje (Analiza dela na daljavo, str. 98, 99).

Zaključek

Delo na daljavo nam je zagotovo spremenilo način življenja in pogled na izobraževanje. Spoznali smo, kako pomembni so odnosi, ki jih gradimo z učenci in ugotovili, v kakšnih stiskah se lahko znajdejo naši učenci. Te stiske vplivajo tudi na njihovo učenje in motivacijo. Učitelji in orodja smo tukaj ključni za prenos znanja. Pravilna orodja in pravilen način dela lahko olajšata učenje in usvajanje snovi. Ti izzivi pa so nas in nas še bodo opolnomočili za vse preizkušnje, ki prihajajo naproti v našem poklicu.

Literatura

(https://www.zrss.si/pdf/izobrazevanje_na_daljavo_covid19.pdf). Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

IZZIVI ŠOLANJA NA DALJAVO V 4. RAZREDU

Povzetek: Vzgojno izobraževalni proces je izziv že v vsakdanjih okoliščinah. V okoliščinah, kjer potek in izvedbo dela določa epidemija novega virusa in z njo povezani dejavniki, je delo še veliko bolj oteženo. Organizacija in načrtovanje dela od pedagoškega delavca zahtevata ogromno prilagodljivosti, iznajdljivosti, tako pri načrtovanju in izvajanju pedagoškega procesa kot pri preverjanju usvojenega znanja, pri načrtovanju in izvajanju ocenjevanja znanja ter vključevanju drugih deležnikov pouka.

Ključne besede: epidemija, prilagoditve, šolanje na daljavo, izzivi, ocenjevanje znanja.

CHALLENGES OF DISTANCE LEARNING IN 4TH GRADE

The educational process is challenging already in everyday circumstances. In circumstances where the course and implementation of the work are determined by the epidemic of the new virus and related factors, the work is even more demanding. Therefore, the organisation and planning of work require considerable flexibility and ingenuity from the pedagogical worker, both in planning and implementing the pedagogical process and testing the acquired knowledge, planning and conducting knowledge assessment, and involving other stakeholders.

Key words: epidemic, adaptations, distance schooling, challenges, knowledge assessment.

Uvod

Šolanje na daljavo za učitelje predstavlja svojevrsten izziv. Učitelj se je primoran soočiti s prilagajanjem VIZ dela, se samoiniciativno izobraževati in nadgraditi poznavanje in uporabo IKT, redno komunicirati s starši in voditi učence skozi okrnjen vzgojno-izobraževalni proces. Izziv predstavlja izpeljava kakovostnega VIZ procesa, zagotavljanje trajnega in uporabnega znanja ter prizadevanje za upoštevanje trenutno veljavne šolske zakonodaje, odlokov vlade in druge dokumentacije, ki je za strokovne delavce v šolstvu zavezujoča.

Kakovost in trajnost znanja

Za razvoj slovenske osnovne šole je ključnega pomena, da prihodnjim generacijam zagotavlja ustrezno splošno izobrazbo ter trajno in kakovostno znanje. Kakovost znanja je kompleksen pojem, ki z imperativom doseganja postavljenih ciljev in standardov znanja vključuje med drugim tudi oblikovanje osebnosti, oblikovanje nacionalne in kulturne identitete, razvijanje učnih navad, vzgojno delovanje itn. (Krek idr. 2011, str. 110).

Obvezni osnovnošolski program vključuje pouk obveznih in izbirnih predmetov, dneve dejavnosti (kulturne, naravoslovne, tehniške in športne dneve) in ure oddelčne skupnosti od 4. razreda naprej. Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji predvideva naslednja načela in cilje razvoja osnovne šole:

- načelo zagotavljanja splošne izobrazbe, kakovostnega in trajnega znanja;
- načelo spodbujanja otrokovega razvoja;
- načelo enakih možnosti in optimalnega razvoja posameznika;
- načelo nudenja takojšnje pomoči učencem, ko imajo težave;
- načelo sodelovanja strokovnih delavcev šole s starši;
- načelo razvijanja komunikacijskih sposobnosti učencev;
- načelo sodelovanja šole z okoljem;
- načelo razvijanja odgovornega odnosa do ljudi in okolja;
- načelo oblikovanja in širjenja nacionalne kulture in spodbujanje medkulturnosti;
- načelo zavesti o zavedanju lastne identitete in aktivnem vključevanju v oblikovanje dediščinskih skupnosti.

Večino predvidenih načel Bele knjige o vzgoji in izobraževanju je na daljavo izredno težko upoštevati in zagotavljati njihovo izvrševanje. Teoretično je možno na daljavo marsikaj izpeljati, toda v praksi se velikokrat izkaže, da so zadeve izredno zapletene, težko uresničljive in minimalno realizirane.

Cilji izobraževanja

V 2. členu Zakona v osnovni šoli (2006) so določeni cilji osnovnošolskega izobraževanja, in sicer:

- zagotavljanje splošne izobrazbe vsemu prebivalstvu;
  - spodbujanje skladnega, spoznavnega, čustvenega, duhovnega in socialnega razvoja posameznika;
  - razvijanje pismenosti ter sposobnosti za razumevanje, sporočanje in izražanje v slovenskem jeziku, na območjih, ki so opredeljena kot narodnostno mešana, pa tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku;
  - spodbujanje zavesti o integriteti posameznika;
  - razvijanje zavesti o državni pripadnosti in narodni identiteti in vedenja o zgodovini Slovenije in njeni kulturi;
  - vzgajanje za obče kulturne in civilizacijske vrednote, ki izvirajo iz evropske tradicije;
  - vzgajanje za medsebojno strpnost, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin in s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi;
  - doseganje mednarodno primerljivih standardov znanja in pridobivanje znanj za nadaljevanje šolanja;
  - pridobivanje splošnih in uporabnih znanj, ki omogočajo samostojno, učinkovito in ustvarjalno soočanje z družbenim in naravnim okoljem in razvijanje kritične moči razsojanja,
  - razvijanje in ohranjanje lastne kulturne tradicije;
  - seznanjanje z drugimi kulturami in učenje tujih jezikov;
  - omogočanje osebnostnega razvoja učencev v skladu z njihovimi sposobnostmi in zakonitostmi razvoja;
  - razvijanje nadarjenosti in usposabljanje za doživljanje umetniških del in za umetniško izražanje in oblikovanje ter spodbujanje zdravega načina življenja in odgovornega odnosa do naravnega okolja.
- Usvajanje in realizacija nekaterih najbolj temeljnih ciljev osnovnošolskega izobraževanja, ki jih določa Zakon o osnovni šoli, je v času epidemije okrnjeno.

Prav tako so za učitelje zavezujoči učni načrti za posamezen predmet ter Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli. Treba je bilo prilagoditi letne priprave za posamezen predmet in sprotne priprave za delo.

Sklep o ukrepih za nemoteno opravljanje vzgojno-izobraževalnega dela v osnovnih šolah v šolskem letu 2020/2021, s strani Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport, 26. 11. 2020, ki določa manjše število nujno pridobljenih ocen glede na predmetnik, eno ocenjevalno obdobje dovoljuje, da se ocenjevanje znanja izvede pred učenkami/učenci oddelka ali učne skupine, v času izobraževanja na daljavo pa lahko tudi individualno, je bil s strani večine pedagogov sprejet kot dobronameran. Prav tako je bilo pozitivno sprejeto določilo, da učitelj/učiteljica uporablja različne načine ocenjevanja, pri čemer velja, da vse ocene ne smejo biti pridobljene le pisno, razen kadar pri predmetu, za katerega je s predmetnikom določeno manj kot dve uri tedensko in se izvaja po fleksibilnem predmetniku, učencev ni možno oceniti več kot enkrat. Preverjanje in ocenjevanje znanja je bilo lažje izpeljati kot v prvem valu epidemije v lanskem šolskem letu, 2019/20. Potreben je bil razmislek, kateri standardi znanja so celostno naravnani in katere vsebine so dobro utrjene in preverjene, kaj je pomembno in kaj ne, preden se je organiziralo ocenjevanje znanja. Manj ocenjevanj znanja je pomenilo tudi manj stresa za učence, na žalost v večini primerov tudi manjšo motivacijo za sprotno učenje, utrjevanje in ponavljanje vsebin. Primerno bi tudi bilo, da strokovnjaku na ZZRS podajajo priporočila, ki so usklajena s sklepi in odredbami ministrstva. Strokovnjaki zavoda za šolstvo so sočasno s sklepom ministrstva odsvetovali ocenjevanje znanja v času šolanja na daljavo. Marsikateri učitelj, ki je imel znanje že preverjeno in utrjeno, je napovedano ocenjevanje zaradi priporočil prestavil ali odpovedal. Ko so se šolska vrata ponovno odprla in se je začelo izvajati šolanje v živo, so imeli učenci večino pisnih in ustnih ocenjevanj pri večini predmetov časovno umeščena v mesec maj in junij, kar je ponovno povečalo stres in obremenjenost pri učencih, predvsem na predmetni stopnji. Učitelji razrednega pouka praviloma lažje načrtujejo in terminsko razporejajo ocenjevanja znanja kot učitelji predmetnega pouka, zato je tovrstnih stresnih situacij na razredni stopnji manj.

Izzivi šolanja na daljavo

Večji izzivi, s katerimi sem se pri vodenju oddelka, v času šolanja na daljavo, vsakodnevno srečevala:

- administracija;
- načrtovanje in izvedba vzgojno-izobraževalnega dela;
- vsebinsko in količinsko prilagajanje vsebin pri delu s pomočjo video srečanj in samostojnem delu otrok;

- priprava vsebinsko in količinsko primernih navodil za samostojno delo otrok;
- uporaba IKT;
- računalniška pismenost otrok, staršev;
- internetne povezave, računalniška opremljenost;
- samoizobraževanje;
- izvedba pogovornih ur, roditeljskih sestankov;
- upadanje motivacije za šolsko delo na daljavo;
- primerna časovna količina dnevnih video srečanj;
- vključevanje gibalnih minut v video srečanja;
- izbira sodobnih metod in pristopov poučevanja;
- izvedba dejavnosti v času šolanja na daljavo;
- spodbujanje medvrstniške pomoči in dobrih medsebojnih odnosov med učenci, komunikacije;
- čustvene stiske otrok;
- izvedba kolesarskega izpita;
- sodelovanje z zunanjimi institucijami;
- razvijanje čustvene in socialne pismenosti na daljavo;
- preverjanje znanja na daljavo;
- smiselna organizacija in izvedba ocenjevanja znanja;

Na šolski ravni smo se odločili, da v drugem valu epidemije, oktobra 2021, vsi učitelji na šoli za šolanje na daljavo uporabljamo Arnesovo spletno okolje, tako spletne učilnice kot tudi video srečanja v Arnesovem okolju Zoom Arnes. To je bila nadgradnja dela glede na prvi val epidemije, ko smo se učitelji v zapleteni situaciji znašli prvič in smo se morali čez noč soočiti z delom na daljavo. Takrat še nismo vedeli, da učenci samostojno opravijo bistveno manj dela, kot ga opravimo skupaj v šoli. IKT spretnosti so bile tako pri učencih kot večini pedagoških delavcev v primerjavi s trenutnimi, na nižji ravni. Velik izziv pri vodenju oddelka sta mi predstavljala organizacija in načrtovanje dela na daljavo. Treba je bilo prilagoditi izvedbo vsebin po urniku na način, da smo v čim krajšem času skupaj izvedli čim več težjih vsebin. Pozornost in koncentracijo so bili zmožni ohraniti eno do dve šolski uri. Običajno so dvakrat tedensko po video srečanjih izvedli tudi ure tujega jezika. Z učenci smo se vsakodnevno srečevali na video srečanjih. Nekaj dela so učenci vsak dan opravili samostojno, velikokrat tudi ob pomoči staršev. Ta način dela je bil s strani učencev in staršev pozitivno sprejet. Dnevni stik je ohranil rutino. Učenci so vsak dan lahko postavljali vprašanja o vsebinah, dnevno so dobili povratne informacije o oddanih nalogah.

Pozitivne strani šolanja na daljavo, ki so jih zaznali učenci, so: samostojno razporejanje časa za učenje in šolsko delo, zmanjšana količina vsebin, manj časa namenjenega delu za šolo, manjše število ocenjevanj, manjša utrujenost, daljše jutranje spanje, delo v skupinah preko video srečanj, manj stresa pri ustnem ocenjevanju znanja, manj strahu pred okužbo, izvedba športnih in nekaterih drugih dni dejavnosti na daljavo, vsakodnevno druženje s sošolci in učiteljico preko video srečanj v jutranjih urah, individualna video srečanja za izvajanje učne pomoči učencem z učnimi težavami, več druženja s starši, sorojenci. Negativne strani šolanja na daljavo, ki so jih izpostavili učenci so, npr. pomoči staršev so bili velikokrat deležni šele takrat, ko so starši prišli iz službe, nekaj otrok je bilo v dopoldanskih urah samih doma. Povedali so, da se je bilo težko samostojno pripraviti k delu, se zbrati, da je bila njihova pozornost motena zaradi drugih dejavnosti, npr. računalniških iger, klicev sošolcev. Nekateri so poročali, da so imeli zaradi količine časa, preživetega pred računalniškimi zasloni, večkrat glavobole. Pogrešali so druženje z vrstniki, igro in izvedbo šole v naravi ter dneve dejavnosti, ki jih običajno izvedemo izven šole, npr. obiske muzejev, koncertov ... Povedali so tudi, da so se večinoma manj gibali, da so bili več časa doma, v zaprtih prostorih. Za učni uspeh otrok pri delu na daljavo so v veliki meri zaslužni tudi njihovi starši, predvsem tisti, ki so kljub svojim službenim obveznostim otrokom lahko nudili usmeritve, dodatno razlago in izvajali nadzor nad sprotnim delom.

Zaključek

Opažam, da večina učencev ni napredovala v veččinah tehnike branja, pri razumevanju prebranega besedila večina nima večjih težav. Nazadovali so v veččinah kreativnega pisanja, čitljivega zapisa, uporabe pravopisnih, jezikovnih in skladenjskih pravil. Opažam tudi, da so primanjkljaji večji pri matematiki in tujem jeziku kot pri maternem jeziku, da snov pri ostalih predmetih ni dobro utrjena. Presenetilo me je, da so bili nekateri otroci z izrazitimi učnimi težavami, ob pomoči staršev, pri delu na daljavo veliko bolj uspešni kot pri običajnem šolskem delu. Večino ciljev smo udeležili, uporab-

nega znanja so večinoma pridobili manj kot v preteklih letih. Opazila sem tudi, da je snov, ki je bila ocenjena, bolj utrjena in da je pri ocenjenih vsebinah uporabnega znanja več.

Meni osebno se zdi najbolj skrb vzbujajoče dejstvo, da so otroci v treh mesecih oziroma v času šolanja na daljavo, na gibalnem področju zelo nazadovali, veliko jih je pridobilo odvečno telesno težo, kondicijsko so zelo slabo pripravljene, nazadovali so pri fini in grobi motoriki, vzdržljivosti, hitrosti.

Literatura

Zakon o osnovni šoli, Uradni list Republike Slovenije, št. 81/2006 z dne 31. 7. 2006: 2. člen ZOsn.

Krek, J., Metljak, M. (2011). Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

DELO NA DALJAVO S PREDŠOLSKIMI OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI

Povzetek: Ostali smo doma – vzgojitelji, otroci in v večini, na srečo, tudi njihovi starši. Nismo vedeli, kako dolgo nam bo odrejeno »delo od doma«, a čutili smo, da moramo s starši vzpostaviti stik, se angažirati in poskrbeti, da se bo vzgojno-izobraževalni proces nadaljeval, čeprav na drugačen način. Delo na daljavo z otroki s posebnimi potrebami, vključenimi v prilagojen program za predšolske otroke na Centru za sluh in govor Maribor, je vsem predstavljalo velik izziv. Strokovni delavki našega oddelka, v katerega je bilo vključenih 7 otrok z različnimi vrstami in stopnjami primanjkljajev, sva se prilagajali potrebam in željam staršev ter otrok, delo individualizirali in se trudili za napredek vsakega otroka, četudi na daljavo in z izredno veliko vložene energije ter časa. Kljub številnim telefonskim pogovorom, video klicem, Zoom in vseh ostalih srečanj na daljavo, nasvetom, tolažbam, poslanih predlogov za izvajanje aktivnosti z otrokom, smo bili sklepčni, da je »vrtec le vrtec« in skupaj čakali dan, ko bo spet »vse po starem«. Le neposredno delo strokovnega kadra z otrokom in sodelovanje z družino, seveda, lahko prinese optimalne napredke, smo se strinjali.

Ključne besede: delo na daljavo, predšolski otroci s posebnimi potrebami.

TELEWORKING WITH PRESCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS

Abstract: We stayed at home – preschool teachers, children and, fortunately, most of the children's parents as well. We did not know how long our "work from home" would be assigned to us, but we felt that we needed to contact our parents, get involved and make sure that the educational process continues, even though in a different way. Teleworking with children with special needs, who are included in the adapted program for preschool children at the Center for Hearing and Speech Maribor, was a great challenge for everyone. The two professional workers from our kindergarten unit, which includes 7 children with different types and levels of deficits, adapted to the needs and wishes of parents and children, individualized their work and strived for the progress of each child. Despite all phone calls, video calls, Zoom meetings, other types of teleworking, advices, comforts, suggestions for children's activities, we agreed that after all "kindergarten is kindergarten", and together we waited for the day when "all things will go back to normal". We agreed that only direct professional work and collaboration with the family can bring optimal progress.

Key words: teleworking, preschool children with special needs.

Uvod

Otrokovo socialno okolje se z vstopom v vrtec razširi, pri tem pa je pomembno, da pridobiva pozitivne socialne interakcije (Pušenjak 2011). Pri otrocih s posebnimi potrebami moramo biti v predšolskem obdobju še posebej pozorni na uporabo ustreznih metod in oblik dela, s katerimi razvijamo socialne interakcije in komunikacijo ter jim omogočamo kvalitetno integracijo v socialno okolje, družini pa s tem izboljšamo kvaliteto življenja (Werdonig idr. 2010). S tem, ko nam je pomlad 2020 prinesla nov izziv – zaprtje vrtca za kar 44 delovnih dni, če odštejemo čas prvomajskih počitnic – smo bili primorani prilagoditi način izvajanja programa za predšolske otroke, ki jim je epidemija zelo spremenila vsakdan.

SARS-CoV-2 nam je vse bližje. Kaj pa sedaj?

Higienskim navadam v vrtcu namenjamo veliko pozornosti, a so ob pojavu novega koronavirusa dobile še dodaten poudarek. Pomladni čas je bil zelo negotov, skorajda nismo dojemali, kaj se dogaja, ob tem pa se sprašujem, kako so to doživljali (naši) otroci. Vztrajno smo jim pojasnjevali preventivne ukrepe za zmanjšanje možnosti okužb z virusi (redno in pravilno umivanje rok, ustrezno ravnanje ob kihanju ali kašljanju), pri čemer smo vpeljali dodatno slikovno gradivo in socialne zgodbe. Z njimi smo prav tako pojasnjevali nošnje higienskih mask, socialno distanco, izogibanje objemanju, dotikanju obraza ter druženju s prijatelji in vzpostavljanju socialnih stikov, ki smo jih pred tem spodbujali. Otroci skupaj z nami, odraslimi, spremljajo aktualno dogajanje – tudi oni doživljajo stisko, njihova tesnoba je lahko celo večja, saj vendar ne zmorejo razumsko dojemati premnogih informacij, s katerimi so obkroženi.

Vzpostavitev stika s starši in otroki

Ko smo na podlagi Uredbe o prepovedi zbiranja ljudi v zavodih s področja vzgoje in izobraževanja s 16. marcem 2020 ostali doma, smo bili postavljeni pred velik, povsem nov izziv. Potrebno je bilo vzpostaviti stik s starši oz. skrbniki ter jih obvestiti o nastali situaciji. V večini so bili veseli našega angažiranja in želje, da vzgojno-izobraževalni proces teče, pa če tudi na daljavo. V našo skupino prilagojenega programa za predšolske otroke na Centru za sluh in govor Maribor je bilo v preteklem šolskem letu, v času dela na daljavo, vključenih 7 otrok s posebnimi potrebami, ki so imeli primanjkljaje, ovire oz. motnje različnih vrst in stopenj. Primarna motnja omenjenih otrok je v večini bila govorno-jezikovna ali avtizem. Šest od sedmih otrok je imelo ves čas dela na daljavo zagotovljeno varstvo s strani vsaj enega izmed staršev, le starša enega od otrok sta oba hodila v službo, a sta imela zagotovljeno varstvo s strani starih staršev. S starši smo torej vzpostavili stik, se individualno pogovorili, ponudili oporo. Pojavila se je dilema, kaj v trenutku, ko so z otroki ves čas skupaj doma, ko se je njihova struktura dneva popolnoma spremenila, potrebujejo in od nas pričakujejo. Ugotovili smo, da so imeli vsi otroci, razen enega, doma sorojence, ki so prav tako v večini potrebovali pomoč staršev pri šolskem delu na daljavo. S starši, ki so za to izkazali interes, smo skupaj predebatirali njihovo dnevno rutino ter jim pomagali, da so jo prilagodili oz. poenostavili. Približali smo jim delo vrtca, jim bili na voljo v telefonskih pogovorih, videoklicih in po elektronski pošti.

Tehnični izzivi

Starši vseh sedmih otrok so imeli na voljo pametne telefone in dovolj znanja, da smo preko njih lahko uspešno komunicirali. Dve družini nista imeli računalnika in dostopa do spleta, a jima je v doglednem času to bilo zagotovljeno, tako da so vsi otroci imeli podobne tehnične pogoje za delo na daljavo, hkrati pa so imeli zelo različno količino in kakovost spodbude in pomoči s strani odrasle osebe. Delati preko zaslona je bilo težko, priznam. Spodbuditi starša in pridobiti otrokovo pozornost za delo, izbrati ustrezne metode dela ter prilagoditi izbor vsebin, pa je bilo ključno.

Delo je steklo

Glede na strukturo skupine sva se s sodelavko v tandemu odločili, da bova delo v veliki meri individualizirali glede na potrebe in želje staršev ter otrokove zmožnosti in interese. Nekateri so izkazali potrebo po vsakodnevnem pogovoru in nasvetih, drugim je več pomenilo, da smo jim predlagali dejavnosti, ki naj jih izvajajo, tretji so otrokom omogočili videoklice z nama. Vse smo spodbudili k sodelovanju, bilo pa je seveda prostovoljno. Starši so se navadili, da so dnevno dobivali po elektronski pošti pripravljene predloge dejavnosti iz različnih področij Kurikula za vrtce. Pozorni sva bili, da so otroci dobili naloge, za katere sva bili prepričani, da so izvedljive, hkrati pa jim predstavljajo izziv.

Glede na to, da v vrtcu, kljub temu, da sledimo področjem dejavnosti Kurikula za vrtce, dajemo poudarek razvijanju socialnih veščin in spretnosti, pridobivanju vsakdanjih spretnosti, pozornosti, koncentracije, vztrajnosti, razumevanju in produkciji govora ter razvoju motorike, sva dejavnosti nastavljali tako, da so otroci lahko preko igre in s pomočjo odrasle osebe dosegali številne cilje.

Vsakodnevno so bile na voljo različne dejavnosti iz področja gibanja ter vaje za izboljšanje motorike govoril. Starše sva spodbujali k razvijanju vseh področij komunikacije pri otrocih – pozornost, razumevanje jezika, izrazna sredstva ter socialna interakcija. Posredovali sva številne povezave do lutkovnih predstav, pesmic, zgodbic ter izobraževalnih oddaj. Skupaj smo ponovili in na zabaven način z eksperimentom utrdili znanje o preganjanju bacilov, razlagali, zakaj smo doma in čemu ukrepi, ki jih moramo upoštevati, da bomo ostali zdravi. Z otroki smo v času dela na daljavo obravnavali tematske sklope, kot v vrtcu, le na drugačen način. Pripravili smo material za delo, imeli jutranji krog, spoznavali nove deklamacije, se igrali s piktogrami, prepevali pesmi, poslušali zgodbe in njihovo vsebino utrjevali na različne načine, izštevali in iskali rešitve ugank. Kuhali smo, pekli, pomagali pri hišnih opravilih, se igrali družabne igre, risali, lepili, rezali s škarjami, delali plastelin in ustvarjali z njim, se kepali in delali snežaka, vadili predloge, raziskovali, iskali, tipali, prepoznavali, razvrščali, urili slušno prepoznavanje in razlikovanje, spoznavali letne čase, cvetlice, živali, preštevali, mečkali, barvali jajca, se igrali slušni spomin, se urili v finomotoriki in grafomotoriki, spoznavali prostore in pohištvo v stanovanju ter funkcije predmetov, ki jih imamo doma, se orientirali v prostoru, spoznali dele dneva, kaj kdaj počnemo in kako pozdravimo, ponavljali barve, se seznanjali s prevoznimi sredstvi in še marsikaj zanimivega. Pri dejavnostih smo otroke spodbujali h govorno-jezikovni komunikaciji ter jim vsak dan postavili kak športni izziv, s tem pa spodbujali gibanje predvsem na prostem. Skupaj smo praznovali materinski dan, dva rojstna dneva in uspešno izvajali aktivnosti za projekt Pasavček.

Resnično hvaležni in ponosni smo lahko za angažma večine staršev, saj so se vendar v dneh dela na daljavo napolnili številni zvezki, ki so jih otroci s ponosom prinesli kasneje v vrtec, napolnili smo album spominov dela na daljavo in sklenili, da je to bila izkušnja in preizkušnja za vse nas, kot je to dejala ena izmed mam, hkrati pa smo se strinjali, da nas je povezala, da smo zgradili poseben, trdnejši odnos. Kar šest od sedmih družin je redno sodelovalo z nama, pošiljalo utrinke dnevov, s čimer so nam dovolili vpogled v del družinskega življenja, ki sva ga razkrili tudi sami ter se s tem približali otrokom, da je delo lahko bilo kakovstnejše. Skupaj smo spremljali sproščanje ukrepov in upali na čim prejšnjo vrnitev v našo rumeno hišo ob mestnem parku, mimo katere smo se lahko precej časa le sprehajali in jo opazovali. Vsekakor je staršem bilo ostati doma in v popolnosti poskrbeti za otroka s posebnimi potrebami, v večini še za sorojence, zagotovo še kaj postoriti, naporno, a hkrati priložnost za druženje in nadgradnjo odnosov znotraj družine. Sklepčni smo bili, da kljub ogromnemu trudu staršev in obeh strokovnih delavk neposrednega dela v vrtcu ni mogoče nadomestiti. Skupaj smo čakali dan vrnitve v vrtec, ki smo ga vsi srečni in zdravi tudi dočakali. Trdim, da vrtec na daljavo ni dobra zamisel, vsekakor pa je bila optimalna rešitev v dani situaciji skoraj popolnega zaprtja države.

Zaključek

S kvalitativno raziskavo (Marjanovič Umek, Hacin Beyazoglu in Fekonja 2021) o počutju predšolskih otrok med zaprtjem vrtcev zaradi epidemije covid-19 je bilo sicer ugotovljeno, da se je več kot polovica predšolskih otrok v času karantene počutila dobro, nekaj manj pa se jih je počutilo slabo ali dobro in slabo hkrati. Kot negativni vidik karantene so otroci najpogosteje navajali socialno izolacijo od prijateljev. Večina otrok ni izražala izrazitih vedenjskih in čustvenih težav, starši pa so kot težavo najpogosteje izpostavili usklajevanje delovnih obveznosti ter ukvarjanje z otrokom. Verjamem, da so otroci prilagodljivi, a hkrati tudi dojemljivi in občutljivi, kako zelo in na kaj vse pa je še posebej težko ugotoviti pri otrocih s posebnimi potrebami, zato ocenjujem, da je bilo vzpostaviti in ohranjati stik z njimi, zelo smiselno. Delo na daljavo s predšolskimi otroki s posebnimi potrebami mi je predstavljalo izziv, vsekakor pa je bila dragocena izkušnja, za katero si nikoli nisem mislila, da je bom deležna. Verjamem, da delo na daljavo in posebnosti v šolskem letu zaradi Covda-19 niso bile le omejitve, ampak tudi priložnosti za osebno in strokovno rast. Iskreno hvaležna sem vsem staršem naše vrtčevske skupine za sodelovanje in pozitivno naravnost. Skupaj smo zmogli tudi to!

Literatura

- Marjanovič Umek, L., Hacin, K. in Fekonja, U. (2021). Zaprtje vrtcev in šol kot posledica epidemije covid-19: Kako se počutijo otroci? *Sodobna pedagogika*, 72, 1 (138) Pridobljeno: 11. 5. 2021 iz <https://www.sodobna-pedagogika.net/stevilke/01-2021/>
- Pušenjsek, M. (2011). Otrokov socialne mreže – bogastvo in izziv. V m. Željznov Seničar in E. Šelih (ur.), *Zbornik povzetkov IV. Mednarodne konference vzgojiteljev v vrtcih 2011* (str. 14-20). Ljubljana: MiB.
- Werdonig, A., Vizjak Kure, T., Švaglič, M., Petrič Puklavc, M., Kornhauzer Robič, L., Turk-Haskič, A. ... Caf, B. (2010). Smernice za delo v oddelkih za predšolske otroke z motnjami avtističnega spektra - MAS. Pridobljeno 1. 5. 2021 iz https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/Vrtci/Smernice_predsolski_MAS.pdf

NOVI IZZIVI, NOVI PODVIGI V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Svet se je zaradi pandemije COVID-19 znašel v izjemni negotovosti. Samo nekaj tednov je bilo potrebnih, da je COVID-19 spremenil svet in nas vse skupaj prisilil, da se na hitro prilagodimo novim izzivom, novim situacijam, novim pravilom. Nihče nas na to ni pripravil, vsak zase se je moral »oborožiti« in spopasti s situacijo, ki nas je čakala. Nekateri smo v tem našli izziv, drugi so bili popolnoma izgubljeni in so se komaj sestavili, da so peljali naprej svojo zgodbo življenja. Tudi delo v šoli je postalo popolnoma drugačno. Izgubljeni so bili tako učenci in starši, kot tudi mi, učitelji, ki smo se morali hkrati izobraževati na daljavo in čim bolj izvirno poučevati učence.

Ključne besede: COVID-19, novi izzivi, nove situacije.

NEW CHALLENGES, NEW FEATS DURNIG EPIDEMIC

Abstract: The world has found itself in extreme uncertainty over the COVID-19 pandemic. It only took a few weeks for COVID-19 to change the world and force us all to adapt quickly to new challenges, new situations, new rules. No one prepared us for this, everyone had to "arm" themselves and deal with the situation that awaited us. Some of us found a challenge in this, others were completely lost and could barely come together to carry on their life story. Even work at school has become completely different. Pupils and parents were lost, as were we, the teachers, who at the same time had to be educated at a distance and teach the students as original as possible.

Keywords: COVID-19, new challenges, new situations.

1 Uvod

Svet se je zaradi pandemije COVID-19 znašel v izjemni negotovosti. Samo nekaj tednov je bilo potrebnih, da je COVID-19 spremenil svet in nas vse skupaj prisilil, da se na hitro prilagodimo novim izzivom, novim situacijam, novim pravilom. Tudi v šolstvu nas, učiteljev, nihče ni pripravil na drugačno delo, nove izzive in nove situacije. Iskali smo možnosti, se medsebojno povezovali in se sami izobraževali na daljavo, da smo lahko čim bolj izvirno podajali snov učencem. Nekateri so bili v teh situacijah ravno tako izgubljeni, kot so bili izgubljeni učenci. IKT tehnologija je naenkrat zahtevala celega človeka, če je to zmožel ali ne. Tudi sama sem se znašla pred velikim izzivom, kako motivirati in vzpostaviti stik z učenci, da bodo ostali aktivni in ves čas skrbeli za svoje zdravje. Kot športna pedagoginja sem se povezovala s sodelavcem na šoli ter z drugimi športnimi pedagogi širom Slovenije, ki smo si pomagali z različnimi nasveti, idejami, izzivi. Vemo, da je zdravje skupek telesnega, duševnega in socialnega stanja. Je najvišja vrednota, ki je bistvenega pomena za produktivno in kakovostno življenje vsakega posameznika in hkrati skupnosti kot celote. In s pandemijo so se nam stvari začele krhati. Marsikdo je bil v stiski, ne samo finančni, temveč tudi socialni. In med njimi smo bili zagotovo tudi šolniki. V prvem valu smo se učili, da smo drugi val lažje skupaj z učenci prebrodili in se kljub temu vsak dan kaj novega naučili. Tudi učitelji smo bili učenci, verjemite.

2 Novi izzivi, novi podvigi

V začetku 20. stoletja so trdili, da malo »telovadbe« ne škodi, danes lahko trdimo, da je predmet šport predmet z jasnimi cilji, ki je enakovreden drugim predmetom. Še več, gre za enega izmed nujno potrebnih predmetov, še posebej, ker ne ponuja le posredovanja športnih znanj in razvoja gibalnih sposobnosti, temveč gre tudi za proces motivacije, socializacije in oblikovanja zdravega življenjskega sloga. V družbi, ki ponuja mnoge pasti, kot so izrazito sedeči način življenja in nepravilni prehranjevalni vzorci, različne oblike zasvojenosti, nasilje, osamljenost, je treba dati mladim priložnost za samopotrjevanje, spoznavanje temeljnih vrednot, socialno integracijo in iskanje skupnih prijateljstev (Strel in Kovač, 1999). Vemo, da ustrezne gibalne navade vplivajo tudi na kasnejši življenjski slog in zdravje v odrasli dobi. Torej imajo poleg športnih pedagogov velik vpliv tudi starši v družini, s tem ko spodbujajo gibanje na svežem zraku in tako navajajo na športno aktivnost v dobi otroštva. S tem se zmanjšuje tveganje za debelost pri mladostnikih, se izboljša spanec, se zmanjšuje stres, anksioznost in depresija. V zadnjih letih je znano, da ima šport pozitiven vpliv tudi na učni uspeh v šoli. Omenjenih je torej več kot dovolj pozitivnih učinkov športnega udejstvovanja. V času dela na daljavo so torej poleg športnih pedagogov imeli velik vpliv, da so učenci bili športno aktivni, tudi starši.

2. 1 Gibanje na daljavo

Tudi sama sem imela pomisleke za delo na daljavo, še posebej, ko gre za šport in športne aktivnosti. Vsi vemo, da ima šport pozitivne učinke in da hkrati zmanjša smrtnost in različna obolenja, a s pojavom pandemije smo učitelji, športni pedagogi, imeli resnično zahtevno nalogo. Kako motivirati učence, da bodo čim več gibalni na prostem? Kako jih odmakniti od ekranov, da bodo gibalno aktivni in da bodo poskrbeli za svoje zdravje?

Tako sem se poskušala posneti za različne gibalne odmore, opraviti vadbo na prostem in jih s tem motivirati za delo. Pripraviti različne zanimive teme, ki so jih pritegnile, nikakor ni bilo enostavno in zato sem bila vsakič vesela povratnih informacij učencev, pa tudi staršev, pozitivnih ali negativnih. Slednjih je bilo k sreči zelo malo. In kaj sem uspela pripraviti za učence, da so lažje ohranjali svoje gibalno učinkovitost? Učenci so imeli pripravljene aktivne odmore, vaje s koordinacijsko lestvijo, fartlek teke v naravi, različne tabate, stretchinge, »masterchef« športnika, jutranje joge, obhodne vadbe, QR kodo, vaje s kolebnico, gibalne izzive, tek na Triglav, teden pohodov, športni dnevnik, dneve dejavnosti na daljavo ... Mlajšim je bila najbolj všeč naloga s QR kodo, s katero so v gozdu odkrivali različne naloge, ki sem jim jih pripravila. Kakšno veselje, ko prebereš, kaj se skriva za kodo! Učenci so imeli pripravljene tudi gibalne izzive z vrhunskimi športniki, s katerimi sem pripravila video, in so se tako lahko sami odločili, kateri izziv bodo opravili. Tudi sicer so z veseljem opravljali različne gibalne izzive in so mi o njih poročali na zoom srečanjih, ki smo jih imeli enkrat tedensko. Naša srečanja so bila namenjena predvsem spodbujanju in podajanju povratnih informacij o gibanju na prostem. Na njih so učenci predvsem povedali, kaj vse so počeli. Moram priznati, da so bili učenci II. triade precej bolj aktivni, saj so jih k popoldanskemu ali dopoldanskemu gibanju spodbujali tudi starši. Precej drugače pa je bilo pri učencih III. triade, kjer so nekateri imeli ogromno izgovorov, zakaj ne gibajo in zakaj niso poslali niti enega dokazila za njihovo športno aktivnost na prostem. Kljub mojim vzpodbudam, motivaciji in individualnim pogovorom preko zoom-a ni bilo sprememb.

Za popestritev sem pripravila kar nekaj kvizov s pomočjo spletne aplikacije Kahoot, svoje športno znanje so preverjali tudi preko forms-a. Nekateri učenci so tudi v teh dejavnostih izredno uživali, a sem jih pripravljala manj, saj sem želela, da gibajo v naravi in ne za ekrani. V mesecu decembru 2020 sva s sodelavcem pripravila tudi gibalni adventni koledar, na katerem so učenci vsakodnevno odkrivali, kaj se skriva pod določeno številko. Predvsem odziv mlajših je bil enkraten. Takole pa je izgledalo gibanje na daljavo pri učencih II. triade. Najbolj aktivni so bili učenci 5. razreda, ki so očitno imeli poleg moje vzpodbude, tudi vzpodbudo v domačem okolju - pri starših. Popolnoma drugačno pa je bilo stanje v III. triadi, kjer so le redki učenci gibalni na prostem sami ali z družino. Opažam, da je v času pubertete, ko je najbolj pomembno gibanje, le tega precej manj. Ali je za to kriva epidemija COVID-19 ali čas odraščanja, težko rečem, vendar vseeno menim, da so poleg športnih pedagogov otrokom in mladostnikom doma vzor tudi starši, ki vzpodbujajo h gibanju in tudi sami gibajo. Najbolj aktivni med njimi so bili najstarejši učenci, 9. razred.

In kaj je bilo tisto, kar so učenci II. in III. triade najbolj radi počeli?

Opaziti je, da so še vedno najbolj uživali v delu pred ekrani, torej v reševanju kvizov, pripravljenih v Kahoot aplikaciji. To so radi počeli tako mlajši kot starejši učenci, v vseh ostalih gibanjih pa so bili bolj aktivni mlajši kot starejši učenci. Prikazane so najbolj priljubljene zadeve, ki so jih učenci radi počeli v gibanju na daljavo.

Zaključek

V današnjem izobraževalnem sistemu, ki je potekal toliko časa na daljavo, je nujno potrebno osvetliti in ozavestiti posledice, ki lahko nastanejo, če otroci ne bodo dejavni v svojem prostem času in v življenju nasploh. Pretirana raba današnje tehnologije, vedno bolj sedeč način življenja, današnja drugačna in zaščitniška vloga staršev so samo nekateri vzroki, ki vplivajo na neaktivnost otrok v prostem času, še posebej v popoldanskem času. Zdravje imamo samo eno in to, kako bomo zanj skrbeli v mladosti, se bo zrcalilo tudi kasneje v dobi odraslosti. Nobena bolezen in noben »lockdown« ni izgovor za neaktivnost! V tem času se je izkazalo, da premalo gibanja zmanjšuje naše gibalne sposobnosti, posledično pa ima vpliv tudi na naše zdravje in slabše počutje, saj se to odraža tudi na pridobivanju kilogramov. Menim, da je s tem povezana tudi slabša samopodoba, nezadovoljstvo in depresija.

COVID-19 nas torej ni naučil samo, kako delati na daljavo in s tem povezanih izzivov, temveč tudi, da moramo v vseh situacijah poskrbeti za svoje zdravje in dobro počutje. Nikoli ni prepozno, da začnemo in naredimo nekaj dobrega ne samo zase, temveč tudi za svoje bližnje, ter kot športni

pedagogi tudi za vse otroke na šoli.

Literatura

Izzivi na področju plačil. Pridobljeno 29. 3. 2021 iz: <https://www.bsi.si/placila-in-infrastruktura/nacionalni-svet-za-placila/e-novice/e-novice-nacionalnega-sveta-za-placila-junij-2020/izzivi-na-podrocju-placil-v-casu-pandemije-covid-19-in-po-njej>

Zdravje. Pridobljeno 29. 3. 2021 iz: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Zdravje>

Strokovna izhodišča za dvig obsega in kakovosti športne vzgoje v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Pridobljeno 2. 4. 2021 iz: https://www.slofit.org/Portals/0/Clanki/Priloga_SV%20za%20Belo%20knjigo.pdf?ver=2020-09-24-105116-437

IZNAJDLJIVOST PRI DELU S PREDŠOLSKIMI OTROKI S POSEBNIMI POTREBAMI PREKO ZASLONA

Povzetek: Delo s predšolskimi otroki s posebnimi potrebami je bilo v času epidemije zelo zahtevno. Potrebno je bilo spremeniti način dela in obenem dosegati zastavljene cilje. Strokovni delavci smo z različnimi strokovnimi pristopi dosegali globalne cilje, ki so zapisani v individualiziranih programih posameznega otroka, tako s področja gibanja, govora, vztrajnosti kot tudi prepoznavanja čustev.

Dva poglobljena izziva v času šolanja na daljavo sta bila kako motivirati otroka in kako ohraniti njegovo pozornost. Fizični stik, ki je potreben za lažje sodelovanje, je bilo potrebno nadomestiti z verbalnimi usmeritvami. Predšolski otrok s posebnimi potrebami potrebuje konkreten stik s strokovnim delavcem. Odrasla oseba posameznika pomiri, umakne od skupine, ponovno usmeri k željeni aktivnosti, mu podkrepi navodila s prikazom konkretne dejavnosti. Strokovni delavec običajno razpolaga z materialom, ki ga otroku ponudi v roke. Preko zaslona je to nemogoče. V predšolskem obdobju so različne didaktične igrače in igre glavni elementi, ki pokažejo stopnjo otrokovega razvoja. Hkrati s pomočjo rokovanja z materiali, načinom igre ter odzivanjem na ponujeni pripomoček strokovni delavec ugotavlja razvojne zaostanke in primanjkljaje. Enako velja za prepoznavanje otrokovih močnih področij. Otrokova motorična spretnost je prav tako velikega pomena v predšolskem obdobju, saj je z njo neločljivo povezan celoten razvoj otroka. Gibanje je preko zaslona težko usmerjati in popravljati. Govorjena beseda otroka ne doseže na enak način kot beseda, ki je podkrepljena z izkušnjo gibanja. Za motivacijo otrok je bilo potrebno uporabljati različne strategije in metode. Lutka, domišljjski lik, junak iz risanke so postali glavni pomočniki strokovnemu delavcu, ko je nagovarjal otroka na drugi strani zaslona. Prepoznavanje skritih predmetov v vrečki, glasba in deklamacije so bili načini, ki so v otroku zbudili zanimanje in ga motivirali za delo. Otroci so imeli različna učna okolja, saj je bil vsak otrok v svojem domačem okolju. Potrebna je bila učiteljeva iznajdljivost in prilagodljivost vsakokratni situaciji. Ključnega pomena je bilo sodelovanje, tako s strokovnimi delavci kot s starši. S sodelavci smo si med seboj podelili stiske, izzive in uspehe, ki smo jih doživljali z otroki in učenci pri delu na daljavo. S starši pa smo vzpostavili odnos, kar nam bo v veliko pomoč tudi v prihodnje. Kot učiteljica dodatne strokovne pomoči sem se veliko naučila in napredovala na strokovnem področju. Vsem deležnikom je bila skupna želja, da otrok razvije svoje potenciale in spretnosti v najvišji možni meri. Naš cilj je bil opolnomočiti otroka, da bo zaupal vase in v svoje sposobnosti. Vsi smo celo šolsko leto delali v otrokovo največjo korist.

Ključne besede: otroci s posebnimi potrebami, delo na daljavo, motivacija, delovni prostor, cilji, sodelovanje.

INGENUITY IN ONLINE WORKING WITH PRESCHOOL CHILDREN WITH SPECIAL NEEDS.

Abstract: At the time of epidemic, working with preschool children with special needs was extremely challenging. It was necessary to change the way of working and at the same time achieve the set goals. Global goals, which are set in the individualized programs of every child regarding movement, speech, perseverance, and recognition of emotions, were achieved through various professional approaches. The main two challenges during distance learning were how to motivate a child and how to maintain their attention. Physical contact, which is necessary to facilitate collaboration, had to be replaced by verbal guidance. A preschool child with special needs must have concrete contact with a pre-school teacher. They calm down every individual child, withdraw them from the group, redirect them to the desired activity, and support them with instructions by presenting a specific activity. A pre-school teacher usually has the material at their disposal, which is offered to a child. Over the screen, this is impossible. In the preschool period, various didactic toys and games are the main elements that show the stage of a child's development. At the same time, a pre-school teacher identifies developmental delays and shortcomings with the help of handling materials, the way of playing, and responding to the offered device. The same goes for identifying a child's strengths. A child's motor skill is also of great importance in the preschool period since it is vitally connected with the entire development of a child. On screen, movement is extremely difficult to direct and correct. A spoken word does not reach a child in the same way as a word that is underpinned by the experience of movement. Different strategies and methods had to be used to motivate the children. A puppet, an imaginary character, or a hero from the cartoon became the main assistants to a pre-school teacher when they addressed a child over the screen. Recognizing hidden objects in a bag, music, and declamations were ways that aroused interest in a child. Children had different learning environments as each child was in their own home environment. A teacher's ingenuity and adaptability to every situation was of vital importance. Cooperation with both co-workers and parents was crucial. My colleagues and I shared the hardships, challenges, and successes we experienced with children in distance working. We established a relationship with the parents, which will be of great help in the future as well. As a support teacher, I gained many new insights as well as made progress in the professional field. All stakeholders shared a desire for every

child to fully develop their potentials and skills. Our goal was to empower a child to trust in themselves and in their abilities. We all worked for a child's best benefit throughout the school year.

Key words: children with special needs, remote working, motivation, workspace, goals, collaboration.

Uvod

Cilj vsakega strokovnega delavca, ki dela z otroki s posebnimi potrebami, naj bi bil opolnomočiti posameznike, da razvijejo svoje potenciale. Otroci naj bi osvojili čim več akademskih znanj, hkrati pa tudi veščin in spretnosti, ki jih bodo uporabljali v vsakodnevem življenju (Žgur, 2013). Strokovni delavci s pomočjo opazovanja otroka na vseh področjih razvoja prepoznajo tako njegove kvalitete kot tudi odstopanja. Otrok v predšolskem obdobju pridobi največ spretnosti preko igre. Zato je potrebno ponuditi širok spekter aktivnosti, da se posameznik lahko prepozna in izkaže na določenem področju. Poženel in Žgur (2018) izpostavljata, da naj bi starši in učitelji odigrali pomembno vlogo pri navajanju majhnega otroka na aktivno preživljanje prostega časa, in sicer na način, da se otroku ponudi različne priložnosti, da odkrije svoje interese. Vsak pedagog je dolžan naloge prilagoditi zahtevam in sposobnostim učencev. Za uresničitev navedenega je potrebno, da pedagog učence pozna. Mora jim biti blizu, jih razumeti in spodbujati. Kot poudarjata Draksler in Korpnik (2016), pa učencev ne sme kritizirati. Graditi mora zaupanje, občutek pripadnosti in varnosti.

Delovni prostor

Za ustrezno organizacijo vzgojno izobraževalnega dela z otroki s posebnimi potrebami je potrebno zadostiti določenim zahtevam, ki so vezane na prilagoditve. Te so prostorske, časovne ter prilagoditve didaktičnih pripomočkov in druge opreme (Žgur, Čigon, Kavčič in Morel-Bera, 2014). Vsi ti pogoji so uresničeni ob predpostavki, da se vzgojno-izobraževalni proces odvija v temu prilagojeni ustanovi. Domače okolje, ki je med epidemijo postalo učno oziroma delovno okolje, ni zadostilo zgoraj naštetim kriterijem. Prilagoditev prostora glede na potrebe OPP je namenjena odstranjevanju oz. zmanjševanju ovir in povečevanju možnosti za samostojno in aktivno sodelovanje ter učenje. Otrokom sporoča tudi, da so v okolju sprejeti in cenjeni, saj vzgojitelji oz. učitelji tudi preko kakovostnega prilagajanja prostorov izkazujejo naklonjenost, interes in aktivno prizadevanje za njihovo varnost, mobilnost in dobro počutje (Kiswarday, 2014). V času epidemije se je prilagajalo prostore v največji možni meri, tako da je bilo prisotno čim manjše število motečih elementov. S tem se je otroke spodbujalo k aktivnosti in samostojnemu delu, kar je pripomoglo k izboljšanju otrokove samopodobe.

Motivacija

Motivacija je pogosto najzahtevnejši element pri učenju in poučevanju. Otroci s posebnimi potrebami potrebujejo dodatno spodbudo in motivacijo za izvajanje aktivnosti ali učenja. Pogosto niso notranje motivirani. »Motivacijski dejavniki so ključni, da razumemo razkorak med potenciali posameznika in njegovimi dejanskimi dosežki« (Lipec-Stopar, 2010:18). Sistem nagrajevanja je eden od načinov, kako pridobiti zanimanje za sodelovanje. Motivacija je lahko tudi pohvala ali pričakovani rezultat. Draksler in Korpnik (2016) navajata, da se otrokovo pozornost pritegne na način, da najprej pridobimo njegovo zanimanje, in tako spodbudimo pozitivno motivacijo. Najuspešnejši smo, če pozornost pridobimo na zabaven in zanimiv način, da otroci na nezavedni ravni urijo aktivno pozornost. Otrokov interes pridobimo s tem, ko se zanj zanimamo. Izkažemo mu pozornost in s tem dvigamo njegovo motivacijo za sodelovanje. Doseganje navedenega je največkrat vezano na izvirnost, spretnost in izkušnost strokovnega delavca.

Ura dodatne strokovne pomoči v ustanovi

Delo učitelja dodatne strokovne pomoči predšolskega otroka s posebnimi potrebami je v preteklem šolskem letu predstavljalo velik izziv. Pred zaprtjem vrtcev sem izvedla skupno le 20 ur s posameznikom. Tako sva v sedmih tednih komajda vzpostavila odnos. Čez celo šolsko leto sem zasledovala cilje, ki so zapisani v individualiziranem programu otroka s posebnimi potrebami. Potrebno je bilo delati na gibalnem ter govorno-jezikovnem področju in podaljševanju koncentracije pri vajah. Poudarek je bil na izboljšanju motorike, koordinaciji gibanja, finomotoričnih spretnosti in grafo-motoriki. Pomembno področje je bilo tudi razgibavanje govoril, bogatenje besedišča, prepoznavanje čustev in izražanje le-teh na sprejemljiv način. Pri delu v vrtcu je bilo doseganje ciljev preprosto. Delovno okolje je bilo prilagojeno otroku. Na razpolago je bilo več prostorov, kjer je otrok lahko pokazal in izzivel svoje potrebe po gibanju in igri. Prav tako so bili prostori ustrezno opremljeni z

vsemi potrebnimi pripomočki za strokovno delo. Uro sem strukturirala in nato s posameznikom izvajala naloge za različna področja. Veliko je bilo vaj za koordinacijo telesa, stranskost in utrjevanje triprstnega prijema preko vaj za drobno motoriko. Otrok se je gibal po telovadnici ob uporabi raznih rekvizitov, rokoval z majhnimi predmeti in z didaktičnimi igrami krepil vztrajnost in pozornost. Pred ogledalom je izvajal vaje govoril. Prav tako sem lahko otroka opazovala v interakciji z vrstniki. Ob tem sem mu v konkretni situaciji pomagala, ko je bil preveč razdražen ali ni želel sodelovati. Otrok je bil vesel odhoda v kabinet, saj je to predstavljalo »čas samo zanj«. Ura mu je prehitro minila, saj jo je večkrat želel podaljšati. Iz tega sklepam, da je prihajal na ure motiviran. Sodelovanje s strokovnimi delavci vrtca je bilo sprotno, saj smo si ob vsaki uri podelili informacije o posameznem otroku. S starši je bilo veliko manj stikov. Spoznali smo se na predstavitvi individualiziranega programa in se redko srečali ob predaji otroka v vrtcu.

Ure dodatne strokovne pomoči na daljavo

V času epidemije, ko je delo potekalo od doma, je bila situacija precej drugačna. Otroci in starši so na začetku poučevanje sprejeli manj zavzeto, bolj kot sprostitev. Starši so svojemu otroku dovolili razkazovati igrače in prostore. Otrok ni želel delati po navodilih, ki jih je dobil preko zaslona. Težko ga je bilo motivirati, saj je bilo v domačem okolju veliko motečih elementov. Dnevne sobe, kuhinje in spalnice niso predstavljale spodbudnega učnega okolja. Prostori niso bili pripravljeni za poučevanje. Vsa ta dejstva so pričakovana in sprejemljiva, saj imajo prostori drugačen namen. Otrok ni bil pripravljen sedeti na stolu in slediti usmeritvam za delo. Težko se je navadil, da je dom naenkrat postal vrtec. Cilji so ostali nespremenjeni, prilagodile so se metode. Tako sem več posegala po uporabi lutk in junakov iz risank ob pripovedovanju pravljic ter deklamacij. S tem sem posamezniku omogočila bogatenje besednega zaklada. Obenem sem mu razgibala govorila ter krepila izgovorjavo posameznih glasov, zlogov in besed. Težje sem izvajala celoten spekter vaj za koordinacijo in ravnotežje. Otroku sem s težavo ponazorila gibalno vajo s celim telesom. Zato sem se osredotočila na vaje za stranskost zgornjega dela telesa. Prav tako sem ga nekoliko težje privabila nazaj v mirovanje, če je pred tem delal vaje s celim telesom na tleh. Cilji s področja drobne motorike in utrjevanje pincetnega prijema so predstavljali zahteven izziv. Tako sem se posluževala otrokovih domačih igrač, da je otrok lahko napredoval. Otrok je bil zelo zainteresirani za igro, ko je uporabljal svoje igrače, ki so bile pogosto brez didaktične vsebine. Poslužila sem se tudi igrač lastnih otrok, hkrati pa pripravljala didaktični material iz razpoložljivega, kar sem imela pri sebi doma. Tako je navadna vreča s skritimi predmeti v njej postala najboljša motivacija. Ugibanja, kaj je v njej, in presenečenja ob pravih rešitvah so bila nepopisna. S pomočjo verbalnih navodil sem otroka usmerjala in mu preko zaslona kazala načine, kako rokovati z določenimi materiali. Pripravila sem mnogo delovnih listov za doseganje ciljev s področja vidne pozornosti. Vztrajnost sem najlažje krepila s pomočjo interaktivnih vaj, ki so jih otroci z veseljem izvajali. Cilj, da otrok podaljšuje pozornosti, je bil skoraj vedno dosežen. Pomembno je bilo, da sem postavila pravila. Prav doslednost je otroku dala občutek varnosti. Čeprav sem že več kot desetletje učiteljica, sem se znašla v neznani situaciji, ki je sprva nisem obvladala. Skrbelo me je, če bo nov pristop otroka motiviral ali zbegal. Ali bo želel slediti navodilom ali ga bodo bolj pritegnile domače igrače. V veliko pomoč so mi bili sodelavci, od katerih sem se mnogo naučila pri izmenjavi izkušenj. V tem času sem osvojila nove strokovne prijeme, večšine ter delo z različnimi interaktivnimi orodji. Sodelovanje s starši je bilo vzorno. Bili so ključni v tem procesu. Odigrali so vlogo pomočnika. Najprej smo skupaj uskladili urnik glede na obveznosti vseh deležnikov. Sprotno dogovarjanje in prenos informacij je bil zelo korekten. Ob vsaki uri dodatne strokovne pomoči so bili nujno potrebni, saj so otroka pripravili na uro. Ko je bil dovolj motiviran in je aktivno sodeloval, sem staršem svetovala, naj si vzamejo malo prostega časa. Brez njihove pomoči in podpore otroci ne bi tako napredovali. V veliko pomoč in podporo so mi bili redni stiki s strokovni delavci vrtca. Sporočala sem jim, kako je potekalo delo z otroki na daljavo. Opisala sem dogajanje med urami dodatne strokovne pomoči in napredek pri posamezniku, hkrati pa jih seznanjala s težavami. Vse smo reševali s strokovnimi posveti.

Zaključek

V času epidemije se je bilo potrebno veliko prilagajati. Ure dodatne strokovne pomoči preko spletne aplikacije so bile zahtevnejše od ur izvedenih v vrtcu. Otroci so napredovali, kar je bilo razvidno iz doseženih ciljev, zabeleženih v evalvaciji individualiziranih programov posameznega otroka. Največji napredek je bil gotovo posledica intenzivnega dela v času po epidemiji, ko se je delo izvajalo v us-

treznem okolju. Sledenje otroku in prilagajanje njegovim zmožnostim, potrebam in obenem stalna misel na doseganje ciljev so bili ključ do uspeha. Skozi leto sem ob sodelovanju s strokovnimi delavkami v skupini uvajala različne strategije, da bi pripomogle k otrokovemu napredku. Situacija dela od doma nas je zbližala z otrokovimi starši. Ob vsem naštetem ne morem mimo dejstva, da je bilo med razglašeno epidemijo težko uskladiti službene in družinske obveznosti ter hkrati prostorsko in časovno zadostiti mnogoterim izzivom. Obenem pa mi je dejstvo, da sem mati štirim osnovnošolskim otrokom, pomagalo k iznajdljivosti in prilagodljivosti. Iz te izkušnje sem se lažje vživela v težko vlogo, v katero so bili potisnjeni starši otrok s posebnimi potrebami, ki sem jih poučevala. Nekateri so bili v hudih stiskah zaradi preobremenjenosti. K zaupanju vase niso pripomogli le študiji različnih smeri in izpopolnjevanja, ampak predvsem leta delovnih izkušenj. Pridobila sem fleksibilnost, zmožnost za hitro reagiranje, prilagajanje ter iznajdljivost. Vse to, kar me je skozi leta dela oblikovalo, vidim kot svoja močna področja. Moji potenciali so vezani na čut za sočloveka, prepoznavanje njegovih potreb, nudenje pomoči, spoštovanje in sprejemanje drugačnosti.

Literatura

Draksler S. in Korpnik, D. (2016). Didaktični pripomoček. Pozorko kot rezultat timskega dela. Vodenje v vzgoji in izobraževanju, 14(1), 69-81.

Kiswarday, V. R. (2014). Prilagajanje učnega prostora otrokom s posebnimi potrebami. Vzgoja (Ljubljana), 16(64), 29-31.

Lipec Stopar, M. (2010). Graditev sodobnega sistema vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami. Projekt: Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje 2008-2011. Novi izzivi pri učenju in poučevanju otrok z motnjami v duševnem razvoju. [PowerPoint]. Pridobljeno s http://www.sous-slo.net/wp-content/uploads/2016/02/program1_drmojca-lipec-stopar.pdf

Požnenel, U. in Žgur, E. (2018). Interesi učencev z motnjami v duševnem razvoju, Pedagoška obzorja: časopis za didaktiko in metodiko, 33(2), 38-51.

Žgur, E. (2013). Izobraževanje in usposabljanje oseb s težjimi motnjami v duševnem razvoju v luči nove zakonodaje. Defektologična slovenica, 21(2), 63-71.

Žgur, E., Čigon, T., Kavčič, T. in Morel- Bera, I.: (2014). Navodila za gibalno ovirane učence z motnjo v duševnem razvoju v posebnem programu vzgoje in izobraževanja. Ljubljana : Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport : Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Posebni-program-vzgoje-in-izobrazevanja/Navodila/Nav_gibalno_ovirani_motnje_dusevni_razvoj.pdf

DELO NA DALJAVO V ČASU DRUGE KORONA IZOLACIJE NA OŠ STIČNA

Povzetek: Delo na daljavo je oktobra 2020, v času drugega vala COVID epidemije steklo hitreje, bolj tekoče. Vedeli smo, kaj nas čaka. Tudi učenci so bili seznanjeni z načinom dela na daljavo. Potekalo je pravzaprav obrnjeno učenje, ki združuje samostojno delo s pomočjo video gradiva, video razlag in dela v živo, pod vodstvom učitelja. Učitelji smo učence spodbujali in usmerjali k čim večji samostojnosti, zato smo pripravljali in snemali video gradiva (razlage učne snovi, praktičnega dela eksperimentalnih vaj, različnega samostojnega dela). Sama sem v času dela od doma imela redne tedenske videokonference v živo, sodelovala z učenci, starši in s sodelavci znotraj aktiva. Dobro sodelovanje med učiteljem in učenem je ključ za kakovostno sledenje učni snovi in večjo motiviranost za delo. Menim, da je drugi val izobraževanja na daljavo potekal bolj tekoče, organizirano in utečeno iz vseh vidikov. Učenci so med seboj veliko sodelovali, komunicirali, si pomagali, si izmenjavali izkušnje in se na tak način učili drug od drugega kar jih je zelo povežalo. To se je odražalo še v obdobju, ko smo se vrnili v šolo, kar ocenjujem kot zelo pozitivno.

Ključne besede: delo na daljavo, pouk, video gradivo, učenci, učitelj, obrnjeno učenje

TELEWORKING DURING THE SECOND CORONA ISOLATION AT STIČNA PRIMARY SCHOOL

Abstract: In October 2020, remote work during the second wave of the COVID epidemic was faster, more fluid. We knew what awaited us. The students were also introduced to the way of working remotely. There was, in fact, a reverse learning process that combined independent work with the help of video material, video explanations and live work, under the guidance of a teacher. Teachers encouraged and guided the students to the greatest possible independence, so we prepared and recorded video materials (explanations of the teaching material, practical part of experimental exercises, various independent work). I myself had regular weekly live video conferences while working from home, collaborating with students, parents, and co-workers within the asset. Good cooperation between teacher and learner is the key to quality tracking of learning material and greater motivation to work. I believe that the second wave of distance education has been more fluid, organized and fluent in all respects. The students cooperated a lot with each other, communicated, helped each other, exchanged experiences and in this way learned from each other, which connected them a lot. This was reflected in the period when we returned to school, which I assess as very positive.

Key words: distance work, teaching, video material, students, teacher, reverse learning

Uvod

Na začetku šolskega leta 2020/21 sem si (glede na lanskoletno izkušnjo) kot prednostno nalogo zadala, da preverim računalniško pismenost učencev. Ugotovila sem, da so učenci, ki jih poučujem biologijo, naravoslovje in gospodinjstvo (od 6. - 9. razreda), pretežno dobro računalniško podkovani in samostojni pri komunikaciji preko informacijsko komunikacijske tehnologije. Učenci, ki so pomoč pri računalniškem opismenjevanju potrebovali, so jo tudi dobili. Obdobje ponovnega zaprtja šol, konec oktobra 2020 za učence in učitelje ni bilo preveč stresno, saj je pouk, ko je bilo to potrebno, potekal nemoteno preko spletne učilnice in videokonferenc. Poučevanje se je iz učilnic ponovno preselilo na splet. Ne glede na poznavanje in utečenost dela na daljavo smo ga želeli dodatno izboljšati. Poleg rednega dnevnega stika z učenci (v živo preko aplikacij; Microsoft Teams, Skype in e-pošte) smo želeli komunikacijo še izpopolniti. S sodelavkami v aktivu smo storile korak naprej. Poleg rednega pouka v živo, preko aplikacije Microsoft Teams, smo pričele samostojno pripravljati video gradivo: razlage učnih ur, razlage praktičnih vaj in navodila za izdelovanje miselnih vzorcev in drugih nalog. Tovrsten način podajanja učne snovi se nam je zdel potreben predvsem zaradi učencev, ki imajo specifične učne težave oz. otrok s posebnimi potrebami. Menile smo, da bo dodatno video gradivo omogočilo časovno neobremenjenost učencev, s čimer bodo učenci lažje dosegli želene, zastavljene cilje.

Delo na daljavo na OŠ Stična

Učenje je v primerjavi z izobraževanjem širši pojem; izobraževanje je le ena od možnosti za izpeljavo učenja (Strategija vseživljenjskega učenja v Sloveniji, 2007). V času izobraževanja na daljavo smo strmeli k vseživljenjskemu učenju. Želeli smo povečati željo po učenju, po eksperimentiranju in zmanjšanju ovir, ki učence odvrtačajo od izobraževanja. Naš osnovni cilj je bil motivirati učence in

načrtovati ure, kjer bodo učenci aktivno sodelovali, bili motivirani in nam preko IKT posredovali kakovostne povratne informacije. Poleg rednih navodil za delo, ki smo jih nalagali v spletne učilnice, smo z video gradivom in video razlagami posameznih učnih sklopov želele spodbuditi zanimanje po samostojnem raziskovanju in tovrstnem pridobivanju znanja. V aktivu učiteljic naravoslovja biologije in gospodinjstva smo zelo uspešno sodelovale. Vsaka izmed nas je pripravila video gradivo in video razlage za posamezne razrede, s čimer smo zajele celotno poučevano snov. Med poučevanjem na daljavo se število ur pri biologiji, naravoslovju in gospodinjstvu ni zmanjševalo. Na tedenski bazi je vsak razred imel manjše število ur v živo (preko videokonferenc) kot bi jih imel v primeru poteka pouka v šoli. Pri biologiji v 8. razredu smo imeli pouk preko video konference na 14 dni, medtem ko smo imeli 1 uro tedensko preko videokonference pri biologiji v 9. razredu ter naravoslovju v 6. in 7. razredu. Pouk gospodinjstva v 5. in 6. razredu je sprva potekal samo z navodili za samostojno delo in s pomočjo video gradiva. Kasneje smo, na željo učencev, imeli tudi pri gospodinjstvu 1 uro na teden v živo. Na daljavo smo učencem, ki so potrebovali dodatno razlago, omogočali dopolnilni pouk v živo. Bolj zainteresiranim pa smo omogočili pripravo na državno tekmovanje iz Sladkorne bolezni, na katerem smo sodelovali. To je bila prav posebna izkušnja tako za učitelje kot tudi za učence. Izdelava video gradiva mi je predstavljala velik izziv, saj se v tem do oktobra 2020 še nisem preizkusila. S tem namenom sem se udeleževala številnih video-izobraževanj za učitelje na področju omenjene tematike. Le-ta so bila dostopna preko spleta, na portalu SIO. V veliko pomoč so mi bile Arnesove videokonference, medsebojna izmenjava mnenj in izkušenj učiteljic ter različni primeri dobrih praks. Izkazalo se je, da je bilo video gradivo in video razlage nove učne snovi, samostojnega praktičnega eksperimentalnega dela in samostojnega izdelovanja različnih modelov ter miselnih vzorcev pri pouku biologije, naravoslovja in gospodinjstva, za učence zelo dobrodošle. Za učenje, poučevanje in razumevanje snovi so bile video razlage na video gradivu tako rekoč nepogrešljive. Pri delu na daljavo nikakor ne smemo pozabiti na dejavnosti, ki so jih učenci izvajali sami. Znan Konfucijev citat pravi: »Kar slišim, pozabim. Kar vidim, si zapomnim. Kar naredim, razumem.« Pomembno je, da v pouk, naj bo to v šoli ali na daljavo, vključujemo veliko samostojnega, praktično-eksperimentalnega in raziskovalnega dela. Video gradivo in video razlage niso nadomestile ur, ki so potekale v živo. Prav tako niso nadomestile ur v šoli, ki smo jih bili vajeni pred epidemijo. Glavni razlog je neprisotnost interakcije med učitelji in učenci ter učenci in učenci, kar je bit pouka samega. Video gradiva in tovrstne razlage so bila, s strani učencev, zelo dobro sprejeta. Z njihovo pomočjo so le-ti snov hitreje osvojili. Še posebej so bile dobrodošle za učence s posebnimi potrebami oz. za tiste učence, ki za razumevanje snovi potrebujejo nekoliko več časa in dodatne razlage. Pogosto imajo ti učenci tudi težave z organiziranjem časa. Tovrsten način učenja jim je omogočil večkratno ogledovanje video gradiv (npr. ko so potrebovali ponovno razlago). Učenci so bili ob izvajanje poskusov in praktičnega dela motivirani, zato lahko ocenim tovrsten pristop kot zelo uspešen. Na urah v živo sem učence vedno vprašala, ali so razumeli učno gradivo, ki so ga morali samostojno predelati in/ali so izvedli vnaprej določene poskuse. Poleg tega sem preverila njihovo razumevanje učne snovi in upoštevala mnenje o gradivu – ali so bili posnetki primerni, preobširni ali nerazumljivi. Z mnenji so mi dajali smernice za nadaljnje delo in izdelavo novih video gradiv. Na tak način sem dobila njihove povratne informacije. Povratne informacije niso ključne le za pridobivanje znanja, ampak predvsem za izboljšanje znanja, pa tudi za izboljšanje motivacije in zadovoljstva učencev (Espasa in Meneses, 2009; Narcis in Huth, 2004).

Lahko bi govorili o obrnjenem učenju (Beronja, 2017). To učenje združuje samostojno delo s pomočjo videoposnetkov in delu v živo, pod vodstvom učitelja (Beronja, 2017). Da učenec uspešno opravi samostojno delo, potrebuje jasna navodila in ustrezno pripravljeno video razlago (Beronja, 2017). Obrnjeno učenje in s tem povezana izdelava video gradiv je od mene zahtevala ustrezno opremo. Pred snemanjem sem se natančno pripravila (pisanje besedila, iskanje slik in dodajanje ustreznih, že objavljenih gradiv...). V priprave na učne ure in snemanje video gradiv sem vložila veliko truda in iznajdljivosti, zaradi česar je priprava gradiva za pouk trajala dlje kot v času »normalnega« šolanja. Trud se je obrestoval, saj so tako učenci, kakor tudi starši otrok s posebnimi potrebami, tovrsten način dela pohvalili. Poučevanje s pomočjo video gradiv in video razlag jih je usmerilo k večji samostojnosti, starši pa so bili s tem razbremenjeni..

Ocenjujem, da so učenci delali opravili zelo uspešno in se posebej trudili, kadar je bila na posnetku spodbuda ali nagovor. Pri pouku na daljavo je torej pomembna motivacija in interes učencev. To lahko povečamo s številnimi aktivnimi oblikami pouka in vpeljavo modelov samostojnega pouka.

Zaključek

Vsak učitelj se vsakodnevno sooča z različnimi dojemami učne snovi med učenci. To hitro ugotovi z opazovanjem učencev v razredu in spremljanjem obrazne mimike. Na daljavo je bilo to nekoliko oteženo. Posamezna video gradiva in video razlage so učencev olajšala delo doma, saj so lahko učno snov večkrat poslušali, razlago kadarkoli zaustavili in si s tem tempo dela prilagodili. V veliko pomoč učitelju pri pripravi so video gradiva na spletu, vendar je bolje, da jih učitelj pripravi sam. Za pripravo kakovostnega in učinkovitega gradiva je potrebno biti pozoren, da le ključne informacije, ki so podprte z nekaj besedila in slikovnim gradivom. Poleg tega je pomembno, da video gradiva niso predolga in da je učencu glas govorca poznan. V kolikor je bilo vse to upoštevano, se je izkazalo, da je bilo video gradivo dobro ogledano. Ob povratku v šolo sem preverila znanje, ki so ga učenci od doma samostojno obravnavali. Rezultati ocenjevanja so bili nadpovprečni, glede na ocene prejšnjih let.

Od učitelja in njegove iznajdljivosti, časa in energije, ki jo je pripravljen vložiti v pripravo za pouk, pa naj bo ta na daljavo ali v šoli, je odvisno, kako bo učenec učno snov osvojil in jo razumel. Pri tem je nepogrešljiv dejavnik medsebojno sodelovanje s sodelavci v znotraj in izven zavoda, saj nam izmenjava mnenj in primeri dobre prakse omogočajo oblikovanje novih izhodišč, da lastno delo še izboljšamo.

Literatura

- Beronja, J. (2017). Obrnjeno učenje pri pouku gospodinjstva (Magistrska naloga). Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana. Pridobljeno s <http://pefprints.pef.uni-lj.si/4367/1/Beronja1.pdf>
- Espasa, A. in Meneses, J. (2009). Analysis feedback processes in on line teaching and learning environment: an exploratory study. *Higer Education*. 59, 277-292. <https://doi.org/10.1007/s10734-009-9247-4>
- Jelenc, Z. (ur) (2007). Strategije vseživljenjskega učenja v Sloveniji. Ministrstvo za šolstvo in šport Republike Slovenije. Pridobljeno s https://asemlllhub.org/wp-content/uploads/attachments/Slovenia_-_Slovenian_lifelong_learning_strategy.pdf
- Mehonič, Z. (ur.) in Zaplotnik, A. (ur.) (2021). Zbornik 2. konferenca učitelj učitelju učitelj. Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, Ljubljana. 6 – 10. Pridobljeno s http://pefprints.pef.uni-lj.si/6706/1/Zbornik_2021_2UUU.pdf#page=19

DELO NA DALJAVO KOT IZZIV

Povzetek: Delo na daljavo? Nekaj novega. Postavilo se mi je vprašanje: Je to zame problem ali izziv? Kljub 35-letni praksi me je stiskalo pri srcu. Bom zmogla? Seveda, ponovno nov izziv. Najprej sem se naučila novih programov, ki sem jih potrebovala pri učenju na daljavo. Najprej Zoom in Jitsi, kasneje še Teams. Na začetku sem za šolsko delo potrebovala tudi 10 do 12 ur na dan, da sem opravila vse. Ko je delo steklo, je bilo veliko lažje, ampak še vedno mi je vzelo veliko časa. Delo smo si začrtali po urniku. Kasneje smo v pogovoru s starši ugotovili, da jim je takšen urnik preveč preobsežen, zato smo ga prilagodili. Tudi samo delo je bilo prilagojeno in naravnano na njihovo stopnjo, da so lahko delali sami brez staršev. Delo so imeli zapisano v zvezku za predavanje po predmetih za posamezen dan. Svoje delo so oddajali v Teamse pod mapo domače naloge, kjer sem jih redno pregledovala in dodajala komentarje in popravke. Tukaj so imeli učenci kar izziv pri pošiljanju izdelkov, saj tega niso znali in brez pomoči staršev ne bi šlo. Vsako jutro smo imeli ob 8.30 jutranjo uro, kjer smo obravnavali najtežjo snov določenega dne. Preko videoklica smo imeli na dan samo eno uro, ostalo so delali sami. Učenci s težavami so imeli možnost videoklica ob 12.uri, kjer so prišli po dodatno razlago. V tem času so se vključili tudi učenci, ki so imeli kakšne težave in so potrebovali pogovor. Z učenci, ki so imeli DSP, smo imeli ure individualno po dogovoru. Veliko časa smo namenili tudi športnim dejavnostim in jim v sodelovanju s športnimi pedagogi pripravili posebne športne izzive. Učenci so zelo pogrešali osebni stik, zato smo v zimskem času imeli pravljичne večere prek Teamsov, kjer sem jim brala pravljice. Delo na daljavo je bil zame velik izziv, ki mi je prinesel veliko novega znanja. Hkrati mi je bila dopuščena svoboda, da smo delali, kar je zares pomembno v učnem načrtu za 4.razred.

Ključne besede: načrt dela, urnik, prilagoditve, učenci s težavami, izboljšave

TELEWORKING AS A CHALLENGE

Abstract: Remote work from home? Something new for me. I asked myself: Is this a problem or a challenge for me? Despite 35 years of being a school teacher, I was worried. Will I be able to do it? But I told myself, of course I will. A new challenge ahead. At first, I learned a few new online programs for my remote learning. First Zoom and Jitsi and later Teams. In the beginning, I needed 10 to 12 hours per day for school work, to get everything done. After a while, it was easier and less time consuming, but still took a lot of my time and energy.

At first we planned our work according to the schedule. We quickly found out, in a conversation with the parents, that it was too much for the students, so we adjusted the schedule. Even the work itself was adjusted to their level, so that they could do it on their own, without their parents. They had their work written in a lecture notebook by subject for each day. They submitted their work to Teams under section homework, where I reviewed them regularly and added comments and corrections. The students had quite a challenge sending homework by themselves. They needed help of their parents. Every morning at 8.30 a.m. we had a morning online class, where I was teaching things that were new to them and a little bit harder to understand. We only had one hour per day via video call, the rest they did on their own. Students with disabilities had the opportunity to make a video call at 12 p.m every day, where they got further explanation. During this time, students who had some problems and needed a conversation, also got involved. With students who needed additional assistance, we had classes individually by appointment. We also devoted a lot of time to sports activities and prepared special sports challenges for students in cooperation with sports pedagogues. The students really missed personal contact, so we had fairytale evenings in the winter, where I read them fairy tales. Working remotely was a big challenge for me, bringing me a lot of new knowledge. At the same time, I was able to teach them only necessary things that are important in the 4th grade curriculum.

Key words: work plan, schedule, adjustments, students with problems, improvements

Predstavitev

Sem učiteljica v 4.razredu in imam že 35 let delovne dobe. Obožujem svoj poklic, ki ga dojemam kot poslanstvo. Moje delo mi je zanimivo, saj dan ni dnevu enak. V zadnjem letu in pol se učitelji soočamo s posebnimi izzivi na svoji profesionalni poti. Delo na daljavo me je v lanskem šolskem letu dobilo zelo ne pripravljeno na izzive, ki so sledili. V prvem spomladanskem zaprtju se na šoli nismo poenotili, katere programe bomo uporabljali za delo v živo preko spleta, saj je bilo za nas to nekaj povsem novega. Sama sem se odločila za programa Jitsi Meet in Zoom in začelo se je večurno učenje programov. Oba sta se izkazala za dobra, vendar so se pojavile številne pomanjkljivosti. Zoom je bil časovno omejen na samo 40 minut, kar mi je bilo absolutno premalo. V tistem času je bil tudi premalo zaščiteno pred drugimi uporabniki, saj so se pojavili vdori v program. Jitsi pa ni imel na začetku

dobre zaščite in vsak učenec je lahko kadarkoli vstopal v program tudi, če nismo imeli srečanja. Vsakodnevno delo za učence smo imeli objavljeno na spletni strani šole za posamezen razred. Kar velika pomanjkljivost spletne strani je bila, da je bilo vse javno in so lahko vsi dostopali do te strani. Pri drugem zaprtju v jesenskem času smo se že bolje organizirali. Za celotno šolo smo uvedli delo preko Teamsov.

1 Načrt dela

Med poletnimi počitnicami smo bili obveščeni, da bomo jeseni imeli pouk z novim program Microsoft Teams. Na začetku me je prevzela jeza, zakaj ponovno nekaj novega, če smo se komaj naučili uporabe prejšnjih programov. Že med poletnimi počitnicami se je začelo učenje programa. Microsoft Teamsi imajo zelo dobro podporo za uporabnike in je sama uporaba programa nazorno prikazana. Vendar eno je učenje programa, popolnoma nekaj drugega pa je uporaba tega programa v praksi. Pravi izzivi so se začeli, ko smo z učenci v oktobru začeli uporabljati program. Učenci ga seveda niso poznali. Prav tako še vsi niso imeli ustvarjenega uporabniškega računa. Veliko je bilo sodelovanja z računalničarjem na šoli, kadar smo naleteli na kakšen izziv. Imela sem izredno srečo, da sva zelo dobro sodelovali tudi s sodelavko v paralelki. Uporabo programa sva se učili tako, da sva naredili najine video klice kar preko Teamsov. Na začetku sem za šolsko delo potrebovala tudi 10 do 12 ur na dan, da sem opravila vse. Ko je delo končno steklo, je bilo veliko lažje in potrebovala sem manj časa, pa vendar še veliko več kot pri delu v šoli.

2 Urnik

Pri delu za učence je bilo potrebno najprej prilagoditi preobsežen urnik, saj se je pokazalo, da učenci ne zmorejo doma opraviti vseh teh ur. Pri prvem zaprtju je bilo veliko staršev doma in so lahko učencem pomagali. Pri drugem zaprtju pa je bilo doma že manj staršev in so bili učenci bolj prepuščeni sami sebi. Vsak dan smo imeli na urniku ob 8.30 jutranjo uro, kjer smo preko video klica obravnavali najtežjo snov tistega dne. Preko video klica smo imeli na dan samo eno uro, ostalo so delali sami. Pri video klicu je bila velika prednost ta, da so se učenci med seboj videli. Velika slabost pa je bila, da so lahko učenci izklopili eden drugega, ker je program narejen za odrasle, ne za otroke. Samo delo je bilo prilagojeno in naravnano na njihovo težavnostno stopnjo, da so lahko delali sami brez staršev. Delo so imeli napisano v zvezku za predavanje po predmetih za posamezen dan.

Slika 1 – program dela

Ko so delo opravili, so ga fotografirali in ga oddali v Teamse pod domače naloge. Vsak izdelek sem skrbno pregledala in dodala komentarje. Učenci so to komentarje pregledali in popravili. Pri pregledovanju sta se pokazali dve težavi. Prva je bila ta, da je program izjemno počasi odpiral oddano delo. Druga je bila ta, da če so učenci prehitro zaprli program, jim ni naložilo fotografij. Za samo pregledovanje njihovega dela, sem porabila ogromno časa, zato sem se z učenci dogovorila, da pregledujem njihovo delo samo v sredo in nedeljo. Do takrat so imeli čas oddati naloge.

3 Prilagoditve

Od začetka so učenci oddajali vse naloge, ki so jih opravili. Na neki točki je bilo tega enostavno preveč, zato smo se dogovorili, da oddajo samo določene naloge.

Slika 2 – oddano delo učenca

Slika 3 – analiza dela

V nedeljo zvečer sem naredila seznam, katere naloge so že oddali in katere še morajo. Hkrati je bil ta seznam tudi odlična informacija staršem, kako učenci delajo. Če je kaj manjkalo, so lahko dopolnili v naslednjem tednu. Da so učenci (in starši) ločili, kaj je bilo oddano pravi čas in kaj kasneje, smo imeli označeno z eno (pravočasno) ali dvema črticama (dodano). Učenci in starši so bili zelo zadovoljni s takim poročanjem o opravljenem delu. Z učenci smo imeli stik tudi v pogovoru preko Teamsov, če jim kaj ni bilo jasno ali mi ni prikazalo kakšnega izdelka. V takšnem primeru smo skupaj poiskali rešitev.

4 Učenci s težavami

Z učenci, ki so imeli DSP, sem se srečevala preko video klica individualno. Ker sem imela kar dva učenca, ki sta imela zelo velike grafomotorične težave, je bilo delo na daljavo zelo težko. Taki učenci nujno potrebujejo osebni stik, da jih lahko sproti usmerjamo in popravljamo. Vsi učenci s težavami so imeli možnost video klica ob 12. uri, kjer so prišli po dodatno razlago. V tem času so se vključili tudi učenci, ki so imeli kakšne druge težave in so potrebovali pogovor. Vsak dan se je tej uri priključilo pet, šest učencev. Ker so se v tem času pojavljale tudi druge stiske pri učencih, smo imeli individualne govorilne ure po dogovoru. Včasih so potrebovali samo nekoga, da jih posluša ali malo usmerja. Vse te ure so se pokazale za zelo pozitivne in koristne. Kljub temu so učenci zelo pogrešali šolo in sošolce.

5 Dejavnosti izven urnika

Na začetku vsakega tedna sem učencem napisala pismo s kakšnim sporočilom. Namen pisma je bil, da z njimi vzpostavim bolj osebni stik in ogovorim vsakega posebej. V pismu sem jim tudi sporočila kakšno novico za teden, ki je bil pred nami. Če se je kdaj zgodilo, da sem zamujala s pismom, so me hitro na to opozorili. S tem so mi pokazali, da pismo z veseljem pričakujejo in ga tudi preberejo. Nekateri so mi na pismo tudi odgovorili in mi odgovor v obliki pisma poslali po elektronski pošti. Takšnih pisem sem bila zelo vesela. V prazničnem času okrog novega leta smo organizirali pravljичne večere preko Teamsov. Štirinajst dni smo vsak večer pol ure ali več brali pravljice. Vedno sem jim predstavila več naslovov pravljic. Učenci so sami izbrali, kaj so želeli poslušati. Zraven so poslušali tudi bratje in sestre ali kar cele družine. Veliko časa smo namenili tudi športnim dejavnostim. Povezali smo se s športnimi pedagogi, ki so pripravili naloge in izzive za vsak dan v tednu. Naloge so bile tako zastavljene, da so učenci lahko spremljali svoj napredek in si zraven zapisovali svoje rezultate ter jih primerjali s prejšnjimi. Ob takšnih nalogah so zelo uživali.

6 Izboljšave

Pri delu na daljavo sem se naučila veliko novega, kar je seveda pozitivno. Pojavljale so se tudi številne težave, od slabe internetne povezave do izklopljenih kamer pri učencih, ki niso želeli sodelovati. Ker sem imela v razredu kar 25 otrok, niso vsi uspeli priti do besede na jutranji uri. Ker sem želela, da vsak učenec pride do besede, sem jih razporedila v manjše skupine po osem otrok. Za učence je bilo to veliko boljše, zame pa je pomenilo več ur dela, ampak je bilo vsekakor vredno. Želim si, da bodo v bodoče nadgradili program Teams, da učenci ne bodo mogli izklopiti eden drugega iz učilnice, saj je to kar velika slabost. Delo na daljavo je zelo zahtevno za učence in za učitelje. Potrebno je veliko novih znanj. Vsi programi so zelo koristni, vendar menim, da osebnega stika učitelj – učenec ne more nadomestiti noben program. Učenci so doživljali velike stiske ob delu na daljavo, ki bodo pustile tudi dolgoročne posledice. Tudi sama količina znanja ni bila takšna kot pri delu v šoli. Pozitivna plat tega pa je, da smo lahko skrčili snov, ki je za četrti razred absolutno preobsežna.

Viri in literatura:

lasten arhiv slik

VIRTUALNA GEOGRAFSKA EKSKURZIJA

Povzetek: Izobraževanje na daljavo je prineslo nove izzive in priložnosti tudi pri izvajanju geografskih ekskurzij. Pri predmetu geografije učenci z ekskurzijami spoznajo lepote in geografsko pestrost Slovenije ter si pridobijo prostorske predstave o državi. Pred korona pandemijo so le-te vedno potekale neposredno na terenu, tako da smo z učenci predmetne stopnje obiskali eno izmed naravnogeografskih enot Slovenije. V času pouka na daljo pa smo se sprijeli z izvedbo virtualne ekskurzije, saj fizična izvedba le-te ni bila mogoča. V prispevku je prikazana virtualna geografska ekskurzija v Obsredozemske pokrajine, ki smo jo izvedli z učenci 9. razreda. Namen je prikazati uporabnosti orodja »Projekti« v spletnem programu Google Zemlja (ang. Google Earth) za izvedbo ekskurzije na digitalen način. Prispevek podaja vpogled v posamezna orodja, ki jih ponuja program in s katerimi smo ustvarili prilagojen digitalni načrt poti ter virtualni ogled izbrane naravnogeografske enote Slovenije. Na koncu je posebna pozornost namenjena ovrednotenju prednosti in slabosti izvedbe ekskurzije na takšen način.

Ključne besede: ekskurzija, geografija, pouk na daljavo.

VIRTUAL GEOGRAPHIC EXCURSION

Abstract: Distance education has also brought new challenges and opportunities in conducting geographical excursions. In the subject of geography, students get to know the beauties and geographical diversity of Slovenia through excursions and gain spatial ideas about the country. Before the covid pandemic, excursions always took place directly in the field, so we visited one of the natural geographical units of Slovenia with the students. During the distance lessons, we were faced with the implementation of a virtual excursion, as its physical implementation was not possible. The paper presents a virtual geographical excursion to the Mediterranean regions, which we conducted with 9th grade students. The purpose is to show the usefulness of the "Projects" tool in the Google Earth web program for conducting an excursion in a digital way. The article provides an insight into the individual tools offered by the program and with which we created an adapted digital route plan and a virtual tour of a selected natural geographical unit of Slovenia. In the end, special attention is paid to evaluating the advantages and disadvantages of conducting an excursion in this way.

1 Uvod

»Ekskurzija je v vzgojno-izobraževalni proces vključena kot skupek posebnih oblik in metod dela, ki najbolje uresničujejo koncept izkustvenega učenja« (Pečnik, Križman, Dolšina, 2015, str. 9). V primarni in sekundarni stopnji izobraževanja se ekskurzija pojavlja kot samostojni vsebinski sklop ali pa je navedena le v smislu didaktičnega priporočila za izvajanje določenih ciljev posameznih predmetov. V učnem načrtu geografije v osnovni šoli je v okviru opredelitve predmeta zapisano, da so: »medpredmetne (interdisciplinarne) šolske ekskurzije in terensko delo (so) dober primer za razvijanje proceduralnega in prenosljivega vseživljenjskega znanja, ki je skupno vsem šolskim predmetom in s katerim učenci pridobivajo novo znanje, ga izpopolnjujejo in razširjajo ter uporabljajo tako, da dobi pomembno mesto v njihovem poznavanju domovine« (Kolnik, Otič, Cunder, Oršič, Lilek, 2011, str. 5). Med standardi znanja po področjih se v učnem načrtu geografije omenja ekskurzije v slovenske pokrajine, kjer je v ospredju vzgojno-izobraževalni cilj, da »učenec z vsakoletno interdisciplinarno ekskurzijo v eno izmed slovenskih pokrajin spozna raznolikost Slovenije« (Prav tam, str. 26). Cilj interdisciplinarne ekskurzije je, da učenci spoznajo lepote in geografsko pestrost Slovenije, si pridobijo prostorske predstave o državi in razvijejo sposobnost uporabe preprostih metod geografskega raziskovanja (opazovanje, merjenje, preprosta analiza, uporaba statističnih metod itd.). Izobraževanje na daljavo je prineslo nove izzive in priložnosti tudi pri izvajanju ekskurzij, ki jih pri predmetu geografije organiziramo vsakoletno za vsak oddelek. Pred korona pandemijo so ekskurzije vedno potekale neposredno na terenu, tako da smo z učenci od 6. do 9. razreda obiskali eno izmed naravnogeografskih enot Slovenije. V času poučevanja na daljavo pa smo se sprijeli z izvedbo virtualne ekskurzije. V prispevku je prikazana virtualna geografska ekskurzija, ki smo jo izvedli z učenci 9. razreda v času pouka na daljavo. Namen prispevka je prikazati uporabnosti orodja »Projekti« v spletnem programu Google Zemlja (ang. Google Earth) za izvedbo virtualne ekskurzije v Obsredozemske pokrajine. Prispevek podaja vpogled v posamezna orodja, ki jih ponuja program in s katerimi smo ustvarili prilagojen digitalni načrt poti ter virtualni ogled izbrane naravnogeografske enote Slovenije. Na koncu bomo posebno pozornost namenili ovrednotenju prednosti in slabosti

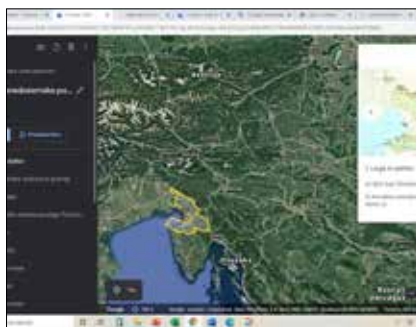
izvedbe ekskurzije na takšen način.

2 Virtualna geografska ekskurzija: obsreozemske pokrajine

Ker v času pouka na daljavo fizična izvedba geografske ekskurzije Obsreozemske pokrajine ni bila mogoča, smo s pomočjo programa Google Zemlja izvedli virtualno izvedbo le-te. Digitalna platforma Google Zemlja je že nekaj časa znana kot ogromen arhiv satelitskih posnetkov, ki nam omogoča virtualne ogledе skoraj vseh krajev na našem planetu. Do aplikacije lahko brezplačno dostopamo preko spletnega brskalnika ali si jo naložimo na tablice in pametne telefone (Montanari, 2018; Montanari, 2020). V programu so na voljo številne funkcije oziroma orodja, ki jih lahko uporabimo pri obravnavi geografskih učnih vsebin. Tako se lahko s klikom na funkcijo »Projekti« v nekaj preprostih korakih ustvari prilagojeno digitalno pot, sestavljeno iz več stopenj neposredno na globusu Google Zemlja, obogateno z besedilom, slikami, video posnetki, itd. Ustvarjen projekt lahko učenci samostojno raziskujejo, tako da se jim omogoči dostop do le-tega (delitev URL povezave). Gre torej za obliko digitalnega orodja, ki učiteljem in učencem omogoča geografske raziskave v prostoru in času.

A. Linije in oblike

Virtualno ekskurzijo smo pričeli z določitvijo lege Obsreozemskih pokrajin in delitvijo le-te na posamezne enote (pokrajine). V programu Google Zemlja smo uporabili možnost »Nariši črto ali obliko«. Tako smo na Googlovem zemljevidu s pomočjo klikov dodali vrsto točk in na takšen način narisali obliko, s katero smo omejili območje Obsreozemskih pokrajin (slika 1). Učenci so na takšen način dobili prostorsko predstavo o legi teh pokrajin v Sloveniji.

Slika 1: Google Earth – območje Obsreozemskih pokrajin, 2021.

V naš projekt ekskurzije smo z dodajanjem vrste točk narisali tudi črto, s katero smo ponazorili celoten tok reke Dragonje. Učenci so v virtualni ekskurziji lahko sledili reki Dragonji od njenega izvira v vzhodnih obronkih Šavrinov v občini Koper do njenega izliva v Piranski zaliv, kjer je z naplavinami finejšega materiala izoblikovala obsežno ravnico, na kateri so uredili Sečoveljske soline.

B. Točke ogleda

Točke ogleda (npr. Škocjanske jame, Strunjanski klif, Piran, Luka Koper itd.) smo v projekt virtualne ekskurzije dodali na tri načine.

(1) Pri dodajanju točk ogleda v virtualni ekskurziji smo največkrat uporabili funkcijo »Dodaj mesta z iskanjem« v kategoriji »Nov element«. V ikono za iskanje smo na primer vpisali Piran. Program Google Zemlja nas je v nekaj sekundah »ponesel« na območje mesta Piran, ki ga lahko opazujemo iz ptičje perspektive. S klikom na gum »dodaj v projekt« smo Piran kot točko ogleda dodali našemu projektu virtualne ekskurzije.

(2) V kategoriji »Nov element« smo funkcijo »Dodaj oznako položaja« uporabili takrat, ko smo želeli sami določiti določeno mesto oziroma točko ogleda v okviru virtualne ekskurzije. Tako smo na primer na Googlovem zemljevidu označili območje, kjer je leta 1859 Jožef Koller zasadil prvi nasad črnega bora in s tem postavil temelje pogozdovanju takrat povsem pustega Krasa. Gre za območje pri naselju Bazovica v Italiji tik ob slovensko-italijanski meji, ki v Googlovih zemljevidih ni zabeleženo.

(3) V projekt virtualne ekskurzije smo dodajali tudi točke iz pogleda »Street View« (gumb v obliki malega človeka) oziroma sprehod po ulicah, cestah krajev itd. Gre za navidezno predstavitev okolice, ki je sestavljena iz več milijonov panoramskih slik (360-stopinjnske panorame). To opcijo smo uporabili, da so se učenci lahko virtualno sprehodili po oljčniku in si tako ogledali oljko, ki je najznačilnejša sredozemska rastlina (slika 2).

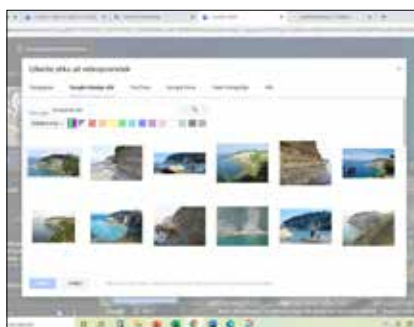
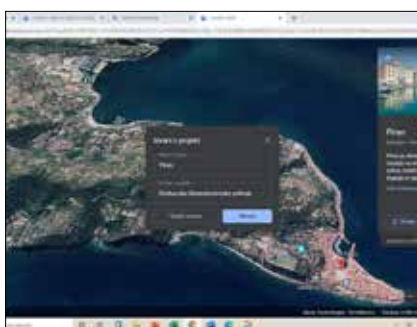

Slika 2: Google Zemlja – Dodajanje mesta iz pogleda »Street View« v projekt, 2021.

C. Informacije (besedilo, fotografije, videoposnetki)

Ko dodajamo točke v projekt v programu Google Zemlja, se odpre tudi polje z informacijami. Program v tem polju samodejno ponudi fotografijo in informacije iz proste spletne enciklopedije Wikipedija (slika 3).

Slika 3: Google Zemlja – Dodaj mesta z informacijskim poljem v projekt, 2021.

Slika 4: Google Zemlja – »Izberi sliko ali videoposnetek«, 2021.

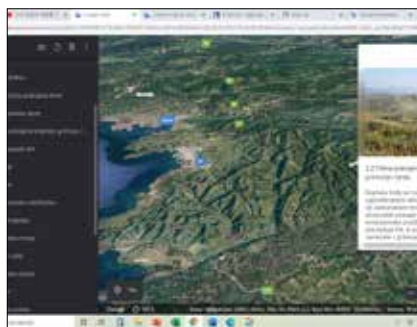
Omenjeno lahko ohranimo in uporabimo pri našem projektu ali pa lahko spremenimo slog informacijskega polja. Vsaki točki, liniji ali obliki namreč lahko sami dodajamo informacije (opcija »urejanje elementa«). Pri naši virtualni ekskurziji smo točkam, linijam ali oblikam določili naslov in v polje za informacije zapisali geografsko vsebino, ki so jo morali učenci prebrati. Pri nekaterih točkah je bila podana tudi povezava do spletne strani, kjer so si pridobili še dodatne informacije o določeni temi. K posamezni točki smo vedno dodali eno ali več fotografij ali kart, s katerimi smo vizualno nadgradili geografsko vsebino. S pomočjo funkcije »Izberi sliko ali videoposnetek« smo slike nalogali iz našega arhiva, iz računalnika (»Nalaganje«), Googlevega računa (»Google drive«) ali s spleta (»Google iskanje slik« ali »URL«) (slika 4).

Pri določenih točkah (npr. Strunjanski klif, Sečoveljske soline ...) smo dodali videoposnetek z YouTube. Slabost opcije »Izberi sliko ali videoposnetek« v Google Zemlji je ta, da se v to polje lahko dodaja samo videoposnetke s strani YouTube. Ker smo za potrebe virtualne ekskurzije želeli, da si učenci ogledajo izbrane posnetke tudi s portala slovenske nacionalne televizije, smo to naredili tako, da smo v polje za informacije zapisali URL povezavo do spletne strani. Na primer, pri ogledu Izole smo v informacijsko polje pripeli povezavo do oddaje izobraževalnega programa RTV SLO Mestne promenade – Izola. Učenci so z ogledom oddaje spoznali geografske danosti slovenske obale. Med vsemi obalnimi mesti se je prav v Izoli ohranila najbolj pristna sredozemska tradicija, pečat pa ji daje tudi prisotnost različnih narodov in kultur. V polje z informacijami smo zapisali tudi naloge in vprašanja, na katera so učenci odgovorili v zvezek. Zapis nalog in odgovorov so na koncu opravljene virtualne ekskurzije fotografirali in oddali v spletno učilnico.

D. 3D pogled

Učencev nismo mogli fizično odpeljati na ogled Obsredozemskih pokrajin, kjer bi neposredno lahko spoznali razliko v površju med apnenčastimi in flišnimi pokrajinami. Zato smo v programu Google Zemlja uporabili ogled zemljevida v 3D. 3D gumb nam omogoča pogled na kraje in območja iz kateregakoli zornega kota. Na primer 3D razgled na Koprsko primorje jasno nakaže značilnosti gričevja (slika 5). Vidne so vzpetine do 500 m nadmorske višine z številnimi vmesnimi dolinami.

Slika 5: Google Zemlja – 3D pogled na Koprsko primorje, 2021.

E. Celozaslonski diapozitivi

V kategoriji »Nov element« je na voljo tudi funkcija »Celozaslonski diapozitiv«. To funkcijo smo uporabili za virtualno pripovedovanje zgodb s fotografijami, ki so bile podkrepljene z besedilom, in so si jih učenci lahko ogledali na celotnem zaslonu. Tako smo na primer s to funkcijo učencem predstavili razvoj Luke Koper in njen geografski ter gospodarski pomen.

Zaključek

Pri izbiri digitalnega orodja, ki je namenjeno poučevanju na daljavo, je potrebna velika mera previdnosti. Ker smo program Google Zemlja že poznali iz poučevanja geografije v učilnici, je bila odločitev, da to orodje uporabimo tudi pri izvedbi virtualne ekskurzije, enostavna. Prednost funkcije »Projekti« v Google Zemlji je ta, da je pripravljena za takojšnja uporaba in jo je preprosto deliti z učenci, ki jo nato lahko samostojno uporabljajo. To digitalno orodje je namreč brezplačno dostopno in je na voljo za uporabo v širokem naboru naprav (računalnik, tablice, pametni telefoni). Iz vidika poučevanja geografije je pomembno tudi to, da program Google Zemlja ponuja podrobne in natančne prikaze Zemljinega površja s posodobljenimi zemljevidi in podatki. Ta digitalna platforma tako ponuja interaktivne vire in poti za izvajanje virtualnih ogledov planeta Zemlje z uporabo satelitskih slik visoke ločljivosti. Za praktično vsako obravnavano geografsko vprašanje nas čaka navidezna tura, da se v razredu ali pri pouku na daljavo "dotaknemo" krajev, o katerih govorimo. To digitalno orodje v pravem didaktičnem okvirju povečuje geografsko zavedanje in gradi kritično mišljenje. Program učencem omogoča, da raziskujejo Zemljo na dinamičen in interaktiven način in s tem podpira razmišljanje v prostorskem smislu ter razumevanje naravnih in družbenih pojavov ter procesov na Zemlji. Za učilnico 21. stoletja (fizično ali na daljavo) Google Zemlja predstavlja odlično priložnost za prilagajanje tradicionalnim didaktičnim orodjem, oživitev poučevanja geografije (in drugih predmetov) ter spodbujanje učencev k raziskovanju, razmišljanju in reševanju težav. Poleg prednosti ima program Google Zemlja tudi nekatere pomanjkljivosti. Za delovanje to digitalno orodje potrebuje dostop do interneta z visoko pasovno širino. Šibka točka Googla Zemlje je tudi nizka ločljivost posnetkov na nekaterih območjih, prav tako niso pokrita vsa območja sveta (nekatera so omejena). Slaba stran za uporabo programa v slovenskih šolah je tudi ta, da so v slovenskem jeziku samo osnovni ukazi.

Literatura

- Create a map or story in Google Earth Web. (2021). Google Earth Outreach. Pridobljeno s <https://www.google.com/earth/outreach/learn/create-a-map-or-story-in-google-earth-web/>
- Kolnik, K., Otič, M., Cunder, K., Oršič, T. in Lilek, D. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Geografija. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_geografija.pdf
- Montanari, L. (2018). Google Earth: esplorare il mondo con un click. Pridobljeno s <https://blog.geografia.deascuola.it/articoli/google-earth-esplorare-il-mondo>
- Montanari, L. (2020). Gli strumenti digitali per la geografia - 8: Google Earth Education. Pridobljeno s <https://blog.geografia.deascuola.it/articoli/gli-strumenti-digitali-per-la-geografia-8-google-earth-education>
- Pečnik, J., Križman, Z. in Dolšina, M. (2015). Aktivno državljanstvo in domovina. Spoznajmo domovino Slovenijo: priročnik za strokovne ekskurzije po Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:DOC-16YSG1RZ/ed54705f-c56d-4f92-8c5a-d58912b07cf8/PDF>

POUČEVANJE NA DALJAVO – POT DO USPEHA

Povzetek: Zaprtje slovenskih šol in uvedba pouka na daljavo nas je vse postavilo pred nove izzive. Pot, ki je bila pred nami, je bila nova, neuhojena, vzbujala mi je strah, negotovost, a le sprva. Z lastnim učenjem, raziskovanjem, sodelovanjem in nadgrajevanjem sem uspešno odkrivala načine, kako bi lahko učence tudi na daljavo kvalitetno poučevala, jih motivirala za učenje, vzbudila zanimanje za delo, ustvarjalnost in ohranjala zavzetost za delo. Šolanje na daljavo sem izpeljala z inovativnimi pristopi, s pomočjo informacijsko komunikacijske tehnologije (v nadaljevanju IKT), s čimer sem zastavljene cilje uspela realizirati.

Ključne besede: šolanje na daljavo, inovativnost, razredni pouk, orodja IKT

DISTANCE LEARNING - THE PATH TO SUCCESS

Abstract: The school lockdown due to Covid-19 situation forced us to start with remote teaching over the night. We have all faced a challenging, untraditional and undiscovered way of working, something that none of us have experienced before. Thorny path, full of fear and uncertainty is what it seemed at the beginning. Overcoming this, I needed to learn and research about new ideas and approaches, collaborated with my colleagues, grow my knowledge. I successfully discovered ways to keep the quality of remote teaching on highest possible level to keep my students motivated, engaged and creative. I have used innovative approaches, information technology and communication tools available (hereinafter ICT), which all helped me to achieve the goals I have set.

Keywords: remote teaching, innovation, primary school, ICT tools

Uvod

V prispevku bom predstavila inovativno poučevanje v času epidemije koronavirusa.

Z epidemijo koronavirusa se je poučevanje čez noč preselilo iz učilnice v spletno okolje in to je pred nove izzive postavilo tako učitelje kot tudi učence. Vsak začetek je težak, pravijo, in sodeč po mojih izkušnjah bi rekla, da imajo prav. Novo nastala situacija je od mene zahtevala ogromno časa in truda ter nenehnega spoznavanja inovativnih metod poučevanja. Izziv, pred katerega sem bila postavljena, je bil, kako izpeljati pouk na daljavo, ki bo kvaliteten, učinkovit, privlačen za učence in bo hkrati pripomogel tudi k večjemu socialnemu stiku, ki smo ga vsi zelo pogrešali. Zavedala sem se, da brez spoznavanja in uporabe orodij IKT ne bo šlo.

1 Inovativni pouk

Inovativni pouk je proces, ki temelji na:

- ustvarjanju učnih priložnosti, ki postavljajo učence in dijake v aktivno vlogo in s tem v središče učnega procesa;
- razvijanju kompetenc, pomembnih za življenje in delo v 21. stoletju;
- smiselni in učinkoviti rabi tehnologije, kar učitelja postavi v vlogo organizatorja in mentorja, ki učenje prepusti učencem (Inovativna šola, 2021).

Za uvajanje inovativnega pouka je pomembna usmerjenost k inovacijam, ki terjajo nove pristope in oblike in ne vračanja v udobno območje preizkušenega in preverjenega. Inovativni pouk je način poučevanja, pri katerem učitelj učence usmerja, da z raziskovanjem, ustvarjalnostjo in uporabo orodij IKT pridejo do spoznanj o učni snovi in pri tem nadgrajujejo/izpopolnjujejo »svoj nabor« kompetenc (Inovativna šola, 2021). V šolstvu si izobraževanja brez orodij IKT ne moremo več predstavljati, saj postajajo vedno bolj prisotna na vseh ravneh delovanja šole in imajo velik vpliv na učni načrt oziroma izobraževalni proces. Z vključenostjo orodij IKT postajajo učni načrt in vsebine dostopnejši ter bolj zanimivi. Lahko jih uporabimo za poučevanje in podajanje snovi z namenom izboljšanja učenja učencev (Brečko & Vehovar, 2008).

Vsak učitelj se mora zavedati, da je bolj kompetenten, če obvlada sodobno IKT opremo in orodja ter jo zna pravilno uporabljati v šoli in v vsakdanjem življenju. Ker je sodobna družba skupaj z otroki močno izpostavljena napredku tehnologije in njeni uporabi, jo je zato potrebno uveljaviti in uporabljati tudi pri poučevanju. Pri poučevanju lahko orodja IKT uporabimo za podporo in motivacijo ter nadgrajujemo računalniško pismenost, brez katere je v sedanjem življenju težko dobiti zaposlitev. Pri pouku lahko učitelj z orodji IKT prilagaja in kreira pouk ter vpliva na razvoj kompetenc in

funkcionalnih spretnosti posameznika, na razvoj inovativnih metod poučevanja ter učenja. Prav tako učitelj z uporabo orodij IKT spodbuja in omogoča zelo hitro izmenjavo informacij, kar omogoča boljšo povezanost z učitelji, sodelavci ter učenci izven šolskega okolja (Dumont in Instance, 2013; Osolnik, 2012).

Orodja IKT pa vendar ne morejo nadomestiti odnosa med učiteljem in učencem, ki omogoča celostno komunikacijo, česar tehnologija ne omogoča (Božnar, 2004). Skoraj v vsaki učilnici lahko že zasledimo informacijsko tehnologijo, a kljub temu je v razredu še vedno potrebna prisotnost učitelja. Naloga učitelja je, da se v dani situaciji odloči, ali bo uporabil realno ali virtualno izkustvo. Učitelj poskrbi, da izbere programe in naloge, ki so najbolj primerni glede na stopnjo učenčevega znanja. Učitelj učenca pri reševanju naloge usmerja, tako da bo nalogo rešil in pri tem napredoval. Zmotno je namreč prepričanje, da učenci uporabljajo tehnologijo brez ovir. Res je, da se je ne »bojijo«, kar pa še ni zadosten pogoj za uspešno učenje. Učitelji bodo počasi prevzemali vlogo načrtovalca, moderatorja in usmerjevalca učnega procesa, učenci pa bodo v večji meri izvajalci aktivnosti, s čimer bodo začeli prevzemati tudi večjo odgovornost za lastno učenje (Preskar, 2015).

2 Inovativno poučevanje v času epidemije koronavirusa

2.1 Zaprtje vzgojno-izobraževalnih ustanov v Sloveniji marca 2020

V marcu 2020, ko so se prvič zaprla vrata šol, sem poučevala v tretjem razredu osnovne šole. Ker se je naše poučevanje čez noč preselilo iz učilnic za domače zidove, sem seveda začela z uporabo spletnih orodij, ki sem jih najbolj obvladala. Gradiva za učence sem za vsak predmet posebej pripravljala v Wordu, občasno tudi v PowerPoint obliki (v nadaljevanju PPT). Pošiljala sem jih dnevno učencem in staršem preko elektronske pošte ter preko spletnega orodja, ki nam ga je v zavihku Komunikacija ponujal eAsistent. Preko elektronske pošte so starši pošiljali naloge svojih otrok, jaz pa sem posredovala povratne informacije o njihovem delu. Po nekaj tedenskem delu na daljavo sem spoznala, da je le pisna komunikacija z učenci premalo za kvalitetno delo, saj ni vključevala različnih stilov učenja in socialnega stika, ki smo ga vsi zelo pogrešali. To je bil povod za raziskovanje, kaj vse nam tehnologija ponuja in odkrivanje orodij IKT, ki bi jih lahko uporabila. Timsko delo učiteljic našega aktiva, pomoč kolegic in domačih ter lastna angažiranost je obrodilo sadove. Z učenci sem se začela enkrat tedensko srečevati na videokonferencah s pomočjo orodja ZOOM in od takrat dalje je leto orodje postalo nepogrešljivo za naše povezovanje. Učenci so se srečanja z veseljem udeležili in skoraj vedno so bili prisotni vsi. Pogovarjali smo se o tem, kako so preživeli dan, govorili so o svojih počutjih, šolskem delu, lahko so zastavljali vprašanja... Na ta način sem pridobivala povratne informacije, vzdrževali smo socialne stike, zato ocenjujem, da so se srečanja preko videokonferenc izkazala za učinkovita. Za zelo dobro se je izkazal posnetek razlage snovi s pomočjo orodja Loom, ki omogoča snemanje zvočne razlage ob deljenju zaslona računalnika. Tako sem učencem ob pripravljenem gradivu v PPT-ju ali Wordu razložila snov. Ta način podajanja snovi je bil primernejši za učno šibkejše učence, za učence, ki so slabši bralci in tudi za učence s slušnim učnim stilom. Menim, da je do neke mere ta način podajanja učne snovi še boljši kot razlaga »v živo«, saj lahko učenci glede na svoje potrebe posnetek večkrat zaustavijo in ga večkrat predvajajo.

Pri predmetu spoznavanje okolja sem znanje preverjala s pomočjo Google dokumentov (Obrazci), kjer sem ustvarila in analizirala spletne kvize. Prednost tovrstnega kviza je, da ima učitelj v enem dokumentu zbrane naloge vseh svojih učencev, hkrati pa dobita tako učitelj kot tudi učenec takojšnjo povratno informacijo o pravilnosti odgovorov in doseženih točkah.

2.2 Zaprtje vzgojno-izobraževalnih ustanov v Sloveniji novembra 2020

Novica, da se novembra 2020 ponovno zapirajo vrata osnovnih šol, me v drugo ni prestrašila. Bila sem namreč opremljena z znanji, ki sem jih pridobila v času spomladanskega zaprtja osnovnih šol in zato sem vedela, da bom uspela izpeljati kvaliteten pouk na daljavo, z inovativnimi pristopi. Ker pa ima vseživljenjsko učenje pomembno vrednost in se tudi učiteljeva profesionalna rast nikoli ne zaključí, sem bila prepričana, da bom svoje znanje le še nadgradila. V drugem valu šolanja na daljavo sem poučevala petošolce. Starejši učenci so imeli več računalniškega znanja kot mlajši učenci, tudi na račun poznavanja orodij IKT iz spomladanskega obdobja šolanja na daljavo. To me je postavilo zopet pred nove izzive in priložnosti za inovativno poučevanje na daljavo. Iskala sem nove pristope in oblike dela, ki bodo učence motivirale za učenje, jim vzbudile zanimanje za delo, ustvarjalnost in ohranjale zavzetost za delo.

Tako kot za tretješolce sem tudi za petošolce gradiva pripravljala dnevno, po urniku, le da sem tokrat navodila zbrala v en dokument. Na ta način je bilo gradivo za učence bolj pregledno, saj so imeli zbrano vse na enem mestu. Pisna komunikacija je večinoma potekala preko Arnesove spletne učilnice, kamor sem naložila gradivo za delo, učenci so naložili rešene naloge, posredovala sem povratne informacije in pripenjala popravljene naloge, zapise. Spletne učilnice so nam ponudile bolj pregleden način dela, kot smo ga imeli v prvem valu šolanja na daljavo.

Komunikacija z učenci je potekala tudi s pomočjo aplikacije Viber, v katero je še danes vključena večina učencev in še vedno deluje. Učenci so preko omenjene aplikacije zastavljali kratka vprašanja, nejasnosti glede tekočega šolskega dela in dobili takojšen odgovor. To je omogočilo hitro in sprotno reševanje problemov ter dilem.

Vzpostavitev in vzdrževanje prepotrebnih socialnih stikov je pri šolanju na daljavo ključnega pomena. Ker se je v prvem valu epidemije videosrečanje preko orodja ZOOM izkazalo za učinkovito, sem s tem nadaljevala tudi v drugem valu. S petošolci smo se preko orodja ZOOM srečevali dve do tri šolske ure dnevno, saj so poročali, da je pouku »v živo« lažje slediti, kakor se samostojno učiti po vnaprej pripravljenih gradivih. Učencem sem na učnih urah »v živo« delila zaslon računalnika in razlagala snov ob vnaprej pripravljenem gradivu, odprla sem e-učbenike, slike ter druge povezave na spletu. Učencem sem delila tudi zaslon tabličnega računalnika in s pomočjo pisala za tablični računalnik so učenci videli zapise, kakršne ustvarjam na običajni šolski tabli v učilnici. To mi je precej olajšalo razlago predvsem matematičnih nalog »v živo«, koristilo pa mi je tudi pri popravljanju šolskih nalog, ki so mi jih pošiljali učenci. Z učenci smo se preko orodja ZOOM srečevali ob istih urah in tako ohranjali rutino, ki je v času epidemije še toliko bolj pomembna. Preko orodja ZOOM sem izpeljala učne ure, bralno značko in dopolnilni pouk s pogovorno uro, na katerega so učenci zelo radi prihajali in to v večjem številu, kot sem pričakovala.

Učenci so na daljavo sodelovali tudi po skupinah, v katere sem jih razdelila ročno ali pa jih je naključno razdelilo orodje. Nato sem prehajala med skupinami in usmerjala delo le-te. Delo v manjših skupinah je bilo učinkovito, saj je vsak učenec lahko sodeloval, bili so bolj aktivni, več je bilo možnosti za vzpostavljane socialnih stikov in delo je bilo lažje, ker so si bili člani skupine med seboj v pomoč. Poleg tega imajo učenci skupinsko delo radi, zato je bila takšna oblika dela izredno motivacijska in je popestrila pouk tudi na daljavo. Učitelji ves čas stremimo k temu, da bi učenci kakovostno pridobili znanje in ga znali uporabiti. Zato med učnim procesom dajemo vedno večji poudarek na sprotno preverjanje znanje. Tudi v drugem valu epidemije sem za tovrstno aktivnost uporabila spletne kvize Google dokumentov (Obrazci). Da bi povečala motivacijo za učenje, sem učence postavila pred izziv, kdo bo tisti, ki bo prvi uspel usvojiti vse možne točke spletnega kviza. Učenci so kviz reševali večkrat in ob tem nevede utrjevali svoje znanje. Za zelo motivacijsko se je izkazala tudi uporaba orodja Kahoot za pripravo spletnih iger in kvizov. Poiskala sem že pripravljene vsebine in jih uporabila za uvodno motivacijo, utrjevanje ter preverjanje znanja. Učenci so dobili takojšnjo povratno informacijo o pravilnosti odgovora, hkrati pa so imeli možnost sproti spremljati vrstni red tekmovalcev. Končno razglasitev najboljših treh tekmovalcev so vsi nestrpno pričakovali. V času poučevanja na daljavo so učenci s pametnim telefonom ustvarili nemalo fotografij in posnetkov, ki so bili dokaz za ustvarjalno delo v domačem okolju. Najraje so ustvarjali prispevke, ki so od njih zahtevali nekaj drugačnega, npr. postali so učitelji in posneli video, v katerem so morali na čim bolj zanimiv način predstaviti množinske samostalnike. Učenci so izdelke naložili v spletno učilnico, poslali preko elektronske pošte, aplikacije Viber ali naložili na razredno virtualno oglasno desko Padlet, ki je omogočala, da smo bili vsi seznanjeni z vsem.

Zaključek

Leto 2020 je prineslo korenite spremembe na področju vzgojno-izobraževalnega dela. Učitelji smo se znašli v novi situaciji, ki je nismo poznali. Nova realnost je prinesla drugačne in nove oblike dela, nešteta nova vprašanja, dileme in izzive. Primorani smo se bili učiti in iskati najprimernejše načine za kvalitetno poučevanje. Na tem mestu se ni bilo mogoče izogniti uporabi dobrih orodij IKT, ki so bila za poučevanje in učenje na daljavo ključna. Izobraževanje na daljavo ima prednosti in slabosti. Zame je bilo tovrstno delo velik izziv in izkušnja, ki me je opremila z novimi znanji in veščinami, na drugi strani pa od mene zahtevalo precej več dela in časa, bilo je zahtevno in stresno. Učenci so z učenjem na daljavo krepili samostojnost pri delu, odgovornost pri organizaciji dela in se urili v uporabi orodij IKT. Čeprav smo ohranjali socialne stike preko videokonferenc, pa neposrednega osebnega stika nikoli ne bo mogel nadomestiti noben računalnik in orodje IKT.

Moja pot poučevanja na daljavo na začetku ni bila lahka, a s pridobljenimi znanji in veščinami je pot vodila k uspehu, vodila k doseganju zastavljenih ciljev s pomočjo inovativnih pristopov.

Literatura

Božnar, J. (2004). Vpliv sodobne informacijske in komunikacijske tehnologije na spremembe v vzgojno-izobraževalnem procesu. Kranj: Ekonomska šola.

Brečko, B. N. & Vehovar, V. (2008). Informacijsko-komunikacijska tehnologija pri poučevanju in učenju v slovenskih šolah. Ljubljana: Pedagoški inštitut.

Dumont, H. in Instance, D. (2013). Analiziranje in oblikovanje učnih okolij za 21. stoletje. V H. Dumont, D. Instance in F. Benavides (ur.), O naravi učenja: Uporaba raziskav za navdih prakse (str. 23 – 36). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Inovativna šola. Pridobljeno 1. 5. 2021 iz: <https://www.inovativna-sola.si/>.

Osolnik, R. (2012). E-kompetence učiteljev v slovenskih osnovnih šolah (Diplomska naloga). Pedagoška fakulteta: Ljubljana.

Preskar, S. (2015). Spremljave pouka potrjujejo novo vlogo učiteljev. V A. Sambolič Beganović in A. Čuk (ur.), Kaj nam prinaša e-Šolska torba: zbornik zaključne konference projekta e-Šolska torba (str. 89–91). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

NAŠI RAZREDNI PROJEKTI

Povzetek: v času epidemije smo bili ujeti pred računalniki. Da smo to obdobje čim bolj kreativno izkoristili, smo se odločili, da učencem četrtega razreda ponudimo drugačen način motivacije za šolsko delo. Skupaj smo se v času šole na daljavo preizkusili v različnih ustvarjalnih nalogah in jih z veseljem opravili. Prvič smo posneli kratek film, voščili na drugačen način, se zabavali z umetniškimi in glasbenimi nalogami, glasno brali domačim živalim in se preizkusili v opremljanju risanke.

Ključne besede: šola na daljavo, ustvarjalnost, motivacija, četrtošolci

OUR CLASS PROJECTS

Abstract: During the pandemic, everyone got stuck in front of their computer. To use this time as creatively as possible, we decided to motivate our 4th graders in different and new ways. Throughout distance learning, students enjoyed performing a number of creative tasks. They made a short video, created an alternative New Year's wish, had fun with artistic and musical tasks, read out stories to their pets and produced a cartoon.

Key words: distance learning, creativity, motivation, 4th graders

1 Uvod

Učenci so se morali v letošnjem šolskem letu izredno prilagoditi na šolanje na daljavo in se spoznati z informacijsko-komunikacijsko tehnologijo. V nekaterih je to spodbudilo navdušenje, pri drugih strah in previdnost. Različen odziv učencev je vplival tudi na motivacijo in željo po spoznavanju nove učne snovi (Kastelic, Kmetič, Lazič in Okretič, 2021). Ne glede na vse smo se poskušali prilagoditi položaju in iz njega pridobiti največ. V redno šolsko delo smo vključili drugačne naloge, s katerimi smo želeli dvigniti motivacijo in popestriti pouk.

2 Učna motivacija

Učna motivacija je miselna, čustvena in vedenjska naravnost za učenje. Gre za ključni dejavnik dinamike učnega procesa, saj le motivirani učenci učenje začnejo, se učijo in pri njem vztrajajo, dokler ne dosežejo zastavljenih ciljev (Juriševič, 2012). Učna motivacija je odvisna od interesov, samopodobe, ciljev, zunanjih spodbud in vrednot. Motivacija se dogaja v učencu samem in z raznimi stimulacijami lahko to motivacijo spodbujamo, utrdimo in negujemo (Juriševič, 2009). Pri motivaciji imajo veliko vlogo tudi naloge, ki morajo biti za učence zanimive in seveda ne dolgočasne. Učitelj naj bi naloge izbral skrbno in premišljeno ter z jasnimi navodili, ki ne omejujejo. S primerno izbiro nalog lahko motivacija učencev vsaj začasno naraste (Woolfolk, 2002).

3 Razredni projekti

V času šole na daljavo lahko določene naloge in vsakdanje šolske obveznosti za učence postanejo monotone in dolgočasne. Posledično se zniža interes za šolo. K temu še dodatno prispeva dolgotrajno sedenje in gledanje v zaslon, ki prinašata utrujenost in brezvoljnost. Na osnovi teh spoznanj smo se odločili, da med četrtošolci izvedemo nekaj razrednih projektov, s katerimi bi dvignili njihovo motivacijo za drugačne naloge in jih vključili k zanimivim nalogam. Tako smo skupaj z učenci prvič posneli kratek film, voščili na drugačen način, postali umetniki Picassi, se spremenili v slike znanih umetnikov, brez spremljave zapeli kot solisti in skupaj kot razred glasno brali domačim živalim, poskrbeli za zabavno soustvarjanje risanke in odigrali glavno vlogo v videu o Naši Osnovni šoli Dramlje.

a) Kratek film – Smejoči paket

Vsebina kratkega filma govori o tem, da učenci pridejo do skupinske ideje, da bi za tehniški dan ustvarili novoletne voščilnice nekoliko drugače. Odločili smo se za izdelavo škatlic in peko smejočih keksov. Takšne voščilnice smo poslali po pošti vsem, ki jih v tem čudnem času pogrešamo. To se je tudi v resnici zgodilo in vsi smo poskrbeli za nasmeh na obrazih vseh prejemnikov paketov. Še učiteljica je izdelala 27 smejočih paketov.

b) Novoletno voščilo

S pomočjo spletne učilnice smo posneli kratko novoletno voščilo, namenjeno vsem učencem, staršem in delavcem šole. Novoletno voščilo je bilo narejeno tako, da je vsak učenec napisal določene črke na beli list A4 in ga ob primernem času dvignil v zrak. Tako smo skupaj oblikovali voščilo: » Naj bodo

v letu 2021 z vami ljubezen, sreča, upanje, zdravje, prijateljstvo ... to vam želi 4. a OŠ Dramlje.« Voščilo se je predvajalo tudi širši množici preko projekcije na steni Gustava v mestu Šentjur.

c) Umetnost Picassa

Učenci so se pri pouku likovne umetnosti igrali Picasse, saj so s pomočjo igralne kocke in razpredelnice naslikali prav poseben obraz. Vsaka številka na igralni kocki je pomenila določeno obliko obraza: oči, nosa, ust in ušesa. Učenci so sedemkrat metalni igralno kocko in hkrati na risalni list A3 risali s svinčnikom. Dobljeni obraz so prevlekli s črnim flomastrom in poslikali z vodenkami. Nastali so zelo ustvarjalni likovni izdelki.

d) Postani slika

Učenci so pri pouku likovne umetnosti poskušali postati izbrana slika znanega slikarja. Najprej smo jim predstavili nekaj znanih umetnikov, kot na primer Pablo Picasso, Leonardo da Vinci, Jan Vermeer, Henri Matisse, Vincent van Gogh in Claude Monet. Pokazali smo jim njihova likovna dela in jih usmerili še k raziskovanju drugih. Učenci so s pomočjo rekvizitov, ozadja, izraza na obrazu in enake lege naredili popolnoma enako »živo sliko« znanega slikarja. Pri tej nalogi so učenci izredno uživali in se tudi zelo potrudili.

e) Zapoj pesem

Pri glasbeni umetnosti so učenci zbrali veliko poguma in se posneli pri petju pesmi Daj se nasmej (Bepop) brez spremljave. Iz njihovih posnetkov smo naredili skupno pesem, kjer je vsak učenec zapel del pesmi. Tako je nastala celotna pesem, samo z njihovimi glasovi. Učenci so bili nad končnim izdelkom zelo navdušeni in veseli, da so poskusili nekaj novega. Do nastopa so prišli tudi učenci, ki si drugače ne upajo stopiti pred druge in jim pokazati svojih talentov.

f) Beremo domačim živalim

Učenci so pri pouku slovenščine imeli posebno nalogo. Izbrati so si morali domačo žival, ki ji bodo glasno brali vsaj 20 minut. Pri tem so bili obveščeni, da izberejo takšno žival, ki jim med branjem ne more izbrane knjige poškodovati. Izbrali so si kučke, muce, želve, zajčke, hrčke, kameleone, osle in krave. Učenci so bili nad nalogo navdušeni, zato smo isto ponovili še dvakrat.

g) Opremi risanko z zvoki

Pri pouku slovenščine so se učenci preizkusili v novi vlogi, saj so poskusili opremiti risanko Tom & Jerry z različnimi zvoki. To so naredili s pomočjo svojega telesa, glasu, glasbil ali predmetov. Izbrali so si tri izmed šestih pripravljenih odlomkov risank brez zvoka in ustvarili nove. Sami so poudarili, da jim je bila takšna ura slovenščina zelo všeč in da upajo, da še kdaj kaj podobnega ustvarimo.

h) Naša OŠ Dramlje

Pri pouku glasbene umetnosti smo obravnavali učno snov, kjer smo spoznavali himno. Ugotovili smo, da na svoji šoli še nimamo šolske himne, zato smo jo poskusili ustvariti v razredu. Nastala je pesem z naslovom Naša Osnovna šola Dramlje, glasbena spremljava in video. Na ta razredni projekt smo res ponosni, saj z njim predstavljamo tudi 4. razred.

Zaključek

Ko smo prišli nazaj v šolo, smo z učenci opravili kratko analizo šole na daljavo in dodeljenih nalog. Ugotovili smo, da je večina učencev poudarila ustvarjalne naloge, saj so se pri tem zabavali, sprostiti in poskusili nekaj novega. Sami so izrazili željo, da bi tudi v šoli kdaj poskusili kaj podobnega. Ne glede na to, da ima šolanje na daljavo veliko pomanjkljivosti in negativnih učinkov, menimo, da lahko prinaša tudi nekaj posebnega, kar lahko izvajamo le na daljavo. Z učenci smo naredili res veliko skupnih videoposnetkov, ki nam bodo ostali v spominu še veliko let in nas bodo spominjali na čas, ko smo bili ločeni, a vseeno dovolj dejavni, da popestrimo pouk. Med nami se je spletla posebna vez, ki je posledica skupnih razrednih projektov, ki smo jih očitno vsi potrebovali. V prihodnje bomo poskušali tudi v redni pouk v šoli vnašati nekaj takšnih izzivov, ki so izven okvirjev in omogočajo učencem, da so lahko še bolj motivirani za šolsko delo.

Literatura

- Juriševič, M. (2009). Motivacija za učenje kot pedagoški izziv: kaj, kako, kdaj in zakaj? Razredni pouk, 11 (1), 44–49.
- Juriševič, M. (2012). Motiviranje učencev v šoli: analiza ključnih dejavnikov zagotavljanja kakovosti znanja v vzgojno-izobraževalnem sistemu. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Ljubljana.
- Kastelic, N., Kmetič, E., Lazić, T. in Okretič, L. (2021). Kako motivirati učence pri poučevanju na daljavo? Pridobljeno 10. 4. 2021 iz https://ucilnice.arnes.si/pluginfile.php/4304350/mod_resource/content/0/Kako-motivirati-u%C4%8Dence-pri-pou%C4%8Devanju-na-daljavo_prirocnik.pdf.
- Woolfolk, A. (2002). Pedagoška psihologija. Ljubljana: Educy.

POUK ITALIJANŠČINE NA DALJAVO

Povzetek: Namen prispevka je predstaviti dva različna pristopa poučevanja na daljavo pri pouku italijanščine na Srednji šoli Izola (SŠI) v programu srednjega strokovnega izobraževanja smeri Gastronomija in turizem od prvega do tretjega letnika in ključne ugotovitve. Predstavljeni so različni načini podajanja snovi, utrjevanja, preverjanja in ocenjevanja znanja ter rezultati spletnega evalvacijskega vprašalnika. Med prvim zaprtjem šol marca 2020 so dijaki pridobivali znanje predvsem preko učnih listov, ki so vsebovali elemente formativnega spremljanja. Svoje znanje so utrjevali in preverjali z reševanjem interaktivnih nalog na učni platformi Live-worksheets. V pouk na daljavo v šolskem letu 2020/21 sem poleg učnih listov vključila učenje, podkrepjeno z uporabo informacijsko komunikacijske tehnologije (IKT). Ustvariti sem želela takšne učne situacije, ki bi dijake motivirale za učenje, jim posredovale takojšnjo povratno informacijo o pridobljenem znanju in omogočile komunikacijo med sošolci ter učiteljem in dijaki.

Ključne besede: delo na daljavo, formativno spremljanje, informacijsko-komunikacijska tehnologija, italijanščina, spletni vprašalnik

DISTANCE LEARNING ITALIAN

Abstract: The purpose of this paper is to present two different approaches to distance learning in connection with Italian language teaching at Secondary School Izola (SŠI) in the program of secondary vocational education, direction Gastronomy and Tourism, from the first to the third year, and the key findings. The paper presents different teaching methods, consolidating, checking and assessing knowledge and it also includes the results of the online evaluation questionnaire. During the first school closure beginning in March 2020, the students acquired knowledge mainly through worksheets that contained elements of formative monitoring. They consolidated and tested their knowledge by solving interactive tasks on the Liveworksheets learning platform. In school year 2020/2021 in addition to worksheets another form of learning was included, which was supported by the use of information and communication technology (ICT). The goal was to create such learning situations that would motivate students to learn, provide them with immediate feedback on the acquired knowledge and enable communication between classmates, the teacher and the students.

Key words: teleworking, formative monitoring, information and communication technology (ICT), Italian, online questionnaire

Uvod

Nihče od učiteljev si ni predstavljal, da bomo nekoč poučevali od doma. Poučevanje na daljavo nas je potisnilo pred nove izzive. Odločiti smo se morali o tem, kaj bo treba prilagoditi, da bo pouk še naprej učinkovit. Pouk na daljavo me je »prisilil«, da sem začela razmišljati o uporabi različnih orodij in aplikacij v pedagoškem procesu. Zavedala sem se, da moram »posodobiti« svojo pedagoško prakso. Pouk na daljavo sem želela nadgraditi z uporabo IKT kot sredstvom za aktivacijo predznanja, obravnavo nove učne snovi, utrjevanja, preverjanja in ocenjevanja znanja. Za dosego tega cilja je bilo treba razvijati in pridobiti nove veščine in digitalne kompetence. Potrebno znanje sem pridobila s spletnimi tečaji SIO in e-uricami Zavoda za šolstvo, na katerih sem se seznanila z delovanjem spletnih učilnic in videokonferenčnim sistemom Zoom, uporabo različnih aktivnosti h5p, spletnih aplikacij (miMind, Canva, Quizlet, Padlet, Story Jumper, ppt z zvokom) in spletnih glasovalnih sistemov (Google Forms, vprašalniki Moodlove) ter učnih platform Live-worksheets in Wordwall.

Rezultati mednarodne raziskave poučevanja in učenja TALIS 2018 kažejo, da so učitelji v Sloveniji v letu 2018 po uporabi IKT zaostajali za povprečno uporabo IKT v državah OECD. Ugotovili so, da: 1) je 37 % učiteljev »pogosto« ali »vedno« dovolilo učencem uporabo IKT za projekte ali delo v razredu;

2) se je 53 % učiteljev med svojim študijem ali usposabljanjem izobraževalo tudi za uporabo IKT pri poučevanju, 67 % učiteljev se je po zaključku študija počutilo pripravljenih za uporabo IKT med poučevanjem;

3) je 8 % učiteljev izrazilo potrebo po pridobivanju znanja o uporabi IKT za poučevanje, kar je manj od povprečnih 18 % v celotnem območju OECD (Zaostajanje-Slovenije-v-uporabi-IKT-za-poucevanje.pdf (pei.si)).

S prehodom k pouku na daljavo se je zagotovo povečala uporaba IKT pri pouku. Tomi Dolenc z Arnesa navaja, da se je digitalizacija 25 let postopoma uveljavljala v šolah in da je pouk na daljavo

prinesel v naš šolski prostor velik preobrat. Pedagoški kader se je začel množično izobraževati za rabo videokonferenc in spletnih učilnic, kar potrdi s podatki. Arnes je namreč poleti 2020 na šolah izvedel 494 delavnic in 23 množičnih odprtih spletnih tečajev, ki se jih je udeležilo več kot 6000 učiteljev. Arnesove webinarje Zgodbe izza šolskih katedrov si je ogledalo več kot 55.000 uporabnikov. Povečala se je tudi uporaba videokonferenc, in sicer s spomladanskih sto uporabnikov dnevno na jesenskih 50.000 uporabnikov v istem trenutku ter preko 20.000 videokonferenčnih sob v enem dnevu (<https://sio.si/2020/12/11/v-spletnih-ucilnicah-ucitelji-obvladajo-vse-bolj-kompleksne-dejavnosti/>). V nadaljevanju sta predstavljena dva pristopa poučevanja na daljavo. Prvi način sem uporabljala v času šolanja na daljavo v prvem valu epidemije, v šolskem letu 2019/2020, drugi način pa v času šolanja na daljavo v drugem valu epidemije, v šolskem letu 2020/2021.

Šolanje v prvem valu epidemije covid-19

Spomladi se je bilo treba čez noč prilagoditi novim okoliščinam in razmisliti o tem, kako organizirati pouk na daljavo. Vsak učitelj se je znašel po svoje, saj nihče od nas ni imel izkušenj s tem načinom poučevanja. Odločila sem se, da bodo dijaki pridobivali, utrjevali ali preverjali znanje s samostojnim delom in pri tem uporabljali učne liste. S tem sem želela doseči, da si dijaki sami določijo čas in ritem učenja ter tako prevzemajo odgovornost za lasten napredek. Z njimi sem komunicirala po kanalu v e-asistentu ali spletni pošti. Na občasnih videokonferencah smo se srečevali za oblikovanje meril uspešnosti pred obravnavo novega učnega sklopa, za preverjanje in ustno ocenjevanje znanja. V želji, da bi bili dijaki čim samostojnejši in uspešnejši pri svojem učenju, sem pri sestavljanju učnih listov upoštevala načela formativnega spremljanja. Priprava takega učnega lista in sprotne povratne informacije dijakom o njihovem znanju oz. napredku pa je zahtevala od učitelja veliko časa.

Naloge na učnih listih so bile raznovrstne in namenjene razvijanju slušnega, bralnega, govornega in pisnega sporočanja ter sporazumevanja. Dijaki so tako reševali naloge bralnega in slušnega razumevanja, naloge utrjevanje in preverjanje rabe slovničnih struktur in besedišča ter naloge tvorjenja besedil. Učni listi so vsebovali navodila za delo in razlago snovi v slovenščini, avtentično gradivo, multimedijske elemente (slika, film, zvok, posnetki z Youtuba), različne simbole (zvezdica kot simbol za dodatne naloge ali naloge višje taksonomske stopnje ter žarnica kot simbol za nasvet o tem, kako se lažje in hitreje nečesa naučiti), instrumente za samovrednotenje znanja (semafor, smeškoti, preglednice ...), povezavo do interaktivnih delovnih listov za utrjevanje in preverjanje znanja Liveworksheets (omogočajo večkratno reševanje, posredujejo takojšnjo povratno informacijo o pravilnosti rešenih nalog tako učitelju kot dijaku) ter naloge za preverjanje znanja na različnih zahtevnostnih ravneh. Na Srednji šoli Izola imajo dijaki italijanščino dvakrat na teden. Za reševanje učnih listov so dijaki imeli na voljo več dni, tako da so naloge pošiljali konec tedna. Rešene liste so oddali v komunikacijo e-asistenta ali poslali po elektronski pošti. Po oddani nalogi so prejeli povratno informacijo o pravilnosti rešenih nalog. V začetku sem vsem dijakom pregledovala vse naloge, za kar sem porabila veliko časa. Kasneje so oddajali v pregled učitelju eno nalogo, preostale pa so si pregledali sami z rešitvami, ki so bile zapisane na koncu učnega lista.

V šolskem letu so bila predvidena tri ocenjevanja znanja: eno pisno ocenjevanje znanja in dve ustni ocenjevanji znanja. Ker so dijaki že v času pouka v razredu pridobili eno pisno in eno ustno oceno, so bili med poukom na daljavo le še ustno ocenjeni preko videokonference. V razredu so se razvrstili v pare in si določili datume za ustno ocenjevanje. Pred začetkom le-tega so dijaki dve šolski uri na dveh videokonferencah preverjali svoje znanje. V videokonferenčnem sistemu Zoom sem jih razporedila v pare po sobah, kjer so reševali učne liste. Želela sem, da bi bila oba člana v paru aktivna, da se o vsaki nalogi pogovorita in si med seboj pomagata. V ta namen je bil en član organizator, ki je organiziral delo v paru, drugi pa poročevalec, ki je poročal učitelju, ko je vstopal v posamezno sobo. Pri reševanju nalog so uporabljali svoje zapiske, rešene učne liste ali gradivo s spleta. Moja naloga je bila spremljati, pomagati in usmerjati delo dijakov ter podati sprotne povratne informacije, zato sem večkrat vstopala v posamezno sobo.

Na koncu šolskega leta so dijaki napisali »mnenje o učni snovi, učnih listih, ocenjevanju znanja in vsem, kar se še sami spomnijo o pouku na daljavo pri italijanščini«. V evalvaciji je večina dijakov napisala, da so novo snov odkrivali na zanimive načine in bili pri tem samostojnejši ter bolj motivirani. Všeč so jim bili učni listi z videoposnetki, slikovnim gradivom in interaktivnimi vajami ter praktične naloge (fotografiranje ali snemanje postopkov priprave jedi, fotografiranje gostinskih in turističnih lokalov v svojem kraju, priprava pogrinjka, izdelava jedilnega lista ...). Poudarili so pomen medsebojne pomoči. Kot prednost so izpostavili možnost, da so imeli več dni za reševanje in oddajo

učnih listov ter da za reševanje učnih listov niso potrebovali cele šolske ure. Predlagali pa so večje število videokonferenc, na katerih bi obravnavali predvsem slovnične strukture. Tudi sama sem ugotovila, da so bile te učne vsebine za nekatere dijake zahtevne in da bi poleg pisne razlage potrebovali še »srečanje v živo«, kjer bi snov razložila.

Šolanje v drugem valu epidemije covid-19

V drugem valu sem bila bolj pripravljena na tak pouk, zato sem ga želela nadgraditi z uporabo različnih spletnih aplikacij in orodij, ki omogočajo preverjanje predznanja, obravnavo in utrjevanje nove učne snovi ter zbiranje dokazov o znanju. V spletne učilnice Moodle sem nalagala različna učna gradiva: besedilne strani, zvočne posnetke, videoposnetke, povezave do različnih datotek na strežniku ali do različnih spletnih strani. V učilnico sem dodajala različne dejavnosti, ki so jih dijaki opravljali (naloge, teste, slovar, anketo, forum, interaktivne vsebine, kvize, vprašalnike), in tako zbirala dokaze o znanju. Sproti sem spremljala njihov napredek in posredovala povratne informacije v spletno učilnico. Ocenjevanje znanja je potekalo enako kot v šolskem letu 2019/2020. Z dijaki smo se osebno srečevali enkrat tedensko preko videokonferenčne platforme Zoom, kjer sem razložila novo snov, preverjala razumevanje učne snovi ali ustno ocenjevala znanje. Ugotovila sem, da so dijaki učenje preko različnih aktivnosti h5p (memory, interaktivni video, enkratna izbira, časovni trak, povleci in spusti, večkratni izbor ...) in spletnih aplikacij ter orodij (Liveworksheets, Wordwall, Canva, miMind, Padlet, Quizlet) dobro sprejeli in se med učenjem zabavali.

Rezultati spletnega evalvacijskega vprašalnika

V marcu 2021 sem izvedla spletno anketo o pouku na daljavo pri italijanščini. Zanimalo me je, kaj menijo dijaki o spletnem gradivu in spletnih aplikacijah, ki so jih uporabljali v času pouka na daljavo, katere aplikacije so jim bile najbolj zanimive, ali so bili pri svojem delu samostojni, na katerih področjih učenja so jim spletne aplikacije in gradiva najbolj pomagali, s katerimi težavami so se srečevali ter predloge za v prihodnje. V spletni anketi je sodelovalo 51 dijakov prvega, drugega in tretjega letnika smeri Gastronomija in turizem. Med anketiranci je bilo 16 (31,4 %) dijakov in 35 (68,6 %) dijakinj. Na vprašanje o tem, koliko časa na dan so v času pouka na daljavo preživeli za računalnikom, je 41,2 % anketirancev odgovorilo, več kot 5 ur, 35,3 % 4–5 ur, 17,6 % 3–4 ure in 5,9 % do 2 uri na dan. Tretje vprašanje je bilo povezano s tem, koliko časa so porabili za italijanščino glede na pouk v razredu. Anketiranci so odgovorili: 39,2 % več časa, 31,4 % manj časa, 29,4 % enako časa. Za 96,1 % anketirancev so bila navodila jasna in razumljiva, za 13,7 % anketirancev pa ne. Pri reševanju nalog si je 33,3 % anketirancev pomagalo s spletnimi stranmi, 23,5 % anketirancem so pomagali starši ali preostali družinski člani, 19,6 % anketirancem so pomagali sošolci in prijatelji, 11,8 % so uporabljali učbenike, knjige in zvezke in prav toliko jih je delalo samih. 39 anketirancev meni, da je bilo občasno preveč nalog, 7, da je bilo vedno preveč nalog, in 7, da jih ni bilo preveč. Naslednje vprašanje je bilo povezano s tem, ali je učenje italijanščine s pomočjo spletnega gradiva in aplikacij učinkovitejše od učnih listov. Anketiranci so odgovorili: 54,9 % jih ne ve, ali je učinkovitejše, 23,5 % jih meni, da ni učinkovitejše, in 21,6% jih pravi, da je učinkovitejše. Sedmo vprašanje se je nanašalo na njihovo mnenje o tem, katere uporabljene aplikacije so jim bile najbolj všeč. Večina dijakov (41,2 %) je izpostavila Zoom, 17,6 % videoposnetke, 13,7 % Liveworksheets, petim dijakom so bili všeč spletni slovarji in petim memory ter štirim Quizlet.

92,2 % anketirancev je redno uporabljalo spletno učilnico. Deveto vprašanje se je navezovalo na to, na katerem področju so jim spletna gradiva in aplikacije najbolj pomagali. 29,4 % anketirancev meni, da so jim pomagale pri učenju novih besed, 23,5 % pri pisanju, 17,6 % pri učenju slovnice, 13,7 % pri govoru, 9,8 % pri poslušanju in 5,9 % pri branju. 26 anketirancev se delno strinja, da so sproti opravljali svoje obveznosti, 13 dijakov se popolnoma strinja s trditvijo in 12 dijakov se ne strinja, da so sproti opravljali svoje obveznosti. 15 dijakov se strinja, da je bilo gradivo pri italijanščini zanimivo, 32 se delno strinja in 4 se ne strinjajo. 43,1 % anketirancev se strinja z uporabo spletnih aplikacij in orodij tudi pri pouku v razredu, 45,1 % se delno strinja in 11,8 % se ne strinja. 14 dijakov se strinja, da so bili uspešni tudi pri pouku na daljavo, 30 se jih delno strinja in 7 se jih ne strinja. Naslednje vprašanje odprtega tipa je bilo v povezavi s težavami, ki so jih imeli anketiranci pri delu na daljavo. Dijaki so se srečevali z naslednjimi težavami: pomanjkanje zbranosti pri učenju, nemotiviranost za učenje, organizacija dela, nesamostojnost za delo na daljavo, osebne težave, pozabljanje šolskih obveznosti, nejasna navodila na Liveworksheet, pomanjkanje učiteljeve razlage, učenje slovnice, pisanja in izgovorjave novih besed. Na vprašanje o predlogih glede pouka na daljavo

pri italijanščini večina dijakov meni, da ni treba ničesar spremeniti ali pa nimajo nobenih predlogov. Nekaj anketirancev predlaga oddajo učnega gradiva v spletno učilnico nekaj dni pred učno uro italijanščine, več zvočnega gradiva in videoposnetkov z razloženo učno snovjo ter videokonference vsako šolsko uro. Na predzadnje vprašanje o tem, kaj jim je bilo pri pouku na daljavo najbolj všeč, so dijaki izpostavili naslednje vidike: učni listi, pridobivanje znanja na zabaven način, sproščeno vzdušje na videokonferencah, zanimiva učna snov, videoposnetki in slikovno gradivo, interaktivne naloge, Zoom le enkrat na teden, krajše naloge, kvizi, sodelovanje s sošolci, pregled vsakega učnega lista ali naloge in dobra volja profesorice.

Zaključek

Za zaključek bi rada poudarila, da pouk na daljavo ne more popolnoma nadomestiti učitelja in klasičnega poučevanja, četudi učitelj uporablja različne možnosti, ki jih IKT ponuja. Tako prvi kot drugi model imata svoje prednosti in pomanjkljivosti, na kar so opozorili tudi dijaki v spletni evalvaciji. Večmesečni pouk na daljavo je od dijakov zahteval večjo samostojnost, motivacijo, vztrajnost in samodisciplino. Tega pa nekateri niso zmogli, zato se niso udeleževali videokonferenc, niso prejeli moje razlage, niso vstopali v spletne učilnice in opravili predvidenih obveznosti. Tudi preverjanje znanja dijakov pri italijanščini po vrnitvi v šolo je pokazalo, da učenje po spletu ni tako učinkovito kot pouk v razredu, saj so v povprečju dosegali nižje rezultate, kot so jih sicer v šoli. Izziv za v prihodnje pa bo poiskati takšne pristope, ki bodo pritegnili tudi dijake iz »ranljivih« skupin.

Literatura

<https://sio.si/2020/12/11/v-spletnih-ucilnicah-ucitelji-obvladajo-vse-bolj-kompleksne-dejavnosti/>

<https://www.pei.si/wp-content/uploads/2021/01/Zaostajanje-Slovenije-v-uporabi-IKT-za-poucevanje.pdf>

PROJEKT: KAMERA TEČE!

Povzetek: Prvi val epidemije nas je ujel nepripravljene. Zaradi pasivnega podajanja snovi (elektronske prosojnice, interaktivni kvizi, samostojno delo s pomočjo učbenika) smo težko dosegali zastavljene cilje učnih ur. V drugem valu pa smo pouk na daljavo načrtovali veliko bolj aktivno. Ugotovili smo, da učencem manjka predvsem razlaga. V prispevku bom predstavila, kako smo se povezali z Mladinskim centrom Kotlovnica Kamnik in Domom kulture Kamnik ter z njihovo pomočjo začeli snemati razlage snovi, do katerih so učenci preko kanala Youtube dostopali kadar koli, 24 ur na dan. Mladinski center Kotlovnica nam je nudil tehnično podporo, Dom kulture Kamnik pa prostore za snemanje. Nastali so posnetki razlag učne snovi, ki je bila vsaj delno dvosmerna – snemanju učnih ur sta se namreč pridružili učenki Izabela in klovnosa Rose (oba lika je igrala Anja Bezlova). Posnetku je sledila učna ura v živo, kjer je učitelj pomagal učencu, če je imel težave, nato še samostojne vaje. Učenci (in starši) so bili navdušeni, po njihovem mnenju smo pouk iz učilnice vsaj delno prenesli v njihov dom. Projektu so se pridružile tri kamniške osnovne šole in ena domžalska. Snemali smo učne ure slovenščine, kemije, športne vzgoje in spoznavanja okolja.

Ključne besede: slovenščina, video učne ure, projekt Kamera teče!

THE PROJECT: CAMERA IS RUNNING!

Abstract: The first wave of the epidemic caught us unprepared. Due to the passive presentation of the material (electronic slides, interactive quizzes, independent work with the help of a textbook) it was difficult to achieve the set goals of the lessons. In the second wave, we planned distance learning much more actively. We found that students primarily lack explanation. In this article, I will present how we connected with the Youth Center Kotlovnica Kamnik and Cultural Center Kamnik and with their help began to record explanations of materials that students accessed via the Youtube channel at any time, 24 hours a day. The Youth Center Kotlovnica provided us with technical support, and the Cultural Center Kamnik provided us with recording facilities. Recordings of explanations of the teaching material were made, which was at least partially two-way - the students Izabela and the clown Rose (both characters were played by Anja Bezlova) joined the recording of the lessons. The recording was followed by a live lesson, where the teacher helped the student if he had problems, followed by independent exercises. The students (and parents) were thrilled, in their opinion, we at least partially transferred the lessons from the classroom to their home. Three Kamnik primary schools and one from Domžale joined the project. We recorded lessons of Slovene, chemistry, physical education and learning about the environment.

Key words: Slovene, video lessons, The Project: Camera is running!

1 Uvod: zakaj projekt »kamera teče!«?

Prvi val epidemije nas je tako učitelje kot učence ujel nepripravljene. Zaradi pasivnega podajanja snovi (elektronske prosojnice, interaktivni kvizi, samostojno delo s pomočjo učbenika, reševanje učnih listov) smo težko dosegali zastavljene cilje učnih ur. Po evalvaciji pouka na daljavo po prvem valu epidemije smo ugotovili, da so učenci najbolj pogrešali učiteljevo razlago, ki ni zapisana, ampak podana ustno, ter da jim je bil pouk občasno zelo naporen zaradi številnih ur v živo, saj jim je zmanjkovalo koncentracije.

Čeprav poučujem šele 13 let, ugotavljam, da se je v teh letih tipična učilnica oz. pouk zelo spremenil. Ne uporabljamo več toliko papirja in pisal. Ne zanašamo se več zgolj na učbenike, spletni portal pomemben vir informacij. Živimo v obdobju pospešenega tehnološkega napredka, zato se je učenje spremenilo. Spremenila so se tudi orodja, ki jih uporabljamo v učilnici pri poučevanju. Tudi učence veliko lažje motiviramo z uporabo interaktivnosti. Kar se je še najbolj izkazalo v času pouka na daljavo. Pasivno podajanje in sprejemanje učne snovi za večino učencev v času pouka na daljavo ni bilo zanimivo. Niso imeli dovolj motivacije, da bi se sami prebijali skozi snov. Izkazalo se je, da je učiteljeva razlaga zelo pomembna, a hkrati je za osnovnošolske otroke prenaporna, da bi imeli vse ure v živo preko spleta, pogosto so imeli težave z opremo ali internetom. V številnih družinah je več otrok in ena sama naprava, zato vsi učenci hkrati niso mogli slediti t. i. ZOOM uram.

OŠ Marije Vere Kamnik že leta aktivno sodeluje z Mladinskim centrom Kotlovnica Kamnik (MCK), Domom kulture Kamnik (DKK) in KD Priden možic in tako smo se na delovnem sestanku s kulturnim vodjem DKK Goranom Završnikom dogovorili, da poskusimo s projektom »Kamera teče!«. Osnovna ideja je bila, da posnamemo razlago snovi, do katere so učenci preko kanala Youtube dostopajo kadar koli, 24 ur na dan. MCK nam je nudil tehnično podporo, DKK prostore za snemanje,

Goran Završnik pa svoj čas za snemanje.

Slika 1: Zakulisje snemanja

Slovenistke smo se ob pomoči Doma kulture Kamnik in MC Kotlovnica odločile, da učencem ponudimo video razlago snovi, sledila je ura samostojnega dela, nato pa učna ura v živo (ZOOM ura), ki je namenjena učenčevim vprašanjem, dodatnim razlagam in pregledovanju rešitev samostojnega dela.

2 Video kot orodje za poučevanje

Salman Khan (ameriški pedagog in podjetnik, ustanovitelj Khan Akademije) trdi, da je video kot orodje za preobrazbo pouka tisto, ki lahko občutno vpliva na poučevanje in učenje. Učitelje spodbuja, da s pomočjo uporabe videoposnetkov pri pouku integrirajo metodo z učinkom zrcaljenja znanja, kjer lahko učenci v svojem ritmu spremljajo vsebine, prikazane v videoposnetku, nato pa analizirajo različne vidike vsebin. Študije potrjujejo, da dostopnost video vsebin motivira in povečuje vključenost učencev v učni proces. (interaktivni.si) Pravijo, da slika sporoča več kot tisoč besed. Dražljaj, ki jih zaznavamo z vidom, si lahko bistveno bolj zapomnimo in dojemamo, kot če o določeni zadevi zgolj beremo ali poslušamo, saj nam vid omogoča resnično predstavo.

Beseda video izvira iz latinske besede vidēre, ki v slovenskem prevodu pomeni videti oz. gledati. V zadnjih letih se je zanimanje za ustvarjanje in uporabo videoposnetkov v izobraževalne namene močno povečalo. Čeprav ima uporaba videoposnetkov pri poučevanju dolgo zgodovino, je bila ta vedno omejena s stroški, ki so se v zadnjih letih bistveno zmanjšali. Uporabo videoposnetkov so ljudem približali tudi odprti portali (npr. YouTube), s katerimi je poleg izjemne dostopnosti dodatno olajšano tudi deljenje gradiv. (Vizualizacija študijskih gradiv, str. 9) Videoposnetki uspešno podpirajo obrnjeno učenje, saj lahko študenti z ogledom videoposnetkov enostavno predelajo dogovorjene aktivnosti veliko bolj kakovostno kot z branjem, ki je lahko bolj obremenjujoče. Za ogled videoposnetkov smo običajno bolj motivirani, še posebej kadar gre za usvajanje novega znanja. Willmot (2012) je ugotovil, da lahko uporaba videoposnetkov aktivno vključi študente v izvajanje pedagoškega procesa. Videoposnetki povečujejo motivacijo ter ustvarjajo boljše učno izkušnjo, ki posledično vpliva na višje ocene in razumevanje. (Vizualizacija študijskih gradiv, str. 11)

3 Kako so nastale video učne ure

Pred snemanjem video posnetka je za učitelja zelo pomembna predpriprava. Nujno je, da zelo sistematično pripravi gradivo za snemanje. Mi smo uporabili elektronske drsnice, na katerih so bili ključni podatki, miselni vzorci, razpredelnice. Ko sem se postavila pred kamero, se je začela učna ura. Skušala sem poustvariti dogajanje pri pouku. Učence sem pozdravila, jim povedala kaj zanimivega in napovedala učno snov. Sledila je razlaga učne snovi, pri kateri sem uporabljala že vnaprej pripravljene elektronske prosojnice in tablo. Učence sem z razlago vodila skozi učno snov. Ker morajo pri pouku učenci delati tudi samostojno, so samostojno delali tudi ob video posnetku. Učencem sem dala navodila, kako rešiti nalogo, nato jih prosila, naj pritisnejo na pavzo. Ko so nalogo rešili, so pritisnili nadaljevanje predvajanja videa in dobili mojo razlago rešene naloge ter ugotovili, ali so nalogo rešili pravilno ali ne. Stati pred kamero in poskušati uprizoriti pouk kot v razredu je za kamero nevesčega človeka zelo naporno, nevsakdanje, saj smo učitelji navajeni, da nas učenci prekinajo in kaj vprašajo. Zato smo učnim uram dodali »učence«. V videoposnetkih za 6. in 7. razred je sodelovala klovnesa Rose, pri videoposnetkih za 8. in 9. razred pa učenka Izabela. Oba lika je uprizarjala igralka Anja Bezlova. Ta lik je meni kot učiteljici pripomogel, da sem ustvarila dvosmerno komunikacijo. Klovnesa Rose ali učenka Izabela sta morali odgovarjati na moja vprašanja, samostojno rešiti kakšno nalogo,

hkrati pa sta v učno uro vnesli razvedrilo. Izabela je bila zelo radovedna učenka, ki je želela razumeti prav vse, klovnesa Rose pa je želela učno snov razumeti zelo plastično, konkretno.

Slika 2: Izabela pri pouku

Slika 3: Rose pri pouku

Zato je zelo spontano prišlo do komičnih situacij, ki so učence nasmejale. V 6. razredu so se učenci učili sklanjati samostalnike. Rose sem vprašala, kako se sklanja dedek. Rose skuša to prikazati in komentira, da težko, ker je star. Ta besedna igra z dvema pomenoma glagola sklanjati (premikati zgornji del česa navzdol, proti tlom ali menjavati končnice pri samostalniku) je v učno uro prinesla humorne prvine. Učenci so po vrnitvi v šolo povedali, da so se z veseljem učili ob videoposnetku in pričakovali, da bo Rose rekla še kakšno »neumnost«.

Zelo dobro je morala biti načrtovana tudi dolžina posnetka, da učenci niso izgubili koncentracije. Ugotovili smo, da posnetek ne sme biti daljši kot 15 minut. Nato sem posnetek naložila na Youtube kanal, povezavo pa dodala v spletno učilnico. To je učencem omogočilo, da so sami načrtovali, kdaj in kolikokrat si bodo posnetek predvajali. Potek učne ure so lahko prilagajali svojemu delovnemu tempu, po potrebi posnetek ustavili, da so naredili zapiske. Sledila je učna ura samostojnih vaj, kjer je učenec utrjeval novo učno snov. Naslednja učna ura je bila učna ura v živo (ZOOM ura), kjer smo preverili rešitve, učencem nudili dodatno razlago in odgovorili na morebitna vprašanja.

Največja prednost snemanja učnih ur v sodelovanju z DKK in MC Kotlovnica je bila njihova tehnična podpora. Naloga učitelja je bila, da se vsebinsko pripravi na snemanje učne ure, za snemanje je poskrbel Goran Završnik. Snemali smo v Kino klubu Doma kulture Kamnik, ko pa so tam začeli izvajati množično presejalno testiranje SARS Cov-2 s hitrimi antigenskimi testi, smo se preselili v prostore MC Kotlovnica. Že na začetku smo se odločili, da posnetkov ne bomo montirali, popravljali, saj bi to bilo časovno neizvedljivo, na snemalni dan smo namreč posneli tudi več učnih ur. Hkrati pa smo želeli poustvariti pouk v razredu. Zaradi te odločitve so bili posnetki resnično pristni. Učitelj je bil pred kamero točno tak kot v razredu.

Tako so nastali vizualno in glasovno kvalitetni posnetki. Ker smo učne ure snemali kar 4 mesece, se je nabrala zajetna zakladnica videoposnetkov, ki jih bomo lahko uporabljali tudi v prihodnosti pri pouku v šoli (npr. v primeru nadomeščanja, odsotnosti učenca ipd.).

Zaključek

Dejstvo je, da nikakršna tehnologija ne more nadomestiti učiteljeve razlage v razredu. A evalvacija pouka na daljavo po vrnitvi v šolske klopi je pokazala, da so bili učenci (in starši) navdušeni, po njihovem mnenju smo pouk iz učilnice vsaj delno prenesli v njihov dom. Objava video učne ure na kanalu Youtube pa je učencu omogočala, da si je posnetek lahko pogledal večkrat, z njegovo pomočjo reševal samostojne vaje, učil se je lahko v svojem tempu, saj je imel možnost ustaviti posnetek. K projektu Kamera Teče! so bile povabljene vse kamniške osnovne šole, a za snemanje učnih ur smo se odločili na OŠ Marije Vere (slovenščina za predmetno stopnjo, kemija), OŠ Stranje in OŠ Frana Albrehta pa sta na velikem odru Doma kulture Kamnik snemali učne ure športne vzgoje. OŠ Domžale se je projektu pridružila s snemanjem učne ure spoznavanja okolja v živo (»live streaming«) s pomočjo platforme ZOOM. Naš projekt je postal zanimiv tudi za medije. O drugačnem pristopu izvedbe učnih ur na daljavo so tako poročali na RTV Slovenija v oddaji Odmevi, na A kanalu v oddaji Svet na A kanalu, na Radiu Slovenija ter na Ljubljana TV. Projekt Kamera teče! je bil v danih okoliščinah zelo dobra rešitev, kako učencem podati dobro in nazorno razlago učne snovi, hkrati pa

smo ustvarili bazo kvalitetnih posnetkov, ki bo uporabna tudi v času pouka v šoli.

Literatura

Uporaba videa pri pouku. Pridobljeno s <https://interaktivni.si/uporaba-vida-pri-pouku/>

Vizualizacija študijskih gradiv. Pridobljeno s:

https://didakt.um.si/oprojektu/projektneaktivnosti/Documents/Strokovna%20podlaga%20za%20vizualizacijo%20u%C4%8Dnih%20gradiv-nadgradnja_3sep20.pdf

Slika 1: Zakulisje snemanja (osebni arhiv)

Slika 2: Izabela pri pouku (osebni arhiv)

Slika 3: Rose pri pouku (osebni arhiv)

VLOGA, POMEN IN UPORABA LUTKE PRI POUČEVANJU NA DALJAVO NA RAZREDNI STOPNJI V OSNOVNI ŠOLI

Povzetek: Tako pomlad kot tudi jesen v letu 2020 in skoraj celotno obdobje zime v letošnjem letu 2021 je bilo bistveno drugačno od prejšnjih šolskih let, saj je dobesedno del šolanja potekal na daljavo. Čas, v katerem smo se znašli, je v novonastalih, nepredvidljivih, vsakotedensko spreminjajočih se razmerah za vse deležnike – učence, starše in učitelje – postal prav poseben, težaven in zahteven izziv. Državna karantena je ogrozila normalno delovanje učnega procesa in pomenila zaprtje vseh šol v državi oziroma jih začasno spremenila v virtualne institucije ter prinesla negotove čase in neustaljene prakse učenja, ki naj bi bile najboljše in optimalne v danih epidemioloških razmerah. Epidemija novega koronavirusa, zaradi katere so šolske učilnice postale in ostale prazne, je postala nov vsakdan in realnost, ki nam je zadala nalogo, kako učencem narediti prijazno virtualno šolo, nadgradila in prinesla nove in drugačne oblike, metode dela in poučevanja na daljavo v šolskih spletnih učilnicah, ki smo jih mnogi pred tem le okvirno poznali. Tako imenovano hibridno oziroma (e)izobraževanje je od učitelja zahtevalo neprimerno več dela, ustvarjalnosti, angažmaja, ne samo pri izvedbi in realizaciji poučevanja, temveč tudi pri iskanju, seznanjanju z najprimernejšimi in dosegljivimi računalniškimi programi in podpornimi IKT-orodji, razumevanju specifik virtualnih učilnic ter multimedijskih in interaktivnih izobraževalnih vsebin, njihove funkcionalnosti ter pri načrtovanju, nadgrajevanju znanja in učnih ur, iskanju informacij, priporočil, usmeritev, možnosti ter odgovorov na nešteta nova vprašanja in dileme. Opravljanja svojih delovnih nalog smo se strokovni delavci lotili z vso resnostjo, odgovornostjo in zavzetostjo, dosegali smo vzpone in padce ter se privajali na nekatere specifične virtualnih platform in nov način šolanja, ki je (uvodoma) povzročal mnogo zmede, zagat in preglavic. Ker v novem načinu dela nismo mogli uporabljati standardnih učnih orodij, smo učitelji postali pravi razvijalci obstoječih (standardiziranih, specifičnih in zahtevanih) vsebin, da bi že v začetni fazi ponudili učencem najboljši način, preko katerega bodo prišli do zelenih znanj, pri tem pa ohranili pozitivno naravnost, senzibilnost in pedagoški optimizem.

Ključne besede: lutka, učenec, osnovna šola, dejavnosti, poučevanje na daljavo

THE ROLE AND PURPOSE OF USING A PUPPET IN REMOTE EDUCATION AT CLASSROOM LEVEL IN PRIMARY SCHOOLS

Abstract: The spring and autumn of 2020 as well as the majority of winter 2021 represented a significant departure compared to previous years as schooling was mostly performed remotely. We found ourselves in unprecedented times with conditions that were changing on a weekly basis. This represented a challenge for all of the parties involved - pupils, parents and teachers alike. A national lockdown had hampered the normal education process and the closure of all schools nationwide and temporarily turned them into virtual institutions, at the same time requiring them to adapt to new forms of teaching that ought to be as optimal as possible in the given epidemiological conditions. The novel coronavirus pandemic has made empty classrooms the new reality, forcing us to tackle the challenge of making virtual schools pupil-friendly and brought new, different and upgraded methods of remote work and distance education via virtual classrooms. The so-called hybrid education or e-learning demanded much more work, creativity and active engagement from teachers not only in the area of teaching itself but also due to the necessity of searching for the best possible and most accessible computer software and supporting IT tools as well as the necessity of educating themselves about the specifics of virtual classroom software, educational multimedia content and interactive content. This required additional planning, investing into new knowledge, updating existing lessons, seeking information, recommendations, guidelines and solutions to countless new answers and dilemmas. As educators we fully committed ourselves to our work and through ups and downs we have been growing accustomed to specifics of virtual platforms and the new way of teaching which initially caused much confusion and many a headache. Due to the fact that we had to abandon standard teaching methods, we have ourselves become creators and developers of content with the goal of providing pupils with best ways of obtaining the desired knowledge, all the while trying to maintain a positive outlook, sensibility and optimism throughout the pedagogical process.

Keywords: puppet, pupil, primary school, activities, distance education

Uvod

Dolga leta smo brali in poslušali, da poenostavljeno učenje z računalniškega zaslona ni zdravo ter je za oči obremenjujoče in utrujajoče. Da bi preseгли to miselnost ter da poučevanje na daljavo in dnevna rutina vsakodnevnih šolskih dejavnosti ne bi bila osiromašena, enolična, toga in zreducirana zgolj na suhoparno podajanje učne snovi, je bil prevladujoč način izvajanja dela na daljavo kombiniranje pouka preko zoom videokonferenčnega sistema in usmerjanje učenja preko pisnih

navodil. Implementirali in posluževali smo se sistematičnega, skrbno načrtovanega dela, s katerim smo ustvarjali pogoje, dosegali najrazličnejše vzgojno-izobraževalne cilje, dvigovali motivacijo, delovno vnemo ter dejavnosti zastavljali tako, da so učence spodbujale k aktivnemu sodelovanju ter pomembno vplivali in pripomogli k njihovem vsestranskemu razvoju in osebnostni rasti. Učitelji in strokovni delavci so pouk na daljavo ocenili kot zahteven in stresen. V večji (poučevalni) stiski so bili predvsem tisti učitelji, ki so imeli izrazit odpor do računalniških in informacijskih sprememb ter so imeli občutek in bili mnenja, da svoje učence ne morejo oziroma težje pritegniti k sodelovanju. Trenerji komunikacij in javnega nastopanja poudarjajo, da vsakokrat, ko kaj povemo, tekmujejo za pozornost svojega občinstva. Pozornost učencev lahko pridobimo in jih aktivno spodbudimo k dejavnosti, če pripravimo uprizoritev in učno uro začnemo s sceno – na primer lutko. Ta predstavlja oporno točko, nekakšen učni pripomoček, ki jo z animiranjem oživimo, ponuja tudi široko paleto primernih dejavnosti, predstavlja širok razpon možnosti glede načinov uporabe za popestritev pouka in daje navdih za nadaljnje aktivnosti. Pri delu z učenci ne uporabljamo le kupljene, estetsko in do potankosti dodelane, dovršene in industrijsko izdelane lutke, temveč imajo uporabno učno vrednost tudi enostavne, preproste lutke, ki jih izdelamo po svojih zamisli (in željah) sami. (Leš 2018) Pristni socialni stik, za katerega smo skrbeli med izvajanjem ur dodatne strokovne in skupinske učne pomoči, je bil pri delu od doma in poučevanju na daljavo povsem okrnjen. Kljub pomanjkanju tega osebnega stika smo z učenci spoznali, da nas lahko sodobna tehnologija tudi močno poveže. Pedagoški proces (pouk) je potekal nemoteno, naloge so bile zanimive, učne ure pa učinkovite, ustvarjalne in kvalitetno izvedene, kar so poročali (ocenjevali) tudi starši in skrbniki, ki so sodelovali na zaključnem anketiranju v obsežni šolski raziskavi, ki jo je pripravila svetovalna služba.

Videokonferenca

Vsaka izvedena učna ura preko videokonference je za učence pravo doživetje. Če pri tem učno uro otvori brezmejno domišljava lutka, pa je vse skupaj še bolj zanimivo. Izza interaktivnega računalniškega zaslona pokuka majhna figurica, ki predstavlja oziroma nadomešča učitelja in je namenjena, da učence na oddaljenih lokacijah vpelje in popelje v svet (pouk) s takšno predstavo, zgodbo in vsebino, da ji lahko sledijo in jo še sami ustvarjajo. Lutke oživijo, se pogovarjajo, sprašujejo, vodijo pouk, pri tem spreminjajo barvo, ton glasu, berejo, pojejo, se šalijo, pripovedujejo o svojih doživetjih in razmišljanjih, pomagajo prepoznati, razumeti, podoživeti, predelati njihove izkušnje, skrbi, dvome in čustva ter jih nagovarjajo, da komentirajo, postavljajo vprašanja in aktivno sodelujejo. Skozi delo z lutko uresničujemo cilje pri različnih šolskih predmetih, učnih (vzgojnih) vsebinah na zanimiv, zabaven, privlačen, dojemljiv, vznemirljiv in enostaven način, posredujemo raznolike vrednote, omogočamo celostno učenje, obenem pa ustvarjamo zabavno, prijetno in sproščeno vzdušje. Ne začne se samo zabavna in humorna, temveč tudi prava poučna predstava (učna ura), ki je zanimiva, razgibana, zabavna, nadgrajena s sporočilno noto, polna glasbenih in ugankarskih vložkov ter zgrajena tako, da ji lahko učenci brez težav sledijo, hkrati pa se čutijo varne in sprejete. Predstavlja vznemirjeno doživetje in svojevrsten izziv, ki s svojo podobo vedno očara, prevzame, pritegne ter učence motivira za šolsko delo, da se ob njej in delu z njo niti ne zavedajo, da se učijo. (Slavinec 2017)

Kdo ali kaj je lutka? Lutka je priporočljivo, nepogrešljivo, široko uporabno didaktično sredstvo, razvojno orodje, model, zanimiva figura, lik za simbol človeka in v sodobni didaktiki priljubljena, unikatna, učinkovita in priznana metoda. Je »odličen delovno terapevtski medij«. (Ivančič 2017, str. 25) Uporaba lutke in njeni številni pozitivni učinki, ki jih doprinese v učenčevo življenje, so zelo široki. Ne le da je pomemben, koristen, neizčrpen vir inspiracije za delo, združuje tudi vse vzgojne elemente in ima poseben vpliv in pomen na različna področja učenčevega vsestranskega in celostnega razvoja. »Lutko lahko uporabimo kot dobro motivacijsko sredstvo za uvod in pripravo dejavnosti, ko iščemo način, s katerim bi učence dobro in učinkovito motivirali.« (Stipič 2010, str. 22) Vzpostavljamo pogoje dela, kjer učenci ne bodo le pasivni opazovalci, temveč bodo učinkovito motivirani za delo ter jih vzpodbudimo, da se (šolskih) dejavnosti lotijo z veseljem ter ob ustvarjanju srkajo nova znanja. (Maček 2011)

»Pouk je kompleksna struktura, kjer se prepletajo raznovrstni učni cilji, vsebine in metode. Izbira didaktičnih oblik in metod poučevanja je odvisna od narave obravnavanih vsebin in učne snovi.« (Ferko 2016, str. 2) Naloga učitelja, ki poučuje na daljavo, je, da nov način pridobivanja znanja skrbno načrtuje in natančno organizira učne dejavnosti, izobraževalne vsebine in potek pouka, s katerimi skuša doseči vnaprej zastavljene učne cilje na različnih predmetnih področjih. V vzgojno-izobraževalnem in učnem (pedagoškem) procesu je zelo pomembna motivacija učencev za učenje in

šolsko delo, saj le (visoko) motivirani učenci pri dejavnostih aktivno sodelujejo, pozorneje spremljajo, poslušajo, z zanimanjem sprašujejo, razmišljajo, natančneje opazujejo, primerjajo, producirajo ideje, se opogumijo, soustvarjajo in se posledično tudi več, hitreje, bolj zavzeto, nazorno in na zanimiv način tudi (na)učijo. Vsak učitelj motivira učence na svoj način. Ena od možnih poti je, da to stori s pomočjo lutke, preko katere preda sporočilo, ki se učencev veliko bolj dotakne in se jim vtisne v spomin, saj vpliva na njihovo pozornost, koncentracijo, pomnjenje, razumevanje, razvija domišljijo, kreativnost, improvizacijo, krepi sodelovanje, medsebojno komunikacijo, prinaša dobre rezultate, hkrati pa omogoča ugodje, sproščenost, dobro vzdušje in veliko zadovoljstva. So odlično motivacijsko sredstvo, hkrati pa so dostopne in zelo raznolike. Sodi med sodobne pristope poučevanja, pri katerih lahko za izvedbo učne ure uporabimo različne metode dela z lutko (spontana igra, priprava prizorov, pogovarjanje, pripovedovanje, učenje, poučevanje, izdelava lutke), s katerimi pridobimo učence k dejavnosti, jih spodbudimo k aktivnemu sodelovanju ter ohranimo njihovo navdušenje za šolsko delo in celostni razvoj. To je eden najdragocenejših rezultatov, ki jih prinese delo in ustvarjanje z lutko. (Maček 2011)

Zaključek

Letošnje šolsko leto je bilo prav zagotovo dinamično in turbulentno leto preizkušenj. Začeli smo z izobraževanjem in poučevanjem na daljavo, z delom na daljavo, s sestanki na daljavo, s storitvami na daljavo, s prireditvami na daljavo, z zabavo na daljavo in navsezadnje z življenjem na daljavo. (Drobnjak, Jereb 2007) Primeri dobrih izobraževalnih praks na daljavo so izjemnega pomena, saj so dobre komponente, možnosti in izhodišča za systemske rešitve za inoviranje, izboljšavo in nadgradnjo osnovnošolskega vzgojno-izobraževalnega procesa, kar je v teh sodobnih časih in (posebnih) razmerah, ko se soočamo z neizogibno potrebo po novih znanjih, hitro distribucijo novih informacij in izdatnejšo računalniško podprto IK tehnologijo preko svetovnega spleta, nujno potrebno. Eden najdragocenejših rezultatov je, da smo dokazali, da je poučevanje na daljavo mogoče, uspeli smo doseči vnaprej zadane jasno opredeljene cilje ter se pri tem marsičesa novega naučili, novo delovno okolje prilagodili novim izkušnjam in potrebam, prebrodili marsikateri izziv, našli inovativne pristope dela in odgovore na nešteta vprašanja, dobili nove ideje kako naprej ter spoznali pozitivne učinke dela na daljavo, kot so pridobitev nove baze znanja in naprednih veščin, krepitev učenčevih veščin, visoke stopnje samostojnosti, odgovornosti, delovne vneme, vzdrževanja učne kondicije, spoštljivega spletnega (sinhronega, virtualnega) komuniciranja, vpljudnega izražanja, samoiniciativnega, kakovostnega opravljanja šolskih obveznosti ter navajanja na delovno disciplino. Hkrati pa smo spoznali, da lahko služi kot dobro dopolnilo klasičnemu načinu izobraževanja ter da nas intenzivnejša uporaba informacijsko komunikacijske tehnologije lahko z nudenjem pedagoške podpore in rednega sodelovanja tudi močno poveže med seboj. Naučili smo se ceniti prej poznane, dandanes običajne in samoumevne šolske dni ter (klasično) šolo, kot jo poznamo že leta ter njene vloge in pomena v današnjem času.

Literatura

- Arh, Š. (2012). Vključevanje improviziranih lutk v vsakdanje delo v vrtcu. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Drobnjak, S., Jereb, E. (2007). Ali nas čaka življenje na daljavo? Organizacija. Letnik: 40, številka: 1, str. 54–64. Maribor: Fakulteta za organizacijske vede.
- Ferko, L. (2016). Lutka kot metoda dela pri pouku. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Ivančič, T. (2017). Vpliv lutke na čustveni, socialni in spoznavni razvoj otroka. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Leš, U. (2018). Lutka zmore vse. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Maček, N. (2011). Uporaba lutke na razredni stopnji. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Slavinec, P. (2017). Lutka – moja prijateljica v tiski. Maribor: Pedagoška fakulteta.
- <https://www.sviz.si/izobrazevanje-na-daljavo>, pridobljeno 3. 4. 2021.
- <https://www.minicity.si/si/novice/kaj-pomenijo-lutke-za-otroke>, pridobljeno 3. 4. 2021.

PRISLUHNITI OTROŠKEMU ZANIMANJU

Povzetek: Pred začetkom letošnjega šolskega leta sem se pri načrtovanju srečevala z res nenavadnimi razmerami. Obiski kulturnih ustanov, organizacija izletov in vsega podobnega je bila milo rečeno okrnjena, če že ne odpovedana. A moja želja, otrokom omogočiti čudovito, zanimivo leto, polno novih spoznanj je ostalo. Kot že velikokrat poprej sem se vprašala, kaj je otrokom zanimivo, kaj jih zanima. Imeli smo srečo in pred drugim zapiranjem še ujeli možnost izvedbe enodnevnega izleta v Celje in brezplačnega vodenja po Celjskem gradu. In iskra v očeh otrok je bila prižgana, zanimanje je gorelo. V Celju so požirali vse, kar je vodnica povedala in pokazala. Ko smo se vrnili nazaj pa je začelo bruhati iz njih. S pomočnico sva jim služili kot orodje in po njihovih, včasih zelo natančnih navodilih, sva komaj da uspeli izrezovat, kar so si zamislili. Za vsako malenkost so posegali po knjigah, se poglobljali. In vsak je prišel do neke nove ideje, svojega edinstvenega motiva. Obdelovali smo različna področja (gibanje, umetnost, jezik, matematika, narava, družba), vsako stvar smo obarvali viteško in postala je bolj zanimiva. Tako je iz enodnevnega izleta nastal celoletni projekt. In v vsem tem času je epidemija ostala tam nekje v ozadju televizije, mi pa smo odplavali v svet vitezov. Prepričana sem, da si bodo zadnje leto vrtca ti otroci zapomnili po svetu vitezov in dvornih dam in ne, da so obiskovali zadnje leto vrtca v času epidemije Covida. In s tem je bil moj namen dosežen.

Ključne besede: aktivna vloga otroka, otroško zanimanje, vitezi, projektno delo

LISTEN TO CHILDRENS INTEREST

Abstract: Before the beginin of this school year i was facing with really unusual circumstances. Visits of cultural institutions, organisation of trips and all others was truncated to say the least if not cancelled. But my desire, to give those children the best, most interested year, full of new expirience, was still there. As i asked myself so many times before, i asked myself. What it is, that interest children? What are their interest? We got lucky and before there was second lockdown we manage to organize a oneday trip to Celje and get free tour guide over Celjski castle. And the sparkle in childrens eyes was lit and the interesed was there. In Celje they were eating up everything that tour guide said and showed them. The trip was over and we came home. Aa we came home, the ideas start pouring from them. Me and my coworker were just their tool and under their somethimes very specific instructions we cut out the things that they imagined. For every detail they dig themself in books. And each one of them came to some idea, some unique detail. We processed all areas; math, language, art, ...everything that we did, we put it under cover of knighthood and it was more interested all over again. We manage to get from oneday trip to whole year project. And in all this time epidemy was somewhere in the background of television noise, we manage to stransfer ourselves in some other time in some other world. I'm sure that this children will remember last year in kindergarden fort he world of knights and ladies and not for the fact, that they attended kindergarden in the year of Covid epidemy. And that was my purpose in the end.

Key words: active roll of child, child interest, knights, projetct work

Uvod

Že dolgo je znano, da je najboljša motivacija notranja, torej tista, ki prihaja iz nas samih. V našem primeru nas torej najbolj zanima tista motivacija, ki izvira iz otrok, torej iz tega, kar jih zanima. Pogosto se v želji kaj vse bi otrokom ponudili in omogočili, pozabimo vprašati, kaj pa je dejansko tisto, kar jih zanima. Morda se zapletemo v to, kar smo počeli s prejšnjo generacijo otrok, kaj počnejo drugi,... a otroci so si različni, zanimajo jih različne stvari. Moje vodilo je vedno bilo, da so otroci pomembni in pametni, potrebno jih je vključiti v naše delo. Tako se počutijo slišane in pomembne in pogosto te nagradijo z bogato bero idej, pogledov in modrosti. Sama sem se v prvem valu srečevala z neko mero stresa in tesnobe in v tem se spraševala, kako se s vsem tem spopadajo otroci. Tudi če jih hočemo obvarovati, začitijo naš nemir, stres in stisko, slišijo poročila,... Ko sem se že prej z otroki pogovarjala, je pogovor pogosto nanesel, kaj si bomo šli ogledat, kam bomo šli. In potem vprašanja, zakaj pa zdaj ne moremo? In potem pride epidemija, zaprejo se muzeji, galerije, kulturne prireditve se preselijo na splet,...še na avtobus do mesta ne moremo več. In bili smo predšolska skupina. In ob načrtovanju novega šolskega leta sem bila v stiski,.. kako načrtovati, kaj načrtovati, da bomo še vseeno nekaj imeli od leta, da se bomo kar najbolje imeli, marsikaj spoznali in se kaj novega naučili. In ostati človek, z dotikom, objemom, z nasmehom na obrazu. Priznam, tavela sem v temi. Dolgo me je mučilo, kako speljati leto. In potem sem se spomnila. Vprašaj otroke, vprašaj se, kaj je otrokom zanimivo. Kaj imajo radi. Seveda! Že v pomladnih mesecih, ko so otroci po prvem zaprtju prihajali nazaj v vrtec, se je v nekaj otrocih prebudila želja po raziskovanju vitezov. Bilo je tudi nekaj

praznovanj rojstnih dni na to temo in takrat so resnično uživali prav vsi otroci. Potem je bilo samo še vprašanje, ali je izvedljivo. A sama se trdno držim načela, da kjer je volja, je tudi pot.

Izlet

Zagovarjam prepričanje, da je najbolj kvalitetno pridobljeno znanje in izkušnje tisto, kjer so vključeni vsi čuti in ki je pridobljeno na terenu. Povezala sem se s turistično vodnico Uršo iz Celja. Imeli bi zastoj vodenje po Celjskem gradu, le do tja bi bilo potrebno priti. V normalnih razmerah bi rekla, naredimo si izlet kot se šika in pojdemo z vlakom. A bil je javni prevoz in za nas zaradi razmer nedosegljiv. Poiskala sem avtobusnega prevoznika, ki je bil za zmerno ceno pripravljen peljati samo našo skupino do Celja in nazaj (maske sva imeli le midve, otrokom ni bilo potrebno imeti mask). In smo šli. Otroci so bili vznemirjeni, navdušeni. Še nikoli nismo nikamor šli na izlet. Kosilo smo imeli s seboj tako da smo si res naredili celodnevni izlet. Celo dopoldne smo raziskovali grad in grajske prostore. Požirali so zgodbe, ki jih je pripovedovala vodnica, ogledati si je bilo potrebno popolnoma vsak kotiček gradu, tudi najbolj strašljive grajske ječe. Otroci so bili ob koncu izleta utrujeni, a polni doživetji. Seme je bilo položeno v zemljo.

Projektno delo

Po prespani noči sem najprej otroke povprašala, kako se jim je zdel izlet, kaj jim je bilo najbolj všeč. In potem nisem mogla več ustaviti tega vodnjaka, iz katerega so bruhale ideje. Ob risanju vtisov so me presenetili, kako natančno so si zapomnili malenkosti, na katere tudi sama nisem bila pozorna. Grb Celjskih grofov je bil izdelan v potankostih in brez napak. In potem se je kolesje začelo vrteti. Mi bi pa imeli meče.... Ugotavljali smo, iz česa bi jih lahko naredili in zakaj nekateri materiali ne bi bili primerni. Še dobro, da imamo v bližini Lesnino z velikimi kartonskimi škatlami. Tekom leta smo postali stalni odjemalci kartona. Medtem ko sva midve pripravljali material in opremo, so se oni zakopali v knjige. Kakšni so bili meči, kako so bili okrašeni, kakšnega bi kdo imel. Zanimivo je bilo opazovati, kako so se otroci razlikovali med seboj. Eni so imeli že v glavi zelo natančno izdelano, kaj želijo in točno kako naj stvar izgleda. S kakšno barvo bodo pobarvali in kako okrasili. Spet drugi se s tem sploh niso ubadali, a ko so videli prijatelja, ki si je natančno domislil, kako želi imeti in je na koncu prišel do dobljenega rezultata, so si tudi sami zaželeli nekaj takega. Nekateri bi radi imeli strašen meč, a ko so ugotovili, da bo za to potrebno nekaj truda, jih je malo minilo. Nekateri so presegli ob knjigah dele dopoldneve, spet drugi so raje urili praktične veščine sabljanja.

Ko je bil en predmet narejen, pa zopet naprej vprašanje otroka.... Ja ok, meče imamo, samo vitezi so imeli tudi ščite.... In tega ni in ni bilo konca. Nekateri otroci so iskali ideje po knjigah, drugi so izdelovali skice, tretji delali,...midve sva služili kot njihovo orodje. Rezanje debelega kartona ne gre drugače kot z olfa nožem, ki pa je ostajal v najinih rokah. Ko je otrok prinesel skico, sva delali naprej. Otrok je povedal, kaj potrebuje, katere barve in kako si je zamislil, midve sva mu pripravili potrebno in je delal. Nikogar nismo silili, vsak je pristopal k izdelovanju samoiniciativno. Dekleta sem vprašala, če bi katera tudi rada naredila ščit ali meč, saj sem sklepala, da jih to ne bo pretirani zanimalo. A kako sem se zmotila. Prav vsa so hotela svoj ščit in meč, se je pa poznala ženska roka, saj so nekoliko več pozornosti namenjale dekoraciji. Tudi motivi na ščitih so bili bolj ženstveni. A ko so fantje videli, kako zanimivi in okrašeni so ročaji mečev pri dekletih, so tudi oni hoteli svoje meče še nekoliko dodelati. In tako so se vlekli naprej. Vsak je prispeval, ali z idejo, ali s svojim znanjem, delom. Nekateri so prišli bolj do izraza pri tehničnih nalogah, spet drugi pri umetniškem delu, socialnem, gibalnem. Obdelovali smo prav vsa področja.

Tako je igra Človek ne jezi se dobila popolnoma nov pomen in novo preobleko, saj je postala igra štirih vitezov oziroma viteški Človek ne jezi se. Poligon je tako postal pot do gradu,...Matematični delovni list sudoka je postal veliko bolj zanimiv, saj je bilo potrebno dvorne dame, konje, kralje in viteze razporediti, da ni nihče manjkal.

Zanimalo me je, kako dolgo jih bo vsa tematika zanimala. In se ni nehala. Bil je t.i. drugi val korone, bilo je nujno varstvo. Nekako slaba polovica otrok je obiskovala vrtec, ostali so bili doma. In smo nadaljevali delo s tistimi, ki so bili prisotni. In tudi tisti otroci, ki so se kasneje vračali, so takoj ponovno padli noter, saj se je naša igralnica počasi začela spreminjati v pravo grajsko dvorano. Res je bilo malo tečno, ko so nas vsake toliko zapirali.... In ravno ko smo bili sredi največjega kreativnega navala! A to jih ni ustavilo. Včasih se mi je zdelo, da so prekinitve bolj iz tira vrgle mene kot njih.

Tako je prišla ideja, da bi bili skupinska maska za pusta. Dvorne dame in vitezi. Iz starih rjuh sem deklicam sešila obleke, potem pa prinesla kup koral, perlic in podobnega za okrasitev. Izbrale so si

dekoracijo in jo ob najini pomoči zašile na obleke. Vse, kar smo uporabili, so bili bolj ali manj odpadni materiali oziroma materiali, ki smo jih reciklirali, karton. Kako ponosno so v popolni opravi hodili po hodniku vrtca, hoteli so se pokazati vsem. A skupnega pustnega rajanja nismo imeli. Vendar jih to ni ustavilo. Samo bratcu, sestrici v skupino se gremo pokazat. In ko so še drugi otroci videli, kakšni so ti vitezi in dvorne dame, so prav nevoščljivo gledali. Fantje so rekli, da so dvorne dame res lepe, a so jih vitezi opozorili, da zato hodijo z dvornimi damami, da jih branijo.

Tako smo na prigovarjanje vseh ostalih strokovnih delavcev in otrok v enoti izdelali razstavo vsega, kar smo naredili. Seveda si je vsak otrok izmislil svoje viteško ime, svoje ime so imele tudi dvorne dame. Razstava je požela veliko uspeha in kar dolgo je krasila naše hodnike.

V pomladnem času smo imeli veliko dela še z drugimi projekti, a na viteze nismo pozabili. A bomo imeli še kdaj viteške igre? Prav, pa jih bomo imeli. Glede na to, da so bili otroci predšolski in so se v začetku poletja počasi začeli izpisovati, sva se odločili, da če smo že imeli celoletni projekt, ga pa lahko zaključimo v stilu in sva organizirali zaključno srečanje v stilu viteških iger. Časa je bilo malo a motivacija je bila še kar tu. Otroci so pomagali pri zamisli in pripravi iger, vse igre je bilo potrebno pred samim srečanjem preizkusiti in kandidatov se ni zmanjkalo. Tudi starši so bili nad vsem, kar smo preko leta pokazali, navdušeni in radi so pomagali pri zadnjih pripravah. Na zaključku so tako v viteških igrah uživali tudi starši, bratci in sestrice.

Zaključek

Ko pogledam nazaj eno leto, kako me je skrbelo, kako bom načrtovala šolsko leto, kaj bomo sploh lahko počeli v tem čudnem letu. Zelo sem hvaležna, da nam je uspelo realizirati izlet v Celje in smo si lahko ogledali Celjski grad z vodnico. A potreben je bil le en dan! In dela smo imeli za celo leto. Morda smo kaj zanemarili. A po drugi strani so otroci toliko pridobili na krilih lastne radovednosti in vedoželjnosti. Toliko več, da je bilo vredno. Vredno vsega rezanja kartona, šivanja oblek, rezljanja lokov in puščic. Idej je še kar nekaj. V normalnih okoliščinah bi v vrtec povabila še koga, ki bi se v oblekah srednjega veka pokazal in nam povedal še kaj o življenju na gradu in srednjem veku. A nič hudega. Iz vsega kar se je dogajalo okoli nas, se s Covid omejitvami, stiskami nismo kaj dosti obremenjevali. Imeli smo toliko dela, ob tem pa smo se tako zabavali, da se s tem res nismo ukvarjali.

Vse, kar je bilo potrebno je bilo, da sem se obrnila nanje. Na tiste male nadebudneže, zaradi katerih pridem v službo vsak dan. In v katere zaupam, da mi bodo priskočili na pomoč. In so mi.

ŠOLA SE JE »PRESELILA« K MENI DOMOV

Povzetek: V članku predstavljam nekaj izzivov in izkušenj, ki sem jih pridobila v času izvajanja pouka na daljavo v 5. razredu osnovne šole. V začetnem delu opišem izvajanje pouka s pomočjo posnetkov učnih vsebin. Krajši posnetki so učinkovitejši, a mora njihovo število biti omejeno. Očitna prednost posnetega gradiva je, da si ga učenci lahko večkrat ogledajo in poslušajo. Prednost se kaže tudi v tem, da lahko učitelj posnetke uporabi v razredu kot navajanje na samostojno učenje. V drugem delu članka opišem izbiro učnih oblik v času pouka na daljavo. Posamezne učne oblike namreč omogočajo različne možnosti v količini komunikacije. Kljub temu pa moramo med izvajanjem pouka na daljavo v vseh učnih oblikah spodbujati odzivnost učencev, saj le na ta način dosežemo aktivno sodelovanje učencev pri pouku. Med izvajanjem pouka na daljavo se je izkazalo, da so učenci večji uporabi računalniške tehnologije, kar je močno olajšalo izvajanje pouka.

Ključne besede: pouk na daljavo, posnetki, učne oblike, komunikacija

THE SCHOOL »MOVED« TO MY HOME

Abstract: In this article, I present some of the challenges and experiences I gained while conducting distance learning in the 5th grade of elementary school. In the first part, I describe the implementation of lessons with the help of recordings of learning content. Short video clips are much more effective, however, their number must be limited. The advantage of the recordings is the possibility for students to watch and listen to them several times, however, the number of repetitions should be moderate. Moreover, the recordings can be also used by the teacher in the classroom to prepare students for independent learning. In the second part, I describe the choice of learning forms during distance learning. Individual learning forms require different amount of communication/interaction between teacher and students. Nevertheless, we must encourage students' responsiveness in all its forms, because only in this way we can ensure that students actively participate. During the distance learning, the students proved to be very skilled in using computer technology, which facilitated the implementation of the lessons.

Key words: distance learning, recordings, learning forms, communication

1 Uvod

Šola, ki jo še vedno radi poimenujemo hram učenosti, je ustanova, v kateri poteka izobraževanje različnih generacij otrok in mladostnikov. Obstajajo različne razlage o tem, kaj pravzaprav je namen izobraževanja. Ena izmed njih pravi, da je to raziskovanje in ustvarjanje ter posledično iskanje poti za samostojno učenje posameznikov. Druga razlaga pa trdi, da morajo biti otroci in mladostniki vključeni v nek okvir, znotraj katerega sprejemajo pravila, sledijo navodilom, so ubogljivi itd. Kako razumemo izobraževanje in njegov proces, nam sicer narekuje sam sistem, ki je oblikovan na ravni države. Kljub temu pa je vsak učitelj avtonomen in lahko znotraj zapisanih pravil poišče poti, za katere je prepričan, da so učinkovitejše za miselni razvoj učencev. Skupna točka, kako naj bi izobraževanje v šoli potekalo, pa je bila zagotovo do nedavnega fizična prisotnost in interakcija učitelja z učenci. Del lanskega šolskega leta je šolanje učencev potekalo v samih ustanovah izobraževanja. Tam so bili v neposrednem stiku z učiteljem in sovrstniki. Poleg iskanja, prenosa in povezovanja informacij so se med učiteljem in učenci pletle različne vezi s pomočjo besedne in nebesedne komunikacije. Učenci so bili deležni odziva učitelja, prav tako pa so se imeli tudi sami možnost odzivati. Proti koncu lanskega in v začetku letošnjega šolskega leta pa je v naši državi prevladala epidemija covid-19, ki je povzročila, da smo morali zapustiti šolske prostore. Šola se je tako »preselila« v dom vsakega učitelja in učenca. Prostori v naših domovih so tako čez noč postali kabineti in učilnice, fizične medosebne stike pa so zamenjali prenosni in tablični računalniki, mobilni telefoni ter druga tehnologija. Čeprav se je fizična predstava o razumevanju šole popolnoma spremenila, smo morali učitelji še vedno vzpostavljati stik z učenci in ohraniti čim kvalitetnejši proces poučevanja. V članku predstavljam nekaj izzivov in izkušenj, ki sem jim pridobila skozi proces poučevanja na daljavo v 5. razredu osnovne šole.

2 Uporaba tehnologije

Da se šola lahko »preseli« k učitelju in učencem domov, je v prvi vrsti potrebno znanje v roko vanju z računalniško tehnologijo. To velja tako za učitelja kot za učence. Čeprav sem v razredu že uporabljala kar nekaj obstoječih možnosti podajanja snovi z najnovejšo tehnologijo, mi je pri delu na daljavo ravno to predstavljalo velik izziv. Predvsem sem se spraševala, katere računalniške programe naj upo-

rabim, da bom učencem lahko učinkovito predstavila učne vsebine.

2.1 Posnetki učnih vsebin

V zavedanju, da je zgolj frontalno podajanje učne snovi v živo preko računalniškega programa Zoom premalo oz. netrajno, sem se odločila učno snov tudi posneti s programom Active Presenter, ki je bil predlagan in predstavljen s strani Zavoda za šolstvo. Predvsem me je k ustvarjanju posnetkov vodilo prepričanje, da imajo učenci možnost, da si posnetek večkrat ogledajo in poslušajo. Poleg tega ga lahko na željenih odsekih ustavijo, ponovijo slišano in videno, ali pa si omenjen del še enkrat predvajajo. Prav tako se mi je zdel pomemben motivacijski vidik posnetih vsebin, saj jih lahko obogatimo z glasbo, animacijami, posnetki zaslonov, posnetki učitelja in še z marsikatero drugo možnostjo. Kljub vsem možnostim, ki jih ponuja omenjeni program, pa sem se nagibala k načelu manj je več. V zavedanju, da pouk na daljavo nujno zahteva podajanje učne snovi v manjšem obsegu kot v razredu in da je motivacija učencev doma pred računalniškimi ekrani precej manjša, sem v večini oblikovala krajše (3 do 5-minutne) posnetke, ki sem jih objavila v spletni učilnici. Kljub temu, da so bili posnetki kratki, pa je bilo za njihovo oblikovanje potrebnega veliko časa. Skrbno je bilo namreč potrebno namenjati pozornost vsebini, ki je morala biti sicer kratka in jedrnata, hkrati pa obogatena s fotografijami, skicami, animacijami, glasbo ali krajšimi posnetki, ki so nastajali s pomočjo mobilnega telefona. Poleg omenjenega pa je moral biti vsak posnetek dovolj kvaliteten, da so učenci dobili jasno predstavo o nečem, česar še ne poznajo.

Na splošno sem pri izvajanju pouka na daljavo veliko pozornosti namenila pridobivanju povratnih informacij učencev in staršev. Ravno te informacije so bile ključnega pomena, da sem lahko izvajanje pouka na daljavo prilagodila ali spremenila glede na potrebe učencev. Na ta način sem prišla tudi do spoznanja, da je nujno potrebno vse posnetke še dodatno analizirati na skupnih srečanjih preko računalniškega programa Zoom in tako ustvariti dvosmerno komunikacijo med učiteljem in posameznim učencem. Nekateri učenci so si namreč doma posnetke večkrat ogledali in nato preko njih še ponavljali in utrjevali učno snov. Nekateri so si posnetke samo enkrat ogledali v celoti, drugi pa so si jih ogledali delno oz. si jih niso ogledali. V vseh omenjenih primerih je šlo zgolj za enosmerno komunikacijo, saj sem učno snov preko posnetkov le posredovala, učenci pa so poslušali in gledali. Glede na omenjena dejstva, sem se še bolj pričela zavedati, da je način podajanja učne snovi zgolj z oblikovanjem posnetkov premalo učinkovit oz. je za marsikaterega 10-letnika prezahteven.

Naslednji izziv, pred katerega sem bila postavljena v času pouka na daljavo, pa je bilo vprašanje, koliko posnetih razlag učnih vsebin na dnevni in tedenski ravni je sploh smiselno oblikovati in jih posredovati učencem. Zgodilo se je namreč, da so mi učenci posredovali informacijo, da je posnetkov preveč. To dejstvo me je vodilo k razmisleku o tem, kaj pravzaprav želim doseči pri učencih. Ker je bil moj cilj doseči učinkovito usvajanje učne snovi na učencem prijeten in raznolik način, sem učne vsebine podajala še na druge načine npr. z raziskovanjem, iskanjem odgovorov v besedilu itd.

Tehnična težava, ki se je pojavljala v začetku pouka na daljavo, je bilo predvajanje posnetkov. Nekateri učenci so imeli namreč težave, kako posnetek odpreti, ga ustaviti in ponovno odpreti ali pa se vrniti na začetek posnetka, saj niso bili večji rokovanja z računalniško tehnologijo. Nekaj učencev pa je imelo težave z nastavitvijo zvoka na svojih računalnikih. Sprva sem učencem nudila pomoč pri odpravljanju težav z deljenjem zaslona in razlago, kmalu pa so si že sami med seboj nudili podporo in pomoč pri odpravljanju tehničnih težav, tudi v času izven pouka. Na ta način so se med seboj povezovali tudi tisti učenci, ki se sicer med seboj niso družili, kar pa je zelo pozitivno vplivalo na razredno klimo.

Slika 1

3 Učne oblike

Pouk preko aplikacije ZOOM sem izvajala 2 do 3 ure na dan oz. glede na potrebe učencev. Učne ure so potekale hkrati s celotnim razredom, v dvojicah in v manjših skupinah, učencem pa sem nudila tudi individualne ure.

3.1 Frontalna učna oblika

Učencem sem pred vsakim srečanjem na elektronski naslov posredovala spletno povezavo za srečanje preko aplikacije Zoom. Po prijavi učencev sem vsakega posebej poklicala po imenu, da je potrdil svojo prisotnost. Čeprav nam računalniška tehnologija omogoča samodejno beleženje prisotnosti, se mi je zdelo pomembno dejstvo, da je imel vsak učenec možnost vstopiti v proces komunikacije že na samem začetku skupnega srečanja. Težava, ki sem jo opažala v samem procesu pouka na daljavo, je namreč tudi okrnjena komunikacija. Učenci so se morali, predvsem na srečanjih s celotnim razredom, skrbno naučiti, da ko imajo besedo, povedo čim več, kar pa je zelo težko in včasih nesmiselno. Ko so prenehali govoriti, so se namreč morali enostavno »utišati« oz. izklopiti mikrofon, saj so bili v nasprotnem primeru šumi iz okolice preveč moteči za izvajanje pouka. V najslabšem primeru sem morala njihove mikrofone izklopiti tudi sama. Komunikacija je sicer potekala dvosmerno med učiteljico in posameznim učencem, vendar je bila le-ta precej okrnjena in omejena. V razredu namreč lahko učenci večkrat v učni uri izrazijo svoje mnenje oz. delijo svoja spoznanja, saj se v procesu razmišljanja porajajo nove ideje sproti v določenem časovnem obdobju in ne le enkratno.

3.2 Delo v dvojicah in skupinska učna oblika

Glede na zgoraj opisana dejstva sem se posluževala tudi izvajanja pouka v dvojicah in v manjših skupinah, ki so obsegale največ štiri učence. V tem primeru so učenci dobili napisana navodila za delo, katera sem predhodno še natančno obrazložila. V učni uri sem prehajala med posameznimi dvojicami oz. skupinami in z njimi komunicirala. Takšna oblika dela se je izkazala za učinkovitejšo, saj so učenci lahko v večji meri komunicirali dvosmerno med seboj, občasno pa še z učiteljico. Tudi motivacija je bila občutno večja, kar so učenci sami potrdili. Seveda je pri delu v dvojicah in pri skupinski obliki dela potrebno še toliko bolj nadzorovati komunikacijo med člani. Z ozirom na to sem ugotovila, da je bilo potrebno nekajkrat skupino učencev razdeliti na dva dela oz. zamenjati določene člane. V večini pa so učenci uspešno sodelovali, se pogovarjali o določeni vsebini in skupaj raziskovali, kar se je izkazalo tudi na skupnem poročanju pred vsemi učenci, ki sem ga organizirala po vsakem delu v dvojicah ali skupinskem delu. Prednost skupinskega dela vidim tudi v tem, da je vsak izmed učencev imel določeno vlogo npr. vodja, zapisnikar, poročevalec, itd., kar pa je pri pouku na daljavo še toliko bolj pomembno, saj so učenci nujno potrebovali začutiti pripadnost in pomembnost njihove prisotnosti v skupini.

3.3 Individualna učna oblika

Na koncu naj omenim še individualno izvajanje pouka na daljavo. Sprva sem ga izvajala z učenci, pri katerih so se pojavile učne težave in nizka stopnja motivacije ter čustvene stiske. Čeprav sem v času pouka na daljavo izvajala razredne ure s celotnim razredom, na katerih smo se pogovarjali o načinu učenja, o pomenu krajših aktivnih odmorov med samim učenjem, o komunikaciji na spletu itd., je bilo nujno potrebno z učenci govoriti tudi posamezno. Na ta način je dvosmerna komunikacija med učiteljico in učencem potekala zelo aktivno. Posameznemu učencu sem nudila dodatno razlago učne snovi in pomoč pri reševanju nalog. Hkrati sem lahko za uspešno rešeno nalogo učencu večkrat izrekla besede potrditve, kar je pripomoglo k dvigu samozavesti in motivacije. V času izvajanja individualnega pouka sem lahko prilagajala tudi obseg nalog, če sem ugotovila, da učenec ne bo zmožgel rešiti vsega, kar sem sprva načrtovala. Računalniški program Zoom omogoča tudi klepet med učenci, kar sem s pridom izkoristila pri skupinskem delu. Omenjena možnost lahko prinaša veliko koristnega, v kolikor je omenjena komunikacija med učenci spoštljiva in se navezuje na obravnavano vsebino. Ker pa vedno ni bilo tako, so se pri nekaterih učencih pojavile čustvene težave in stiske, saj so jim sošolci pisali neprimerne besede. Drugi so doživljali neprijetne občutke zaradi dejstva, da se ne morejo družiti s prijatelji in sošolci ali pa ker so imeli občutek, da so pri šolskem delu prepuščeni samim sebi. V takšnih primerih sem se individualno pogovorila z učenci, ki so imeli težave, ob tem pa sem poskušala ugotoviti, katere vrste pomoč potrebuje posameznik. Nekaterim je k zmanjšanju težav pripomogel zgolj splošen pogovor, ob katerem so začutili, da jih nekdo na drugi strani posluša in z njimi vzpostavlja stik. Drugi so potrebovali pomoč pri analizi svojega doživljanja in oblikovanje

načrta, ki jih je vodil do večjega zadovoljstva in sproščenosti. Nekateri pa so potrebovali pomoč pri oblikovanju dnevnega urnika, po katerem so si razporedili svoje delo.

V času pouka na daljavo sem prišla do spoznanja, da je zelo koristno, če vsakega učenca povabim na individualni pogovor. Pričela sem se namreč zavedati, da tudi tisti učenci, ki sledijo pouku in ne izražajo potrebe po pogovoru z učiteljem, potrebujejo dodatno pozornost. To zavedanje me je vodilo k organiziranju kratkih 10 do 15-minutnih individualnih srečanj z učenci, na katerih smo se pogovarjali, kako je potekal njihov dan, ali bi želeli rešiti kakšno dodatno nalogo ali pa zgolj, kaj počnejo v svojem prostem času, katero knjigo so prebrali nazadnje in podobno. Poleg tega sem se trudila, da sem za vsakega učenca našla vsaj eno pohvalo in jo izpostavila. Rezultat omenjenih srečanj je bila večja motiviranost učencev in zadovoljstvo. Nekateri učenci so že sami predlagali dan individualnega srečanja, saj so mi želeli sporočiti kakšno novico. Spet z drugimi sem se pogovorila o temi, ki jih je zanimala in ki so jo kasneje predstavili svojim sošolcem. Takšen način se mi je zdel koristen, saj sem pri učencih spodbujala govorno nastopanje, ki je bilo v času pouka na daljavo precej okrnjeno. Hkrati pa sem na ta način spodbudila podajanje učne snovi sošolcem, kar je povzročilo večjo samozavest pri učencih, ki so jo izvajali. Po izvajanju krajših individualnih srečanj se je povečala tudi komunikacija med učenci izven pouka, saj so sošolcem pripovedovali o tem, kaj so se pogovarjali z učiteljico, velikokrat pa se je njihov pogovor preusmeril na deljenje svojih interesov. Klima med učenci se je občutno izboljšala, kar so s povratno informacijo potrdili tudi straši.

Zaključek

Menim, da je bilo ob upoštevanju zgoraj opisanih dejstev oblikovanje posnetkov učnih vsebin koristno za učence in da je pripomoglo k usvajanju novega znanja, ponavljanju ter utrjevanju učne snovi. Poleg tega so zaradi svoje oblike pripomogli tudi k dvigu motivacije. Veliko težavo je predstavljal čas, ki je bil potreben za oblikovanje posnetka. Tu bi bilo potrebno razmisliti o boljšem povezovanju učiteljev in deljenju posnetih vsebin ne samo na ravni ene šole, temveč tudi med več šolami, pa čeprav se morda tu pojavi vprašanje učiteljeve avtonomije in ustvarjalnosti. Navsezadnje so na posnetkih trajno predstavljene učne vsebine, kar pa bom lahko s pridom izkoristila v razredu, ko bom učence navajala na samostojno učenje. Čas hitro razvijajoče se tehnologije namreč od učiteljev zahteva, da za namen izobraževanja učencem omogočimo uporabo računalnikov, tablic, telefonov itd. Učenje s pomočjo posnetkov, predvajanih z omenjeno tehnologijo, je lahko ena izmed mnogih možnosti. Poleg tega pa bom lahko svoje pridobljeno znanje delila učencem in jim predstavila, kako sami oblikujejo posneto vsebino, ki bi jo želeli predstaviti sošolcem. Večkrat sem omenila, da pouk na daljavo predstavlja težavo v okrnjeni komunikaciji. Kljub temu menim, da s pravilno izbiro učnih oblik in metod dela učitelj še vedno lahko spodbuja izmenjavo informacij med njim in učenci ter med samimi učenci. Na ta način je sicer zelo težko ali pa nemogoče doseči kvaliteto komunikacije kot je v razredu, vendar se mi zdi pomembno, da učitelj spodbuja odzivnost učencev, pa čeprav preko računalniškega ekrana. Odzivnost je namreč znak aktivnosti, ki pa v nasprotnju s pasivnostjo predstavlja veliko večjo možnost, da si bo učenec določene informacije in dejstva zapomnil, bo znal kritično presojati itd. Izkazalo se je tudi, da rokovanje z računalniško tehnologijo 10-letnikom ni predstavljal večjih težav. Tam, kjer so se pojavile, so jih zelo spretno samostojno odpravljali oz. so si med seboj pomagali. Omenjeno dejstvo je verjetno posledica novodobnega virtualnega in hitro spreminjajočega se sveta, v katerem današnje generacije otrok živijo.

Pouk na daljavo je od mene zahteval veliko novega učenja, iznajdljivosti in formativnega spremljanja učencev s pomočjo povratnih informacij. Hkrati sem postajala bolj ustvarjalna, zaradi česar sem lahko proces poučevanja izboljševala. Pridobljeno znanje in veščine mi bodo zagotovo koristile v prihodnosti, saj živimo v obdobju, ko se bo šola zagotovo še kdaj »preselila« k meni in učencem domov.

Literatura

- Blažič, M., Ivanuš Grmek, M., Kramar, M., Strmčnik, F. (2003). Didaktika. Novo mesto: Visokošolsko središče Novo mesto, Inštitut za raziskovalno in razvojno delo.
- Škalič, M. (2018). Šola, kam greš?, 1. del: Kritika šolskega sistema in predstavitev alternativ. Moravske Toplice: Pretok. Posnamem in delim razlago učne teme/vsebine (2. e-urica). Dostopno na spletnem naslovu: <https://video.arnes.si/watch/M24aFfCSsnXf>

KAKO POSKRBTI ZA BOLJŠE POČUTJE MED DELOM NA DALJAVO

Povzetek: V času dela na daljavo se vsi trudimo za nemoten in učinkovit proces učenja, pri tem pa pogosto pozabimo nase in na svoje zdravje. Med delom postanemo razdražljivi, nestrpni, razočarani in tesnobni. Ves čas smo pod stresom. Poskrbeti moramo tudi za svojo sprostitev. Le tako bomo pri svojem delu polni energije in imeli dovolj moči za svoje delo. Dve izmed oblik sprostitve sta sprehod in gozdna joga za hrbtenico. Sprehajanje oziroma hoja je aktivnost, ki jo štejejo med najbolj zdrave. Pomaga nam do boljšega psihičnega in fizičnega zdravja. Na sprehodu skozi gozd lahko izvajamo tudi gozdno jogo za hrbtenico. To preprosto vajo lahko izvajamo kjerkoli ob drevesu in nato sproščeno nadaljujemo svojo pot.

Ključne besede: zdravje, sprostitev, sprehod, gozdna joga

HOW TO FEEL BETTER WHILE WORKING REMOTELY

Abstract: When working remotely, we all strive for a smooth and efficient learning process, often forgetting about ourselves and our health. During work, we become irritable, impatient, frustrated, and anxious. We are under stress all the time. We also need to take care of our relaxation. Only in this way will we be full of energy in our work and have enough strength for our work. Two of the forms of relaxation are walking and forest yoga for the spine. Walking is an activity that is considered one of the healthiest. It helps us to better mental and physical health. On a walk through the forest, we can also perform forest yoga for the spine. We can perform this simple exercise anywhere next to the tree and then continue our journey in a relaxed manner.

Key words: health, relaxation, walk, forest yoga

Uvod

Današnje razmere po svetu so nas prisilile, da smo delo prestavili iz učilnic v domače okolje. Čez noč smo sedli za računalnike in skušali nemoteno nadaljevati z učnim procesom. Učencem smo želeli čim bolj približati takšen proces dela, za kar se vsak dan znova trudimo po svojih najboljših močeh. Pri tem pa najpogosteje pozabimo nase in na svoje zdravje. Cel dopoldan, velikokrat tudi popoldan, presedimo za računalnikom. Iščemo poti in načine, da učencem približamo učne vsebine in jim pomagamo, da osvojijo potrebno znanje. Po dolgem in predvsem miselno napornem dnevu, nas bolijo hrbet, vrat, oči, komolec in ramena. Zelo smo razdražljivi, napeti, zaskrbljeni in raztreseni. Nestrpni smo do svojih najbližjih, počutimo se nelagodno, smo napeti ali tesnobni. Takrat si želimo samo še sprostitev. Želimo ohraniti notranje ravnovesje, da bomo kos stresnim dejavnikom in bomo ob tem še ohranili dobro razpoloženje. Vsi vemo, da je protiutež obremenitvi (stresu) razbremenitev ali z drugimi besedami sprostitev. To področje je v času dela na daljavo zapostavljeno in pomanjkljivo. Če se obremenitve nabirajo iz dneva v dan, izčrpamo vse rezerve in ker novih okrepitev ni, se ravnovesje poruši. Človek se največkrat znajde v duševni ali telesni krizi in potrebuje pomoč.

Ena izmed oblik sproščanja, ki pripomore k našem boljšem počutju je SPREHOD. Sprehajanje oziroma hoja je aktivnost, ki jo štejejo med najbolj zdrave. Zbistri glavo in telo. Hodimo lahko počasi ali hitro. Hodimo lahko zelo dolgo ali samo kakšno uro. Lahko se podamo po zelo strmih klancih ali osvojimo le manjše griče. Vse skupaj naj bo prijetno in lepo doživetje. V naši okolici res ni težko najti cilj sprehoda, ki nam ne bi ustrezal ob različnih priložnostih – od mestnih osamelcev do dvatisočakov. Vsak sprehod ali celo pohod bo veliko naredil za naše telo. Zato nikar ne oklevajmo. Pojdimo. Za začetek ne potrebujemo veliko, le dobre čevlje, mogoče palice ter majhen nahrbtnik za pijačo. Na začetku izbirajmo lažje ture. Sprehod nam pomaga do boljšega psihičnega in fizičnega zdravja. Med sprehodom, ob vonju in zvokih narave, se ljudje lažje sprostimo, odpremo in govorimo o svojih problemih in težavah. Sprehod nas bo odrešil napetosti in stresa, zaradi česar ne bomo ponoči imeli skrbi in bomo bolje spali. Še posebej je sprehod priporočljiv za vse, ki imajo težave s pritiskom, saj uravnava krvni tlak. Sprehod krepi naš imunski sistem. Od hoje ima korist tudi naš imunski sistem, kar v splošnem pomeni zdravje celotnega telesa. Uspešno se bomo borili proti virusom in bakterijam. Gibanje na svežem zraku izboljša razpoloženje, zmanjšuje stres in pomaga pri premagovanju neprijetnih čustev, ki nas vsakodnevno ovirajo pri tem, da bi bili srečni. Že po nekaj minutah telesne aktivnosti, bomo aktivirali tudi hormon sreče, zaradi katerega se bomo počutili naravnost čudovito. Sprehod nam prinaša ugodje, s tem pa tudi lepše misli in prijetnejša čustva. Zato smo bolj pripravljeni na obremenitve in jih lažje prenašamo. S sprehoda se vrnemo bolj mirni in zadovoljni sami s

seboj. Sprehod je idealna priložnost, da se spočijemo od svojih nezaželenih misli, ki nas pogosto obremenjujejo in po nekaj korakih bomo lahko razmišljali povsem drugače. Zelene barve narave nas bodo vedno znova sprostile, nam povrnilo energijo in napolnile baterije. Zajemimo zrak s polnimi pljuči, uživajmo v pogledu na cvetlice, drevesa, prisluhnimo naravi, pticam, potoku, reki, listju... in predvsem sebi. Zmanjša možnost srčno-žilnih bolezni za 60%. Tako kot vsaka vadba.

Zmanjšuje utrujenost. Velikokrat ne želimo na sprehod, ker smo preutrujeni, vendar raziskave dokazujejo, da sprehod pomaga. Po njem smo bolj sveži in lažje zaspimo, na dolgi rok tako zmanjšamo utrujenost. Sprehod je kot oblika meditacije, kjer si uredimo misli, se pripravimo na nove izzive in cilje in se pogovorimo s samim seboj. Med potjo opazujemo naravo, ki na nas deluje pomirjevalno in sproščujoče. Hoja zmanjšuje željo po sladkem in tako lahko vzdržujemo zdravo težo, kar prispeva k naši boljši samopodobi. Ob prvem valu epidemije sem stres, utrujenost in razdraženost preganjala z večernim sprehodom z lučkami. Ko se je stemnilo sem odšla na sprehod na bližnji travnik ali na vrh bližnjega hriba. Sprehod ob soju luči je bil pravo doživetje. Lahko bi uporabila tudi bakle. Na sprehod lahko povabimo tudi prijatelja ali družinske člane. Lahko se igramo s sencami, se pogovarjamo, si pripovedujemo šale ali izmišljamo zgodbe. Velikokrat sem se, čez dan, na sprehod odpravila s hčerko. Takrat sva na najine sprehode vzeli kakšno lupo in priročnik o živalih in rastlinah v naravi. Pod lupo sva opazovali živali, ki sva jih srečali med potjo in v priročnikih iskali njihova imena. Poslušali sva ptičje petje, žuborenje potoka, pršenje dežnih kapljic ali šelestenje listja v vetru. Nekajkrat sva sledili mravljam na njihovi poti in odkrili njihova mravljišča. Skozi vso pomlad sva opazovali brstenje rastlin in se čudili njihovi hitri rasti. V priročnikih sva iskali imena rastlin, ki sva jih nabrali in jih odnesli domov. Kasneje sva lahko s pomočjo posušenih rastlin izdelali herbarij. Velikokrat sem na sprehodu skozi gozd izvajala gozdno jogo za hrbtenico. To je preprosta vaja, ki lahko naravna našo hrbtenico (po sedečem ali stoječem delavniku nam bo zelo hvaležna), sprosti napetosti in bolečine v ramenskem obroču in nas popelje v sprostitev. Traja le 10 min. V gozdu si poiščem drevo, ki mi je všeč. Preprosto se prepustim intuiciji in si zaupam, da bom izbrala pravega. Najprej ga nekaj časa opazujem in iščem njegove posebnosti in opazujem njegove podrobnosti. To me sprosti in preusmeri moje misli proč od vsakdanjih skrbi. Opazujem barvo in strukturo lubja, listov in korenin. Drevo lahko pobožam, ga povonjam z zaprtimi očmi in nato zaznavam zvoke okrog sebe. Zaslišim lahko tišino, ki jo moti oglášanje ptic, veter, listje, voda... Za nekaj minut se osredotočim zgolj in samo na svoja čutila. Nato se s hrbtom naslonim na deblo in se poravnam. Stopala postavim v širino kolkov in porazdelim težo telesa po celih stopalih. Debla se dotikajo naše pete, zadnjica, lopatice in zadnji del glave. Dovolite hrbtenici, da se izrazijo njene naravne krivulje. Nekaj prostora nastane v ledvenem in vratnem delu hrbtenice. Zaokrožim z rameni nazaj v smeri proti drevesu, da se odpre prsni koš, nato ramena sprostim, potisnem navzdol, stran od ušes. Telo je nežno aktivno, pa vendar celotna postavitev sprošča in naravnava naše telo. Opisani stoječi položaj je eden temeljnih položajev v hatha jogi in se imenuje tadasana ali gora. Ima neprecenljivo vrednost za pravilno držo in za zdravje in funkcionalnost vaše hrbtenice. Ko se namestim v opisanem položaju, usmerim pozornost na dihanje. Vsak vdih napolni najprej trebuh (popek se pomakne ven, stran od hrbtenice), nato prsni koš in na koncu povsem zgornji del pljuč pod ključnico. Vsak izdih naj poteka po obratni poti. Dihanje naj bo sproščeno in mehko. Po tej vaji sproščeno nadaljujem svojo pot na sprehodu.

Zaključek

Vedno sem bila mnjenja, da kdor redno hodi v naravo na sprehode, veliko naredi za svoje telo in duha. Vzeti si moramo čas in poskrbeti zase in svoje zdravje. Tako bomo pri svojem delu polni energije in moči, lažje se bomo spopadali z obremenitvami, okrepili bomo svojo samopodobo ter pozitivno naravnost in čuječnost. Na takšen način si lahko ohranjamo tudi zdravje za tretje življenjsko obdobje.

Literatura

Aktivni.si: Štiri razlogi zakaj pojdite danes na sprehod

<https://aktivni.metropolitan.si/gremo-v-naravo/4-razlogi-zakaj-pojdite-ze-danes-na-sprehod/>

Lopa portal: Vsakodnevni polurni sprehod v naravi: 18 pozitivnih učinkov na zdravje, <https://www.lupa-portal.si/vsebina/lupa-zdravje/vsakodnevni-polurni-sprehod-v-naravi-18-pozitivnih-ucinkov-na-zdravje/>

Qing Li: Z gozdom do sreče in zdravja, Učila International d.o.o., 2019

Metropolitan.si: Prednosti večernega sprehoda, <https://aktivni.metropolitan.si/ostali-sporti/hoja-in-pohodnistvo/prednosti-vecernega-sprehoda/>

PromoVita: Gozdna joga za hrbtenico, <https://www.promovita.net/sprostitev-hrbtenice-na-sprehodu/>

Joan Borysenko: Notranji mir za prezaposlene, Založba Karantanija, 2003

FLEKSIBILNOST UČITELJA V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: V sodobnem svetu prevlade kapitala in pomanjkanja prostega časa v svetu odraslih, ki se vedno znova skušajo znajti sredi obilice vsakdanjih obveznosti in opravkov, so spremembe edina stalnica v življenju, pogosto pa jih spremlja še stres, oz. tako imenovana zdravstvena epidemija enaindvajsetega stoletja. V času epidemije sedaj že vsemu svetu zelo dobro znanega korona virusa so se nam spremembe dogajale na dnevni in tedenski ravni. Državlani smo sproti iz medijev izvedeli, kako bomo živeli v prihajajočih nekaj dneh ali v prihajajočem tednu. Tudi učitelji smo bili o spremembah obveščeni vsak teden in smo se morali biti sposobni napovedanim spremembam prilagoditi ter jih upoštevati. Sposobnost prilagajanja novim situacijam oz. fleksibilnost učitelja je tako postala ena od najpomembnejših lastnosti učiteljev, saj je bilo vseh sprememb v času epidemije veliko, temu pa bi dodala še sposobnost pridobivanja novih spretnosti in znanj na področju uporabe različnih računalniških orodij, kar je predstavljalo precejšen zalogaj starejši generaciji učiteljev in navsezadnje tudi učiteljeva zmožnost empatije do vseh udeležencev v učnem procesu. V prispevku se bom dotaknila nekaterih izzivov, na katere sem v času karantene naletela pri svojem soočanju in spopadanju z delom na daljavo in prilagajanju na neznane situacije oz. spremembe. V drugem delu prispevka bom navedla še svoja opažanja v zvezi s pozitivnimi in tudi negativnimi učinki, ki jih ima poučevanje na daljavo tako na učitelja kot na učenca. Ključne besede: pouk na daljavo, spremembe, prilagajanje, stres, komunikacija

TEACHER FLEXIBILITY DURING AN EPIDEMIC

Abstract: In the modern world of capital dominance and lack of free time in the world of adults, who are constantly trying to find themselves in the middle of an abundance of everyday obligations and chores, change is the only constant in life, and is often accompanied by stress. the so-called health epidemic of the twenty-first century. At the time of the epidemic of the now very well-known coronavirus, changes were happening to us on a daily and weekly basis. We citizens have learned from the media how we will live in the next few days or in the coming week. Teachers were also informed about the changes every week and we had to be able to adapt to the announced changes and take them into account. The ability to adapt to new situations or. Teacher flexibility has thus become one of the most important characteristics of teachers, as there were many changes during the epidemic, and to this would be the ability to acquire new skills in the use of various computer tools, which was a significant challenge to the older generation of teachers. the teacher's ability to empathize with all participants in the learning process. In this article, I will touch on some of the challenges that I encountered during quarantine in my coping and coping with teleworking and adapting to unknown situations or. changes. In the second part of the paper, I will state my observations regarding the positive as well as negative effects that distance learning has on both the teacher and the student.

Key words: distance learning, change, adaptation, stress, communication

Uvod

V 'sodobni' kapitalistični družbi so zadnje leto dni in pol, ko po svetu razsaja do sedaj že vsem znan zloglasni virus, mnogotere spremembe postale še skoraj edina stalnica v življenju, te pa pogosto spremljajo različne stopnje stresa, tesnobe in zaskrbljenosti. Ljudje na novosti in spremembe zelo različno reagiramo. Nekaterim ljudem le-te predstavljajo dobrodošel izziv, zato se z njimi lažje soočajo in se jim hitreje privadijo, spet drugim predstavljajo ogromno stresa in tesnobe ter jim povzročajo stalne stiske, iz katerih ni videti izhoda. Posledično je v tem obdobju izrednega pomanjkanja časa oz. tako imenovane dirke podgan (oz. angl. 'rat race'), v kateri se posamezniki bolje ali slabše znajdemo, iz dneva v dan hiteč po svojih obveznostih in opravkih ter pri tem pozabljamo nase, do izredne veljave prišla posameznikova sposobnost vedno znova sproti prilagoditi se na spremembe, katere prinaša življenje na vseh področjih. V obdobju epidemije pa smo na spremembe vajeni na dnevni in tedenski ravni.

Sodim v generacijo nikakor več rosno mladih učiteljic angleškega in nemškega jezika, ki se je z računalnikom od blizu soočila šele v srednji šoli in priznati moram, da me sedenje za računalnikom ni nikoli preveč navduševalo. Posledično so bile moje računalniške veščine v času pred karanteno precej povprečne narave in niso segale preveč globoko. Socialna omrežja sem spoznala šele preko najstniških sinov, saj imam vedno raje pogovor v živo in se mi zdi škoda preživljati prosti čas sedeč za računalnikom. Kot v letih poučevanja na osnovni šoli že polnoletna učiteljica moram priznati, da me je razglasitev prve karantene 13. 3. 2020 po eni strani izredno navdušila, saj sem v tem videla priložnost več biti skupaj s svojo takrat še popolno družino, pa tudi malo 'počitnic' sem potrebovala.

Že zelo kmalu sem ugotovila, kako zelo sem se uštel v svoji začetni presoji, saj je moj delovni dan kmalu trajal od jutra do poznega večera, sestavljen pa je bil iz celodnevnega sedenja za računalnikom. Vse aktivnosti, ki smo jih prej imeli navado izvajati v popoldanskem času, pa so se prenesle v spletno okolje in s tem povezanim stresom od nedelovanju posameznih strani, pomanjkanju prostora v stanovanju med treningi na daljavo, iskanju informacij na internetu in nenadoma precej negibljivim načinom življenja.

Aktivnosti

V času karantene smo učencem vsak teden v spletni učilnici objavili zaposlitve za posamezni predmet. Z učenci sem večinoma komunicirala večinoma preko elektronskih sporočil, nekaj tudi preko telefona, saj nisem imela prav nobenih izkušenj z vodenjem pouka na daljavo oz. komuniciranja preko zooma. Moj delavnik je bil sestavljen iz pošiljanja elektronskih sporočil in večurnega popravljanja nalog ter tipkanja povratnih informacij. Prisoten je bil tudi strah pred vodenjem ur na daljavo, saj je bila dotlej to popolna neznanka in preteklo je precej časa, preden sem se opogumila izvesti svojo prvo uro preko aplikacije zoom.

Ker se učitelji zavedamo, da je bila šola eden izmed največjih povzročiteljev stresa pri velikemu deležu otrok že pred karanteno, saj so učni načrti veliko bolj obsežni in poglobljeni kot v času, ko sem sama hodila v šolo, se je pri slabše organiziranih otrocih stres v obdobju karantene samo še povečal. Učitelji, ki smo se v dopoldanskem času ob izvajanju pouka na daljavo znašli tudi v vlogi staršev in vzgojiteljev svojih predšolskih otrok smo nenadoma pridobili še eno pomembno funkcijo, in ta je, da tako lastne otroke doma kot učence na daljavo opolnomočimo za spopadanje z vsakodnevnimi stresnimi situacijami in jim poskušamo pomagati, da jih čim lažje prebrodijo, s tem pa zmanjšamo stopnjo njihovega stresa ter omilimo negativne posledice le-tega.

Pri pouku na daljavo preko zooma sem se najprej trudila vzpostaviti pozitivno vzdušje, ustvariti prijetno atmosfero in učencem omogočiti varno okolje, v katerem se dobro počutijo in so pripravljeni izražati se v tujem jeziku. Prav tako sem se trudila, da bi pouk potekal dinamično in raznoliko, saj se zavedam, da monotonost dogajanja in učiteljevega govora učence dolgočasi in uspava. Izražanje v tujem jeziku lahko nekaterim učencem predstavlja stresno situacijo in jih spravlja v zadrego že v razredu, saj se veliko otrok pri učenju jezika boji, da bodo pri govoru v tujem jeziku naredili napako. To nelagodje se izdatno poveča, če mora učenec govoriti v računalniško kamero in se pri tem zaveda, da ga vsi poslušajo ter se obenem boji, da bo povedal kaj narobe. Seveda je pri tem potrebno upoštevati tudi karakter posameznih otrok in delovati v skladu s poznavanjem njihovih značilnosti. Ker so vsi učenci med seboj zelo različni tako po značaju kot po predznanju, je potrebno biti pozoren tudi na to, koga pokličeš s posameznim vprašanjem, saj lahko to, kar nekdo, ki je bolj korajžen, samozavesten in zgovoren, zlahka spravi z jezika, nekoga, ki je bolj zadržan in vase zaprt, spravi v hudo zadrego ter mu vzame pogum pred nadaljnjim sproščenim izražanjem v tujem jeziku oz. mu naloži še dodatno frustracijo pred tem.

Pri pouku tujega jezika je zelo pomembno, da učenci dobijo čim več priložnosti za (po)govor in izražanje v tujem jeziku. V ta namen sem si svoj pouk tujega jezika zamislila interaktivno, namen pa je bi, da se učenci čim bolj pogosto odzivajo v tujem jeziku in da pri pouku govorno sodelujejo čisto vsi učenci, od jezikovno močnih do jezikovno najšibkejših. V ta namen sem vse učence že prvo uro pouka na daljavo prosila, naj se ozvočijo in so ozvočeni ves čas, da ne bo prihajalo do zamikov z vklapljanjem zvočnika in nepotrebne potrate časa. Moj največji izziv je bil s pozitivno spodbudo k govoru opogumiti tudi tiste nekatere učence in učenke, ki jim izražanje v tujem jeziku predstavlja največjo frustracijo oz. nelagodje. Če je prišlo do nelagodja pri jezikovno šibkejših učencih, sem jim najprej pomagala z dodatnim vprašanjem, če pa še vedno ni šlo, sem na pomoč poklicala njihove sošolce in vedno se je našel nekdo, ki je bil pripravljen pomagati – tako so imeli priložnost med seboj žal le posredno komunicirati. Nekateri učenci so bili pripravljeni deliti svoje izkušnje in občutke, spet drugi so bili pripravljeni prebrati le primer, kateri je bil naslednji na vrsti in še to s težavo.

Pouk smo tako izvajali podobno, kot bi bili v razredu, a komunikacija je bila zelo osiromašena, saj pouk v razredu vključuje veliko več možnosti vaje in uporabe različnih učnih metod in oblik, medsebojno komunikacijo med učenci, ki je pri pouku na daljavo skoraj onemogočena. Pozornost učencev sem ohranjala s pozitivnim vzdušjem, humorjem in ustrezno dinamiko, ki je vseskozi vključevala sodelovanje učencev. Pri tem je potrebno poudariti, da je vseskozi spodbudna in izključno pozitivna komunikacija s strani učitelja pri pouku na daljavo izrednega pomena pri zagotavljanju varnega okol-

ja za učinkovito učenje jezika. V primerjavi s poukom na daljavo imajo pri pouku v razredu učenci veliko več priložnosti izražati se v tujem jeziku ter niso tako izpostavljeni kot če sodelujejo pri pouku na daljavo in pridejo vsako uro na vrsto največ dva- do trikrat. Prav tako pri pouku na daljavo ni mogoče izvajati določenih gibalnih vaj na enak način kot v razredu, saj ni enake socialne interakcije. Na koncu lahko zaključimo, da je pouk na daljavo zelo osiromašena oblika poučevanja otrok, saj je komunikacija zelo osiromašena, način poučevanja in pridobivanja znanja pa naravnost škodljiv tako za zdravje učencev kot učiteljev, saj zelo omeji tudi gibanje obojih. Pridobivanje znanja preko raznovrstnih aplikacij poteka počasneje in je manj kvalitetno, saj s seboj prinaša tudi frustracije z uporabo slabših računalniških povezav ali nedelujočih orodij. Od učitelja pa zahteva veliko dovzetnosti za novosti in priučenih spretnosti, če želi pouk izpeljati kvalitetno. Žal pa ga z uporabo kakršnih koli orodij še vedno ne more izpeljati enako kvalitetno, kot če bi se pouk odvijal v razredu.

KAKO SEM SE SPOPADLA Z DELOM NA DALJAVO V 1. RAZREDU OŠ

Povzetek: Poučevanje na daljavo je bila za nas učitelje nova izkušnja. Z njo smo se spopadli na različne načine, da je lahko šolsko življenje teklo naprej. Potrebno je bilo veliko ustvarjalnosti, razmišljanja, delovnega zagona, moči, prilagajanja in medsebojne podpore. V prispevku je opisano poučevanje na daljavo v prvem razredu osnovne šole od načrtovanja do izvedbe pedagoškega procesa. Predstavljeni so načrtovanje in izvajanje pouka na daljavo, načini uporabe digitalnih orodij, e-učnih gradiv in ostalih didaktičnih in improviziranih učnih pripomočkov. Dodane so priprave na vzgojno-izobraževalno delo v obliki, kot so bile podane učencem v spletno učilnico ter fotografije izdelkov otrok.

Ključne besede: dan brez računalnika, didaktični material, gibalne vaje, prvi razred, načrtovanje, spletne strani, videokonferenca

HOW I DEALT WITH DISTANCE TEACHING IN THE FIRST GRADE OF ELEMENTARY SCHOOL

Abstract: Distance teaching was a new experience also for us teachers. We dealt with it in different ways that school life could move forward. A particular situation needed a lot of creativity, thinking, working momentum, power, adjustment and mutual support. An article describes distance learning in the first grade of elementary school from planning till performance of pedagogical process. There are introduced planning and performing of distance teaching, ways of using digital tools, e-learning materials and other didactic and improvised learning accessories. I also added lesson plans for educational work in the same form that my students received in online classroom and photos of students' products.

Keywords: day without computer, didactic material, physical exercises, first grade, planning, web pages, video conference

Uvod

Biti učiteljica v stalnem stiku z otroki je bila moja mladostna želja, ki se mi je preko študija pričela postopoma uresničevati. Osebni stik, smeh in iskrenost otrok, objem, druženje in pogovor, raznolikost dela in možnost uporabe mnogih didaktičnih gradiv in materialov ... me resnično izpopolnjujejo. Učilnica je moj drugi dom. V njo se trudim vnesti domačnost in jo narediti prijazno otrokom. Vsak dan z veseljem in polna elana vstopam v šolske prostore med otroke. Čez noč pa se je to spremenilo in kot bi odrezal, smo se znašli v povsem novi, nam doslej neznani zgodbi. Brez kakršne koli priprave na to smo sedli pred računalniške ekrane, ki so postali naša učilnica. Le-ta je od nas zahtevala drugačne in povsem nove oblike dela, drugačen pristop k načrtovanju, usklajevanju in poučevanju. Postavljala sem si vprašanja, kako domačnost šolske učilnice prenesti v spletno učilnico, kako bom to zmogla, kje in na kakšen način naj se lotim poučevanja na daljavo. Kje naj poiščem gradiva, kako naj se povežem z otroki, jih motiviram, jim pomagam prebroditi vse stiske in nelagodja? Potrebno je bilo zbrati misli in narediti načrt za delo.

Načrtovanje učnega procesa

Pred pričetkom šolskega leta sem po priporočilih in usmeritvah MIZŠ za pouk na daljavo iz učnega načrta izbrala cilje in vsebine, ki so se mi zdele ključnega pomena in naj bi jih učenci prioriteto usvojili v prvem razredu. Ob tem sem bila pozorna na standarde znanja, vezane na te cilje. Glede na svoje izkušnje sem izbirala vsebine, ki so otrokom blizu, ter smiselne in uporabne dejavnosti, ki pri učencih spodbujajo zavzetost za delo. Aktivnosti sem načrtovala tako, da so jih učenci lahko samostojno izvajali. Ker je v prvem razredu pomembno učenje preko igre in s konkretnim materialom, sem poskušala uvideti, s katerim materialom razpolagajo doma (plišaste igrače, kocke, ščipalke, športni rekviziti, igrala ...). Odločila sem se, da bom pouk izvajala na osnovi fleksibilnega urnika. Samostojno delo učencev od doma od njih zahteva daljši čas za opravljanje posameznih aktivnosti, zato sem urnik prilagajala tako, da so se vsebine več predmetov prepletle v eni uri. Na podlagi izbranih vsebin sem za vsakega učenca ob začetku šolanja na daljavo pripravila paket, v katerem so bili učni listi, pripomočki in didaktični material, ki so ga otroci potrebovali za delo doma.

Sodelovanje s starši in otroki

Pred pričetkom pouka na daljavo sem organizirala videokonferenčni sestanek s starši. Predstavila sem jim način podajanja snovi in povratnih informacij o delu učencev. Skupaj smo določili uro za vsakodnevni videokonferenčni stik z učenci. Večina staršev je bila prisotnih pri urah pouka. Ponudila sem jim tudi svoj kontakt (e-naslov in številko mobilnega telefona) za morebitna vprašanja, pobude, dvome, izraze stiske. Ves čas šolanja na daljavo sem bila v stiku s starši. Preko pogovora z njimi sem dobivala povratne informacije o tem, ali so otroci ustrezno obremenjeni z delom za šolo. Z učenci sem komunicirala vsak dan. Če se je kdo želel pogovoriti izven termina skupnega srečanja, sem mu to željo z veseljem izpolnila.

Digitalna orodja, e-gradiva, tehnične rešitve, spletne strani, didaktični material

Ideje za izbiro digitalnih orodij, e-gradiv, spletnih strani in tehničnih rešitev za poučevanje na daljavo sem skrbno zbirala skozi pogovor s kolegi učitelji na matični šoli in v zaprtih skupinah učiteljev družbenega omrežja Facebook ter s samostojnim raziskovanjem.

Pri svojem delu sem uporabljala računalnik, slušalke z mikrofonom, dodatno kamero za snemanje in za prikaz mojih dejavnosti v videokonferenci, grafično kartico Wacom ter mobilni telefon za ustvarjanje posnetkov.

Spletne strani z učnimi vsebinami, ki sem jih uporabila:

- otroski.rtvsllo.si (otroške oddaje Izodrom, risanki Trala, trali in Simfonorije),
- minicity.si (ideje za razvedrilo doma, za šport in gibanje, ustvarjanje, zabavo),
- spletni portal Lilibi (filmi, interaktivne vaje, elektronski zvezki in delovni zvezki, gibalne aktivnosti),
- www.malisportnik.si (zabavne športne dejavnosti),
- interaktivne-vaje.si (interaktivne vaje, kvizi),
- www.uciteljska.net,
- www.muzikator.si,
- Genially, Wordwall, digipuzzle.net (računski kvizi in naloge za glaskovanje),
- Youtube (risanke, filmi, posnetki drugih učiteljev),
- Facebook (v zaprtih skupinah smo učiteljice izmenjale ogromno posnetih gradiv).

Za dodatno podporo razlagi učne snovi pri vseh predmetih, za utrjevanje, za prikaz dejavnosti pri samostojnem delu ali za predstavitev aktivnosti v dnevih dejavnosti sem ustvarila predstavitev v Power Pointu ali preoblikovala že obstoječe ter posnela kratke video posnetke, ki so trajali nekaj minut. V mislih sem imela dvoje: s posnetki bom otrokom polepšala in olajšala delo in razbremenila starše. Odzivi otrok in staršev na posnetke so bili zelo pozitivni. Zavedala sem se, da prinašajo veliko prednosti. Otrokom so vizualno zanimivi, slišijo moj glas in v vsakdanjo rutino prinesejo svežino.

Najprej sem sestavila pisni osnutek za izdelavo posnetka. Pripravila sem material in rekvizite, ki sem jih potrebovala, ter z mobilnim telefonom ali kamero posnela posamezne dele prikaza dejavnosti. Igralci in snemalci so bili včasih tudi člani družine. Ko sem snemala sama, sem uporabila improvizirana stojala za kamero ali mobilni telefon – obešalo za perilo, kup knjig in ravnilo, na katerega sem privežala telefon). Posnetek sem prenesla na računalnik in ga uredila v programu za urejanje videoposnetkov Movie maker, ki omogoča objavo na Youtube-u. Tu sem ustvarila svoj YT kanal, kjer so še zdaj naloženi vsi posnetki. Povezave do posnetkov sem objavila v pripravi za učence.

Pouk na daljavo

Moja prva skrb je bila vzpostavitev spodbudnega učnega okolja doma za učence. Pozorna sem bila na:

- ustrezno obremenitev učencev,
- uporabo virov in pripomočkov, ki jih imajo v domačem okolju,
- vključevanje raznolikih gradiv in pripomočkov v razlagi in za samostojno delo,
- skrbno pripravo videokonferenc z zanimivo razlago, čim večjo aktivnostjo učencev z možnostjo dialoga ter uvodom v uro z močno motivacijo,
- dovolj gibanja med razlago ter menjavo dejavnosti,
- urejen delovni prostor učencev.

Vsak dan sem najkasneje do 18. ure v spletno učilnico naložila pripravo. V njej so bili natančno opisani posamezni koraki dejavnosti za doseg ciljev, navodila za samostojno delo in povezave do posnetkov ali spletnih nalog. Besedilo je bilo podkrepjeno s fotografijami, slikami in piktogrami. Vsebina je bila podana za vsak predmet posebej in ločeno po temah. V pripravi sem označila, katero snov bomo skupaj obravnavali v živo preko videokonference, kljub temu pa sem natančno razlago

snovi zapisala tudi v pripravo. Pouk na daljavo z učenci je potekal v videokonferenci preko spletne aplikacije Zoom. Pouk se je vsak dan pričel ob deveti uri zjutraj. Učna ura je trajala 45–60 minut z vmesnimi odmori in gibalnimi aktivnostmi.

Tekom dneva so starši preko e-pošte oddali fotografije opravljenih nalog, ki sem jih zahtevala v tistem dnevu. Na vsako oddano domačo nalogo in fotografijo sem podala povratno informacijo, pohvalo ali pobudo za popravke. Trudila sem se, da sem to storila čimprej, saj so moj odgovor nestrpno čakali. Naslednji dan smo se o nalogah pogovorili v našem video srečanju (Slika 1, slika 2).

Urnik sem skušala tedensko sestaviti tako, da so se vsebine več predmetov prepletle v eni uri. Navajam nekaj primerov korelacije med predmeti in aktivnostmi:

SPO/ŠPO: ekologija (čiščenje okolice)/sprehod z gibalnimi vajami

SPO/ŠPO/LUM: nabiranje naravnega materiala/sprehod z gibalnimi vajami/izdelava motiva iz naravnega materiala na tleh v naravi

SPO/ŠPO: varna hoja v prometu, skrb za vrt/sprehod, gimnastične vaje

SPO/ŠPO: zdrav način življenja: priprava zdravega obroka, pogrinjka/gibanje

MAT/LUM/SLJ: geometrijska telesa/sestavljanje skulptur iz kock ter izdelava modelov teles iz slane-ga testa ali plastelina/vaja za prstke

LUM/ŠPO: zgibanje frčoplana/igre s frčoplanom

GUM/SLJ: polnjenje stekleničke z rižem in makaroni: izdelava ropotulj/vaja za prstke

V tem obdobju je velik poudarek na razvoju predopismenjevalnih zmožnosti, zato sem v pouk vključevala veliko vaj, namenjenih temu: obešanje perila tako, da ščipalke prijemajo s tremi prsti, rezanje papirja s škarjami, zlaganje kock, gnetenje plastelina, zavezovanje vezalk, pisne grafomotorične vaje. Vsak dan smo zlogovali besede, šteli glasove, določali prvi in zadnji glas, potem že tudi vse glasove. Uvesti glaskovanje in ga utrjevati preko videokonference je bilo zelo naporno in predvsem oteženo zaradi slabšega zvoka. Nemogoče je bilo tudi preverjati pravilno držo telesa in pisala.

V mesecu januarju smo učiteljice 1. VIO pripravile aktivnosti za dan brez računalnika. Lotili so se naslednjih opravil:

1. Pomagaj pripraviti zajtrk in mizo.
2. Če bo mamica prala perilo, ga pomagaj obesiti. Trije prsti primejo ščipalko. Če ne bo prala, poišči 5 kosov perila v tvoji omari in jih pravilno in natančno pripni s ščipalkami na stojalo za perilo.
3. Pojdi ven. Sam zaveži vezalke. Naber nekaj naravnega materiala (storži, kamni, travne bilke ...). Zunaj na tleh sestavi z njimi račune seštevanja in odštevanja do 5. Glasno preberi račune. Izračunaj in povej rezultat.
4. Mečite kocko. Ob vrženem številu (recimo 5 pik) določi športno nalogo, ki jo mora soigralec izvesti; 5 počepov, 5-krat poskoči ... Spomni se gibalnih vaj, ki smo jih izvajali, ko smo spoznavali števila ali iz ur športa ... Igrajte, dokler se dodobra ne zadihate in utrudite. Če vreme tega ne bo dopuščalo, počnite to znotraj. Namesto naravnega materiala naberite predmete v hiši.
5. Vijavaja: izberi eno stran in jo zapolni s črtami. Upoštevaj pravila risanja črt.
6. Poišči šolsko torbo. Pripravi vse potrebščine, ki jih potrebuješ v šoli.
7. Ošili barvice, svinčnike.
8. Zvečer ti naj mami/ati v postelji prebere pravljico za lahko noč.

Potek učne ure v videokonferenci

V »jutranjem krogu« je imel vsak otrok, ki je to želel, možnost povedati, kaj se mu je zanimivega pripetilo, kaj bo počel po našem srečanju, kaj je zanimivega prebral ... Včasih smo tudi skupaj zapeli ali si ogledali hišnega ljubljénčka in prisluhnili kakšni zgodbi. Pogovorili smo se o samostojnem delu, ki so ga opravili v prejšnjem dnevu, in o težavah, na katere so ob delu naleteli. Sledila je napoved dejavnosti v tem dnevu ter razlaga snovi. Najprej smo preverili, če so vsi pripravili pripomočke, ki jih bodo potrebovali pri pouku. Težila sem namreč k temu, da so bili učenci pri urah aktivni z uporabo konkretnega materiala in didaktičnih pripomočkov.

Redno sem jih usmerjala k temu, da je delovni prostor pospravljen, da je na mizi dovolj prostora za zvezek in roko, s katero pišejo. Vsak dan smo ponovili pravilno držo telesa, roke in pisala ter se spomnili pravil estetskega zapisa v zvezek.

Pri razlagi učne snovi v videokonferenci sem uporabljala konkretni material – predmete, ki jih doma uporabljamo za igro in gospodinjska dela, ter komplet didaktičnih pripomočkov za 1. razred Modri vrtljak 1 ter ABC kartice iz medpredmetnega učnega kompleta Novi prijatelji 1. Sama sem izdelovala aplikacije za konkreten prikaz nove učne snovi. Učencem sem pripravila aktivnosti, v katerih so

uporabili plišaste igrače, lego kocke in lego figurice, ščipalke, športne rekvizite, pohištvo, igrala, krede, pokrov škatle s koruznim zdrobom, papirnate krožnike, naravni material. Ko sem začutila, da koncentracija pada, sem vključila gibalne igre ter vaje za prstke. Uporabila sem štiri kratke in enostavne vaje za roke in hrbtenico (Fizioterapija Saša Panič) ter vaje za spretne prste iz Zbirke vaj za zaznavanje in obvladovanje telesa.

Predstavljam štiri kratke in enostavne vaje za roke in hrbtenico:

1. Dvig rok in razteg: otrok roke dvigne v zrak in se pretegne kolikor gre.
  2. Obrat, rotacija trupa: otrok se obrne nazaj k naslonjalu, se ga oprime in v tem položaju zdrži vsaj pet sekund. Nato ponovi na drugo stran.
  3. Kroženje z zapestji in razteg naprej: roki sklene in vrta zapestji petkrat v eno in nato še petkrat v drugo smer. Roki nato obrne in ju iztegne predse. Raztegne tudi vrat in lopatice.
  4. Razteg rok nazaj in predklon: sklene roki za hrbtom, nato gre s sklenjenimi rokami v predklon.
- Te vaje so bile odlične. Pretegnili so mišice in spet aktivirali možgane. Otroci so jih z veseljem izvajali. Ob koncu ure sem vedno preverila znanje, pridobljeno v tem dnevu, ter razumevanje navodil za samostojno delo. Napovedala sem dejavnosti naslednjega dne učenja. Sledili so pogovor, smeh, pozdrav. Primer priprave na VIZ delo prilagam v obliki fotografije (Slika 3).

Zaključek

Bila je naporna pot, ki sem si jo morala utreti odločno in z razmislekom. Bila je polna vzponov in padcev zame, za starše in otroke. Sem pa skozi obdobje poučevanja na daljavo pridobila veliko novih izkušenj in znanj. Uporabila jih bom tudi pri pouku v matični učilnici. Če se še znajdem v enaki situaciji, bom izbrala enako pot, saj se je izkazala za učinkovito in dobro sprejeto s strani staršev in otrok.

Literatura

- Bizjak, A., Krašovec, B. in Sovinc N. (2020). Vaje za spretne prste. Ljubljana: Založba Rokus Klett.
- Program osnovna šola. 1. VIO. Priporočila za izvajanje VIZ dela v 1. VIO. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Panič, S. (2020). Vaje za šolarje. Pridobljeno s: <https://www.facebook.com/FizioterapijaSasaPanic/posts/193130945701784>

MAR MI JE. ZAME, ZATE, ZA NAS!

Povzetek V času epidemije je bilo potrebno sprejeti izziv, kako učence motivirati in spodbuditi, da bodo sodelovali tudi v drugih dejavnostih, ki (ni)so del pouka. Izvedba dneva dejavnosti na daljavo se je v začetku zdela misija nemogoče. Glavni namen je bil povečati motivacijo, jo združiti z družbeno odgovornostjo ter spodbuditi učence k ustvarjanju različnih dokazov dela. V prispevku bom predstavila model, kako združiti naravoslovni dan na temo dneva Zemlje (od 1. do 9. razreda), delavnice za učence, ki krepijo zavedanje, odgovornost in etično ravnanje, uporabo spletnih orodij ter gibanje. V vsebino sem vključila trajnostni razvoj, aktivno državljanstvo in skrb za okolje. Cel koncept je pripravljen po načelih formativnega spremljanja ter upošteva glas in interes učenca. Pomemben del predstavlja še ogled filma (slušno razumevanje), kritično mišljenje ter ustvarjalnost. Model je naravnano tako, da ga je možno prenesti tudi v drugo okolje.

Ključne besede: motivacija, dan dejavnosti, skrb za okolje, sodobni pristopi k učenju

I CARE. FOR ME, FOR YOU, FOR US!

Abstract: During the pandemic time we had to take a challenge how to motivate and encourage pupils to participate in other activities which are (not) the part of the lessons. In the beginning, carrying out a day of the remote activity day seemed like a mission impossible. The main purpose was to increase motivation, to combine it with the social responsibility and to encourage pupils to create different evidences of their school work. In my work I am going to present a model of how to join a science day with an Earth Day theme (classes 1 to 9), workshops for pupils to strengthen awareness, responsibility and ethical behaviour, the use of online tools and movement. In the content I have included the sustainable development, the active citizenship and the care for the environment. The whole concept is based on the principles of the formative monitoring and takes into account the voice and interest of every pupil. Watching the film (listening comprehension), critical thinking and creativity are also an important part of the concept. The model is made in such a way that it can be transferred to other environments as well.

Key words: motivation, remote activity day, taking care for the environment, modern approaches to learning

Uvod

Pri delu z učenci je zelo pomemben učiteljev pristop, ki v učencu spodbuja notranjo motivacijo. Vsak izmed učencev nosi v sebi raznolike talente in je edinstven. Izkušnje, ki jih učitelji omogočamo skozi učni proces in pridobivanje znanja so pomembni za kreativne miselne procese. Sodobni učni koncepti učencem nudijo možnost uriti odzivanje na različne učne izkušnje, sprejemanje izzivov, prepoznavanje priložnosti in premagovanje ovir. Učitelji razpolagamo s pestrim naborom različnih metod in orodij, ki učencu ponujajo in omogočajo aktivacijo predznanja, usvajanje nove snovi ter skozi povratno informacijo (učiteljevo, sovrstnikovo) preveriti pridobljeno znanje. Z avtentičnimi nalogami, vključevanjem aktualnih dogodkov v pouk ter iskanjem priložnosti za samopotrjevanje v šolskem okolju lahko pomembno vplivamo na osebni razvoj učenca. Pomembno je, da učitelji nenehno razmišljamo in iščemo odgovore na vprašanja o lastnem napredovanju v učni praksi, kako prepoznati močna področja učenca, kako učenca podpreti na njemu najustreznejši način ter kako mu lahko šola pri tem najbolje pomaga. Ob tem se je potrebno zavedati dejstva, da moramo na nekaterih področjih nujno zamenjati perspektivo, da le mi, torej učitelji, vemo, kaj je za učence najboljše in najpomembnejše. Namesto tega si moramo prizadevati, da bomo z učencem vzpostavili proaktiven odnos ter mu omogočili, da bo z našo spodbudo in podporo uresničil svoje talente in zmožnosti. Izobraževanje na daljavo je prineslo spremembe v razmišljanju o poučevanju, uporabiti je bilo potrebno druge metode, poiskati drugačen način komunikacije z učenci, ob tem pa izvesti kvaliteten in vsebinsko bogat pouk. Spopasti smo se morali z mnogimi izzivi, eden izmed teh so bili dnevi dejavnosti, ki smo jih izvajali tudi na daljavo.

Naravoslovni dan – Dan Zemlje

Pri delu z učenci je potrebno upoštevati dejstvo, da je učenje povezano s socialnimi in vedenjskimi dejavniki. Motivacija, socialna interakcija in komunikacija skupaj delujejo kot gorivo, ki spodbuja učenje. V pomoč učiteljem je American Psychological Association (APA) oblikovala dvajset najpomembnejših psiholoških načel za poučevanje in učenje, ki jih je razdelila na pet področij psihološkega delovanja, in sicer: kako učenci mislijo in se učijo, kaj učence motivira, zakaj so me-

dosebni odnosi in dobro čustveno počutje pomembni za učenčevo učenje, kako najbolje voditi razred in kako lahko učitelji ocenijo učenčev napredek. Učenje samo ni in ne more biti vezano samo na učilnico in kabinet, prav je, da se nadaljuje ali nadgrajuje tudi zunaj šole – v domačem in lokalnem okolju. Obeležitev dneva Zemlje se nam je zdelo odlična priložnost za zavedanje in ozaveščanje učencev o okoljski problematiki, trajnostni naravnosti in skrbi zase, hkrati pa odlična priložnost za nov izziv učitelja načrtovalca – kako prenesti načela formativnega spremljanja v izvedbo dneva dejavnosti, ob tem zajeti vse cilje, poskrbeti za znanje in zabavo. Cilji, ki smo si jih zadali pri načrtovanju naravoslovnega dne, so bili: naučiti se spoštovati okolje in si prizadevati, da ga ohranimo zdravega, zavedati se lastne odgovornosti do okolja in ohranjati vire pitne vode, truditi se za ohranjanje narave, vsak zase in vsi skupaj, razvijati kreativne ideje in ustvarjanje, poskrbeti, da bo tvoj/naš vodni odtis čim manjši. Model je zasnovan na sodobnih pristopih k učenju, aktivnem sodelovanju družinskih članov, spodbudi gibalne aktivnosti ter kreativnosti učencev. Spremljevalna gradiva so bila prilagojena starostni stopnji otrok. Pripravljena so bila tako, da jih ni bilo potrebno tiskati. Odgovore in aktivnosti so učenci zapisovali na učne liste in jih ob zaključku oddali v spletno učilnico. Ob zaključku dneva dejavnosti so učenci skupaj z razredniki opravili evalvacijo oz. podali vrstniško povratno informacijo.

Izvedba naravoslovnega dne

1. triletje

Gradivo je razrednik objavil v spletni učilnici. Pri obravnavi gradiva so učenci potrebovali pomoč staršev ob sočasni prisotnosti razrednika, saj njihove bralne veščine še niso popolnoma razvite, prav tako učenci še niso popolnoma razvili digitalnih veščin za samostojno delo. Sam potek aktivnosti je sledil praksi formativnega spremljanja, ki je otrokom dobro poznan že iz učilnice. Po uvodnem nagovoru so si učenci ogledali dokumentarni film VODA, avtorja Žige Nikolavčiča (2012). Sledila je naloga 3-2-1: učenci so zapisali tri stvari, ki so jih slišali prvič; dve stvari, ki so ju že vedeli o vodi ter zastavili eno vprašanje, na katero bi želeli odgovor. Naloga je dobila svoj zaključek pri debati oz. evalvaciji ob koncu dne. Sledila je praktična naloga (eksperiment z vodo in papirjem). Izvedbo naloge so lahko posneli in posnetek naložili v spletno učilnico. Naslednja naloga je bila namenjena opazovanju porabe vode in razmisleku, na kakšen način bi v družini lahko varčevali z vodo. Učenci so po opazovanju družini predlagali tri načine (rešitve) za omenjen problem. Le-te je bilo potrebno narisati v obliki piktograma. Piktograme so otroci lahko fotografirali in jih naložili v spletno učilnico. Tisti, ki niso imeli teh možnosti, so jih narisali v zvezek ter jih, če so želeli, pokazali na evalvaciji. Zadnja naloga je bila plesna. Na skladbo Zemlja pleše so učenci zapeli, prosto zaplesali ali ustvarili svojo ko-reografijo. Evalvacija ob zaključku je pokazala, da so vsi učenci dosegli zastavljene kriterije, poročali so o novih znanjih in se ob tem zabavali. Nekateri starši, ki so bili prisotni, so prav tako izkazali navdušenje ob pripravljenih aktivnostih.

2. triletje

V drugem triletju so učenci že usvojili digitalne kompetence in so lahko delali samostojno. Gradivo je bilo dostopno v spletni učilnici. Dan dejavnosti se je začel z nagovorom razrednikov. Po predstavitvi namenov učenja (naučiti se spoštovati okolje in si prizadevati, da ga ohranimo zdravega; zavedati se lastne odgovornosti do okolja in ohranjati vire pitne vode, vsak zase in vsi skupaj, se truditi za ohranjanje narave, poskrbeti, da bo tvoj/naš vodni odtis čim manjši) in pregledu pripravljenih nalog so učenci skupaj z učitelji postavili kriterije uspešnosti za celoten dan dejavnosti ter jih zapisali na učni list. Okolje MS Teams, ki ga na šoli uporabljamo pri delu na daljavo, nam je omogočilo, da so učenci delali v skupinah. Vsaka skupina si je ogledala dokumentarni film in se pogovorila o vsebini, izmenjala svoje ugotovitve, oblikovala zaključek po metodi 3-2-1 (tri novosti, dne znani dejstvi in eno vprašanje), ga zapisala ter predstavila sošolcem na skupni debati. Naslednja naloga je bila namenjena oceni porabe vode z opazovanjem porabe v družini. Naloga je bila izračunati porabo vode v družini v enem dnevu. Na spletni strani <https://lutra.si/odtis> se nahaja zavihek Kaj je vodni odtis? (vir novega znanja) in navodila za izračun porabe. Učenci so nalogo reševali samostojno oz. skupaj z družino. Vedoželjnim smo ponudili še možnost izračuna ogljičnega odtisa. Ob zaključku smo učencem ponudili še gibalno (plesno) aktivnost. Učitelji so sproti evalvirali dejavnosti, nad katerimi so bili učenci navdušeni. Med učenci je potekala aktivna razprava, izmenjava mnenj in zaključnih spoznanj. Oblikovali so skupno sporočilo, ki so ga predstavili razrednikom. Predlagali so oblikovanje piktogramov, ki bi jih obesili v šolskih straniščih in učilnicah. Svoj predlog so uresničili v naslednjih

dneh in fotografije risb naložili v spletno učilnico.

3. triletje

Gradiva v spletni učilnici so otroke spodbujala h kritičnemu razmisleku, delo samo pa je potekalo v skupinah (MS Teams). Razmišljali so na temo »Pitna voda je temeljna pravica in odgovornost vsakega Zemljana«. Oblikovali so skupni zapis. V nadaljevanju so si skupine ogledale dokumentarni film *Žejni svet*, francoskega režiserja in fotografa Yanna Arthus-Bertranda. Na koncu so skupine predstavile ključna spoznanja in naredile samoevalvacijo na način, da vsak učenec zase razmisli: Kaj sem se danes naučil/naučila? Kako mi bo to koristilo? Koliko sem bil dejaven/dejavna? V kolikšni meri mi takšno delo ustreza? Samoevalvacijo je vsak učenec zamenjal s sošolcem, ki mu je podal povratno informacijo. Učitelji so ugotovili, da imajo učenci veliko informacij, ki pa ostajajo na nivoju poenostavljenega razmišljanja in posploševanja. Učence smo spodbudili k razmišljanju, na kakšen način bi prišli do relevantnih informacij in na kakšen način bi spremenili naše vsakdanje vedenje. Uporabili smo De Bonovo metodo šestih klobukov. Tehnika razmišljanja po metodi, ki jo je razvil dr. De Bono, omogoča strukturiran proces, da na vprašanje ali izziv pogledamo z različnih zornih kotov. Vsak izmed šestih udeležencev ima možnost, da se osredini na en vidik. Pri tem so barve klobukov mišljene metaforično (bel klobuk – informacije, s katerimi razpolagamo ali jih bomo še pridobili; rdeč klobuk – izražanje svojih občutij v zvezi s temo, ki jo obravnavamo; rumen klobuk – pozitivno razmišljanje, prednosti, koristi; črn klobuk – možne ovire in tveganja, negativizem; zelen klobuk – alternativne možnosti, priložnosti; moder klobuk – organizacija časa, načrtovanje, zagotavlja enakovredno udeležbo vseh članov skupine). Načrtovane dejavnosti za učence tretjega triletja so zastavljene ambiciozno, vendar nam jih je uspelo realizirati in uspešno zaključiti. V vsebino so vključeni elementi aktivnega državljanstva, ki so jih učenci obravnavali pri predmetu DKE. Takšen način dela bogati vse nas, učitelje in učence.

Zaključek

Evalvacija ob koncu dneva dejavnosti je pokazala, da učenci poznajo ukrepe za varovanje vodnih virov, težave s pitno vodo v državah tretjega sveta in nevarnost onesnaženja pitnih virov. Po ogledu dokumentarnega filma so bili zamišljeni. Povedali so, da si težko predstavljajo življenje brez vode. Učenci zadnjega triletja so poznali ustavno pravico do pitne vode in njen pomen za državljane. Delavnice za tretje triletje so bile naravnane tako, da so razvijale kritično mišljenje in zavedanje o pomenu zdravega okolja. Spomnili so se, da so veliko tega že slišali pri pouku domovinske in državljske vzgoje (Ustava RS, Deklaracija o človekovih pravicah, Konvencija o otrokovih pravicah), geografiji in naravoslovnih predmetih. V debati so skupine prišle do zaključka, da se premalo zavedamo prednosti, ki jo imamo pred nerazvitimi državami, ki se stalno soočajo s pomanjkanjem vode. Ugotovili so, da je najbolje, če začnejo pri spremembi v okviru družine in šole oz. oddelčne skupnosti. Všeč jim je bila ideja s piktogrami. Povedali so, da lažje sledijo dogovoru, če so na to opozorjeni s sličicami nad umivalnikom ali v stranišču. Do podobnega zaključka so prišli tudi učenci drugega triletja. Bili so presenečeni, koliko vode porabijo v enem samem dnevu. Da so si vse skupaj bolje predstavljali, smo jim pokazali, koliko plastenk znaša dnevna poraba vode. Nekateri so bili zelo kritični do nesmotrne porabe vode v svoji družini (dolgo tuširanje, pranje avtomobilov, domači bazeni). Poleg piktogramov so predlagali še vsakoletno okroglo mizo v okviru šolske skupnosti, na katero bi povabili goste s tega področja. Učenci prvega triletja so bili zadovoljni s ponujenimi aktivnostmi. Z velikim veseljem so se lotili risanja piktogramov. Najbolj pa so uživali pri poskusu z vodo. Tudi odziv staršev, ki so otrokom pomagali pri dejavnostih, je bil odličen. Vsi skupaj so prepoznali pomen pitne vode in skrb zanjo. Naravoslovni dan je brez dvoma uspel. Vsi skupaj smo ugotovili, da je spreminjanje navad težka in zahtevna naloga. Šola ima pri tem pomembno vlogo. Dokazali smo, da lahko kljub drugačnim okoliščinam (delo na daljavo) pripravimo dejavnosti, ki so aktualne, poučne, pestre in zabavne.

Literatura

Holcar Brunauer A., Bizjak C., Borstner M., Cotič Pajntar J., Eržen V., Kerin M., idr. (2016). *Formativno spremljanje v podporo učenju – Priročnik za učitelje in strokovne delavce*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Kustec S., Logaj V., Krek M., Flogie A., Truden Dobrin P., Ivanuš Grmek M., (2020). *Vzgoja in izobraževanje v Republiki Sloveniji v razmerah, povezanih s covid-19*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport ter Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Top 20 Principles From Psychology for PreK-12 Creative, Talented and Gifted Students, Teaching and Learning. American Psychological Association, Center for Psychology in Schools and Education, 2017.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo (ZRSŠ), (2020). Priporočila učiteljicam in učiteljem za izvajanje pouka na daljavo z učenci razredne stopnje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

POZITIVNE IZKUŠNJE POUČEVANJA ANGLEŠČINE V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Za učitelje je bilo poučevanje na daljavo med epidemijo velik izziv. Izbrali smo različne načine e-izobraževanja in uporabljali različne spletne aplikacije. Učitelj mora pri poučevanju na daljavo poskrbeti, da je način podajanja snovi in razlage še zanimivejši kot v šoli. Različne spletne aplikacije, kot sta na primer ZOOM konferenca in Arnesova spletna učilnica, so mi bile pri pouku na daljavo v veliko pomoč, predvsem pri podajanju snovi. Na ta način sem lahko učencem dobro razložila učno snov. Prek spletne učilnice pa so učenci osvojeno snov tudi dobro utrdili. Arnesova spletna učilnica namreč omogoča dobro preverjanje in ocenjevanje znanja. V prispevku bom predstavila svojo izkušnjo poučevanja angleščine na daljavo in izpostavila njegove prednosti in slabosti.

Ključne besede: poučevanje na daljavo, spletne aplikacije, ZOOM konferenca, spletna učilnica

POSITIVE EXPERIENCE WHEN TEACHING ENGLISH ONLINE

Abstract: Teaching online during pandemic was very challenging for teachers. We used a lot of different methods and activities and various online applications and programmes. Teaching online should be even more interesting than classroom teaching. Some very useful applications for online teaching are a zoom conference and Arnes online classroom which help us to present and explain the learning process easily. Arnes online classroom can also help the teacher to evaluate and assess the students' knowledge in an effective way. This article presents advantages and disadvantages of teaching English online.

Key words: online teaching, online applications, zoom conference, online classroom

1 Uvod

Izobraževanje na daljavo je proces, kjer sta učenec in učitelj prostorsko ločena, komunikacija med njima pa poteka prek različnih oblik tehnologije. V času epidemije koronavirusa so se osnovne in srednje šole zaprle, zato je izobraževanje potekalo na daljavo - predvsem s pomočjo računalnika in spletnih aplikacij. Tak način izobraževanja zahteva od učitelja ne samo veliko računalniškega znanja, temveč tudi dobro načrtovanje pouka, učinkovite učne didaktične strategije in primeren način komuniciranja z učenci. Zavedati se moramo, da poučevanje ni samo podajanje in razlaga snovi; učitelj mora učence tudi motivirati, jih spodbujati, preverjati njihovo znanje, podajati povratne informacije in jih ocenjevati. Vsaka šola je pristopila k pouku na daljavo na svoj način in izbrala najprimernejšega tako za učitelje kot tudi za učence. Tudi vsak učitelj je na svoj način in pri svojem predmetu poskusil najti najprimernejšo obliko poučevanja na daljavo in vzpostaviti stik z učenci. Pri poučevanju jezika mora učitelj razvijati tako slušne, bralne, pisne kot tudi govorne spretnosti. Pri tem se poraja vprašanje, kako lahko učitelj dobro razvija vse našete spretnosti na daljavo - brez neposrednega stika z učenci v učilnici. Učitelji, starši in celotna javnost menijo, da poučevanje na daljavo med epidemijo ni bilo uspešno in da učitelji nismo mogli vzpostaviti stika z učenci in izvesti učne ure tako, kot smo si želeli in načrtovali. Menim, da je bilo izobraževanje na daljavo zelo zahtevno, a so po mojem mnenju učenci usvojili določena znanja tudi prek računalnika.

2 Poučevanje tujega jezika

Poučevanje oziroma učenje angleščine na naših osnovnih šolah poteka na enak način kot drugod po svetu. Glavni cilj poučevanja tujih jezikov je razvijanje sporazumevalne zmožnosti, kot to predstavi avtor članka v knjigi Poti in stranpoti poučevanja tujih jezikov v Sloveniji. Na takšen način so narejeni tudi učbeniki, ki jih učitelji uporabljamo pri pouku. Na način poučevanja angleščine vpliva tudi dejstvo, da se učenci veliko jezika naučijo izven učilnice in zato pričakujejo od učitelja, da predvsem razvija funkcionalne in sporazumevalne spretnosti pri jeziku (Skela, 2019). Avtorica članka Konvergentna pedagogika in učenje tujih jezikov, ki je bil objavljen v knjigi Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu, predstavi nekaj načel metodologije jezikov. Med ta uvrščamo tudi socializacijo in dejavnosti osvobajanja in grajenja govornega in pisanega jezika s pomočjo glasbe, ritma, gibov, mimike obraza in prostora (Pevc Semec, 2009). Tako lahko učitelj poučuje jezik ne samo s pomočjo učbenika, temveč tudi prek različnih drugih dejavnosti, ki obogatijo pouk in pomagajo pri boljšem učenju tujih jezikov.

Ali smo učitelji angleščine med epidemijo lahko razvijali različne strategije učenja tujih jezikov? Ali

smo lahko uporabljali diferenciran pristop glede na učne cilje in pristope? Menim, da smo se učitelji zelo dobro prilagodili novim delovnim pogojem in učnemu procesu učencev in kljub vsemu razvijali različne strategije učenja angleščine.

3 Poučevanje tujega jezika na daljavo

Učitelji smo morali med epidemijo zelo hitro prilagoditi svoje metode in način dela uporabi IKT. Začeli smo spoznavati različne metode, programe in aplikacije, ki omogočajo pouk na daljavo (ZOOM, MS Teams, eAsistent, spletne učilnice). Za te metode prej še vedeli nismo, da obstajajo. Menim, da je bil pouk na daljavo v prvem delu epidemije (šolsko leto 2019/20) mnogo težji, saj smo bili učitelji nepripravljeni na tak način dela in nismo poznali različnih spletnih aplikacij. Pri drugem zaprtju šol pa smo imeli še kar nekaj izkušenj, zato je delo potekalo lažje. Na naši šoli, JVIZ OŠ Dobropolje, smo izvajali pouk na daljavo s pomočjo spletne konference ZOOM in Arnesovih spletnih učilnic, ki nudijo številne možnosti za uporabo različnih strategij poučevanja tujega jezika na daljavo.

3.1 Aplikacija Zoom

Poučevanje angleščine med epidemijo je potekalo s pomočjo spletne aplikacije ZOOM. Na ta način smo v razredih predmetne stopnje izvedli dve uri angleščine tedensko. Posvetili smo se predvsem razlagi slovničnih struktur in razvijanju govornih in slušnih sposobnosti. Pri razlagi slovničnih struktur sem si pomagala tudi z grafično tablico, saj učenci pri neposredni razlagi veliko več odnesejo kot pri prepisovanju PPT-predstavitev. Pozitivna izkušnja poučevanja na daljavo prek ZOOM aplikacije je tudi, da učenci manj časa porabijo za samostojno delo. Ker je glavni cilj poučevanja tujih jezikov komunikacija, sem med video urami lahko izvajala delo v parih ali skupinah. Učence sem razporedila v več različnih sob (v pare, skupine) in jim razložila navodila za delo. Med izvajanjem dejavnosti sem lahko obiskala posamezno sobo in preverila učencevo dejavnost. Po končani dejavnosti so lahko učenci v skupnem delu predstavili svoje naloge, ki so jih opravili v paru ali skupinah.

ZOOM aplikacijo sem uporabljala tudi izven rednega pouka - za izvajanje dopolnilnega in dodatnega pouka, za nudenje dodatne strokovne pomoči učencem, ki potrebujejo pomoč, in tudi za ocenjevanje. Na tak način sem lahko na daljavo izvedla več ur dopolnilnega pouka, kot bi ga v šoli, ravno tako sem lahko nudila dodatno razlago in pomoč učencem s slabšim učnim uspehom. Med poukom na daljavo smo se pripravljali tudi na tekmovanje iz angleščine v 7. in 8. razredu. Glede na prostorske in časovne možnosti smo se dogovorili za ure dodatnega in dopolnilnega pouka izven rednih učnih ur in izvedli več ur, kot bi jih sicer v šoli. Menim, da je način izvajanja dopolnilnega in dodatnega pouka na daljavo potekal učinkoviteje kot v šoli. Učenci so pred urami dodatnega in dopolnilnega pouka na svoje elektronske pošte prejeli gradivo (Wordov dokument) in se nato prijavili k pouku. Vse gradivo so lahko rešili tudi neposredno na računalniku in jim ga ni bilo treba tiskati. Na naši šoli smo se odločili, da bomo na daljavo tudi redno preverjali snov ter jo ocenjevali glede na načrt ocenjevanja. Ocenjevanje je tako potekalo izven učnih ur in prilagojeno glede na čas in prostor. Tako so bile učne ure med poukom na daljavo namenjene izključno podajanju učne snovi, razvijanju spretnosti in preverjanju znanja. Pri pouku v šoli so učne ure zaradi ustnega ocenjevanja znanja zelo okrnjene.

3.2 Spletna učilnica

Vsi učitelji predmetne stopnje OŠ Dobropolje smo gradiva objavljali v Arnesovih učilnicah. Arnes učilnice omogočajo prijavo izključno prek AAI-računa vključene organizacije ali anonimnega dostopa za goste. Vsi sodelujoči v Arnesovih učilnicah morajo imeti uporabniške račune, ki jih odpre računalničar na šoli prek portala. Učitelji smo tudi ZOOM konference organizirali kar iz Arnesovih učilnic z neomejenim časom trajanja. Učenci so v spletno učilnico dobivali vsa gradiva in potrebne informacije za učenje. Glede na njihove odzive, ki sem jih zbrala s pomočjo ankete, so bili s spletno učilnico zelo zadovoljni. Delo s spletnimi učilnicami se jim je zdelo zanimivejše kot klasično učenje. Še posebej so izpostavili, da je spletna učilnica dobro organizirana po predmetih, enostavna za uporabo in nudi dobro možnost oddajanja domačih nalog ter spremljanja rokov za njihovo oddajo.

V spletno učilnico smo lahko učitelji naložili preproste dokumente (Word, PowerPoint), spletne strani ali povezave do zunanjih virov. Zaradi razlik med učenci in možnosti uporabe tiskalnika nam je spletna učilnica omogočila načrtovanje dela tako, da učencem ni bilo treba toliko tiskati gradiv. Pri poučevanju angleščine smo obogatili učne ure z različnimi YouTube posnetki, filmi, spletnimi stranmi, slikami in nudili možnost uporabe e-učbenika.

Pri pouku na daljavo sta utrjevanje in preverjanje znanja zelo pomembna, saj je učenec pri

izobraževanju na spletu v »interakciji predvsem z učno vsebino« (Rebolj, 2008), učitelj pa ima pri tem pomembno vlogo. V Arnesovi spletni učilnici je veliko različnih možnosti, kjer lahko učenci samostojno preverijo svoje znanje. Učitelj lahko pripravi kviz, ki vsebuje različne naloge: odgovori na vprašanja, povleci in spusti v besedilo, izberi manjkajoče besede, povleci in spusti na sliko, esej, drži ali ne drži, itd. Na tak način lahko tudi pri angleščini na zelo enostaven način razvijamo bralne in slušne spretnosti ter preverjamo slovnično znanje in znanje besedišča.

Arnesova spletna učilnica tudi zelo dobro omogoča, da učenci svoje naloge oddajo v spletno učilnico pri posameznem predmetu. Na tak način je manj komunikacije prek e-pošte, vendar lahko učitelj še bolj sledi učenčevemu napredku in spremlja učenčevo dejavnost. Učitelj lahko nalogo popravi kar v spletni učilnici in doda tudi svoj komentar. Tako ne potrebuje posebnih spletnih aplikacij za popravljanje izdelkov. Učitelj lahko s pomočjo nalog učence tudi formativno spremlja in vidi njihov napredek. Oddajanje nalog je še posebej pomembno pri učenju angleščine, saj učenci na tak način razvijajo pisne sposobnosti. Učenec lahko za nalogo pripravi, sestavi ali napiše različne pisne sestavke: opis kraja, življenjepis, opis osebe itd. Tako učenci razvijajo pisne sposobnosti, utrjujejo in širijo besedišče ter uporabljajo naučene slovnične strukture. Učitelj pisne sestavke popravi in učenci na podlagi komentarja naredijo popravilo. Med izobraževanjem na daljavo so učenci na tak način večkrat napisali sestavek kot med poukom v šoli in prek spletne učilnice dobili tudi povratno informacijo.

Učenci lahko preverjajo in utrjujejo svoje znanje tudi z vtičnikom H5P, ki je del Arnesove spletne učilnice, kjer lahko ustvarimo in uporabimo interaktivne vsebine, ki imajo veliko elementov igrifikacije. Vtičnik nam ponudi različne vrste dejavnosti (nalaganje avdio posnetkov, spomin, vstavljanje manjkajočih pojmov). Učitelj ne potrebuje veliko računalniškega znanja, da ustvari tovrstne dejavnosti, učencem pa so zelo zanimive in zabavne. Učitelj lahko naloži tudi različne slušne in video posnetke. Ravno tako lahko pripravi interaktivne kartice z vprašanji in ustreznimi odgovori ter oplemeniti e-prosojnice z zunanjimi povezavami in kvizi za preverjanje. Učitelji tujega jezika lahko na tak način učinkovito preverijo znanje učencev. Sama sem kviz v spletni učilnici in vtičnik H5P uporabila pri preverjanju in tudi pri ocenjevanju znanja in učenci so dosegli dobre rezultate.

Spletna učilnica nudi tudi možnost interakcije z učenci prek foruma in klepetalnice. Z učenci smo na tak način izražali mnenje v angleščini o določenih temah in sodelovali v različnih razpravah.

3.3 Druge spletne aplikacije

Pri izobraževanju na daljavo sem uporabljala tudi druge spletne aplikacije, ki so zelo popestrile učni proces. Ena izmed aplikacij je Quizlet, ki je odličen pripomoček pri poučevanju na daljavo in v oporo učencem pri samostojnem delu. Hkrati zagotovi diferenciacijo in individualizacijo pouka. Quizlet je preprosto in vsestransko učno orodje za učenje in poučevanje, ki uporablja učne kartice v digitalizirani obliki in ima poleg besednega zapisa še zvočni zapis in slikovno podporo, zato je še posebej dragocen pripomoček pri učenju tujega jezika. Za popestritev pouka na daljavo sem uporabila tudi spletno anketo 1KA, kjer sem ustvarila različne ankete (glasovanje za šalo tedna) za učence in tako popestrila pouk.

Zaključek

Epidemija je močno zaznamovala tako lansko kot tudi letošnje šolsko leto. Na začetku je bilo veliko težav in nejasnosti pri podajanju snovi, preverjanju in ocenjevanju znanja. V drugem obdobju zaprtja šol smo se učitelji bolje pripravili in pouk je lažje stekel na daljavo. Žal je epidemija pustila veliko negativnih posledic na usvajanju znanja in vzpostavljanju stikov z učenci, vendar lahko vseeno najdemo nekaj pozitivnih posledic epidemije. Učitelji smo bili primorani več sodelovati drug z drugim in si pomagati. Naučili smo se uporabljati različne spletne aplikacije, ki nam bodo lahko v pomoč tudi med izobraževanjem v šoli. Več je bilo individualnega pristopa in učenci niso bili preveč izpostavljeni pred celim razredom. Ravno tako se je izboljšala komunikacije med učitelji/šolo in starši. Vsaka kriza je priložnost za nov začetek. Menim, da je epidemija odprla vrata refleksiji in novim oblikam izobraževanja v prihodnosti.

Literatura

- Balažič Bulc, T., Kenda, J., Lah, M., Požgaj Hadži, V. (2019). Poti in stranpoti poučevanja tujih jezikov v Sloveniji. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Lep, Ž., Hacin Beyazoglu, K. (2020). Psihologija pandemije: posamezniki in družba v času koronske krize. Ljubljana, Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Pižorn, K. (2009). Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu. Ljubljana, Zavod RS za šolstvo.
- Rebolj, V. (2008). E-izobraževanje skozi očala pedagogike in didaktike. (str. 67–80). Radovljica, Didakta.

POUČEVANJE LIKOVNE UMETNOSTI NA RAZREDNI STOPNJI V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Poučevanje likovne umetnosti je izredno zanimivo, pa tudi dokaj zahtevno, saj od učitelja zahteva veliko fleksibilnosti, ustvarjalnosti in razumevanja otroškega sveta. V času epidemije smo se učitelji in učenci soočili s posebnimi izzivi pri vseh učnih predmetih, tudi pri likovni umetnosti. Težave so se pojavljale pri samostojnem izvajanju likovnih nalog, saj so nekateri učenci pri tem rabili individualno pomoč in podporo, kar pa je bilo pri delu na daljavo zelo oteženo. Učenci z učnimi težavami so težko sledili pisnim in ustnim navodilom, zato so potrebovali veliko vodenja in pomoči s strani staršev, ki pa so bili mnogokrat s tem preobremenjeni. Opazila sem tudi, da si lahko pri delu v učilnici učenci medsebojno svetujejo in iščejo ideje, pri delu na daljavo pa je bilo to sodelovanje zelo okrnjeno. Težave so imeli tudi pri iskanju ustreznega materiala, ker je bila nabava le-tega v času zaprtja trgovin otežena. Rešitve sem iskala v uporabi materiala iz narave (listje, paličice, kamenčki) in materiala, ki ga najdemo v vsakem gospodinjstvu (folija, volna, kosi blaga, škatle ipd.) V svojem prispevku sem predstavila težave in rešitve dela na daljavo pri likovni umetnosti v 4. in 5. razredu ter odzive učencev, ki sem jih pridobila s krajšo anketo.

Ključne besede: likovna umetnost, pouk na daljavo, razumevanje navodil, likovni material, odzivi učencev

TEACHING FINE ARTS IN PRIMARY SCHOOL DURING THE EPIDEMIC

Abstract: Teaching fine arts is extremely interesting, but also quite demanding, as it requires a lot of flexibility, creativity and understanding of the children's world. During the epidemic, both teachers and students faced unique challenges in all subjects, including fine arts. Students had issues with performing art tasks independently, and teacher's individual help and support, which some needed, was difficult to provide. Pupils with learning disabilities found it challenging to follow written as well as oral instructions and required guidance and help from their parents, who were often overwhelmed by this. I have also noticed that in the classroom, students can advise each other and find solutions together; collaboration that has been severely curtailed while distance learning. Procuring suitable material to complete the given tasks, was also problematic, as at the time most of the stores were closed. I was looking for solutions in the use of natural (leaves, sticks, pebbles) and common household materials (foil, wool, pieces of fabric, boxes, etc.). In this article, I presented the problems and solutions of remote work in fine arts in the 4th and the 5th grade, as well as the students' responses to a short survey.

Key words: fine arts, distance learning, instruction comprehension, art material, student response.

1 Uvod

»Likovno izražanje je odraz dogajanja v otrokovi zavesti glede na sposobnost zaznavanja (percepcije), predstav, doživljanja...« (Tacol, Šupšáková 2018, str. 5). Epidemija covid-19 je globoko zarezala v naša življenja, navade in odnose. Prinesla je veliko sprememb, tudi v način šolanja. Pokazalo se je, da je šola veliko več kot prostor za šolanje. Učenec pride v šolske prostore po znanje, vendar le-tega prejme po več poteh, tudi skozi sodelovanje s sošolci, kar se je še posebno izrazilo pri pouku likovne umetnosti na daljavo. Socialna interakcija in komunikacija imata namreč velik vpliv na nastajanje likovnega izdelka (Tacol, Šupšáková, 2018). Prav tako pa se je izkazalo, da so nove razmere zahtevale od učencev in učiteljev iskanje drugačnih poti in rešitev ter tako razvijale tudi druge pomembne življenjske veščine (domišljija, iznajdljivost, fleksibilnost, vztrajnost).

2 Likovni material

Učenci drugega in tretjega triletja naše šole imajo skupni likovni material, ki ga šola nabavi v večjih embalažah, na primer tempera barve v litrskih plastenkah. Razdelitev tega materiala vsem učencem na domove je bila torej praktično nemogoča. Pri risarskih materialih (barvice, svinčnik in flomastri) ni bilo večjih težav, ker so jih imeli vsi učenci, niso pa imeli oglja, tuša in voščenih barvic. Prav tako niso imeli materiala za slikanje (vodene in tempera barve), zato je bilo potrebno najti rešitev v materialih, ki jih najdemo v vsakem gospodinjstvu.

3 Primeri likovnih nalog

3.1 Slikanje s kavo

Ker učenci niso imeli tempera barv, sem se odločila za drugačno tehniko slikanja- slikanje s kavo. Najprej smo imeli sestanek v aplikaciji Teams, kjer so na znanih likovnih delih in predmetih v okolici opazovali svetlostne odtenke sive barve. Nato sem jim ob Power point predstavitvi pojasnila postopek izdelave barv iz kuhane kave, saj tega ni mogoče demonstrirati pred kamero, na daljavo. Pogovorili smo se tudi o likovnem motivu - tihožitje, ter o razporejanju oblik na ploskvi. Učenci so imeli za izdelavo likovnega izdelka en teden časa, pri kuhanju kave pa je bila obvezna pomoč odrasle osebe.

Primer izdelka: Slika 1 (Slovenski tradicionalni zajtrk)

Izkazalo se je, da je veliko učencev rabilo dodatna navodila, saj postopka niso razumeli. Nekateri niso imeli doma ustrezne likovne podlage, zato so uporabili pisarniški papir, ki pa je bil popolnoma neustrezen za to tehniko.

3.2 Risanje s flomastri in barvicami

Flomastre in barvice so imeli vsi učenci. Tudi likovno podlago so imeli vsi, saj so rabili le bel pisarniški papir. Najprej smo imeli sestanek v aplikaciji Teams, kjer sem jim natančno demonstrirala in pojasnila postopek izdelave risbe. List so po dolžini prepognili in na eno polovico s pisanimi črkami napisali svoje ime. Nato so list prislonili na okno in preslikali svoje ime na drugo polovico tako, da sta se zapisa dotikala na prepognjenem delu lista. Nastala je simetrična oblika, ki spominja na žuželko. Narisali so še tipalke, krila in noge po svoji zamisli ter risbo pobarvali. Ozadje so zapolnili z nizanjem različnih vrst linij. Učenci so imeli za izdelavo likovnega izdelka en teden časa. Precej učencev je rabilo dodatna navodila, saj postopka niso povsem razumeli. Nekateri učenci pa so pri tej nalogi izkazali veliko mero domišljije in ustvarjalnosti, zato sem se odločila, da vsi pošljejo slike svojih izdelkov v aplikacijo Teams, na »klepet«, da smo lahko izvedli skupno samoevalvacijo in medvrstniško evalvacijo. Nekateri učenci so nato narisali še en izdelek ter pri tem upoštevali komentarje svojih sošolcev. S svojim drugim izdelkom so bili vsi veliko bolj zadovoljni, saj so bolj dosledno upoštevali navodila in dane kriterije.

3.3 Slika z naravnim materialom

V UN je naveden operativni učni cilj, da si učenci pri oblikovanju na ploskvi pridobijo izkušnje z uporabo različnih pripomočkov in materialov (Kocjančič, N. idr., 2011), zato sem se odločila za ustvarjanje iz naravnega materiala, ki je bil vsem dostopen. V tej tehniki sta nastala dva izdelka- mandala iz naravnih elementov (paličice, kamenčki, cvetlice, školjke, storži...) in kolaž iz suhega jesenskega listja.

Primer izdelka: Slika 2 (Mandala iz naravnega materiala)

Pri tej likovni nalogi so bili vsi učenci zelo uspešni. Pokazali so veliko mero ustvarjalnosti in domišljije. Nekateri učenci so naredili več izdelkov in v delo vključili tudi svoje starše, brate in sestre. Lahko trdim, da je bila izvedba te likovne naloge lažje izvedljiva na daljavo, ker so imeli učenci na razpolago več različnega materiala kot pa če bi ga morali prinesiti v šolo. Za pravilno izvedbo likovne naloge niso potrebovali dodatne razlage in pomoči.

3.4 Grafika - pečatni tisk

Tehniko pečatnega tiska so učenci že poznali. Najprej smo imeli sestanek v aplikaciji Teams, kjer smo ponovili nekaj pojmov s področja grafike, nato pa sem jim natančno demonstrirala in pojasnila postopek izdelave pečatnikov iz krompirja. Dobili so navodilo, da mora biti zaradi varnosti pri tem nujno prisotna odrasla oseba. Na likovnih delih in v naši okolici smo si ogledali primere enakomernega in neenakomernega razporejanja oblik na likovni ploskvi. Nalogo so lahko izvedli, ker so v času pouka na daljavo prišli na šolo po vodene barvice, nekateri pa so si kupili tempera barve. Mnogi odtisi, ki so mi jih poslali, so bili nedokončani, nenatančni in popacani. Zato sem se odločila, da tudi tokrat izvedemo samoevalvacijo in medvrstniško evalvacijo v aplikaciji Teams, na »klepetu«. Učenci so nato naredili še en grafični izdelek, ter pri tem upoštevali komentarje svojih sošolcev. S svojim drugim izdelkom so bili vsi veliko bolj zadovoljni, saj so bolj dosledno upoštevali navodila in dane kriterije.

3.5 Oblikovanje v tridimenzionalnem prostoru (arhitektura)

Naraven material je učencem zelo blizu in izbira je zelo pestra. Hkrati se pri nabiranju tega materiala sprostijo, sprehodijo in razgibajo v naravi, pri tem pa se lahko vključijo tudi ostali družinski člani, kar je bilo v času izolacije zelo pomembno. Učenci so dobili navodila za likovno nalogo izdelave zunanjega arhitekturnega prostora iz poljubnega naravnega materiala. Nekateri pa so si poleg tega izbrali še različne gradnike, npr. lego kocke, in naredili dodaten izdelek ter ga z veseljem pokazali svojim sošolcem v aplikaciji Teams. Tudi to nalogo so naredili v zelo kratkem času, z velikim veseljem in z veliko mero domišljije in ustvarjalnosti.

Primer izdelka: Slika 3 (Hiška iz naravnega materiala)

3.6 Oblikovanje v tridimenzionalnem prostoru (izdelava scene)

Pri tej nalogi pa je šlo za projektno delo in medpredmetno povezovanje. Po poslušanju pravljice Štirje godci in branju besedila po vlogah na aplikaciji Teams, smo se pogovarjali o dramskem besedilu, o lutkarstvu in o kulisah. Učenci so nanizali nekaj idej za izdelavo kulis in lutk, pa tudi sama sem jim dala nekaj idej in navodil v pisni obliki. Velik poudarek smo dali izbiri materialov in velikosti kulis ter lutk. Imeli pa so tudi možnost izbire druge pravljice, po svoji želji. Za delo so imeli dva tedna časa. Nad nalogo so bili zelo navdušeni. Izbirali so različne materiale, ki so jih našli doma, saj so bile neživilske trgovine v tem času zaprte. Nekateri so svojo igro celo posneli in jo delili preko Google drive. Pri igri pa so sodelovali tudi ostali družinski člani, kar je učence še posebno veselilo.

4 Analiza dela na daljavo pri likovni umetnosti

Ob vrnitvi v šolske prostore sem z učenci naredila kratko analizo pouka na daljavo v obliki anonimne ankete. V anketo je bilo vključenih 22 učencev petega razreda (12 dečkov in 10 deklic). Pisno so odgovorili na nekaj vprašanj odprtega tipa. Navajam samo tiste, ki govorijo o pouku likovne umetnosti:

- Ali si imel kakšne težave pri likovnih nalogah v času pouka na daljavo? Katere?
- Kdo ti je največkrat pomagal pri likovnih nalogah, če si rabil pomoč?
- Kje raje ustvarjaš pri likovni umetnosti, doma ali v šoli? Zakaj?

Rezultati ankete:

- Najpogostejši odgovori glede težav pri likovni umetnosti na daljavo so bili: neustrezen likovni

material pri nekaterih likovnih nalogah, pomanjkanje časa zaradi obveznosti pri drugih šolskih predmetih in to, da niso vedeli, če delajo prav, ker svojega dela niso mogli z nikomer primerjati, tako kot to lahko delajo v šoli. Dva učenca sta navedla težave, ki sta jih imela z mlajšimi sorojenci med likovnim ustvarjanjem, trije učenci pa niso navedli nobenih težav.

b) Največkrat so pomoč za dodatno razlago navodil poiskali pri učiteljici, pri starših in starih starših so poiskali pomoč za iskanje ustreznega likovnega materiala in pri sošolcih za ideje (preko družbenih omrežij). En učenec ni nikoli potreboval pomoči.

c) Osem učencev je odgovorilo, da so raje ustvarjali doma, ker niso bili časovno omejeni in ker so se pri tem lahko družili z družinskimi člani. Ostali pa so odgovorili, da raje ustvarjajo pri likovni umetnosti v šoli, kjer lažje dobijo dodatno razlago in pomoč učitelja in svoj izdelek primerjajo z izdelki sošolcev. Napisali so, da doma niso bili povsem prepričani, če delajo prav.

Zaključek

S poukom na daljavo smo učitelji, učenci in starši vstopili v področje novega in neznanega. Hitro se je bilo potrebno prilagoditi novim razmeram pri vseh učnih predmetih. Pouk likovne umetnosti je bilo na daljavo zaradi njegove specifičnosti še posebno težko izvajati. Potrebno je bilo veliko prilaganja učnih oblik in metod, ter iskanja takšnega likovnega materiala, ki je vsem učencem blizu in dostopen. Izkazalo se je, da učenci lažje ustvarjajo v interakciji z ostalimi (sošolci, učitelj, družinski člani), da pri njih dobijo ideje in pozitiven odziv na njihov izdelek. Tudi številne raziskave namreč opozarjajo, da prav kakovostni odnosi z ljudmi okrog nas najbolj vplivajo na notranje zadovoljstvo posameznika (Musek Lešnik, 2021), kar pa je zelo pomembno tudi pri pouku likovne umetnosti.

Literatura

Kocjančič, N. in dr. (2011). Program osnovna šola; Likovna vzgoja; Učni načrt. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Musek Lešnik, K. (2021). Pozitivna psihologija za vrtce, šole in starše. Ljubljana. Mladinska knjiga Založba d.d.

Tacol, Šupšáková (2018). Likovni razvoj in simbol v vizualni komunikaciji otroka. Ljubljana. DEBORA

TEDEN DNI DEJAVNOSTI V ČASU POUKA NA DALJAVO

Povzetek: Ohranjanje motivacije je za uspešno učenje v običajnih okoliščinah pomembno, v izrednih okoliščinah, ko smo učitelji in učenci fizično ločeni, pa še toliko bolj. V tretjem valu epidemije je bil upad motivacije po komaj utečenem ritmu dela v šoli pričakovan. Še posebno pri najmlajših učencih, ki so težko dočakali, da pouk na daljavo postane na blizu, torej v šoli. Da bi spodbudili motiviranost učencev za ponovno delo na daljavo, smo učitelji pripravili teden dejavnosti. V prispevku predstavljamo kratek opis dni dejavnosti in podrobneje predstavljamo cilje, dejavnosti in motivacijske spodbude, ki so prispevale k učni aktivnosti učencev pri izvedbi naravoslovnega dneva v 2. razredu. Odzivi kažejo, da je bil teden dni dejavnosti primer dobre prakse. Učenci so bili za delo motivirani, s svojimi dosežki pa zadovoljni.

Ključne besede: motivacija, pouk na daljavo, dnevi dejavnosti, naravoslovni dan

A WEEK OF SCHOOL ACTIVITIES DURING DISTANCE LEARNING

Abstract: Sustaining the motivation for successful learning is the key element in normal circumstances. However, it is essential when the teachers are physically separated from their students. During the third wave of epidemic shortly after a steady school rhythm was established the lack of motivation was expected. Young learners, in particular, were eager to start taking lessons at school. In order to improve learners motivation for distant learning teachers prepared a week of school activities. The article introduces a short description of a week of school activities and it details the aims, individual activities and motivational incentives that contributed to learning activity of the second-grade students while carrying out the Science day. The responses reflect that a week of school activities is an example of good practice. Students were very motivated and satisfied with their achievements.

Keywords: motivation, distant learning, school activity days, Science day

1 uvod

Pouk na daljavo predstavlja posebno okoliščino in od vseh udeležencev v pedagoškem procesu zahteva številna prilagajanja. Sodelovanje z učenci, še posebno v nižjih razredih osnovne šole, je odvisno od učiteljevih načinov motiviranja, podpore in pomoči staršev, razpoložljive opreme, podaljševanja ukrepov in negotove situacije. Tretji prehod na pouk na daljavo je bil po tem, ko so se učenci navadili na šolski ritem, zaskrbljujoč predvsem s stališča motiviranost učencev za delo.

1.1 Motivacija in učenje

Učna motivacija je skupen pojem za vse vrste motivacij v učni situaciji; obsega vse, kar daje (od zunaj ali od znotraj) pobude za učenje, ga usmerja, mu določa intenzivnost, trajanje in kakovost (Marentič-Požarnik 2003, str. 184). O pomanjkanju učne motivacije govorimo, če se učenci aktivnosti, povezanih z učenjem, lotevajo neradi, pod prisilo, se jim izmikajo in delajo po liniji najmanjšega odpora. Učencu ne moremo dati motivacije, saj je ta pravzaprav že v njem, lahko pa jo z različnimi motivacijskimi spodbudami, ki jih učencem namenimo, to motivacijo negujemo, ozaveščamo, dodatno krepimo in spodbudimo.

1.2 Motivacijske spodbude

Motivacijske spodbude za namen natančnejšega razumevanja učiteljevega pedagoškega pristopa delimo v dve širši skupini, ki pa se med seboj prepletata:

- didaktične motivacijske spodbude, kot so sama organizacija učnega okolja in učenja, učne metode, izbira nalog ter didaktični material;
- psihološke motivacijske spodbude, kot so na primer povratne informacije o učenju in dosežkih, učna podpora in usmerjanje pri učenju v območju učenčevega bližnjega razvoja, modeliranje oziroma ravnanje učitelja v vlogi modela (vzora), kvalitetno partnerstvo med šolo in domom.

Obe vrsti spodbud se nenehno prepletata ter tako hkrati udejanjata psihološka in pedagoško-didaktična načela pouka.

1.3 Zunanja in notranja motivacija

O zunanji motivaciji govorimo, kadar se učimo zaradi zunanjih posledic in cilj ni v dejavnosti, ampak zunaj nje (v oceni, pohvali, v želji, da nekemu ustrezemo, da se izognemo negativnim posledicam).

cam). Zunanja motivacija običajno ni trajna.

O notranji motivaciji govorimo, kadar je cilj delovanja v dejavnosti sami, vir podkrepitve pa je v nas. Med vire notranje motivacije štejemo radovednost, interes, željo po spoznavanju in učenju, težnjo po uresničevanju svojih potencialov, ustvarjanju in obvladovanju znanja ali spretnosti. Spodbuja jo občutek samostojnosti, prepričanje v svoje sposobnosti in možnost izbire nalog, tempa dela. Njena prednost je v zadovoljstvu in v njeni trajnosti. Raziskave in tudi izkušnje učiteljev kažejo, da se lahko v eni dejavnosti obe vrsti motivacije povezujeta in vplivata druga na drugo (Marentič-Požarnik 2003, str. 189).

1.4 Dnevi dejavnosti

Dnevi dejavnosti so del obveznega programa osnovne šole in povezujejo predmetna področja, vključena v predmetnik osnovne šole (Zajc 2006, str.8). Cilji dnevov dejavnosti omogočajo učencem utrjevanje in povezovanje znanja, ki so ga pridobili pri posameznih učnih predmetih ter uporabljanje tega znanja v novih situacijah. Mednje štejemo kulturne dneve, naravoslovne dneve, tehniške dneve, športne dneve. Dnevi dejavnosti potekajo po letnem delovnem načrtu šole, ki določa njihovo vsebino in organizacijsko izvedbo. Namenjeni so vsem učencem, so vsebinsko pestri in smiselno razporejeni skozi vse šolsko leto.

1.5 Cilji naravoslovnih dni

Učenci aktivno in sistematično dopolnjujejo in poglobljajo teoretično znanje, ki so ga pridobili med rednim poukom ter ga povezujejo v nove kombinacije. Dejavnosti jih spodbujajo k samostojnemu, kritičnemu mišljenju, omogočajo uporabo znanja ter spoznavanje novih metod in tehnik raziskovalnega dela (terensko, laboratorijsko delo itd.). Aktivno opazujejo, spoznavajo in doživljajo pokrajino kot celoto in posamezne sestavine okolja, spoznavajo in razumejo sobivanje človeka in narave. Intenzivno doživljajo naravo, odkrivajo njene lepote in vrednote, oblikujejo pozitiven odnos do narave, življenja, učenja in dela. Zavedajo se pomena varovanja zdravja in okolja.

2 Teden dni dejavnosti

Učitelji smo se dogovorili, da za učence 1. triletja pripravimo nekoliko drugačen teden pouka na daljavo. Naš namen je bil, da učenci z različnimi dejavnostmi razvijajo vedoželjnost, ustvarjalnost, samoiniciativnost ter čim bolj samostojno pridobivanje znanja. Izvedli smo štiri različne dni dejavnosti in pri načrtovanju upoštevali medpredmetno povezovanje različnih predmetnih področij. Kulturni dan smo namenili ogledu lutkovne predstave in poustvarjanju. Učenci so si ogledali lutkovno predstavo *Sovica Oka*, izdelali lutko, strip in se naučili pesmico. Dejavnosti tehniškega dne smo povezali s temo EKO dneva »Ne zavrzi oblek– ohrani planet«, katerega cilj je bil varovanje zdravja in okolja. Učenci so v svojih omarah ali predalih poiskali premajhna, ponošena ali poškodovana oblačila in jih predelali v nove izdelke. Tehniški dan smo organizirali za vse učence od 1. do 9. razreda, ki so s svojo aktivnostjo prispevali svoj kamenček v mozaik zdravega in lepega planeta. Športni dan je bil namenjen pohodu in izvedbi dodatnih zabavnih nalog v naravi. Gibalne naloge za razvoj motoričnih sposobnosti smo predstavili v videoposnetku, v katerem smo učence tudi pozdravili, opozorili na varno hojo in jim zaželeli srečno pot. Za izvedbo tehniškega in naravoslovnega dne ter pohoda smo učencem ponudili več dni, saj se zavedamo, da najmlajši potrebujejo pomoč in spremstvo staršev.

2.1 Naravoslovni dan na daljavo

Pri načrtovanju naravoslovnega dneva sem predvidela učne vsebine, o katerih smo se v šoli učili in so učenci o njih že nekaj vedeli, ter aktivne oblike in metode dela, ki učence motivirajo in jih uvajajo v samostojno delo. Učenci so po metodi raziskovanja in izkustvenega učenja izbrali življenjsko okolje, ga opazovali, odkrivali in beležili spremembe v naravi v letnem času pomlad.

»Kar slišim, pozabim. Kar vidim, si zapomnim. Kar naredim, razumem in znam.« (Konfucij)

2.2 Motivacijske spodbude

Dejavnosti, ki potekajo zunaj učilnice, so pri učencih priljubljene in imajo velik motivacijski pomen. Radovednost in interes za izvedbo dejavnosti sem v učencih spodbudila že v šoli, pred odhodom na pouk na daljavo. Razdelila sem jim opazovalne liste z navodili za raziskovalno delo in jih seznanila z nalogami in cilji. Motiviranost učencev sem še povečala z dejavnostmi po izbiri. Raven težavnosti nalog je bila primerna, učenci so jih lahko uspešno opravili tudi samostojno. Čas in tempo dela so si lahko prilagodili. Učence sem pozdravila v komunikacijskem kanalu in v pisnih navodilih za delo, v katerih sem jih še enkrat na kratko seznanila z dejavnostmi in nalogami. Ker nam v šoli ni

uspelo opraviti poskusa s pšeničnimi semeni, sem ga opravila doma in učence seznanila z rezultati poskusa. Nekaj pšeničnih semen sem razvrstila na dva pokrovčka, kamor sem prej položila vlažno papirnato brisačo. En pokrovček s semeni sem postavila v hladilnik za nekaj dni, drugega pa na okensko polico. Učenci so na podlagi opazovanja in sklepanja odgovorili na zastavljena vprašanja. Povratna informacija o opravljenih dejavnostih je bila dvosmerna. Starši so mi fotografije otrokovih opravljenih dejavnosti poslali vpogled po elektronski pošti in jih opremili s komentarjem. V sprotni in konstruktivni povratni informaciji sem učence s spodbudnimi komentarji pohvalila za trud in uspešno delo (zunanja motivacija).

2.3 Učni cilji in dejavnosti naravoslovnega dne

Učenci so si izbrali eno izmed življenjskih okolij in ga raziskali. Usmerjeni so bili v zaznavanje, zbiranje podatkov, zapisovanje, skiciranje, uporabo časovnih in prostorskih razmerij. Izbirali so lahko tudi med ponujenimi dejavnostmi po izbiri.

UČNI CILJ	DEJAVNOST UČENCEV
Časovno raziskujejo, opredeljujejo in pojasnjujejo dogodke in spremembe v letnem času pomlad.	Opazujejo vreme in vremenske pojave in obkrožijo besede za vreme in vremenske pojave. Opazujejo oblačila, v katera so oblečeni, in jih poimenujejo.
Usmerjeno opazujejo, uporabljajo več čutil, opazovano poimenujejo, narišejo in napišejo.	Opazujejo vejico listnatega drevesa in jo narišejo. Poslušajo zvoke v naravi in napišejo, kaj so slišali.
Povezujejo vzrok s posledico (zato, ker).	Opazujejo barve cvetov pomladanskih cvetlic. Izberejo eno izmed pomladanskih rastlin, jo poimenujejo in po opazovanju narišejo.
Opazujejo, primerjajo, poiščejo povezave in sklepajo.	Opazujejo rezultat poskusa in odgovorijo na vprašanja. <u>Dejavnosti po izbiri:</u>
Širijo besedišče.	Lov na pomlad: v naravi poiščejo rastline in živali, ki so na sliki in napišejo, zakaj česa niso našli. Pomlad na vrtu: v mreži poiščejo dane besede. Ogledajo si risanko: Kaj potrebujemo za gojenje fižola?

Vsi učenci so opravili predvidene dejavnosti in dejavnosti po izbiri ter dosegli cilje, ki smo jih zastavili. Ker je v začetku tedna snežilo, so se morali pri »lovu na pomlad« nekoliko bolj potruditi. V naravi večini učencev ni uspelo poiskati polža in deževnika. Pojasnili so, da je bilo zanju premrzlo. Zaznavali so okolico s čutili, usmerjeno opazovali, povezovali vzrok s posledico in beležili ugotovitve. Bili so čuječi in prisotni v trenutku.

Zaključek

Pouk na daljavo se ne more primerjati z dinamiko pouka v šoli, lahko pa ga popestrimo z dejavnostmi, ki so učencem blizu in jih imajo radi. V razgibanem tednu dni dejavnosti so učenci razvijali samostojnost, vedoželjnost, ustvarjalnost in samoinicativnost. Evalvacija je pokazala, da so bili z opravljenimi dejavnostmi zelo zadovoljni. Najbolj sta jim bila všeč športni dan in naravoslovni dan, ker so lahko dejavnosti opravljali na prostem. Pozitivni so bili tudi odzivi staršev, ki so bili hvaležni, da so teden doživljali manj stresno. Kadar motivacija za delo in učenje upade, učenci potrebujejo več opore, zato je bila odločitev, da za učence pripravimo nekoliko drugačen teden, dobra odločitev.

Literatura

- Marentič Požarnik, B. (2003): Psihologija učenja in pouka. Ljubljana: DZS.
 Zajc, S. (2006): Tehniški dnevi od 1. do 5. razreda osnovne šole. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
 Jurišević, M. (2006): Učna motivacija in razlike med učenci. Ljubljana. Pedagoška fakulteta.
 Dnevi dejavnosti. (1998). Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Drugi-konceptualni-dokumenti/Dnevi_dejavnosti.pdf

PODALJŠANO BIVANJE KOT SPODBUDA USTVARJALNOSTI NA DALJAVO

Povzetek: V preteklih dveh šolskih letih smo se učitelji večkrat znašli pred novo obliko šolanja – poučevanja na daljavo preko ekrana. Za vse je bilo to nekaj novega, tako za učitelje kot za učence in navsezadnje tudi za starše. V tem prispevku bo predstavljeno, kako smo se tega izziva lotili učitelji podaljšanega bivanja na Zavodu za gluhe in naglušne v Ljubljani. Podajanje predlogov dejavnosti ni predstavljalo posebnega izziva, saj smo predloge dejavnosti samo pripeli v spletno učilnico. Premisliti in vložiti več energije pa je bilo potrebno v izvajanje večjih projektov, kot je recimo okrasitev večje površine na določeno temo. V šoli navadno vsako leto skupaj okrasimo steno kotička za umirjanje in kljub daljavi smo se tega lotili tudi v preteklem šolskem letu. Celotno podobo stene smo razdelili na več majhnih delov. Vsak od učencev je dobil svoj del. Pri izdelavi so dobili navodilo, da lahko izbirajo med različnimi tehnikami ustvarjanja. S primernimi digitalnimi orodji se takšne delčke da v veliki meri zelo dobro vkomponirati v neko smiselno zaključeno celoto. Izvedli smo dva takšna projekta na različne aktualne teme. Pri otrocih s posebnimi potrebami se je izkazala to učinkovita vaja za krepitev občutka skupnosti in medsebojnega sodelovanja, ki je v tem času izoliranosti močno zastopavljen. Ključne besede: šola na daljavo, oddelek podaljšanega bivanja, ustvarjanje, otroci s posebnimi potrebami

AFTER-SCHOOL CARE AS AN ENCOURAGEMENT OF LONG-DISTANCE CREATIVITY

Abstract: In the past two years the teachers have found ourselves facing a new form of teaching – long-distance learning via screens. It was a new experience for everybody involved, from teachers to pupils and their parents. This article is going to touch upon this challenge and how after-school teachers at Ljubljana School for the Deaf became creative with it. Sharing activity suggestions was not as challenging, since we simply uploaded those on the school's online classroom. However, more thought and energy had to go into planning bigger projects, such as the decoration of a larger area based on a specific topic. We usually decorate the wall of a calm down corner at school and despite the long distance we decided to carry on the tradition through the past school year. We digitally divided the whole wall into smaller pieces. Every pupil received their part. The only instruction they got at the beginning was to choose between different craft techniques. With appropriate digital tools one can incorporate the smaller pieces into a bigger unified whole. We carried out two such projects on different topics. For children with special needs this proved to be an effective exercise that strengthened the sense of community and cooperation, which has become quite neglected in these times of isolation.

Key words: long-distance learning, after-school care, crafts, children with special needs

1 Uvod

Epidemija je z delom na daljavo prinesla veliko sprememb in prilagoditev, ki so pri otrocih s posebnimi potrebami naleteli na različne odzive. Na področju izobraževanja smo učenci in učitelji te spremembe najmočneje občutili, saj se je pouk za nekaj časa v celoti preselil na splet. Z novim načinom dela smo se bili primorani spoprijeti tudi učitelji. Ukvarjali smo se predvsem s tem, na kakšen način naj pristopimo k delu na daljavo, kako ga izvajati in na katere pasti moramo biti pozorni na način, da bo učencem predstavljal najmanj stresa in več občutka samostojnosti. V prispevku je opisano, kako smo se učitelji podaljšanega bivanja lotili izvajanja našega letnega delavnega načrta na daljavo. Predstavil bom projekt, ki smo ga delali in možne izboljšave, če zopet pride do zaprtja šol in pouka na daljavo.

2 Ustanova

Zavod za gluhe in naglušne Ljubljana (v nadaljevanju ZGNL) izvaja naslednje programe: prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom za gluhe in naglušne otroke, prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z govorno-jezikovnimi motnjami, prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom za otroke z avtističnimi motnjami, prilagojen program z nižjim izobrazbenim standardom, program jutranjega varstva in program podaljšanega bivanja in varstva vozačev (Publikacija osnovne šole Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana), v katere je skupno vpisanih 217 otrok. V oddelek podaljšanega bivanja je vključenih 179 otrok. Razdeljeni so v 15 skupin. Za delo z učenci v posamezni skupini je odgovoren učitelj. V primeru pouka v šoli

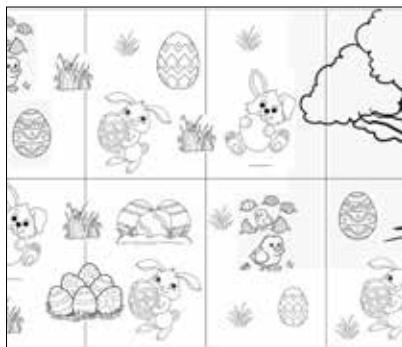
to pomeni, da mora učitelj poleg pomoči pri opravljanju domačih nalog, skrbeti tudi, da gredo vsi učenci na neobvezne in obvezne izbirne predmete ter interesne dejavnosti pravočasno in da odpelje skupino na kosilo ter izvajati tudi dejavnosti, ki so zapisane v letnem delovnem načrtu podaljšanega bivanja. Same dejavnosti se v tem primeru izvaja preprosto; učenci v razredu ali v okolici šole ustvarjajo s potrebščinami in pripomočki, ki jih priskrbi učitelj. Pri šolanju na daljavo večina teh stvari odpade, saj pouk poteka preko digitalnih tehnologij. Pri opravljanju domačih nalog, pa so učenci prepuščeni samemu sebi oziroma pomoči staršev.

Tudi pri otrocih s posebnimi potrebami so v ospredje prišle ure preživete za ekranom in starši so poročali, da otroci niso motivirani za delo, imajo še krajšo sposobnost aktivnega osredotočanja in ne iščejo več drugih oblik socializiranja. »Ker se digitalnim tehnologijam zaradi šole ni mogoče izogniti, so starši izgubili nadzor, kaj otroci počnejo v tem digitalnem svetu. In navsezadnje so tu posledice v dinamiki družine – otroci so naveličani, starši utrujeni.« (Bandur, 2021) Sama dinamika poučevanja preko digitalnih tehnologij nas je prisilila v iskanje bolj kreativnih rešitev.

Kar se tiče izvajanja letnega delovnega načrta, pa je bilo težje izvedljivo. Na ZGNL smo imeli učitelji podaljšanega bivanja ob zaprtju šol veliko pogovorov o tem. Glavno vprašanje je bilo, kaj bomo sploh počeli in kako bomo to izvedli. Veliko naših zadolžitvev se nanaša na direktno delo z otroki, ki ga na daljavo ne moremo izvajati, saj je pri vseh zadolžitvah ključen neposreden stik. Zato smo se odločili, da vsak pripravi dve dejavnosti na dan in jih objavi v spletni učilnici. Nabor vsebin je bil velik, saj je pri tem sodelovalo 13 učiteljev. Poleg tega noben od učiteljev ni pričakoval, da bodo otroci po celem dnevu sodelovanja pri pouku na daljavo, še po pouku brskali po spletni učilnici na podstrani podaljšanega bivanja za idejami različnih dejavnosti. Zato smo morali spremeniti potek dela.

Še vedno je bil naš največji izziv ta, kako učence odmakniti od računalnikov, saj so starši že poročali o utrujenosti učencev. »Pritožbe ljudi, da so ob koncu dneva utrujeni, so utemeljene, pritrjujejo psihologi v mednarodnih strokovnih revijah. Razlog je v kratkem zamiku med glasom in sliko, ki vpliva na zaznavo celo pri uporabnikih z zelo dobro internetno povezavo. Čeprav je ta zamuda dolga morda le milisekundo, jo naši možgani zaznajo kot težavo in jo poskušajo premagati ter ohraniti sinhronizacijo gibov in govora človeka, ki ga spremljajo na zaslonu, kakor je ta napor opisala klinična psihologinja in strokovnjakinja za zdravje v virtualni realnosti.« (Bandur, 2021)

Naše delo se je razdelilo na dva dela. Prvi del je bila učna pomoč tistim otrokom, ki so jo potrebovali. V tem delu se nismo mogli izogniti delu preko računalnika, ker je sama učna pomoč potekala v živo preko Zoom-a. Za drugi del, pa smo se odločili za izvedbo projekta, ki bi učence malo oddaljil od samega računalnika. Na temo Velike noči smo pripravili grafično podobo, ki bi krasila kotiček za umirjanje v šoli.

To smo razdelili na manjše dele in jih poslali učencem. Učenci so si ta del natisnili na papir velikosti A4 in to pobarvali. Ko so končali, so izdelek slikali ali skenirali in ga poslali po elektronski pošti. S primernimi digitalnimi orodji smo te delčke v veliki meri zelo dobro vkomponirali v celoto.

Glede na to, da smo dele celotne slike skupaj z navodili objavili v spletni učilnici, smo se bali, da si bo večina učencev izbrala iste dele in kasneje ne bi mogli sestaviti celote. Ko pa so učenci začeli pošiljati svoje izdelke, pa je bilo dovolj različnih delov, da smo lahko sestavili celo dve različni celoti. Po vkomponiranju delov v celoti, smo ta izdelka objavili v spletni učilnici in si je lahko vsak pogledal, kaj so skupaj ustvarili. Učenci so poročali, da jim je bilo ustvarjanje všeč, ker ni bilo obvezno in so se pri tem tudi sprostiti in pozabili na šolo. To se je izkazalo kot učinkovita vaja za krepitev občutka skupnosti in medsebojnega sodelovanja. Presenetilo nas je dejstvo, da so v projektu sodelovali tudi starši. Veliko staršev je skupaj z učencevim izdelkom poslalo tudi svoj izdelek. Ena družina je ustvarila

celo podobo in jo slikala v celoti.

To je bil pokazatelj, da so tudi starši potrebovali delček sprostivne, odmika od računalnika in ustvarjanje. Dobili smo tudi pozitivne odzive glede samega projekta. Največkrat so starši poročali, da so skupaj z učenci ustvarjali nekaj skupaj, kar ni zadevalo učenja in opravljanja domačih nalog. Zaradi dobrega odziva na ta projekt, smo se kasneje odločili še za enega. Ta je bil na temo Dan Zemlje. Postopek je bil enak, rezultat pa ravno nasproten. Pri tem projektu nismo dobili dovolj različnih delov, da bi sestavili celoto. Sodelovalo je manj učencev. Razlogov za neuspeh pri drugem projektu je več. Eden od njih je ta, da smo dele celote objavili v spletni učilnici. Rešitev za to bi bila ta, da bi posamezne dele pošiljali vsakemu učencu posebej. Na začetku bi seveda povprašali kdo bi sploh želel sodelovati v projektu, ker bi bilo nesmiselno pošiljati posamezne dele vsem 179 učencem. Drugi razlog je v tem, da je učencem veliko bližja tema Velike noči, kot pa tema Dan Zemlje. Navadno se o vseh temah pri pouku v šoli najprej pogovorimo, potem pa izdelamo okrasitev na to temo. Verjetno se učenci doma s starši veliko več pogovarjajo o Veliki noči, tudi praznujejo, barvajo jajca in izdelujejo različne izdelke na to temo. Takrat nas veliko več išče aktivnosti, da bi podprli ta praznik in s tem okrepili občutek skupnosti ter vključenosti. O Dnevu Zemlje pa verjetno učenci slišijo samo po televiziji ali radiu. Zato jim ta tema ni blizu in ne vzbuja posebnih občutkov. Tretji razlog pa je sama grafična podloga. Za Veliko noč so preprosti elementi, elementov je malo in so učencem znani (velikonočni zajec, pobarvana jajca, velikonočna košara). Pri temi Dan Zemlje, pa smo v podobo vnesli preveč zapletene in nepregledne elemente, ki so verjetno učence odbili in zato niso sodelovali, saj so si težje osmislili končno podobo.

Zaključek

Poučevanje podaljšanega bivanja je učiteljem predstavljalo pravi izziv med delom na daljavo. O takem načinu pred zaprtjem šol nismo niti razmišljali, saj je bistvo poučevanja ta, da smo učitelji z učenci v stiku v živo, ne pa preko ekranov. Delo učitelja podaljšanega bivanja smo zato spremenili, saj ga ni bilo možno izvajati tako, kot v živo. Vedeli smo, da učencev ne bodo zanimale zgolj ideje in predlogi aktivnosti popoldne, zato smo zasnovali nekaj večjih projektov. Glavno vodilo pri izvedbi projekta je bilo odvrčanje učencev od računalnika in to, da odmislijo šolske obveznosti. En projekt je presegel naša pričakovanja, drugi pa malo manj. Ključne izboljšave slonijo na še večji organiziranosti učiteljev in preprostih navodilih naloge o aktualni temi, skozi katero lahko učenci skupaj s starši ustvarjajo in se zabavajo. Pomembno je tudi, da učenci vidijo rezultate svojega dela. S projektom skupnega ustvarjanja, pa smo krepili njihovo pripadnost skupini, ki je s pojavom šolanja na daljavo zamrla. Vsekakor je ključno, da se duh skupnosti ohranja na vseh nivojih šolanja, tako pri učiteljih in medsebojnem sodelovanju, kot tudi med učenci ter starši – le tako se lahko izognemo prekomernemu preživljanju časa pred ekrani.

Literatura

Publikacija osnovne šole Zavoda za gluhe in naglušne Ljubljana; pridobljeno 10. 08. 2021; http://zgnl.si/files/2015/10/publik_OS_19_20.pdf

Bandur, S. (2021). Omotični in izčrpani zaradi življenja na spletu. Delo; pridobljeno 10. 08. 2021; <https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/omotichni-in-izcrpani-zaradi-zivljenja-na-spletu/>

RAZVIJANJE PREDOPISMENJEVALNIH ZMOŽNOSTI IN DEJAVNOSTI PRVOŠOLCEV V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Učenci imajo ob vstopu v šolo na področju branja in pisanja različne sposobnosti in zelo različno predznanje. Slednje je dobro preveriti že na začetku in na osnovi tega načrtovati dejavnosti in potek opismenjevanja. Pomembno je, da se učitelji zavedamo, da je temelj opismenjevanja razvijanje predopismenjevalnih zmožnosti in dejavnosti. Sem sodijo sposobnosti zavedanja jezikovnih struktur (besed, glasov), sposobnost slušnega in vidnega razločevanja in sposobnost slušnega razčlenjevanja. Vse te dejavnosti sem v tem šolskem letu z učenci razvijala preko učenja na daljavo, a si upam trditi, da mi je uspelo pri učencih dobro razviti sposobnosti jezikovnega zavedanja in smo tako bili pripravljeni na opismenjevanje, ko smo se vrnili v šolske klopi. Ključne besede: opismenjevanje, delo na daljavo, učenci, primeri dejavnosti iz prakse

DEVELOPING PRELITERACY SKILLS AND FIRST GRADERS' ACTIVITIES DURING THE PANDEMICS

Abstract: When starting school, pupils show different abilities and pre-knowledge of reading and writing. The latter should get checked at the beginning, so the literacy activities are planned according to it. Furthermore, teachers must be aware that preliteracy activities make the basis for literacy development. These include the ability of language structure awareness (words, sounds), visual and auditory discrimination ability, and segmenting ability. Even though all of them were developed during distance education in this school year, I dare to claim that I have managed to develop their ability of language awareness and prepare the pupils for literacy learning after returning to school.

Key words: literacy, distance education, pupils, practical activities examples

Uvod

(Golli, Grginič in Kozinc 1996, str. 5) opisujejo, da je opismenjevanje jezikovni pojav, ki se spontano pojavlja že v zgodnjem otroštvu, kasneje, skozi šolanje, pa se načrtno in formalno razvija. Gre za dolgotrajen proces, skozi katerega otrok razvija spretnosti pisanja, branja, poslušanja in sporočanja. »Ko otrok vstopi v formalni proces opismenjevanja, ni v razvoju pismenosti na točki nič. Njegovo pripravljenost na branje/pisanje lahko izrazimo s pojmom razvitosti porajajoče pismenosti. Porajajoča se pismenost zajema stopnjo razvitosti nekaterih splošnih in specifičnih sposobnosti, potrebnih za uspešen pričetek usvajanja spretnosti branja in pisanja.« (Pečjak 2009, str. 11). Preko opismenjevanja privedemo otroka do funkcionalne pismenosti. (Pečjak 2010) opisuje funkcionalno pismenost kot uporabo spretnosti pisanja, branja in računanja za delovanje v družbi. Pismenost je različna glede na starost, spol, izobrazbo in na druge dejavnike, ki vplivajo nanjo, zato jo pojmuje tudi kot kompleksen proces, ki vključuje številne spretnosti in sposobnosti pisanja in branja.

Začetno opismenjevanje

Zrimšek (2003) pravi: »V devetletni osnovni šoli je začetno opismenjevanje opredeljeno kot faza procesa za pridobivanje funkcionalne pismenosti.« (str. 11).

Da bi opismenjevanje privedlo do funkcionalne pismenosti, moramo v prvem triletju osnovne šole načrtovati in izvajati celostni pouk. V pouk moramo vključevati otrokovo resnično življenje, kar pomeni, da pouk celostno načrtujemo tako, da vključuje vsebine, ki so otroku blizu.

1. Predopismenjevanje

V predopismenjevalnem obdobju, ki izboljša uspešnost otrokovega nadaljnega opismenjevanja, želimo otroke sistematično pripraviti na opismenjevanje. Urimo otrokove sposobnosti in spretnosti:

- pomnjenja (aktivno učenje s smiselnim povezovanjem novega in starega znanja),
- pozornosti (usmerjanje na pomembne informacije),
- motivacije (primernost nalog in navodil),
- orientacije (v prostoru, na telesu),
- motorike (usklajena koordinacija finih in grobih gibov),
- grafomotorike (vaje za pisanje),
- drže telesa in pisala (opozarjanje na pravilno držo za nadaljnjo pisanje) (Zrimšek, 2003).

1.1 Dejavniki začetnega opismenjevanja

Na uspešnost začetnega opismenjevanja vplivajo številni dejavniki, ki jih delimo na zunanje in notranje. Notranji dejavniki izhajajo iz posameznika. Vsak otrok prinese znanje iz domačega okolja, kjer pred formalnim izobraževanjem spozna tiskano in govorjeno besedo. Iz posameznika izvira tudi motivacija, ki ima pomembno vlogo pri razvijanju pozitivnega odnosa do opismenjevalnih dejavnosti. Zunanji dejavniki izhajajo iz socialnega in kulturnega okolja. Na otroka vplivajo tako izkušnje, pridobljene doma, kot tudi izkušnje, pridobljene v vrstniških skupinah, iz katerih se uči pravil in socialnih vlog. Seveda pa se otrok opismenjuje tudi na različnih kulturnih dogodkih (Grginič, 2005).

1.1.1 Zaznavna zmožnost

Grginič (2010) pravi: »Za uspešno učenje branja in pisanja mora otrok razviti zaznavno zmožnost:

- vidno zaznavanje (prepoznavanje) znakov in
- slušno zaznavanje, ki vključuje slušno razločevanje in razčlenjevanje.« (str. 12).

Za razvoj pisanja in branja je nujno potrebno glasovno zavedanje, kar so potrdile mnoge raziskave. Ob govornih dejavnostih s povezovanjem glasov in slušnega razločevanja otrok odkriva in aktivira sestavo besede in spozna, da v govoru obstajajo glasovi. Najučinkovitejše pa so dejavnosti, v katerih povežemo glasovno zavedanje s prepoznavanjem črk (prav tam).

1.1.2 Razumevanje

Učenci v stik s pisanim jezikom ne pridejo šele ob začetku šolanja, ampak že zgodaj v otroštvu, ko posameznik opazuje okolje in se začne zanimati za napise v okolju, ki ga obkrožajo. Začnejo zaznavati pisan jezik in se zavedati, da ima tisk pomen. Gre za »/.../ temeljno spoznanje, da v govoru obstajajo glasovi.« (Grginič, 2005, str. 78).

1.1.3 Grafomotorika

Otrok se najprej uči prrisovanja in posnemanja oblik. Najprej kombinira risanje osnovnih likov, črt in ustvarjanje novih oblik. Prepisovati začne tudi črke, a nepravilno in ne glede na smer. Ob učenju črk in pisanja se začne kaligrafska faza, ko otrok že brez težav posnema določene oblike (Zrimšek, 2003).

1.2 Pouk začetnega opismenjevanja – metode

»Za pisanje in branje je poznavanje elementov (glasov in črk) ter analiziranje in sintetiziranje teh v besede in povedi nujno potrebno. Te dejavnosti šolskega začetnika pa učiteljica vodi s svojim poznavanjem metod opismenjevanja: sintetične, analitične in globalne.« (Goli 1996, str. 56).

V slovenski praksi prevladuje analitično-sintetična metoda, po kateri so napisana mnoga učbeniška gradiva za 1. razred (Ropič, 1996). Tudi avtorica Pečjak (2010) kot najučinkovitejšo metodo navaja prav analitično-sintetično metodo. Sami zagovarjamo kombiniranje metod in izbiro glede na potrebe in značilnosti posameznika in razreda. Tudi Grginič (2005) pred uporabo le ene metode postavlja vprašanje, kako pri učencih doseči pismenost.

1.3 Didaktične igre – dejavnosti za razvoj pismenosti

Igra je v življenju otrok zelo pomemben dejavnik, saj pozitivno vpliva na razvoj otrok, njihovo rast, domišljijo ter omogoča nevsiljivo pridobivanje novih znanj in izkušenj. Igre pri otroku razvijajo razvoj besednega zaklada, motoriko (ročne spretnosti, koordinacija gibov), miselnost (reševanje problemov), spoznavanje med vrstniki (samoobvladovanje, upoštevanje pravil) ter vztrajnost, samostojnost. Otroci so v šolskem obdobju zelo radovedni, problemi so zanje izziv. Željo po znanju in učenju je treba pri otrocih vzbujati na različne načine ter uporabljati take metode dela, ki jim bodo olajšale učenje.

- Dejavnosti za urjenje sposobnosti in spretnosti na področju motorike

Učenci so v kotičkih počeli najrazličnejše dejavnosti (slika 1): privijali so vijake, s kapalko nanašali barvno tekočino, z veliko kuhinjsko prijemalko so predstavljali plastična jajca, na kosmato žičko natakali perlice, s terilnikom za začimbe drobili grobo jedilno sol,...

- Postopno razvijanje grafomotoričnih spretnosti

Risanje s prstom po zraku, po hrbtu sosedu, po pesku, po tabli z mokro gobo, na listu velikosti A1 in v času pouka v šolskih klopih smo na formatu A3 postopoma (od ravnih črt, poševnih, do krivih, sklenjenih, nesklenjenih,...) usvajali in urili grafomotorične oz predpisalne vaje.

Nato pa kar naenkrat ostanemo doma in potrebno je nadaljevati s pomočjo staršev na daljavo.

- Dejavnosti za razvoj glasovnega zavedanja

Z učenci sem na video srečanjih razvijala sposobnost prepoznavanja zlogov, določevanje prvega/zadnjega zloga, razstavljanje besed na zloge, glasove, prepoznavo prvega/zadnjega glasu v besedi. Dejavnosti smo počeli ali ustno ob danem slikovnem materialu, katerega vsebina je bila učencem blizu, hkrati pa smo tudi razvijali in bogatili besedni zaklad, ali pa sem učencem podala primer, sami pa so morali primeru bodisi dorisati, ali poiskati sličico v reviji, časopisu, ki je imela enako lastnost, kot moj primer.

- Dejavnosti za spoznavanje črk

Za dejavnosti, skozi katere so učenci prepoznavali črke, iskali enake črke, sem pripravila videoposnetek primera. V revijah so poiskali besede, jih izrezali in enake črke obarvali/obkrožili z enako barvo.

- Izgovorjava glasov za črke

V manjših skupinah (največ 4 učenci), smo se vsak dan po pol ure srečevali na video srečanjih, kjer smo predmetom, sličicam določevali prvi/končni glas. Pri tem sem bila posebej pozorna na izgovorjavo glasov – da učenci niso dodali polglasnika pri določevanju oz poimenovanju iskanih glasov. Skozi vse dejavnosti, ki smo jih počeli na daljavo, pa sem dajala poudarek tudi širjenju in bogatenju besednega zaklada.

Zaključek

V tem šolskem letu smo se vsi naučili veliko novega. Za vsako generacijo učencev si želim, da bi rada prihajala v šolo. Tudi tokratni moji prvošolčki so na začetku iztekajočega šolskega leta vedoželjno in radovedno vstopili v šolo. A nismo se še dobro spoznali in zagrabili, kar nam lahko šolske klopi nudijo in druženje, že smo ostali doma. Postalo me je nekoliko strah, kako bo to šlo z učenci, ki še nimajo »pravil« izkušenj s šolo, pa potrebno se bo lotiti opismenjevanja. V mojem poklicu se od vsakega začetka zavedam, se moja prizadevnost v razredu odraža na dosežkih učenčevih znanj. Epidemija in delo na daljavo mi je bilo izziv. Lotila sem se iskanja informacij o tovrstnem načinu poučevanja, se udeleževala raznih spletnih izobraževanj, ki so me učila, kako sodelovati s starši, kako kar najbolje izkoristiti dano tehnologijo za poučevanje in navsezadnje motiviranje učencev. Danes lahko rečem, da smo dobro delali in s tem, ko sem vključevala razne metode in oblike dela, ter da sem se po čisto nepotrebem bala opismenjevanja »na daljavo«. Ko se ozrem nazaj, lahko z zagotovostjo rečem, da je bilo tudi kar nekaj prednosti. Na video srečanjih sem se posvečala največ štirim učencem naenkrat, in tako je še močnejše lahko prišla v ospredje tudi individualizacija in diferenciacija. Kot pravi Goli (1991), da črk ne govorimo, lahko pa jih beremo, ušesa pa so tista, ki ujamejo glas, je tudi rezultat tega, da smo po vrnitvi v šolske klopi in usvajanju abecede velikih tiskank vsi dosegli raven počasnega, a vezanega branja.

Literatura

Golli, D., Grginič, M. in Kozinc, A. (1996). ABC: Govorimo - poslušamo, pišemo – beremo. Trzin: Izolit.

Grginič, M. (2005). Porajajoča se pismenost. Domžale: Izolit.

Grginič, M. (2010). Kako opismenjevati – poučevati ali učiti se pismenost? Mengeš: Izolit.

Pečjak, S. (2009). Z igro razvijamo komunikacijske sposobnosti učencev. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Pečjak, S. (2010). Psihološki vidiki bralne pismenosti: Od teorije k praksi. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete.

Ropič, M. (1996). Podaljšano opismenjevanje. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Zrimšek, N. (2003). Začetno opismenjevanje: pismenost v predšolski dobi in prvem razredu devetletne osnovne šole. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

POZDRAV PTIC MIRU NA OŠ OB DRAVINJI

Povzetek: Namen prispevka je predstaviti pomen vključevanja oddelkov podaljšanega bivanja v različne projekte. Projekt Pozdrav ptic miru ozavešča učence in ostale prebivalce v okolju o pomenu miru in vzdrževanja dobrih medsebojnih odnosov doma in po svetu. Predstavila bom projekt Pozdrav ptic miru, ki se ga na naši šoli vsako leto udeležimo v zelo velikem številu. Podrobneje bom opisala dan izvedbe projekta, njegove dejavnosti in predstavila sodelovanje s širšo lokalno skupnostjo. Izpostavila bom možnost, kako lahko v okviru vsakoletnega projekta poskrbimo za svoje zdravje in kako lahko kontroliramo svojo telesno pripravljenost s testom hoje. Hkrati bom prikazala sodelovalni odnos med učitelji in učenci ter možnost aktivnega vključevanja vseh učiteljev naše šole. Predstavila bom, kako sodelovanje omogoča tudi redno priložnost za povezovanje, vzdrževanje socialne mreže in interakcijo z ljudmi vseh starosti, hkrati pa zmanjša občutke družbene izključenosti. Sodelovanje pomaga izboljšati samozavest in samozadostnost, ki sta temelja psihične blaginje.

Ključne Besede: Pozdrav ptic miru, sodelovanje, mir, medsebojni odnosi, projekt.

“GREETING TO THE BIRDS OF PEACE” AT THE PRIMARY SCHOOL OB DRAVINJI

Abstract: The purpose of this paper is to present the importance of involving after school care in various projects. The Greeting to the Birds of Peace project raises awareness among students and other residents in the environment about the importance of peace and maintaining good relations at home and around the world. I will present the project Greeting to the Birds of Peace, which we attend in our school in large numbers every year. I will describe the day in more detail, its activities and present the cooperation with the wider local community. I will highlight the possibility of how we can take care of our health within the project and how we can control our physical fitness with a walking test. At the same time, I will show the cooperative relationship between teachers and students and the possibility of active involvement of all teachers of our school. I will present how cooperation also provides a regular opportunity to connect, maintain a social network and interact with people of all ages, while reducing feelings of social exclusion. Cooperation helps to improve self-confidence and self-sufficiency, which are the foundations of mental well-being.

Key words: Greeting to the birds of Peace, cooperation, peace, interpersonal relationships, project.

Uvod

Podaljšano gibanje je oblika vzgojno-izobraževalnega procesa, ki ga šola organizira po pouku in je namenjena učencem od 1. do 6. razreda (Blaj 2005, str. 6). Cilji dejavnosti podaljšanega bivanja se prepletajo in nadgrajujejo z vzgojno-izobraževalnimi cilji pouka. Vsebine dejavnosti v podaljšanem bivanju izhajajo iz vzgojno-izobraževalnih ciljev pouka in ciljev posameznih dejavnosti ob upoštevanju interesov, potreb in želja učencev in njihovih staršev. (Kos Knez, 2002, str. 11).

Kaj je projekt?

Projekt je časovno omejena namera z jasnimi cilji. Je enkratna aktivnost, razdeljena na posamezne korake in vpeta v čas. Je torej namera posameznika ali skupine ljudi, da v krajšem času ustvari edinstven proizvod ali storitev. Projekt je torej zaokrožen, časovno omejen skupek aktivnosti, ki privedejo do vnaprej zastavljenega cilja. Projektno delo je metodični postopek in način dela, ki omogoča, da z aktivno udeležbo ob spodbudi vodje projekta pridobivamo in ustvarjamo različna znanja, sposobnosti, vrednote in navade. Tovrsten način dela omogoča vključenim v projekt, da s svojo aktivnostjo v projektu razvijajo svoje potenciale in krepijo osebni razvoj. Ko vključeni v delo skupaj izvajajo dogovorjene naloge, se učijo komuniciranja in sodelovanja, medsebojnega upoštevanja in spoštovanja, samostojnega in kritičnega presojanja ter izvirnega in ustvarjalnega reševanja nalog (Novak, Žužej Glagovec, 2009).

Mednarodni dan miru

Mednarodni dan miru se vsako leto praznuje 21. septembra. Organizacija združenih narodov (OZN) je namenila krepitvi idealov miru z opazovanjem 24 ur nenasilja in premirja med vsemi ljudmi in narodi. V času, ko je vojna in nasilje najpogostejša tema vsakodnevnih novic, je mednarodni dan miru navdihujoč opomnik o tem, kaj lahko ustvarimo skupaj. Mir. Dajmo mu priložnost!

Mir opisuje družbo ali razmerje, ki operira harmonično in brez nasilnega konflikta. Pojem je najpogosteje razumljen kot odsotnost sovražnosti, kot obstoj zdravih oz. ozdravljenih medsebojnih ali mednarodnih odnosov, varnost v socialnem in ekonomskem smislu, poštenost v političnih razmerjih. Mir se najpogosteje definira kot obdobje brez vojn. Druge definicije vključujejo stanja, v katerih ni preprirov, spokojnost, harmonijo, notranje zadovoljstvo, vedrino.

Pozdrav ptic miru

Predstavitev projekta

Osnovna šola Lava Celje vsako leto vabi k aktivnemu sodelovanju v projektu »Pozdrav ptic miru« ob mednarodnem dnevu miru.

Namen večletnega projekta Osnovne šola Lava Celje je ozaveščanje učencev, dijakov in ljudi v okolju o pomenu miru in vzdrževanju dobrih medsebojnih odnosov doma in po svetu.

Cilji projekta so:

- razvijanje socialnih veščin za strpno sobivanje in oblikovanje kulturnega dialoga,
- razvijanje državljskih kompetenc,
- aktivno vključevanje v spreminjanje družbenega življenja,
- spodbujanje pozitivnih misli in optimističnega ravnanja.

V okviru projekta se lahko odvijajo v domačem okolju skozi vse leto različne dejavnosti, kot so izdelovanje ptic miru, poklanjanje lepih misli o miru, risanje na rolo papirja, tek miru, pohod miru, izdelava »jumbo« plakatov, literarna ustvarjanja, pevski nastopi ter podobne dejavnosti, ki jih izvajajo učenci, dijaki in otroci.

Vrhunec njihov projekt doživi ob svetovnem dnevu miru na različnih lokacijah v mestu Celje.

Vsi zavodi in organizacije, ki se jim ne morejo pridružiti na osrednji prireditvi v Celju, lahko sodelujejo v soboto ali dan prej z različnimi aktivnostmi v svojem okolju oziroma v svojem kraju ter na ta način obeležijo dan miru. Več aktivnosti v svojem okolju pripravijo, več ljudi v Sloveniji se bo zavedalo, kako pomembna vrednota je mir – in to je tudi njihov namen. Že deseto leto zapored se projektu pridružuje Mestna občina Celje, ki pomaga širiti idejo miru med pobratena mesta na Hrvaškem, v Srbiji, Nemčiji. V zadnjih štirih letih pa je bil projekt zelo dobro sprejet v partnerskih državah v okviru projekta Erasmus+, in sicer v Nemčiji, Turčiji, Španiji, na Nizozemskem in na Portugalskem. Naša prizadevanja podpira tudi predsednik države, varuhinja človekovih pravic, predsednik vlade ter nevladne organizacije po Sloveniji, med njimi tudi Teozofska knjižnica Celje. Koordinator projekta je učitelj z OŠ Lava, medtem ko imajo ostali vključeni zavodi še svojega koordinatorja. Slogan projekta: Sodeluj in spremeni!

Osrednja tema: Projekt vsako leto spremlja vodilna oziroma osrednja tema.

Pričakovani cilji in rezultati

S projektom Pozdrav ptic miru želijo ozavestiti pomen miru v svetu. Mir si želimo vsi, kako ga ohranjati ali celo doseči, pa je težka naloga. Z aktivnostmi, ki jih spodbujamo v okviru projekta, poskušamo aktivirati ljudi. Najprej smo aktivni na naši šoli, nato sledijo aktivnosti v lokalni skupnosti. S povezovanjem v širši lokalni skupnosti poskušamo po vsej Sloveniji z različnimi ustanovami, zavodi in podjetji doseči čim več ljudi. V zadnjem času se informacije širijo tudi izven meja naše dežele in zavest o miru potuje po vsej Evropi. Njihovi partnerji so različne državne ustanove, kot so Varuhinja človekovih pravic, Državni svet, mediji, ...

Rezultati se kažejo v številnih prireditvah, plakatih, dogodkih, akcijah, sloganih, izdelkih ... Ljudje so lahko aktivni tako, da vsaj na dan miru naredijo eno dobro delo, zapišejo eno lepo misel, nesejo domov ptico miru iz papirja, gline, lesa ...

Dobra gesta je prijazen nasmeh, navdihujoč pozdrav ali pa zahvala.

Te aktivnosti povežejo vse ljudi, ne glede na raso, spol, starost ... Seveda so za šole v ospredju učenci oz. dijaki, ki so ambasadorji miru. Aktivni so v svojem domačem okolju (dom, sosedi, sorodniki), lahko pa se povežejo z odraslimi oziroma z drugimi institucijami in svoje poslanstvo opravijo na takšen način. Skratka, idejo o aktivni miroljubnosti je potrebno razširiti med ljudi in to je glavni cilj. Naučimo otroke biti aktivni.

Njihova želja je, da bi tudi mi pripomogli širiti idejo o miru in se tako trudili izboljšati stanje v naši družbi. Skupaj smo močnejši, skupaj nam bo uspelo.

Izvedba dneva na OŠ Ob dravinji

Naša šola je ena tistih šol, ki se že od samega začetka vključuje v projekt Pozdrav ptic miru. Vsako leto izvedemo prav poseben dan, in sicer je to tretji petek v mesecu septembru. Na šoli imamo koor-dinatorja, ki skrbno pripravi načrt izvedbe dneva. Z učitelji podaljšanega bivanja in 1.triletja najprej skupaj zberemo ideje, predloge, kako bo ta dan potekal, katere dejavnosti bomo izvedli, koga bomo povabili k sodelovanju ...

Opisala bom enega izmed dni, ki se je izvajal na naši šoli v okviru projekta Pozdrav ptic miru.

V projektu je sodelovalo več kot 250 učencev šole. Glede na smernice projekta smo k sodelovanju povabili gasilce PGD Slovenske Konjice in delavce Zdravstvenega doma Slovenske Konjice. V lepem sončnem dnevu smo z njihovo pomočjo složno izvedli različne dejavnosti, in sicer:

Športne aktivnosti:

- Izvedli smo test hoje za kolektiv OŠ Ob Dravinji, in sicer v sodelovanju z zdravstvenimi delavci ZD Slovenske Konjice, ki so tudi opravili analizo hoje in nam posredovali rezultate ter nadaljnja priporočila za vadbo oziroma zdrav način življenja.

- Štafetne igre med učiteljicami in gasilci. S pomočjo učencev smo organizirali in izvedli zabavne štafetne igre, v katerih so se pomerile učiteljice OŠ Ob Dravinji ter gasilci PGD Slovenske Konjice. V skupinah so sodelovali tudi učenci. V petih razburljivih in napetih štafetnih igrah smo gasili »ogenj« v prisposodbi rdečih balonov, reševali otroke iz vode (»cikobako« reševanje), podirali tarče z gasilnim aparatom, v dvojicah prenašali jabolka in zbirali vodo. Na koncu so zmago slavile učiteljice, čeprav je bil rezultat zelo tesen.

Izobraževalne aktivnosti:

- Gasilci PGD Slovenske Konjice so nam predstavili svojo pomembno vlogo v družbi, predvsem z vidika reševanja v prometnih nesrečah in naravnih katastrofah.

- Učenci so si lahko ogledali opremo gasilskega vozila.

- Gasilci so predstavili reševalno opremo pri avtomobilskih nesrečah in nam prikazali reševanje ponesrečencev.

Ustvarjalne delavnice:

- Učenci so s barvnimi kredami poustvarjali na šolskem igrišču in se s pomočjo risanja izražali na temo Miru. Risali so motive miru ter likovno ustvarjali po preživetih aktivnostih.

Preživeli smo izredno prijetno popoldne, polno veselja in smeha ter izobraževalno-ustvarjalnega navdiha. Z izvedbo projekta smo dosegli vse zastavljene cilje. Prav gotovo pa smo poskrbeli za veliko pozitivne energije, za katero se bomo trudili še vnaprej.

Hoja in test hoje

Gibanje je življenje. Gibanje in različne aktivnosti, med njimi hoja in tek, blagodejno vplivajo na naše počutje. Hoja je najnaravnejši in najučinkovitejši način človeškega gibanja. Zato ni naključje, da najboljše vpliva na zdravje in počutje. Do smrti ostane hoja glavna gibalna aktivnost.

Koristi hoje za zdravje

- Z redno hojo razvijamo učinkovitejše delovanje srca, pomaga nam do primerne telesne teže, z njo pridobivamo moč, vzdržljivost in gibčnost.

- Z redno vadbo izboljšamo pretok krvi.

- Če trpimo zaradi stresa ali napetosti, nam bo hitra hoja pomagala videti težave v pravi luči.

- Sprehod je idealen čas za srečanje s prijatelji, sorodniki ali z vadbena skupino, primeren je tudi za kramljanje in druženje.

- Hoja lahko pomaga pri številnih obolenjih, kot so denimo diabetes, težave s srcem, osteoporoza, bolečine v hrbtu, astma in bronhitis.

- Povečana aktivnost nam omogoča boljše spanje ponoči, kar pa pripomore k boljšemu splošnemu počutju (Hoja za zdravje, 2002).

Test hoje

Na naši šoli v sklopu projekta Pozdrav ptic miru v sodelovanju z Zdravstvenim domom Slovenske Konjice izvedemo test hoje na šolskem igrišču.

Preizkus hoje na 2 km je enostaven, natančen, varen in ponovljiv test. S pomočjo hitre hoje izmerijo našo telesno zmogljivost. Pri hoji je pomembno, da ne ogrožamo svojega zdravja. Na podlagi naših rezultatov nam strokovnjaki svetujejo ustrezno telesno dejavnost in zdravju prijazno športno vadbo. Primeren ja za vse ljudi med 20. in 65. letom starosti, ki so telesno dejavni. Test lahko opravimo večkrat in tako sledimo izboljšanju svoje telesne zmogljivosti.

Zaključek

Prepričana sem, da je pomembno, da se otroci po dopoldanskem pouku sprostijo. Vsekakor je ta možnost v času podaljšanega bivanja. Takšen način sodelovanja v projektu vsekakor blagodejno vpliva na odnose med učenci in učitelji. Otroci so z navdušenjem navijali za svoje učiteljice in jih primerno spodbujali med tekmovanjem z gasilci. Raznolik način sodelovanja omogoča tudi redno priložnost za povezovanje, vzdrževanje socialne mreže in interakcijo z ljudmi vseh starosti. Vse naštetost zmanjša občutke družbene izključenosti. Sodelovanje pomaga izboljšati samozavest in samozadostnost, ki sta temelja psihične blaginje. S testom hoje smo učitelji dobili vpogled v svojo telesno pripravljenost in zmogljivost. Hkrati pa tako dobimo smernice, kako in na kakšen način v prihodnosti poskrbeti za svoje zdravje. Ugotovila sem, da nam takšnih sodelovalnih projektov preprosto manjka. Med samim projektom je bilo ogromno smeha in zabave. Čutiti je bilo, kako smo željni takšnih zabavnih druženj, saj nam narava dela med samim šolskih letom tega ne dopušča. V takšnih projektih sodelavce spoznaš v čisto drugačni luči, saj se izven rednega pouka nekoliko sprostijo in pokažejo svojo drugo plat. To se mi zdi zelo pozitivno za naš vsakdan. Vendar pa je res, da se vsak posameznik sam odloči, ali bo pri določeni dejavnosti sodeloval ali ne. Vsem nam je zagotovo v interesu, da so zaposleni aktivni v projektih šole, kajti s tem vzporedno skrbijo za svoje zdravje, ki je bistvenega pomena pri premagovanju vsakodnevnih šolskih obveznosti.

Literatura

Zbornik prispevkov o pomenu telesnega gibanja in zdravja, Gibanje je zdravje, Ljubljana, 2015.

Dr. William Bird, Veronica Reynolds (2002). Hoja za zdravje. Tržič: Učila.

Novak, H., Žužej, V., Glagovec, Z. (2009). Projektno delo kot učni model v vrtcih in osnovnih šolah. Radovljica: Didakta.

Zbornik prispevkov o pomenu telesnega gibanja in zdravja, Gibanje je zdravje, Ljubljana, 2015.

Blaj, B. in ostali (2005). Koncept. Razširjeni program: Program osnovnošolskega izobraževanja. Podaljšano bivanje in različne oblike varstva učencev v devetletni osnovni šoli. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kos Knez, S. (2002). Vzgojno-izobraževalno delo v podaljšanem bivanju v devetletni osnovni šoli: Didaktični priročnik za vzgojno-izobraževalno delo v podaljšanem bivanju. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

<https://sl.wikipedia.org/wiki/Mir>

<https://www.aspnet.si/projekti/2018-2019/pozdrav-ptic-miru.html>

<https://www.nijz.si/sl/preizkus-hoje-na-2-kilometra>

POUK SLOVENŠČINE – Ostanimo v gibanju, ostanimo zdravi

Povzetek: V času epidemije smo se učitelji spopadali z različnimi izzivi poučevanja, kar nam je seveda prineslo dodatne bogate izkušnje. Zame je vsekakor bil izziv, kako primere dobre prakse poučevanja prenesti iz učilnice na računalniški zaslon. Pri tem se zavedam učnih stilov svojih učencev in pomen gibanja pri poučevanju oz. učenju. Z gibanjem so učenci bolj uspešni, hitreje in lažje pomnijo, so bolj motivirani. Z dodatno izbranimi metodami tako poskušam v svoje ure vnesti dovolj gibanja. Gibalne vaje izvajamo v različnih oblikah, pri obravnavi različnih tem. To se seveda pogosto dogaja pri gledaliških predstavah, ko gre za različne igre vlog, pri različnih skupinskih delih, podajanju žoge – igranje nogometa, pantomime, v različnih igrar, kot so bingo, sestavljanje ugank, risanje, prikaz pojmov ...ipd. To pa je možno izvajati tudi, ko imamo pouk na daljavo, seveda ob uporabi ZOOM-a. Prepričana sem, da smo čas epidemije karseda izkoristili, da smo postali še boljši učitelji, naši učenci pa še boljši učenci.

Ključne besede: učni stili, življenjski slog učencev, otrokov gibalni razvoj, delovanje možganov, učenje z gibanjem

SLOVENE LANGUAGE LESSONS - LETS STAY ON THE MOVE, LETS STAY HEALTHY

Abstract: During the epidemic, we teachers faced various teaching challenges, which of course brought us additional rich experiences. For me, it was definitely a challenge how to transfer examples of good teaching practice from the classroom to the computer screen. In doing so, I am aware of the learning styles of my students and the importance of movement in teaching or learning. With movement, students are more successful, they remember faster and easier, they are more motivated. With additionally selected methods, I try to bring enough movement into my watches. We perform movement exercises in different forms, when dealing with different topics. This, of course, often happens in theatrical performances, when it comes to different role plays, in different group works, passing the ball - playing football, pantomime, in different games such as bingo, putting together puzzles, drawing, showing concepts, etc. This can also be done when we have distance learning, of course using ZOOM. I am convinced that we made the most of the time of the epidemic to become even better teachers and our students even better students.

Key words: learning styles, students' lifestyle, children's motor development, brain function, learning by movement

1 Uvod

V času epidemije smo se spoprijeli s številnimi izkušnjami in z izzivi, ki jih prinaša učiteljski poklic. Zame je vsekakor bil eden izmed izzivov, kako primere dobre prakse prenesti iz razreda v pouk na daljavo. Ob branju mnogih prispevkov, medijev, laičnih kot strokovnih mnenj se je porodilo veliko vprašanj. Marko Juhant, specialni pedagog, sicer trdi, da stanje ni tako kritično, kar se tiče psiholoških pristopov zaradi nastale situacije, da je vse stvar prilagajanja, tako šole kot seveda učencev, otrok. Toda tukaj ne smemo pozabiti na gibanje otrok, ki pa jih je pouk na daljavo omejil morda samo na dom.

2 Učni stili

Vemo, da se ljudje razlikujemo po načinu, kako najlažje spremljamo nove informacije, kako najlažje pomnimo. Raziskave so pokazale sledeče:

- 35 % je vizualnih tipov učencev, za katere je pomembno slikovno gradivo;
- 25 % je avditivnih tipov učencev, za katere so pomembna predavanja in diskusije;
- 40 % pa je kinestetičnih tipov, za katere so pomembni gibanje in ročne dejavnosti.

Seveda ima vsak učenec svojo kombinacijo načinov, s katerimi sprejema informacije. Nikoli jih ne sprejema samo slišno ali le vidno (Kavčič, 2005). Učitelji poučujemo na različne načine, največkrat pa po načinu, ki ustreza načinu našega učenja. To seveda ni prav, ker tako ne zadovoljimo potreb vseh učencev, glede na njihov stil učenja. Vse to vodi v pomanjkanje samozavesti učencev, k nemiru, slabi koncentraciji, slabemu delu in posledično tudi slabemu učnemu uspehu. Veliko učencev samo z enim načinom poučevanja ne bo razumelo snovi, tudi ne bodo motivirani za delo pri pouku. S tem pa se bo prav tako krepilo nezadovoljstvo učitelja.

Kot učitelji lahko seveda na tem področju naredimo velike spremembe. Najprej moramo poznati svoj učni stil. Potem je potrebno ugotoviti, kateri sistem uporabljajo pogosteje učenci, zato je potrebno

učence seznaniti z različnimi učnimi stili, da vedo, kako se bodo najlažje učili, kako bodo predstavljali svoje znanje, referate, seminarske naloge, skratka, svoje govorne nastope.

3 Pomen gibalnega razvoja

3.1 Življenjski slog in aktivnosti

Življenjski slog ljudi je zelo raznolik, prav tako se nam spreminja skozi celotno življenje. Vsekakor se vse začne v družini, nadaljuje v vrtčevskih prostorih in šolskih. Premalo gibanja ima za otroke številne posledice. Zagotovo mednje sodita pomanjkanje samozavesti in depresija. Odgovornost šole in učiteljev je, da poskušamo te posledice preprečiti ali omejiti v največji meri, kolikor pač zmoremo, saj vemo, da otroci velik del svojega časa preživijo v šoli. Nekaterim se šolska vrata odprejo že ob 6.00, zaprejo pa ob koncu podaljšanega bivanja, torej nekje 16.30. To pomeni, da je velika možnost, da bodo otroci v šoli izpostavljeni sedenju in zaprtim prostorom. Zelo pomembno je, da smo učitelji poučeni o gibalnem učenju in poučevanju. Minili so časi, ko so bili otroci gibalno aktivni samo pri urah športa. Danes se učitelji poslužujemo učenja v gibanju pri različnih predmetih. V šolah se spremljajo telesne aktivnosti in gibalne sposobnosti otrok, to omogočajo tudi športno vzgojni kartoni. Analize, ki so bile narejene od leta 1970 do 1993 in primerjane z analizami od leta 1990 do 2000, so pokazale največje pozitivne spremembe v gibalnem razvoju dijakov in dijakinj med 15. in 18. letom starosti, najmanjše pa pri osnovnošolcih, starih med 8 in 10 let. Spremembe med spoloma so tudi v zadnjih letih izginile (Kovač, Strel, 2000).

3.2 Otrokov razvoj

V prvih letih življenja se otrok veliko giba. To pa se spremeni ob vstopu v šolo, kjer srečuje različne omejitve. Prosti čas začnejo mladostniki zapolnjevati s televizijo in z drugo zabavno industrijo. Prostočasne ponudbe se spreminjajo (mediji, računalniki), manj je kakovostnega procesa športne vzgoje v prvih letih šolanja, kar negativno vpliva na gibalni razvoj otrok. Mladostnik mora za svoj osebni razvoj sodelovati v različnih dejavnostih, izkusiti različne situacije, zato je zelo pomembno, kako preživi svoj prosti čas. Struktura interesov je seveda različna glede na spol, vsebino. Mladi velikokrat raje izbirajo dejavnosti z manj aktivnosti in zanimanje za šport upada (Kovač, Strel, 2010).

3.3 Gibalni razvoj otrok po letu 2000

Ne smemo pa pozabiti na dejstvo, da velik vpliv ima morda lahko tudi različna vzgoja otrok, razlike med spoloma. Načeloma se je fante vedno bolj spodbujalo k športom in h gibanju kot pa dekleta. Ta so se igrala v preteklosti s punčkami, medtem ko so se fantje podili na ulicah, travnikih, po gozdovih. Pred leti, ko so šole začele ponujati obšolske dejavnosti, se je to sicer nekoliko spremenilo, saj so dekleta začela obiskovati različne športe, dandanes mnogokrat tudi nogomet. Ta slika se tako počasi spreminja in dekleta vse bolj dohajajo fante. Dandanes že vrtci izvajajo športne dejavnosti, ki so zapisane tudi v Kurikulu za vrtce. Seveda nekateri izvajajo eno ali dve dejavnosti, mnogi vrtci pa tudi že več. Pogosto nudijo plavanje, ples in ostale športne dejavnosti.

4 Učenje z igro in gibanjem

Igra ohranja otrokovo zdravje in gibalne sposobnosti. V igri otroci niti ne opazijo, koliko napora vložijo, da se nečesa naučijo. V igri se gibljejo in tako tudi veliko bolje učijo. To jim prinaša tudi dodatno motivacijo, snov si lažje zapomnijo, urijo dolgoročni spomin, medsebojno sodelujejo, so bolj pozorni, koncentracija je večja in daljša. Na takšen način se tudi lažje izražajo in so lahko bolj ustvarjalni. Otroci so tako zadovoljni in sproščeni. Gibalna vzgoja koristi šolskemu učenju, posredno in neposredno.

Če pogledamo poučevanje slovenščine, in sicer branje in pisanje, vidimo, da morajo otroci pri tem razvijati splošne psihomotorične sposobnosti (telesna shema, koordinacija gibov). Črke se lahko učijo tako, da jih prikažejo gibalno, s telesom. Tako si jih lažje zapomnijo in tudi njihove predstave so jasnejše. Prav tako lahko govor spodbujamo z gibalnimi dejavnostmi. Otrok sprejema različna navodila za gibanje, ki jih mora razumeti, da se lahko po njih ravna. Hkrati pa seveda sprejema spodbude za lastno izražanje in se ob gibanju tudi izraža (Kavčič, 2005).

5 Delovanje možganov

Živimo v času, ko že vemo, kako delujejo možgani, v povezavi z gibanjem, in kako pomembno je gibanje uporabljati pri učenju. Z možgani namreč doživljamo svet, mislimo, ustvarjamo. Veliki

možgani so sestavljeni iz dveh hemisfer, ki ju gradita sivina in belina, ki sta ločeni s prečnikom. Vsaka možganska hemisfera pa je odgovorna za določene miselne procese, obdelavo podatkov in razvoj določenih kompetenc človeških spretnosti. Leva možganska hemisfera je specializirana za govor, jezik, pisanje, branje, abstraktno mišljenje. Desna polovica pa je odgovorna za vidnoprstorske naloge in omogoča celosten pogled nad situacijo, dogodka med seboj povezuje. Z dodatnimi gibalnimi nalogami, in sicer še z nedominantnim delom – roke, noge, otrok krepi medsebojno živčno povezanost obeh hemisfer. Med možganskima hemisferama pa ležijo srednji možgani, ki uravnavajo telesno temperaturo, prevzemajo nalogo delovanja srca in ožilja. Sestavlja ga več delov: talamus, hipotalamus, hipokampus. Potem imamo čelni reženj, ki nam omogoča zasnovati zapletene načrte. Temenski, gibalni korteks sodeluje v zaznavanju, občutenju ter nadzoru telesnih delov. Senčni oz. temporalni reženj je pomemben predel za poslušanje, jezik in spomin. Zatilni oz. okcipitalni reženj zajema vidno skorjo. V zadnjem delu lobanje pa se nahaja možgansko deblo in mali možgani, katerih glavna funkcija je, da povezujejo možgane s hrbtenjačo, z velikimi možgani, možganskim deblom in jedri organa za ravnotežje (Retar, 2019).

6 Učiteljevo zavedanje pomena gibanja pri pouku na daljavo

Glede na pridobljeno znanje, ki ga imamo, se seveda še toliko bolj zavedamo pomena gibanja, ki pa ga pri samem pouku, razen pri športu, seveda ni veliko. Poučevanje na daljavo je ta problem še poglobil. Kot učiteljica slovenščine se zavedam, da so možgani med gibanjem precej bolj učinkoviti kot med mirnim sedenjem. Z dodatno izbranimi metodami tako poskušam v svoje ure vnesti dovolj gibanja. S tem želim ure popestriti, na eni strani, hkrati pa želim, da so učenci bolj aktivni, da hitreje pomnijo in razvijajo dolgoročni spomin. Takšen pouk za učence pomeni tudi dodatno motivacijo. Gibalne vaje izvajamo v različnih oblikah, pri obravnavi različnih tem. To se seveda pogosto dogaja pri gledaliških predstavah, ko gre za različne igre vlog, pri različnih skupinskih delih, podajanju žoge – igranje nogometa, pantomime, v različnih igrah, kot so vlak, ura teče ...ipd. To pa je možno izvajati tudi, ko imamo pouk na daljavo, seveda ob uporabi ZOOM-a.

7 Primeri dobre prakse

V času pouka na daljavo sem vključila različne metode poučevanja, ki vključujejo igro in gibanje. Te uporabljam pri pouku, vendar so bile tokrat dodaten izziv, saj je poučevanje na daljavo bilo nekaj novega. S tem se je pojavil tudi stres, ki pa se je sčasoma sprevrgel v nekaj pozitivnega. Začela sem razmišljati, kako lahko tisto, kar je v šoli dobro, prenesem na naše računalniške zaslone. Nekaj stvari je bilo potrebno spremeniti, nekaj se jih je ohranilo, vsekakor pa so se ob tem porodile tudi nove ideje. Risanje za nekatere učence predstavlja velik izziv. Nekateri so tega večji, drugi manj. V šoli to velikokrat delajo v dvojicah, tokrat so delali individualno. Ob branju književnega besedila rišejo risbo. Najprej list papirja (najbolje A3) razrežejo na kvadrate, ki jih zalepijo na različne konce sobe (postelja, omara, stena, miza). Ko se učitelj ustavi ob določenem delu odlomka, gre učenec do svojega lista, kamor nariše tisto, kar je ob poslušanju razumel. V šoli je zabavno, ker si učenca delita list in se v risanju lahko tudi dopolnjujeta. Nekajkrat pa smo ta način pouka izvedli tudi na prostem. Po končanem odlomku učenci liste sestavijo v zgodbo in prilepijo v zvezek. Lahko dopišejo besedilo, v obliki stripa. Zabavno je, da pri risanju uporabijo nedominantno roko.

Učenci imajo zelo radi uganke. Predvsem tiste, ki jih lahko sestavijo sami. Po prebranem učiteljevem ali samostojnem književnem besedilu učenci razmislijo, kako bi sestavili uganko, vezano na besedilo. To uporabimo namesto klasičnih vprašanj. Izberemo učenca (lahko ga po barvi oblačil, številu sester ali bratov, številu črk v imenu, po domačih živalih), ki uganko prebere. Učenec, ki prvi ugotovi in pove, lahko ostalim učencem zada gibalno oz. športno nalogo (počepi, poskakovanje ...ipd).

Ponavljjanja snovi se lahko učijo tako, da hodijo po sobi. Na učiteljev vnaprej dogovorjen znak se ustavijo. Sledi vprašanje, ki ga oblikuje učenec. Ta pokliče sošolca, ki mora odgovor povedati v gibanju (npr. počepi, ples, kroženje z rokami ...ipd). Zanimivo je ponavljanje besednih vrst. Tokrat lahko otroke spustimo v naravo. Damo jim nekaj minut časa, da v okolici hiše najdejo 5 predmetov (samostalniki). Prinesejo jih v sobo, pokažejo sošolcem, potem pa morajo tvoriti povedi iz danih samostalnikov. Z nalogo še lahko gremo dalje. Zahtevamo da v poved vključijo glagol, vendar ne s pisano besedo, temveč ponazorijo z gibanjem. Učenci se ob tem močno zabavajo, so motivirani, predvsem pa si veliko zapomnijo. Učenčevo razmišljanje in ustvarjalnost lahko spodbujamo tudi s pisanjem pesmi na določen pojem. Lahko je to pojem iz književnosti ali jezika. Pesem pa potem ne predstavijo z branjem, temveč jo zaplešejo ob glasbi, pri tem uporabijo mimiko obraza, gestiku-

lacijo rok ... Lahko pa jo tudi zapojejo in zaplešejo, nekateri imajo radi rap. Pri tem učenci razvijajo višjo raven mišljenja. Vidimo tudi, kako je učenec pojem razumel in kako ga zna s svojo domišljijo učinkovito predstaviti.

Lahko se vrnemo v čas igranja binga. Učenci dobijo vnaprej pripravljene odgovore, lahko jih je dvajset ali trideset. Naredijo mrežo kvadratov, teh je devet. V kvadrate zapišejo poljubno izbrane odgovore. Naključno izberemo list z vprašanjem (književnost, jezik), učenec, ki ima odgovor na vprašanje, naredi križec. Zmaga tisti, ki prej zapolni mrežo s križci. To nalogo učenci izvajajo stoje, lahko pa jim dodamo tudi druge gibalne vaje, npr. učenec, ki nima odgovora na vprašanje, mora narediti določen športni element. Ob nalogah lahko učence spremlja tudi glasba, vendar moramo biti pozorni, kakšno glasbo izberemo. Nikoli je ne uporabljamo pri podajanju vsebine, drugače pa je lahko prisotna vsekakor tretjino pouka. Glasba je tista, ki učence pomirja, hkrati pa jih opozarja, kdaj so preglasni (je ne slišijo).

Če ste dovolj »pogumni« lahko učenci sami izumijo igro. Tako spodbujajo ustvarjalnost, ustvarjalno razmišljanje, načrtovanje, vodenje. Sami izberejo pripomočke, postavijo pravila, meje in igro razložijo svojim sošolcem.

Zaključek

Če se še vedno sprašujete, zakaj izbrati poučevanje skozi gibanje, pomislite na sledeče:

- Otrokom ponujate pozitivno učno okolje.
- Uporabljate raznolike učne stile, s tem pa k pouku pritegnete vse učence, ne samo posameznike.
- Morda je vse manj vprašanj: Zakaj se moramo to učiti?
- Učenci ne zmorejo nekaj ur sedeti pri miru in s tem jim omogočite spodbudno učno okolje, v katerem se lahko izražajo na različne načine.
- Učite v skladu z delovanjem možganov, kar pomeni, da veste, da je gibanje povezano z dolgoročnim spominom.
- Otroci dobijo številne izzive in možnosti za reševanje problemov.
- So manj pod stresom.

Kaj nam je torej prineslo poučevanje na daljavo? Vsekakor upam, da smo se kot učitelji naučili novih veščin, da smo primere dobre prakse znali prenesti iz svojih učilnic na zaslone računalnikov. Predvsem pa, da je bilo poučevanje v času epidemije res en velik izziv, ki nas je obogatil na večih ravneh. Prepričana sem, da smo postali še boljši učitelji, naši učenci pa še boljši učenci.

Literatura

- Retar, I. (2019). Zgodnje gibalno učenje in poučevanje. Založba Univerze na Primorskem.
- Kavčič, R. A. (2005). Učenje z gibanjem pri matematiki. Društvo Bravo.
- Kovač, M., Strel, J. (2000). Motorični razvoj deklet starih od 10 do 14 let. *Otrok v gibanju* (209–216). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

EKSPERIMENTI V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: V okviru podaljšanega bivanja smo se kljub negotovim časom v obdobju epidemije odločili za izvedbo naravoslovnih eksperimentalnih vsebin. Približati naravoslovje najmlajšim smo videli kot izziv zase in za učence. K temu nas je vzpodbudila vedoželjnost učencev in dejstvo, da so bili v času dela na daljavo ter celotne epidemije prikrajšani za samostojno eksperimentalno delo, ki ga je tudi sicer v prvem triletju zelo malo. V tem starostnem obdobju učenci eksperimente doživljajo kot magijo, saj ne poznajo ozadja njihovega delovanja. Namen projekta naravoslovnih delavnic je bil notranje motiviranim učencem pojasniti pomen eksperimentiranja, prav tako pa jim kljub epidemiji ob vseh varnostnih priporočilih omogočiti samostojno izvedbo ter raziskovanje. Želeli smo jim približati znanost in naravoslovje na poljuden način. Poskrbeli smo za medpredmetno povezane vsebine. V goste smo povabili nekdanjega učitelja naravoslovja, ki je za nas opravil demonstracijski poskus. Učenci so po načelih postopnosti in sistematičnosti ter nazornosti usvajali nove veščine, znanja ter strategije dela.

Ključne besede: naravoslovje, epidemija, eksperimenti, motivacija, učenci, veščine

EXPERIMENTS DURING THE EPIDEMIC

Abstract: In the context of the extended stay, despite the uncertain times during the epidemic, we decided to carry out natural experimental contents. Bringing science closer to the youngest despite the epidemic was seen as a challenge for ourselves and for the students. We were encouraged to do so by the students' curiosity and the fact that they were deprived of independent experimental work during teleworking and the whole epidemic, which is also very rare in the first three years. At this age, students experience experiments as magic. They do not know the background of the experiments. The purpose of the science workshop project was to explain the importance of experimentation to internally motivated students, as well as to enable them to perform and research independently, with all the safety recommendations, despite the epidemic. We wanted to bring science and natural science closer to them in a popular way. We took care of cross-curricular content. Despite the current situation, we invited a former science teacher, who performed a demonstration experiment for us. Pupils acquired new skills, knowledge and work strategies according to the principles of gradualness, systematicity and clarity.

Key words: science, epidemic, experiments, motivation, students, skills

1 Uvod

Pri delu z učenci pri tem projektu sta nas vodila dva kitajska pregovora, ki povesta mnogo brez razlage. Prvi govori tako: »Povej mi in bom pozabil. Pokaži mi in si bom zapomnil. Vzbudi mi zanimanje in bom razumel.« Drugi pa takole: »Daj človeku ribo, nahranil ga boš za en dan. Nauči ga loviti ribe, prehranil ga boš za vse življenje.« Učencem na Podružnični osnovni šoli Trje smo želeli vzbuditi zanimanje za naravoslovje z eksperimenti. Še več, želeli smo si, da bi jih tovrstno delo motiviralo tudi v bodoče, pri nadaljnjem raziskovanju in izobraževanju ne glede na situacijo, v kateri se bo šolstvo nahajalo. Naš cilj je bil, da vzljubijo naravoslovje. Strinjamo se s kitajskim pregovorom, da zgolj frontalna oblika ali samo demonstrativna metoda poučevanja ne prinašata znanja niti zanimanja zanj. Učenci morajo imeti zanimanje za nekaj, tega pa pridobijo samo z izkustveno metodo. To pomeni, da sami poskusijo, raziskujejo in se seznanijo z izzivi, ki jih prinaša tovrsten način dela. Epidemija, ki je bila razglašena v tem šolskem letu, zagotovo ni pozitivno vplivala na razvoj učencevih veščin in socializacije. Lahko pa je bila vzpodbuda, da učencem predstavimo projekt, ki smo ga lahko izpeljali kljub vsem ukrepom, ki so jih zapovedovali na Nacionalnemu inštitutu za varovanje zdravja. Učencem v tem starostnem obdobju ni v podporo, da jim učitelji vse potrebno za eksperimentiranje pripravimo vnaprej in predvidi potek poskusa, medtem ko so učenci zgolj pasivni opazovalci in izpolnjevalci delovnih listov. »Šola mora slediti sodobnim dosežkom, nuditi dovolj temeljnega znanja in hkrati omogočiti dopolnjevanje, ki človeka uvaja v delo in življenje (Lobnik, 2000).« Prav dopolnjevanje znanja je bil pri našem projektu cilj, ki smo ga želeli z učenci doseči. Poleg temeljnih znanj, ki so jih drugošolci usvajali pri pouku, smo želeli v oddelku podaljšanega bivanja preseči temeljno, teoretično znanje ter ga oplemenititi s samostojnim eksperimentalnim delom. Učni načrt za spoznavanje okolja v 1. triadi predvideva po večini samo demonstracijske poskuse. Izjemi sta izdelava vetrnice ter sejanje semen z opazovanjem rasti rastlin, ki smo ju tudi vključili v nabor poskusov. Motivirani učenci, podpora razredničarke in navdihujoč učitelj v podaljšanem bivanju, ki

vidi izven okvirjev, so bili temelj za uspeh projekta, ki smo ga uspeli uspešno izvesti kljub omejitvam in zapovedim med epidemijo.

2 Eksperimenti

Želja drugošolca, da bi skupaj s svojim pravkar upokojenim dedkom izvedel eksperiment raketa pred svojimi sošolci kot presenečenje, je bila velik organizacijski zalogaj za malo podružnično šolo zaradi aktualnih razmer z že znanim virusom. Učenec je imel srečo, da je naletel na fleksibilno učiteljico, ki je organizirala srečanje na zelenici za šolo v popolni tajnosti. Ta dogodek je učence ne samo presenetil, ampak tudi navdušil za nadaljnje eksperimente. Prav tako je bil to temeljni dan, iz katerega se je naš projekt »Prvi koraki v eksperimente« razvijal dalje. Eksperimente smo izvajali samo v šoli, ne pa tudi v času dela na daljavo. Učenci so si želeli čaranja. Oni menijo, da je poskus možen edinole tako, saj velik delež v razmišljanju še vedno opravi njihova domišljija. V prvi triadi učenci po večini še ne razmišljajo racionalno. Pred izvedbo vseh eksperimentov smo postavili tri pravila, ki so se jih morali učenci držati ves čas izvajanja. Ta so bila: skrb za urejenost (vedno se prepričaj, kaj potrebuješ za izvedbo), skrb za varnost (razkuži prostor in roke, poskus vedno izvajaj ob prisotnosti odrasle osebe, nikoli ne pij in ne jej, preberi vsa varnostna opozorila) in skrb za čistočo (vedno imej očiščeno eksperimentalno mizo in vedno počisti za seboj).

2.1 Skrivna pisava

Učenci so si želeli čarovnije, zato smo najprej izvedli poskus z limono in likalnikom. Njim je bilo smešno, ko smo jim pokazali limono in jih povprašali, kaj vedo o njej povedati. Imeli so veliko predznanja o njej. Z viharjenjem možganov smo pridobili veliko asociacij na besedo limona. Vedeli so, da je zelo uporabna za pripravo limonade, kot dodatek k čaju ali jedem. Na tablo smo skupinsko narisali miselni vzorec. Učenci so si ga želeli narisati in napisati še v svoj zvezek za podaljšano bivanje. Po teh dejavnostih smo jih povprašali o »čarobnem napoju« v njej. Niso si predstavljali, da je kaj takega možno. »Si želite poskusiti?« smo jih vprašali. Soglasno so pritrdilno odgovorili. Pred, med in po izvedbi poskusa so morali upoštevati tri prej omenjena pravila. Pripraviti so si morali pripomočke: bel list papirja, iztisnjen limonin sok, posodico za sok, vatirano paličico in likalnik. Na bel list so z vatirano paličico in limoninim sokom napisali skrivno sporočilo za prijatelje in počakali, da se je sok na listu posušil. Nato so prišli do postaje z likalnikom, kjer je bila prisotna učiteljica, ki je skrbela za varnost. Sami so polikali na videz prazen list papirja, po določenem času je nevidno sporočilo postalo vidno njihovim očem. Vau efekt je bil uspešen. Učenci so bili motivirani in so želeli poskusiti še večkrat. Ko so končali, smo evalvirali poskus. Sami so razmišljali, zakaj pride do tega. Njihovi domišljjski odgovori so bili približki realnosti. Nato smo jim pojasnili, da pravzaprav ni šlo za čarovnijo. To je bil dokaz, da večina stvari na zemlji vsebuje ogljikove spojine, tudi limonin sok. Ko se voda na listu posuši, ostanejo delci spojin na listu. Ko jih izpostavimo nečemu vročemu, pa potemniijo in sporočilo naenkrat postane vidno. Povedali smo jim, da se bodo o tem učili pri kemiji in se bodo takrat spomnili na ta poskus. Izvedeli so tudi, da se zakritemu pisanju strokovno reče steganografija, kar pa bodo lahko medpredmetno povezali z zgodovino v bodočem izobraževanju.

2.2 Zvita kača

Drugošolci se radi pogovarjajo o živalih, predvsem o tistih, ki so malo strašne. Taka vrsta živali so kače. V času ustvarjalnega prostega časa sem jih nagovorila k izdelavi njihove lastne kače, ki se povrhu vsega še vrti. Učenci so bili notranje motivirani in pripravljeni za ustvarjanje. Najprej so po navodilu narisali krog in ga izrezali. Vanj so narisali debelejšo spiralo in jo s čim bolj pisanimi barvami v različnih grafomotoričnih vzorčkih pobarvali. Cilj tega dela je bil okrepiti občutek za estetiko, izboljšati grafomotoriko ter izboljšati ročne spretnosti ter natančnost rezanja. Ko so končali s prvim delom, so se lahko samostojno lotili še zaključne izvedbe poskusa. V glavo izrezane kače so naredili manjšo luknjico in skoznjo potegnili tanko vrvico. Nato so lahko odšli do postaje z gorečo svečo, kjer je bila prisotna učiteljica. Stopili so na stol, da so lahko držali vrvico s kačo dovolj visoko nad plamenom. Če so kačo postavili v pravilno lego nad plamenom, se je pričela vrteti. Med seboj so pričeli tekmovati, komu se hitreje vrti. Zelo so bili navdušeni in kar zelo logično in nad pričakovanji so ob evalvaciji sklepali, zakaj se kača vrti. Ob vseh njihovih zbranih odgovorih smo jim pojasnili, da sveča, radiator ali neko vroče telo ustvarjajo toplotni tok. Ta se ujame v spirale kače kot voda na mlinske lopatice in zato pride do vrtenja.

2.3 Ognjemet z mandarino

Na dan, ko smo izvajali poskus zvita kača, smo v šoli za popoldansko malico imeli mandarine. Učiteljica se je spomnila, da bi lahko izvedli hiter demonstrativni poskus. Nato so učenci tudi sami poskusili. Pred pričetkom smo jim pokazali mandarino. Zopet smo z viharjenjem možganov, kot pri skriti pisavi z limono, prišli do mnogih ugotovitev in asociacij o njej. Ko pa smo jim povedali, da lahko naredimo mini ognjemet, so spet v en glas zakričali: »Jaaaa, dajmo to narediti.« Upoštevati so morali tri prej povedana pravila. Na postajo je lahko prišel posameznik, ki si je pripravil gorečo čajno svečko in olupek mandarine. Olupek je moral pred plamenom stisniti, da je iz njega na plamen brizgnila iztisnjena tekočina. Ta je povzročila iskrenje plamena ali tako imenovani ognjemet mandarine. Učenci so bili navdušeni, saj jih po navadi svetloba in svetlobni efekti zelo privlačijo. Vsi so želeli še večkrat poskusiti. Učenci so večinoma menili, da je v mandarini bencin. Pojasnili smo jim, da imajo rastline svoje sokove, smole in olja. Citrusi, kamor spada tudi mandarina, imajo v olupkih eterično olje, ki ob stiku z ognjem odreagira, saj je gorivo.

2.4 Origami pokalica – grom

»Origami je spretno, umetniško pregibanje papirja v različne oblike, figure, po izvoru iz Japonske (<http://www.fran.si>, pridobljeno, 1. 8. 2021).« V ustvarjalnem prostem času v okviru podaljšanega bivanja je možno izpeljati raznolike dejavnosti, ki širijo obzorja, krepijo samozavest in različne spretnostne veščine. Učencem smo želeli s tem poskusom pokazati, kaj je medpredmetna povezava. Najprej smo se pogovarjali o športnikih, ki bodo na olimpijskih igrah zastopali Slovenijo in v katerih športnih disciplinah. Nato smo prešli na geografski del, saj so učenci vedeli, da bodo olimpijske igre v Tokiu na Japonskem. V razred smo prinesli zemljevid sveta, v knjižnici pa poiskali še Atlase sveta. Najprej smo skupaj na zemljevidu poiskali Japonsko ali deželo vzhajajočega sonca, nato so to v dvojicah s pomočjo atlasov storili sami. Zelo so bili navdušeni, da smejo iskati po knjigi za starejše učence. Vedoželjnost ni prenehala. Zanimala jih je še njihova zastava. Ker je preprosta za izdelavo, so jo tudi izdelali in nalepili na paličico. Tako so razširjali znanje s področja športa in geografije ter krepili ročne spretnosti in občutek za estetiko. To slednje pa je prišlo na vrsto, ko smo jim omenili origami. Beseda se jim je zdela čudna. Razložili smo jim, kaj pomeni. S tehniko in likovno umetnostjo smo povezali zadnji del našega dela pri poskusu. Po navodilih so natančno prepogibali vsak svoj list. Ko je bila »pokalica« končana, smo izvedli poskus. Prijeli smo za krake, dvignili roko v zrak in močno zamahnili navzdol. Če so učenci pravilno prepogibali in upoštevali navodila, je bil rezultat tu. To je bil pok. Pok/grom se ustvari ob nevihtah. Pojasnili smo jim, da pok sledi pojavu strele zato, ker je svetloba hitrejša kakor zvok.

2.5 Tulec – udar strele

Podoben poskus kot poprej omenjen smo izvedli s tulcem toaletnega papirja. Tega so učenci najprej morali pobarvati in okrasiti z vzorčki ter ga podpisati. Nato so si izrezali kvadraten kos folije ter jo s pomočjo gumice pričvrstili na eno stran tulca. Po končani izdelavi pripomočka so poskus lahko samostojno izvedli. Prišli so do postaje, kjer je bila prisotna učiteljica, na mizi pa je bila pripravljena goreča čajna svečka. Udarili so po tulcu na strani s folijo in opazovali, kaj se dogaja s plamenom. Če so močno udarili, je plamen ugasnil, saj je bil udar strele močan. Če so to storili rahlo, je plamen samo zaplapolal in ni ugasnil, saj je bil udar strele šibkejši. S poskusom smo jim razložili moč, ki se sprosti ob udaru strele. Medpredmetno smo povezali vsebine. Hkrati je bilo dobro, da smo oba poskusa, prejšnjega in tega, izvedli v aprilu, ko je dejansko v času podaljšanega bivanja prišlo do nevihte z gromom ter strelami in so si oba pojava lahko plastično predstavljali.

2.6 Tekmovanje barvil

Učenci zelo radi ustvarjajo in rišejo s flomastri, ker je malo drugače. V ta namen smo izbrali tudi poskus z njimi. Z učenci smo se pogovarjali o barvah in mešanju barv, ko so uporabljali tempera barve in vodene barve. Imeli so predznanje, da ob mešanju dveh barv dobijo novo, drugačno barvo. Povprašali smo jih, če vedo, da so tudi barve v flomastrih sestavljene. Niso verjeli, zato smo izvedli poskus. Vsak učenec si je moral ob upoštevanju treh pravil pripraviti vsaj tri različne barve flomastrov, narezane ozke trakce papirnatih brisač in lonček ali kozarec z vodo. Nato so dva prsta nad dnom vsakega trakca narisali debelejšo piko z različnimi barvami. Trakce so namestili na robove in samo spodnji del traku pomočili v vodi. Nato je sledilo čakanje, katero barvilo se bo hitreje raztopilo in pokazalo, iz kakšnih barv je v resnici sestavljeno. Učenci so se vživeli v »tekmovanje«, kot da je zares.

Navijali so in se čudili, kako je vse to možno. Ob evalvaciji smo se pogovarjali, kako in zakaj menijo, da pride do tega. Glede na to, da smo jih predhodno pripravili na izvedbo poskusa, so učenci logično skleпали, da so v tovarnah barvila mešali, da so dobili barve flomastrov. Povedali smo jim, da ta poskus uspe samo pri vodotopnih barvah v flomastrih. Pri alkoholnih flomastrih tega poskusa ne bi mogli izvesti, saj alkohol ni topen v vodi.

2.7 Telefon

Telefon je postal že stalnica med mlajšimi učenci. Temu vsaj nekateri učitelji ostro nasprotujemo. Znanstveno dokazano je, da so učenci, ki v zgodnjem otroštvu uporabljajo telefon, bolj anksiozni, nezbrani, pogosto tudi fizično in verbalno nasilni do drugih. Nimajo ročnih spretnosti in so grafomotorično šibki. Želeli smo jim pokazati, kako so telefoni delovali v starih časih in na kakšen način so si otroci sami izdelali telefone za igro. Presenetilo nas je dejstvo, da nitnega telefona niso poznali. Zato smo se odločili, da ga v dvojicah izdelajo sami. V šolo so prinesli dva odpadna jogurtova lončka, ki sta služila kot sprejemnik in oddajnik. Pri izdelavi luknjic na dnu lončka jim je pomagala učiteljica, da ni prišlo do morebitnih ureznin. Tanka volna je služila kot vodnik oziroma povezava med sprejemnikom in oddajnikom. Sami so v dvojicah ugotavljali, kdaj prične telefon delovati. »Učiteljica, zakaj ne deluje?« »Juhu, slišim te.« Taki in podobni stavki so se slišali v razredu. V njem je kmalu postalo premalo prostora za vse vrvice, zato smo odšli na zelenico za šolo, kjer so neskončno uživali v igri, ki je skoraj že odšla v pozabo. Pri evalvaciji so povedali, da se jim je ta poskus zdel zelo zabaven in hkrati uporaben. Razložili smo jim, da telefon deluje tako, da lahko naenkrat govori samo eden, drugi pa posluša. Zvok iz naših glasilk v lončku zatrese dno. Iz dna po napeti vrvici potuje zvok do dna lončka na drugi strani vrvice, kjer se ujame v lonček, nato pa potuje po sluhovodu do bobniča, ki ga zatrese. Zvok se tako prenese v možgane in sprejemnik na drugi strani ga sliši, tudi če je daleč stran.

2.8 Vetrnica

Poskus z vetrnico smo z učenci izvedli v dopoldanskem času v sklopu rednih ur spoznavanja okolja in likovne umetnosti. Vsebino smo medpredmetno povezali, kot tudi predvideva učni načrt. Pri izvajanju sta sodelovali tako njihova razredničarka kot učiteljica podaljšanega bivanja. Razred je bil številčen, na voljo ni bilo zadosti orodja, zato sta zaključni del, pribijanje žeblja v palico, prevzeli obe učiteljici. Učenci so od doma prinesli palice. V šoli so dobili barvne liste, ki so jih opremili z lastnimi ilustracijami. Nato so si morali poiskati sredino lista in narisati krake. Po zarisanih črtah so rezali krake in jih v središču združili. S tako dokončanim izdelkom so učenci odšli do učiteljic, ki sta s kladivom in žebljem pričvrstili vetrnico na palico. Sledil je poskus na zelenici za šolo. Ta dan je bil sončen in skoraj brez vetra, zato je bilo poskus težko izvesti. Smo se pa poslužili drugega načina vrtenja, in sicer so učenci skupaj z vetrnico tekali in tako ustvarjali vrtenje. Razlago so poslušali odprtih ust. Poljudno smo jim razložili, da veter nastane, ko se mešata topel in hladen zrak. V resnici pa gre za spremembe, ki jih povzročijo sile zaradi razlik v zračnem tlaku. Lopute vetrnic torej poganja zračni tok.

2.9 Od zrna do rastline

V učnem načrtu za spoznavanje okolja je kot učni cilj naveden sledeči »znajo s poskusi ugotoviti, da mlade rastline lahko zrastejo iz semen, čebulic, gomoljev, potaknjencev.« Prav zato sva se z razredničarko drugošolcev zopet povezali. V dnevu pred izvedbo sva se dogovorili, da lončke, ki so jih prinesli od doma v času ustvarjalnega prostega časa napolnijo s prstjo. Prst smo odšli iskat na travnik pod šolo, kjer je ogromno krtin in je prst že zrahljana. Tako so pridobili pomembno življenjsko izkušnjo, kje lahko naberejo prst, ne da bi jo kupili v trgovini. Naslednji dan so učenci v šolo prinesli semena, gomolje, čebulice in jih posejali in posadili v prst v lončku. Lončke so podpisali in na njih napisali, kaj so posejali ali posadili. Sledilo je obdobje opazovanja rasti in zalivanja. Učenci so imeli skrb vsak za svoje živo bitje – rastlino. Zalivali so jih, pogledovali, kako rastejo. Nekateri so bili manj skrbni, kajti rastlin niso zalivali. Nekateri pa so bili preveč skrbni in so jih preveč zalivali. Skupaj smo ugotovili, da je za rast rastlin potrebna ustrezna količina vode, svetlobe, toplote in skrbi ter da ni samoumevno, da rastlina raste.

2.10 Mikroskopiranje

V času bralnih uric smo prebirali tudi zanimive knjige s področja naravoslovja in drobnoživk. Temaatika jim je bila zelo blizu, saj smo v podaljšanem bivanju veliko časa posvetili poskusom in odnosu do

narave. V knjigah je bil večkrat omenjen mikroskop, zato so si zelo želeli poskusiti delati z njim, da bi izgledali pravi znanstveniki. Na matični šoli imamo mikroskope, na podružnični šoli ne. Za samostojno uporabo so primerni šele, ko učenci spoznajo sestavne dele in znajo pravilno rokovati z njim. To pa je po navadi ob koncu druge triade. Drugošolcem smo vseeno uresničili željo, da so lahko mikroskopirali v prvi triadi. Uporabili smo starejši mikroskop, ki vseeno pokaže določene strukture in pri katerem ni nevarnosti, da bi se leče polomile. Pod mikroskopom smo si ogledali iz časopisa izrezane črke A, F in H, luskolist čebule in prečni prerez zelenega lista. Preparate na ustrezni povečavi jim je pripravila učiteljica, nato pa so sami nadaljevali z ogledom. Na mikroskopske liste so potem tudi narisali, kaj so videli pod določeno povečavo. Navdušenje je bilo neizmerno. Krepili so večšine rokovanja z mikroskopom, opazovanja, natančnosti, risanja. Učenci si tovrstnega dela še želijo.

2.11 Presenečenje – paličnjaki

Za zaključek projekta smo učencem obljubili presenečenje. Za prave naravoslovce, ki poznajo zakonitosti poskusov, ki vedo, kako je treba negovati rastline in kako se obnašamo do vseh živih bitij, smo v razred prinesli paličnjake. O njih smo se velikokrat pogovarjali, prebirali smo knjige, povedali so, kje vse so jih že videli. Želeli so, da jih kdaj vidijo v živo in tudi poskusijo prijeti v roko. Paličnjaki so vrsta žuželk, ki je nenevarna. Izredno hitro se prilagodijo na okolje z varovalno barvo in s posne-manjem narave. Prav tako se zelo hitro razmnožujejo. Nekaterim učencem so se zaradi svoje barve in oblike gnusili, zato jih niso želeli prijeti v roko. Učiteljica ni nikogar silila. Le najbolj pogumni so jih sprva prijeli v roke, nekateri so si jih dali celo na glavo. Ko so drugi videli, da žuželke niso nevarne, so prav vsi po vrsti želeli imeti paličnjaka na roki ali na glavi. S to naravoslovno delavnico smo prispevali k izgubi strahu pred to živaljo. Učenci so izrazili željo, da bi jih odnesli domov. Na matični šoli, kjer imamo v vivariju tudi veliko paličnjakov, so nam jih podarili na podružnico z namenom, da jih lahko razdelimo otrokom. Ko so učenci izvedeli, da lahko odnesejo paličnjaka domov, so se neznansko razveselili. Zelo so bili motivirani, da bodo doma skrbeli zanje. Njihova naloga je bila, da doma povprašajo starše, če se strinjajo z živaljo v hiši. Pripraviti so morali bivališče za paličnjaka ter v šolo prinesli prenosno posodo z luknjicami in svežimi robidovimi listi za prenos domov. Srečno smo novim lastnikom predali sedem paličnjakov.

3 Zaključek

Dodatne vsebine, ki smo jih v okviru projekta »Prvi koraki v eksperimente«, ki je potekal v času razglašene epidemije, vnesli v ustvarjalni prosti čas, so učence notranje motivirale. Pri njih so vzbudile željo po povezovanju z naravo in raziskovanju. Projekt je pokazal, da so otroci še posebej v negotovih časih potrebni takega načina dela. Želijo si razumeti, želijo poskusiti, se dotikati. V času epidemije jim je bilo marsikaj odvzeto, bili so prikrajšani za kinestetiko. Po naravi so otroci polni idej, postavljajo veliko vprašanj in odgovarjajo s še bolj zanimivimi odgovori. Če v osnovi zatremo željo po samostojnem eksperimentiranju, v njih postopoma ugaša otroška iskrivost, vedoželjnost. Ko jasno postavimo meje in pravila eksperimentiranja, lahko učencem s tem privzgojimo občutek odgovornosti za njihovo vedenje in za delo. Hkrati jih opolnomočimo za samostojno delo, okrepi-mo samozavest in opremimo z veščinami, ki jim bodo v nadaljnjem življenju koristile. Vsebine v projektu smo medpredmetno povezovali. Pokazali smo jim, da lahko poskus ali pojav pojasnimo celostno, če poznamo širše ozadje. Prav tako so lahko soustvarjali vsebine, kjer so bile upoštevane tudi njihove želje. Nekateri učenci namreč ne prihajajo iz spodbudnih domačih okolij, doma ni-majo posluha staršev ali skrbnikov, da bi tovrstne dejavnosti izvajali samostojno doma. Učencem prevečkrat ponudijo zaslone, namesto da bi se jim posvetili in skupaj z njimi raziskovali ter tako kvalitetno preživeli skupni prosti čas. Tudi v šoli med nekaterimi učitelji opažamo vse preveč pa-sivnosti. Epidemija vsem znanega virusa je povečala razlike med učenci, pokazali so se strahovi, negotovost. Vse to pa je vplivalo na njihovo delo, vedenje. Mi smo epidemijo izkoristili kot izziv, da kljub vsem prepovedim in omejitvam učencem damo nekaj več – za življenje in vzpodbudo za bodoče, negotove čase. Učencem moraš ponuditi del svojega znanja ali veščin, ki jih obvladaš. Tako boš pri njih vzbudil zanimanje, navdušenje in okreпил njihovo notranjo motivacijo za nadaljnje delo. Naš projekt je zajel točno to, hkrati pa jih je ponovno povezal z naravo in občutkom odgovornosti zanj. Kljub epidemiji smo bili neustrašni.

Literatura

- Ardley, N. (1996). Spoznavajmo znanost: Svetloba. Ljubljana, Slovenska knjiga.
Ardley, N. (1996). Spoznavajmo znanost: Zvok. Ljubljana, Slovenska knjiga.

- Arnold, N. (2017). Znanstveni poskusi za otroke: 88 poskusov in pol. Tržič, Učila, 1. izdaja.
- Barle, A. [et al.]. (2000). IZOBRAŽEVANJE o okolju za okolje prihodnosti. Ljubljana. Svet za varstvo okolja Republike Slovenije. Zbirka Usklajeno in sonaravno; št. 9.
- Kolar, M. (2011). Učni načrt. Program osnovna šola. Spoznavanje okolja; predmetna komisija Metoda Kolar, Dušan Krnel, Alenka Velkavrh. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo.
- Konjajev, A. (1990). Nejc in drobnoživke. Ljubljana, Mladinska knjiga.
- Wurmli, M. (2020). 100 stvari za raziskovalce narave. Koln, Nemčija; Schwager&Steinlein Verlag GmbH
- <http://www.ipsos.si/web-content/VIZ-portal>, pridobljeno 31. 7. 2021
- <https://fran.si>, pridobljeno 1. 8. 2021

KO OSTANEMO DOMA IN POVEZANI

Povzetek: Epidemija je posegla v vsakdan vsakega od nas. Ob razglasitvi virusne bolezni covid-19 so zaprli vzgojno-izobraževalne ustanove, v katere spadajo tudi vrtci. Zaradi zaprtja vrtcev so otroci ostali doma, starši pa so morali iskati ravnovesje med skrbjo za službo, domom in družino. Epidemija nas je vse postavila pred poseben izziv. V tem času smo se vsi udeleženci vzgojno-izobraževalnega dela s starši srečali z novo, neznano situacijo. V prispevku je predstavljeno kako, na kakšen način sem ohranjala stik z otroki in njihovimi starši: preko zapisov, poslanih pesmi, dejavnosti, idej za izdelke in igre ... Z vsem tem sem želela vzpostaviti aktivno interakcijo z otroki in starši ter jim olajšati in popestriti čas doma in seveda, da ostanemo povezani, ko je bil vrtec zaprt.

Ključne besede: epidemija, starši, vzgojiteljica, povezanost, sodelovanje, družina, otrok

WHEN WE STAY AT HOME AND CONNECTED

Abstract: The epidemic has affected the daily lives of each of us. At the declaration of the viral disease covid-19 are closed educational institutions, which also include kindergartens. Because of the closure the children stayed at home and the parents had to find a balance between caring for work, home and family. The epidemic has put us all in front of a special challenge. During this time, all educators and parents were forced to deal with a new, unknown situation. The article presents how, I kept in touch with the children and their parents: through records, songs, activities, game ideas... This is how I wanted to establish active interaction with children and parents and to facilitate and diversify their time at home and of course to stay connected when the kindergarten was closed.

Key words: epidemic, parents, educator, connection, cooperation, family, child

Uvod

Razglasitev epidemije in zaprtje vrtcev po tem sta postavila vse nas, ki smo vključeni v vzgojno-izobraževalni sistem, v novo, neznano situacijo. Vsi, ki smo prisotni v vzgojno-izobraževalnem procesu (otroci, vzgojitelji in starši), se še nismo znašli v takšni situaciji. Glede na nastalo situacijo, v našem vrtcu, nismo stali križem rok, temveč smo želeli ostati povezani z družinami in otroki, saj menimo, da v težkih in neznanih okoliščinah potrebujejo našo podporo. Strokovni timi smo preko spleta objavljali različne ideje, zamisli in nasvete, kaj početi v času karantene. S starši smo si izmenjali informacije, kako vsak na svoj način preživlja dneve v izolaciji. O načinu in vsebinah sodelovanja se je lahko vsak strokovni tim odločil avtonomno. Sama sem se odločila za komunikacijo preko elektronskih sporočil. Tedensko sem oblikovala uporabno vsebino, otrokom sem pošiljala dejavnosti v okviru vseh področij kurikulumu ter jih spodbujala k raziskovanju, gibanju in spoznavanju okolja. Skupina je bila namenjena objavi predlogov dejavnosti, ki so jih starši lahko izpeljali skupaj s svojimi otroki.

Načrtovanje dela

V našem oddelku bivajo otroci prvega starostnega obdobja. Njihovo pridobivanje izkušenj, znanj je najučinkovitejše, kadar te potekajo skozi igre, raziskovanje in gibanje, zato so bila vodilo pri načrtovanju in pripravi dejavnosti naslednja vprašanja: Ali spodbuja otrokovo aktivnost? Ali spodbuja in opogumlja otroka za raziskovanje in reševanje problemov? Kateri material? Katere spletne vsebine? Pri načrtovanju in pripravi dejavnosti sem imela v mislih, da bi morali otroci raziskovati, se gibati in spoznavati okolje. Otrokom sem želela omogočiti doživljanje gledališke umetnosti preko spletnih vsebin. Omenjene veščine in spretnosti naj bi razvili v okviru področij kurikulumu, otrokom sem pošiljala dejavnosti, povezane z matematiko, naravo, jezikom, družbo, umetnostjo in gibanjem. Spodbujala sem jih, da preživijo čas v naravi, saj imajo tam možnost raziskovati z naravnim materialom, raziskovati različne površine z vsemi svojimi čutili, iz naravnega materiala ustvariti čudovite likovne izdelke. Starše sem spodbudila, da so skupaj z otroki doma izdelali didaktične pripomočke iz odpadne embalaže. Z delom na daljavo sem želela nuditi pomoč staršem pri dnevni motivaciji otrok, jih spodbuditi k skupnemu ustvarjanju ter doseči, da bodo ob dejavnostih uživali vsi.

Primeri nalog in dejavnosti

Od vseh dejavnosti, ki sem jih pripravila za otroke, bom predstavila tiste, ki so bile med otroki dobro

sprejete in za katere sem prejela več pozitivnih odzivov.

Naziv dejavnosti: Hiše in domovi

- Področje aktivnosti po kurikulumu: družba
- Namen aktivnosti: Otroci gradijo dom in ob gradnji spoznavajo različna domovanja. Razvijajo simbolno igro.
- potreben material: Kartonske škatle različnih velikosti, stoli in mize. Rjuhe ali podobno blago za prekrivanje hiš. Lepilni trak ali različne ščipalke za pritrdjevanje.
- Opis aktivnosti: V stanovanju ali na prostem pripravimo prostor za gradnjo. Začnimo z gradnjo hiše, ki jo lahko naredimo pod mizo ali pa tako, da prekrijemo dva kosa pohištva. Otroci bodo sami opazili, da je igra zanimiva, zato se ji bodo hitro pridružili. Pomagajmo jim pri prekrivanju strehe preko pohištva. Z otroki se lahko pogovarjamo o različnih vrstah prebivališč: hiše, koč, šotori, igluji.

Naziv dejavnosti: Pobarvajmo kamne in si polepšajmo vrt

- Področje aktivnosti po kurikulumu: družba
- Namen aktivnosti: Otrok v naravi poišče različno kamenje. Nato z barvami pobarva kamne različnih velikosti in si z njimi polepša vrt.
- Potreben material: Kamenje, čopiči, barve, lonček z vodo, paleta in zaščitna podlaga.
- Opis aktivnosti: Otroki v naravi poišče različne kamne. Nato z uporabo čopiča in barv slika različne simbole, motive iz narave, živali.

Naziv dejavnosti: Igre koncentracije

- Področje aktivnosti po kurikulumu: družba
- Namen aktivnosti: Otrok je zmožen vztrajati pri določeni igri in se samostojno zaigrati za določeno obdobje. Opisanih je šest različnih igric za razvoj koncentracije.

Potreben material:

- vsakdanji predmeti (kozarček, nogavice, dojenček, kapa, jabolko...),
- trije temni plastični kozarčki in nekaj manjših predmetov (figurice iz Kinder jajčkov...),
- lego kocke in 2 igralni plošči,
- domine,
- simetrično prerisovanje,
- za vsakega igralca na list papirja narisana mreža (9 kvadratkov), 9 podvojenih predmetov, manjši listki in svinčnik.

Opis aktivnosti:

1. *Kaj manjka?* Na mizo postavimo izbrane predmete. Otrok si jih naj ogleda in nato zamiži. Za hrbet skrijte enega izmed predmetov na mizi. Otrok naj ponovno odpre svoje oči in poskuša ugotoviti kaj manjka.
2. *Kje je skrito?* Na tla postavite 3 kozarčke, obrnjene naokrog. Pod enega skrijte manjši predmet. Premikajte kozarčke in skriti predmet. Otrok naj ugotovi pod katerim kozarčkom je skrit zaklad.
3. *Lego slika...* Na igralno ploščo postavite poljuben vzorec nekaj kock. Te naj bodo na podlagi in ne v stolpcu. Otroku ponudite prazno ploščo in enake kocke, kot ste jih uporabili sami. Otrok naj ponovi vaš vzorec. Variacije: Otrok si sam izmisli vzorec in ga nato ponovi še na drugi plošči.
4. *Domine...* Otrok naj na ravni podlagi poskusi postaviti v vrsto domine in jih nato, ko vse stojijo, podreti prvo in te naj podrejo vse ostale...
5. *Simetrična slika...* Na sredino praznega lista narišite navpično črto. Na levo polovico narišite polovico pikapolonice. Otrok naj simetrično doriše na drugo stran in s tem nariše celo žival. Variacije: namesto živali narišite lik, hrano...
6. *Bingo.* Skupaj z otrokom izberemo primerne predmete. Vsakega narišemo na listek in prepognemo. Predmete poljubno razporedimo v svojo in otrokovo mrežo. En predmet ena mreža. Izberimo listek in ga poimenujemo. Predmet odstranimo z mreže. Kdor prvi odstrani 3 predmete v vrsti zmaga.

Naziv dejavnosti: Magično mleko

- Področje aktivnosti po kurikulumu: narava
- Namen aktivnosti: Otrok odkriva in spoznava kako se snovi mešajo in poimenuje različne barve.
- Potreben material: mleko, posodica, vatirana palčka, barvilo (jedilna barva), detergent za posodo.
- Opis aktivnosti: V plastično posodico naj otrok nalije malo mleka, in na sredino kapne kapljico

barvila za živila. Lahko preizkušate različne barvne kombinacije (več različnih barv kot uporabite, večji bo efekt). Otrok naj nato vatirano palčko pomoči v detergent za posodo, ter se dotakne barve v mleku. Barvilo se bo hitro odmaknilo od palčke.

Naziv dejavnosti: Časopisne sestavljanke

Področje aktivnosti po kurikulumu: matematika

Potreben material: Velike slike iz revij in koledarjev, škarje, lepilo, karton.

Opis aktivnosti: Z otroki prelistajte revije in jim dovolite, da si izberejo nekaj slik, ki so jim všeč. Slike izrežite, nato jih z lepilom nalepite na karton. Ko se posuši izrežite koščke sestavljanke. Če imate mlajše otroke, začnite samo s štirimi ali petimi koščki. Sestavljanke označite, stresite v plastične vrečke in pospravite v škatlo za čevlje.

Naziv dejavnosti: Moč za umirjanje

- Področje aktivnosti po kurikulumu: gibanje

- Namen aktivnosti: Otrok pridobi občutek usklajevanja gibanja različnih delov telesa.

- Potreben material: polna škatla napolnjena s težjim materialom, ki jih otrok lahko potiska ali vleče.

- Opis aktivnosti: Težko škatlo otrok potiska pred seboj. Lahko jo uporabi namesto vozička ali prenašanja - predmete naloži na vrh škatle in jih potiska po stanovanju. Pod škatlo damo lahko blago, da ne opraskamo tal.

Naziv dejavnosti: Terapevtski par Suzana in kuža Kaj iz društva Ambasadorji nasmeha pripovedujeta zgodnico preko Zooma.

Naziv dejavnosti: Izvedba Tradicionalnega zajtrka pri večini od nas doma. Skupaj si pripravimo slovenski med, maslo, kruh, mleko in jabolko.

Naziv dejavnosti: Joga za dobro jutro (vir: youtube).

Naziv dejavnosti: Ogled predstav na spletu:

Lutkovno gledališče Ljubljana,

Lutkovno gledališče Maribor.

Zaključek

Otroci potrebujejo znanje, izkušnje, ki jim bodo omogočale samostojnost in neodvisnost, nenazadnje pa še veliko domišljije, s katero bodo lahko oblikovali ideje o prihodnosti. Nastale razmere so nekoliko spremenile naša življenja. Z veseljem smo staršem pomagali pri oblikovanju njihovega vsakdana in sicer s posredovanjem vzgojno-izobraževalnih idej in iger za otroke. Prav tako se starši radi odzovejo in sodelujejo, kljub temu, da gre za stike na daljavo, saj je to v danih dneh edina možnost. Vsekakor pa je takšen stik, med epidemijo, pripomogel k lažjemu prihodu nazaj v vrtec, ko smo se v februarju vrnili v našo igralnico. Ustvarjena vez nas je povezovala v veselih in težkih trenutkih. Povezovala je otroke z vzgojiteljicami, ki predstavljajo pomemben del njihovega življenja in sovrstniki.

Literatura

Brezovica (2021). Pridobljeno 1. 1. 2021, <https://www.vrtci-brezovica.si>

Joga (2021). Pridobljeno 1. 1. 2021, <https://www.youtube.com/watch?v=KrWba9cr4Q4&t=193s>

Lutkovno gledališče Ljubljana (2021). Pridobljeno 1. 1. 2021, <http://www.lgl.si/si/>

Lutkovno gledališče Maribor (2021). Pridobljeno 1. 1. 2021, <https://www.lg-mb.si>

VKLJUČITEV VSEH UČENCEV V ŠOLANJE NA DALJAVO – VELIK IZZIV

Povzetek: Šolanje na daljavo je tudi nas učitelje pahnilo v novo situacijo. Učim na šoli, kjer je v razrede vključeno veliko različnih skupin otrok (nadarjeni, učenci s primanjkljaji, Romi, priseljenci). Ker učim zgodovino, posledično učim zelo veliko število otrok (približno 250). Takoj so se pokazale pomanjkljivosti šolanja na daljavo za ranljivejšo skupine. Učence smo opremili z gesli za vstop v spletno učilnico, jih učili vstopanja in jih v prvem tednu šolanja na daljavo tudi opremili z računalniki in tablicami. Kljub temu jih je bilo kar nekaj neodzivnih. Kako jih pridobiti k sodelovanju na videokonferencah in pri delu v spletni učilnici, je predstavljalo velik izziv za vse učitelje. Najprej smo se morali dogovoriti za urnik srečanj v živo, da za učence ne bi bilo prenaporno. Potem smo se dogovarjali za opravljanje obveznosti, za katere smo že bili dogovorjeni (ustno spraševanje, predstavitev, govorni nastopi). Nekje po 14 dneh pouka sem začela ugotavljati, kdo se mi je oglasil, kdo pride na zoom, kdo odda nalogo v spletno učilnico in kdo ne. Ker učim veliko otrok, je to predstavljalo ogromno dodatnega dela. Ko sem ugotovila, kdo je neodziven, sem poiskala kontakt. Pri večini otrok to ni bila težava, pokličeš starše ali otroka, se pogovoriš, zakaj ne dela, kje je težava... Težje je bilo pri romskih otrocih, saj niso bili dosegljivi na telefon, številke zelo hitro spreminjajo in nas ne obvestijo, e-mail jim ne dela... Starši tudi obljubijo, naslednjič pa otroka spet ni. Podobna težava je bila tudi pri otrocih priseljencev, sploh če ne znajo slovensko niti otroci niti starši. Potrebno je bilo veliko časa, iskanja podatkov, povezovanja različnih služb, sodelovanja s sodelavci, da smo otroka pridobili nazaj. Čeravno tudi samo za eno uro, potem pa se je zgodba ponovila. Ob upoštevanju vseh smernic iz Ministrstva lahko rečem, da smo bili delno uspešni. Večino otrok smo uspešno pripeljali do konca šolskega leta, nekaj romskih otrok pa je nad šolo obupalo.

Ključne besede: epidemija, zgodovina, učenci priseljencev, učenci Romi

ENGAGING ALL PUPILS IN DISTANCE LEARNING - A BIG CHALLENGE

Abstract: Distance learning has also plunged us teachers into a new situation. I teach at a school where many different groups of children (gifted, pupils with disabilities, Roma, immigrants) are included in the classes. I teach history, which means I teach a very large number of children (about 250). The shortcomings of distance learning for more vulnerable groups demonstrated immediately. Pupils were equipped with passwords to enter virtual classroom and taught how to enter it, and they were also equipped with computers and tablets during the first week of distance learning. Nevertheless, quite a few of them were unresponsive. How to get them to participate in videoconferencing and do the work in the virtual classroom was a big challenge for all teachers. We first had to agree on a schedule of online meetings, so that it would not be too stressful for the pupils. Then we agreed for the pupils to perform the obligations which had already been arranged beforehand (oral questioning, presentations, speeches). Somewhere after 14 days of the lessons, I started to find out who had been in contact with me, who came to zoom, who submitted the assignment to virtual classroom and who didn't. Since I teach many kids, it took a lot of extra work. When I found out who was unresponsive, I looked up their contacts. With most of the kids that was not a problem, you call the parents or the child, talk about why the pupil does not do the work, where the problem is ... It was harder with Roma children because they could not be reached by phone, they change their numbers very quickly without informing us, e-mail does not work for them... Parents also make promises, but the next time the child is again not there. There was a similar problem with immigrant children, especially if neither children nor parents know Slovenian. It took a lot of time, searching for data, connecting different services, cooperating with colleagues to get the child back. Even if only for a lesson, and then the story repeated itself. Taking into account all the guidelines from the Ministry, I can say that we were partially successful. We were successful in helping most of the children to the end of the school year, but a few Roma children gave up on school.

Key words: epidemic, history, immigrant pupils, Roma pupils

1 Uvod

Šolanje na daljavo je tudi nas učitelje pahnilo v novo situacijo. Spomladi smo se lovili, sedaj smo bili boljše pripravljeni, saj smo že imeli nekaj izkušenj, prav tako tudi učenci. Učim na šoli, kjer je v razrede vključeno veliko različnih skupin otrok (nadarjeni, učenci s primanjkljaji, Romi, priseljenci). Ker učim zgodovino, posledično učim zelo veliko število otrok (približno 250). Učence smo še v šoli opremili z gesli za vstop v spletno učilnico, jih učili vstopanja in jih v prvem tednu šolanja na daljavo tudi opremili z računalniki in tablicami. Kljub temu so se kmalu pokazale pomanjkljivosti šolanja na daljavo za ranljivejšo skupine.

2 Poučevanje ranljivejših skupin otrok

Zavod RS za izobraževanje je pripravil nekaj smernic, v katerih so nas opozorili, da učenci pri izobraževanju na daljavo, zlasti pri usvajanju novih ciljev in vsebin, potrebujejo 2 do 3 krat več časa, kot če bi bili v šoli. Dodatno pozornost so namenili ranljivejšim skupinam (otroci priseljenci, otroci s posebnimi potrebami, otroci iz nepriviligiranih okolij), posvetili naj bi jim dodatno pozornost in zanje posebej strukturirali dejavnosti, s ciljem, da ne bi povečevali digitalnega razkoraka (Strokovne usmeritve Zavoda RS za šolstvo za izvedbo možnih oblik izobraževanja na daljavo, 2020).

Kako? Tu pa smo bili prepuščeni sami sebi. Najprej smo se morali dogovoriti za urnik srečanj v živo (aplikacija zoom), da za učence ne bi bilo prenaporno. Potem smo se dogovarjali za opravljanje obveznosti, za katere smo že bili dogovorjeni (ustno spraševanje, predstavitev, govorni nastopi). Potem so bile počitnice in še en teden podaljšanja počitnic. Ko smo se zopet vrnili za ekrane, smo šli od začetka. Nekje po 14 dneh pouka, sem začela ugotavljati, kdo se mi je oglasil, kdo pride na srečanje v živo, kdo odda nalogo v spletno učilnico in kdo ne. Ker učim veliko otrok, je to predstavljalo ogromno dodatnega dela. Pošalila sem se, da bi potrebovala tajnico, da bi vodila vse te evidence. Ko sem ugotovila, kdo je neodziven, sem poiskala kontakt. Pri večini otrok to ni bila težava, pokličeš starše ali otroka, se pogovoriš, zakaj ne dela, kje je težava ...

2.1 Učenci s posebnimi potrebami

Učencem s posebnimi potrebami je potrebno že v šoli nameniti posebno skrb, saj potrebujejo prilagojeno izvajanje izobraževanja in dodatno strokovno pomoč. Pri pouku na daljavo sem se trudila, da sem pripravila veliko slikovnega gradiva, da sem imela čim več pouka v živo, da smo lahko kakšno stvar še dodatno razložili. Če je bila projekcija v spletni učilnici, pa sem dodala še govorni posnetek razlage, za vse, ki imajo težave z branjem. Priložila sem tudi različne zanimive posnetke, ki sem jih našla na internetu in so se mi zdeli ustrezni. Prav tako sem v spletno učilnico naložila izročke ter vprašanja za lažje učenje. Podobno smo dogovorjeni tudi v šoli. Tu so bile v veliko pomoč tudi učiteljice dodatne strokovne pomoči, da so te učence naučile dela v spletni učilnici, naučile poslati in pogledati e-pošto, narediti wordov dokument, ga pripeti ali naložiti v spletno učilnico. Prav tako so ti učenci potrebovali veliko spodbude in motivacije za delo na daljavo. Nasploh so imeli učenci pred zasloni različne stiske. Mnogi so ostali tiho, bilo so samo prisotni ali pa jim »ni delala« kamera, zvok... Vzroki so bili različni: osebne stiske, niso želeli pokazati stanovanja, nemira okrog sebe ..., o čemer v več intervjujih in člankih govori tudi dr. Marija Anderluh iz UKC Ljubljana (2020). Ko sem to opazila, sem jih poklicala in smo se dogovorili za individualna srečanja. Tam so se odprli, mi kaj povedali, potem pa smo še enkrat pregledali snov. Rekli so, da jim je bilo to zelo všeč, da so se lažje sprostiti. Enako smo naredili tudi, ko smo ponavljali pred ocenjevanjem. Tisti, ki so želeli, so lahko pridobili ustno oceno in kar veliko se jih je odločilo za to možnost. Za otroke s čustvenimi težavami je šola pomemben dejavnik varovanja zdravja; gradnje identitete, pomembna oseba jih lahko reši (učitelj, psiholog, pomočnik ravnatelja ...), sploh če je nimajo doma, jo velikokrat najdejo prav v šoli, pravijo strokovnjaki s področja psihologije v svojem Pozivu za vse, ki opažajo stiske otrok in mladostnikov (2021). Nekateri učenci so bili med karanteno 5 mesecev prepuščeni sami sebi.

2.2. Učenci iz nepriviligiranih okolij

Še težje je bilo pri učencih iz nepriviligiranih okolij - romskih otrocih. Doma nimajo spodbudnega učnega okolja, staršem za šolo večinoma ni mar niti jim ne znajo pomagati. Kljub temu, da so bili opremljeni z računalniki in tablicami, je bila težava internet, elektrika, nekateri pa nimajo niti svoje mize, kjer bi lahko delali za šolo. V družini je več otrok in daleč od tega, da bi imeli mir in prostor za delo. Nekateri nimajo niti svojega naslova, hišne številke. Imajo začasni naslov na CSD in so brez prevoza. Torej peš hodijo do Centra in prevzamejo pošto. To je približno na dva tedna. Najrevnejši doma nimajo niti šolskih potrebščin. Nimajo s čim pisati. Živijo v kontejnerjih brez dnevne svetlobe. Kako do njih? Ko se niso odzivali, smo zopet najprej iskali telefonske številke. Omenila sem že, da jih hitro spreminjajo, zato je bil to velik izziv. Zopet smo sodelovali s socialno delavko na šoli, ki jih dobro pozna in ona nam je priskočila na pomoč, pridobila kontakte. Večkrat se je bilo potrebno zopet individualno dogovarjati, da so se počutili varneje in se priklopili in prižgali kamere. Učenci znajo uporabljati internet, Youtube, z Wordom in ostalimi učnimi spletnimi orodji pa so imeli velike težave. Hudo je bilo, ker tudi niso imeli nikogar od domačih, da bi jim pomagal. Najlažje je bilo, da so slikali in poslali fotografije opravljenega dela, največkrat kar na telefon. Ko sem se z učenci povezala, je bilo opaziti sram, saj smo vstopali v njihova domača okolja, ki so zelo drugačna

od naših. Pogosto so bili vsi v enem prostoru, skupaj z dojenčki, malčki, ki so kričali, očetom, ki je vrtel glasbo, skrbeti so morali za mlajše sestre in brate...kako naj tak otrok dela? Veseli smo bili že, da so vsaj slišali malo razlage in z nami ponavljali in da smo videli, da so zdravi.

Določenim otrokom, pa smo pošiljali delovne liste preko navadne pošte. Tako učno gradivo so imeli najraje in to je bilo največkrat rešeno. Učenci, tudi Romi, doma nimajo tiskalnika, vsega pa niso mogli prepisovati, niti ni bilo volje ali energije za kaj takega. Po vrnitvi v šolo sem preverila pri vsakemu posebej, kaj ima narejeno, manjkajoče izročke pa sem jim skopirala in skupaj smo uredili zvezek. Kljub vsej pomoči, spodbudi z naše strani, je kar nekaj učencev Romov šolo prenehalo obiskovati, saj so vedeli, da so v 5-ih mesecih naredili premalo in imajo ogromne primanjkljaje.

2.3 Učenci priseljenci

Podobna težava je bila tudi pri otrocih priseljencev. Velike družine, slabo poznavanje računalniške tehnologije, brez pomoči doma (starši delajo ali ne znajo jezika), brez interneta, računalniške opreme. Pogosto tudi sram, vprašati, če kaj ne razumeš ali ne znaš, se izpostaviti ... Morali so se učiti jezika in tudi sodelovati pri naših urah. Od učitelja pa je zahtevalo nadaljnja prilagajanja učnih listov in snovi. Zopet individualne ure s temi učenci, vsaj s tistimi, ki so manj sposobni ali kratek čas v Sloveniji in ne poznajo jezika. Dogovarjali smo se preko zooma, e-mejlov, vibra..., kakor je bilo komu najlažje. Zakon o OŠ pravi: »Otroci, ki so tuji državljani oziroma osebe brez državljanstva in prebivajo v Republiki Sloveniji, imajo pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije.« (2006). Kako je to mogoče izvesti na daljavo?

Zaključek

Učitelji se zavedamo, da smo odgovorni za vse učence in jim moramo snov prilagajati tako, da so vsi lahko uspešni in napredujejo. Moram priznati, da je bil to velik izziv prav v času šolanja na daljavo in nam je vzelo ogromno časa, energije in domiselnosti. Sprašujem se, ali se ministrica in ostali odgovorni zavedajo vseh teh težav. Skrbi me, ko berem poročila različnih zdravstvenih institucij o posledicah šolanja na daljavo za učence, o psihičnih težavah, o mislih na samomor, o neuspehih nekaterih učencev, o motnjah hranjenja. O tem, v kako različnih položajih so doma. Slabše socialno vključeni otroci imajo vse večje stiske, prav tako učno šibkejši otroci, saj se pri njih zaostanek le povečuje (Anderluh, 2020). Same šole se na nov val epidemije ne pripravljajo, v dveh letih niso naredili ničesar, da bi bile razmere v razredih varnejše (pleksi steklo, prezračevalni sistem, učenje manjših skupin v šoli...) in da bi šolanje lahko potekalo v šoli – morda vsaj za ranljivejše skupine. Upam, da epidemija kmalu izzveni in se vrnemo nazaj v normalno stanje, v razrede, kamor spadamo.

Literatura

Anderluh, M. (2020). Neizogibni učinki šolanja na daljavo. [Pdf]. Pridobljeno s http://mrezaznanja.splet.arnes.si/files/2020/12/10_Anderluh-Marija_Neizogibni-u%C4%8Dinki-%C5%A1olanja-na-daljavo_Mreza-znanja_2020.pdf

Neizogibne posledice šolanja na domu - Mreža znanja 2020, pridobljeno s <https://video.arnes.si/watch/v1qEROSyhatq>

Poziv vsem, ki opazajo stiske otrok in mladostnikov (3. 5. 2021). Pridobljeno s <https://www.zpmmoste.net/2021/05/03/poziv-vsem-ki-opazajo-stiske-otrok-in-mladostnikov/>

Strokovne usmeritve Zavoda RS za šolstvo in izvedbo možnih oblik izobraževanja na daljavo (26. 3. 2020). Pridobljeno s <https://sio.si/2020/03/26/strokovne-usmeritve-zavoda-rs-za-solstvo-za-izvedbo-moznih-oblik-izobrazevanja-na-daljavo/>

Zakaj je šolanje na daljavo problematično? Revija Panika (24. 1. 2021). Pridobljeno s <http://revijapanika.si/2021/01/24/zakaj-je-solanje-na-daljavo-problematicno/>

Zakon o OŠ (2006). Uradni list RS, št. 81 (31. 7. 2006). Pridobljeno s <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/74775>

AKTIVNI ODMORI V ČASU POUKA NA DALJAVO

Povzetek: V šolskem letu 2020/21 nas je zopet doletel pouk na daljavo. Ker smo že v prejšnjem letu izvajali pouk na daljavo, smo bili tokrat malo bolje pripravljeni. Učitelji smo se izobraževali v tej smeri in prav tako smo imeli možnost in čas izobraziti tudi naše učence. Upali smo, da bo pouk na daljavo trajal manj časa in da se bodo učenci z veseljem udeleževali video ur. Vendar je motivacija za delo učencem hitro padla, zato so nujno potrebovali popestritev. Video ure sem želela popestriti z nečim novim. Videla sem, da si učenci želijo igrati, vendar brez vodenja, igra ne bi uspela. Preko računalnika ni bilo mogoče izpeljati vseh idej, ki sem se jih domislila, zato sem jih priredila na način, ki je bil izvedljiv na daljavo preko računalnika. Med poukom na daljavo sem iskala in si izmišljevala nove video igre (npr.: risanje po beli tabli – ugibanje, kaj je narisano, smešne frizure, vislice, skrivalnice, ogledalo - ponavljanje za mano, kdo bo hitrejši, ugibanje, kaj imam v roki ter še različne igre in izzive). Pomembno vlogo je imel tudi pozitiven odnos med učenci v času igre. Učenci so bili navdušeni in komaj so čakali, da se zopet dobimo na video uri in izvedemo katero (najraje novo) igro. Pri tem smo se nasmejali, se naigrali in dobili nove moči za nadaljnje delo.

Ključne besede: aktivni odmor, motivacija, igra, pozitiven odnos

ACTIVE BREAKS DURING DISTANCE LEARNING

Abstract: In the school year 2020/21, distance learning hit us again. Since we had already conducted distance learning last year, we were a little better prepared this time. The teachers were educated in this direction and we also had the opportunity and time to educate our students as well. We hoped that distance learning would take less time and that students would be happy to attend video lessons. However, the motivation to work for the students dropped quickly, so they desperately needed diversification. I wanted to spice up the video hours with something new. I saw that the students wanted to play, but without guidance, the game would not have succeeded. It was not possible to derive all the ideas I came up with via a computer, so I adapted them in a way that was feasible remotely via a computer. During distance learning, I searched for and invented new video games, for example: drawing on a whiteboard - guessing what is drawn, funny hairstyles, gallows, hiding places, mirror - repeat after me, who will be faster, guessing what I have in hand and various other games and challenges. An important role was also played by the positive attitude among the students during the game. The students were thrilled and could hardly wait to get back to the video lesson and perform some (preferably new) game. In doing so, we laughed, played games and gained new strength for further work.

Key words: active break, motivation, play, positive attitude

1 Uvod

Novo šolsko leto je prineslo nove izzive, predvsem v smislu šolanja na daljavo. Ker je bilo to že drugo leto šolanja na daljavo, smo bili tokrat malo bolj pripravljeni na pouk od doma. Način življenja postaja vedno bolj pasiven in čedalje manj aktiven. Računalniško znanje nam pri mnogih opravilih in dejavnostih lajša življenje, vendar nas oddaljuje od marsikatero dejavnosti, predvsem socialnih in gibalnih dejavnosti. Raziskave dokazujejo, da pomeni aktivni življenjski slog, ki je prepleten s športno aktivnostjo, varovalni dejavnik zdravja, ki je zelo pomemben in v veliki meri pripomore k splošni kakovosti življenja (Videmšek, Pišot, 2007). Živimo v času, za katerega je značilen vse bolj sedeč življenjski slog. Pouk na daljavo pa je ta način življenja še poglobil. Šport in rekreativne minute, s katerimi sem ves čas spodbujala učence k vadbi, so se izkazale za neuresničene. Tako je bila edina rešitev, da učence vodim preko igre in preko ekrana do gibanja.

2 Kako motivirati učence, da bodo vsi aktivni

Že pri pouku v šoli je potrebno veliko energije in iznajdljivosti, da učence motiviramo za sodelovanje med poukom, to je bilo seveda še težje pri pouku na daljavo. Zato sem poskušala učence čimbolj in čim večkrat vključiti v učno uro. To sem poskušala doseči tako, da sem jih naključno klicala pri reševanju nalog ali sem jim dala nalogo, da kaj napišejo v klepet, tako da je vsak lahko prispeval svoj del k dobremu poteku ure. Ker pa je pri poučevanju na daljavo za učence bolj utrujajoče slediti pouku in je učiteljeva razlaga bolj okrnjena, je pomembno tudi, da v učno uro zajamemo manj snovi kot običajno. Več časa sem raje namenila aktivnemu odmoru, ki je učencem pomagal zbistriti misli in ohranjati pozornost na učno uro. Večkrat sem samo učno uro na daljavo začela s kakšnim vprašanjem, npr.: »Kako se danes počutiš?« in učenci so v klepet zapisali, kako se počutijo, naslednjič, ko je bilo manj časa, so svoj odgovor pokazali v kamero tako, da so palec premaknili v smer položaja,

ki nakazuje dobro počutje (palec je usmerjen navzgor), do položaja, ki nakazuje slabo počutje (palec je usmerjen navzdol).

3 Različne aktivne igre

Večkrat sem med uro poskrbela za aktiven odmor. Na začetku so bili ti odmori le športno usmerjeni, npr.: naredi deset počepov, skoči visoko v zrak, pretegni telo tako, da nabiraš namišljena jabolka ... Uporabila sem tudi spletno različico naključno kolo (random wheel), kjer je en učenec zavrtel kolo s klikom na miško računalnika, nato pa se je puščica na naključnem kolesu ustavila pri določeni vaji (npr. naredi deset počepov, naredi deset predklonov, sam si izmisli vajo itd.). Ker je pouk na daljavo potekal zelo dolgo časa, so bili učenci čedalje bolj naveličani. Ves čas sem iskala nove naloge, katerih cilj je bil motivirati učence za nadaljnje delo, jih sprostiti, nasmejati in zabavati. Nastale so nove aktivne igre:

a) Risanje po beli tabli: Na belo tablo sem narisala predmet. Ko je učenec prepoznal, kaj sem narisala, je mogel ta predmet poiskali v stanovanju ter ga pokazati na kameri. Igra se je zaključila, ko so vsi našli narisani predmet. Pri tem sem bila pozorna, da so bili taki predmeti, ki jih sigurno najdemo v domačem okolju.

b) Opis predmeta oz. kaj imam v roki: Podobno kot pri prejšnji nalogi, sem pri opisu predmeta dala navodilo, da prinese opisani predmet takoj, ko ga prepozna. Pri opisovanju sem bila pozorna, da sem začela s splošnim opisom in sem le počasi začela s podrobnostmi.

c) Ogledalo: Malo težja naloga je bila ogledalo, saj sem delala počasne gibe, ki so jih učenci ponavljali za mano.

d) Vislice: Je preprosta igra, katero smo izvedli tako, da sem delila z učenci belo tablo. Geslo, ki so ga mogli odkriti, je vsebovalo aktivno nalogo, učenci pa so ga morali uganiti tako, da so klicali posamezne črke, ki morda sestavljajo iskano geslo. Ko je učenec izbral črko, ki je v geslu ni, sem narisala del vislic. Igra se je zaključila, ko so učenci odkrili geslo ali ko je bila risba vislic dokončana. Igra spodbuja igralce pri uporabi spomina in jezikovnega znanja.

e) Skrivalnice: Učenci so pustili priklopljene kamere in na moj znak so se vsi skrili. Pri tem nisem opazovala, kam so se skrili. Iskala sem jih tako, da sem ugotavljala, kam so se skrili (npr. pokažite se vsi tisti, ki ste skriti pod posteljo, pokažite se vsi tisti, ki ste skriti v omari, pod mizo ...) Ugibala sem toliko časa, da sem našla vse učence. Prve, ki sem odkrila, so mi pri iskanju pomagali z nasveti, kje jih lahko še najdem. Učenci so pri tej igri zelo uživali in so večkrat prosili za dotično igro.

f) Smešne frizure: Učencem sem dala na voljo nekaj minut, da so si naredili smešno frizuro. Pri tem je bilo dovoljeno, da so lahko uporabili vse, kar so imeli pri roki. Ko so se učenci sfrizirani prikazali pred ekran, smeha in dobre volje ni manjkalo.

g) Poišči razliko: Učencem sem dala nalogo, da morajo na sebi nekaj spremeniti. Opozorila sem jih, da mora biti sprememba vidna preko ekrana. Pri tem so mogli uporabiti veliko domišljije in iznajdljivosti. Ko so nalogo opravili, smo iskali razlike.

h) Kdo bo hitrejši: Naloga učencev je bila, da pozorno poslušajo, kaj jim bom naročila, da naj prinesejo pred računalnik (npr. prinesi nekaj mehkega, okroglega, prijetnega, majhnega, rdečega ipd.). Pri tem sem jih spodbujala, naj bodo čim hitrejši. Igro sem popestrila tako, da sem jim dala izziv, naj prinesejo čim več naročenih predmetov.

Učenci so bili, po aktivnem odmoru, na nalogo ali razlago učne snovi osredotočeni dlje časa. Cilj aktivnih iger oz. aktivnega odmora je bil dosežen.

4 Zaključek

Aktivni odmori so nujno potrebni pri poučevanju na daljavo. Poleg tega, da so zabavni, koristni in učinkoviti, pomagajo tudi pri zniževanju t.i. Zoom utrujenosti. To je utrujenost, tesnoba, skrb, ki se pojavi zaradi pogostejše ali prevelike uporabe videokonferenc. Pri poučevanju v živo smo vajeni, da sta obrazna mimika govora in zvok povsem usklajena. Pri videokonferencah pa prihaja do zamika. Tega zamika lahko včasih niti ne zaznamo, zaznajo pa ga naši možgani, ki se trudijo uskladiti neskladja med sliko in zvokom, za kar porabijo več energije in smo posledično bolj utrujeni. (Kastelic idr. 2021) Pomembno je, da pri poučevanju na daljavo ne pozabimo na aktivne odmore, saj bodo učenci tako najverjetneje bolj spočiti, pripravljeni na naslednjo učno snov ali učno uro in bolj motivirani za nadaljnje delo.

Literatura

Kastelic, N., Kmetič, E., Lazić, T. in Okretič, L. (2021) Kako motivirati učence pri poučevanju na daljavo (Priročnik za učitelje).

Videmšek, M., & Pišot, R (2007). Šport za najmlajše. Fakulteta za šport, Inštitut za šport, Ljubljana.

OH, TO ČUDNO LETO ŽIVLJENJA V VRTCU

Povzetek: Delo in življenje v vrtcu v letih 2020 in 2021 se je z pojavom epidemije koronavirusa dobesedno postavilo na glavo. Kakšne posledice bo imelo zapiranje in odpiranje vrtca z omejitvami, nam bo pokazal čas. Znašli smo se v dilemi, kako upoštevati ukrepe in protokole za preprečevanje širjenja SARS-COV-2, kako učinkovito vzpostaviti komunikacijo s starši, z delavci, ki imajo družine in posledično potrebe in pravice in na kakšen način organizirati varstvo za naše najmlajše. V prispevku sem predstavila vplive ukrepov, stiske, rešitve in izzive, ki so vplivali na vzgojno delo tako s stališča vzgojitelja kot s stališča uprave, ki je zagotavljala vse potrebne standarde za nemoteno delovanje. Vzgojno delo je potekalo v mehurčkih in zato so bile dejavnosti posledično izvedene na drugačen način. Posebno pozornost sem usmerila na gibanje in igro, ki sta primarni potrebi otroka ter izhodišče za raziskovanje in učenje in sta ena glavnih vodil delovanja v skupini. Velike spremembe so bile tudi v komunikaciji tako med zaposlenimi kot s starši.

Ključne besede: epidemija, organizacija, igra, gibanje, komunikacija

OH, WHAT A PECULIAR YEAR OF LIFE IN NURSERY SCHOOL

Abstract: Work and life in nursery schools in the years 2020 and 2021 literally turned upside down due to the outbreak of coronavirus epidemic. Time will tell what the consequences of nursery schools being closed and then opened again with restrictions will be. We faced a dilemma about how to apply all the measures and protocols to prevent the spread of SARS-COV-2, how to establish effective communication with parents as well as with employees who had families and consequently their own needs and rights and how to organize care for the youngest. In this article I tried to present the impact of measures, distress, solutions and challenges that affected the educational work both from the point of view of the educators and that of the administration, which provided all the necessary standards for smooth operation. Educational process took place in bubbles and consequently all the activities were carried out in a different way. I paid particular attention to movement and play, which are the child's primary needs and the starting point for research and learning and represent one of the most important guidelines for group work in nursery schools. There were also major changes in communication between the employees and with parents.

Key words: epidemic, organization, play, movement, communication

Uvod

Čas, v katerem smo se znašli, je za vse nas pomenil ogromno spremembo, ki se je zgodila povsem nepričakovano. Marca 2020 je bila po obdobju zaostrovanja v Sloveniji razglašena epidemija. Čez noč se je življenje ustavilo in s popolnim zaprtjem vrtcev smo bili postavljeni v novo, neznano realnost. Kot večina delavcev smo ostali doma. Po eni strani smo, zlasti v začetku, ta čas dojemali kot podarjen odmor. A nad našimi glavami se je iz tedna v teden zbiral vedno večji temen oblak skrbi. Kako naprej? Zavedali smo se, da pojav koronavirusa pomeni dodatno tveganje v življenju ter da so za soočanje s tem tveganjem ključne spremembe in prilagoditve. Zaradi nepoznavanja bolezni (tudi s strani zdravstvene stroke) in dnevno slabših informacij o številu okužb se je ustvarjala vsesplošna negotovost. Vladni ukrepi ter strah za lastno zdravje so nas omejili med štiri stene. V taki nenadni in za nas docela novi obliki osamitve je bilo potrebno zbrati moč za obvladovanje svojih misli, čustev in vedenja. Konec maja 2020 so se vrtci odprli z vsemi takrat veljavnimi omejitvami. Odleglo nam je. Verjeli smo, da je vse hudo za nami. S polnimi jadrji entuziazma smo zagrizli v delo ter skušali nadoknadi zamujeno. Ponovno smo vzpostavljali stik z otroki, starši, se pogovarjali o teh »drugačnih počitnicah«, razreševali stiske otrok, milili skrbi staršev, dnevne dejavnosti prenesli na igrišče, v naravo in zaključili šolsko leto s tihim upanjem: »Drugo leto bo bolje«.

Žal se je zgodba ponovila – 26. 10. 2020 so razglasili drugi val epidemije. Vrtci smo bili takrat odprti za nujno varstvo. Skrb za zdravje in usmerjanje v sprejemanje zdravega življenjskega sloga je naložba za prihodnost

Citat: Slovenski vrtci slovijo po kakovostnem izvajanju programa ter doseganju ustreznih kurikularnih ciljev vzgoje in izobraževanja za predšolsko raven (Ažman idr. 2021, str.1.). V epidemiološkem času se je vzgojno-izobraževalno delo v prvi vrsti osredotočalo na skrb za zdravje in dobro počutje otrok z upoštevanjem vseh priporočil NIJZ-ja in ukrepov vlade.

Vsi, ki smo kakorkoli vpeti v življenje v vrtcu, moramo dobro poznati in upoštevati ukrepe in protokole za preprečevanje širjenja SARS-COV-2, predvsem pa se moramo s polno odgovornostjo zavedati, da pomanjkljivo izvajanje ukrepov pomeni manjšo varnost. Osnovno vodilo pri tem je, da »v vrtec lahko prihajajo le zdravi otroci in osebe« (NIJZ 2021, str.6.). Ob tem smo morali poskrbeti za ustrezne prostorske pogoje in primerno prilagojeno organizacijo dela.

Zaradi specifičnosti dela, otrokovega doživetja in razumevanja pojava, pomena in narave bolezni je bilo izvajanje nekaterih ukrepov oteženo in prilagojeno starostni stopnji. Nove razmere, drugačne okoliščine, dnevni ukrepi ali tedenske odločitve vlade pa so tudi od uprave zahtevale stalno prilagajanje. Prednostna naloga je bilo delovanje v smislu zmanjšanja tveganja okužb in ob tem uravnoteženo delovanje na vseh kurikularnih področjih. Zaradi manjšega števila otrok smo enote združevali. Posebno pozornost smo namenili formiranju manjših zaprtih skupin, ki so ostajale v t. i. mehurčku. Tedensko smo s strani staršev pridobivali prijave o potrebi po nujnem varstvu z vsemi potrebnimi dokazili ter uro prihoda in odhoda otrok. Na podlagi tega smo organizirali skupine. Najprej so bile sestavljene z otroki iz matičnih skupin, nato pa smo oblikovali tako imenovane »družinske mehurčke« kjer smo upoštevali, da so bili sorojenci skupaj. Tako so nastajale starostno mešane skupine, v katerih so vzgojitelji prilagojeno izvajali vzgojne dejavnosti, kar je od njih terjalo več priprave. Kljub vsemu pa otroci niso imeli večjih težav in so po svoje celo uživali (ob druženju z otroki iz drugih skupin in sklepanju novih poznanstev). Strogi mehurčki so žal prinesli tudi nekoliko slabšo pozicijo za otroke razvojnega oddelka predvsem iz vidika socializacije. Kakšen vpliv in posledice so in bodo imeli mehurčki za vse otroke, še posebej za tiste iz razvojnega oddelka, ki za razvoj in napredek potrebujejo socialne stike? Zaradi možnosti okužb in sledenju stikov smo v skupini dnevno evidentirali ure prisotnosti otrok, delavcev in zunanjih sodelavcev. Vsaka enota je bila opremljena z dodatnimi navodili za starše o vstopanju v vrtec oziroma »oddajanju otrok na vratih« in vsemi ukrepi za preprečevanje širjenja okužbe (higiena kašlja, umivanja – razkuževanja rok,...). Prisotnost kadra se je oblikovala tedensko po dogovoru znotraj enote. S podaljšanjem epidemije smo se začeli srečevati s težavami. Kar nekaj strokovnih delavk je koristilo varstvo otroka ali uveljavljalo zdravstvene omejitve, tako da so kljub rotaciji delali večinoma eni in isti delavci.

Velikokrat sem se vprašala, kje je solidarnost do sodelavcev in ali je res samo mama tista, ki lahko pomaga pri šoli na daljavo, skuha kosilo ali pa preživi dan z malčkom. Zaradi trajanja epidemije in kljub manjšemu številu otrok v skupini smo se zato srečevali s preobremenjenostjo in utrujenostjo delavk. Vdor okužbe v našem vrtcu se je, razen ene skupine v samem začetku epidemije, pojavil šele v spomladanskem času. To nam je bil dober pokazatelj, da smo dosledno izvajali vsa priporočila NIJZ-ja in maksimalno skrbeli za higienske standarde.

Se je pa pojavila manjša težava pri obveščanju staršev: o okužbi smo bili kot uprava obveščeni zjutraj in bilo je potrebno takojšnje ukrepanje. Obvestili smo delavke v enoti, naj že pred vrati vrtca staršem, katerih skupina je napotena v karanteno, predočijo nastalo situacijo. Prav tako smo z uprave poslali vsem staršem obvestilo preko e-asistenta, zaradi preteklih slabih izkušenj ter da bi staršem prihranili pot v vrtec, smo jih tudi telefonsko kontaktirali. Starše smo navsezgodaj postavili pred dejstvo, da vstopajo v karanteno. To ni bila prijetna izkušnja, ker se je kar nekaj staršev vprašalo, kam z otrokom ter kako s službo. Podobna situacija se je zgodila, ko so iz šole ali drugega vrtca klicali našo strokovno delavko, da mora takoj po otroka, ker vstopajo v karanteno. Izpad kadra (okužbe, karantena, obolelost) je bil v določenem obdobju zelo velik. Dnevno sem bila v telefonskih stikih z vodjami enot, ker smo bili primorani sprotno usklajevati urnike in iskati rešitve za nastale težave. Nema lokrat se je zgodilo, da sem zvečer ali ob koncu tedna prejela sporočilo, da je delavka zbolela, in sem ne glede na uro morala iskati nadomestilo ter usklajevati urnike. Zdelo se mi je samoumevno, da če želimo zagotoviti »mehurček«, je to edina možna rešitev. Ob tem moram poudariti, da je bil odziv vodij enot takojšen in kooperativen. Ko nam je zmanjkalo notranjih rezerv ter razpoložljivih študentk, sem velikokrat ob reorganizaciji urnika v enoti nadomeščala tudi sama.

Za večje zagotavljanje podpore in občutka varnosti smo ob ponedeljkih zjutraj z ekipo obkrožili vse enote, pozdravili in na kratko izmenjali informacije o počutju delavcev, otrok ter morebitnih stiskah. Z uvedbo obveznega tedenskega testiranja za vse zaposlene v februarju se je zame začela osebna »nočna mora«. Testiranje se je izvajalo v nedeljo ob različno določenih urah, kar je povzročalo veliko nezadovoljstva pri delavcih. Med vikendi sva bili s kolegico zadolženi vsaka za svoje področje evidentiranja in preverjanja stanja delavcev. Ob morebitnih okužbah sva skladno s protokolom ukrepali.

Gibanje, igra in komunikacija v času epidemije

Znano je, da se temelji zdravja in zdravega načina življenja oblikujejo že v otroštvu in imajo posledice na kasnejše življenje. Zdrav življenjski slog vključuje več vidikov, od zdrave prehrane, gibanja, počitka, od skrbi za osebno higieno, do skrbi za medsebojne odnose, pozitivno mentalno naravnost ... Na oblikovanje življenjskega sloga vplivajo družina, širše okolje in tudi vrtec – vzgojitelj. Le-ta dnevno načrtovano omogoča, da otrok preko raznih gibalnih dejavnosti, vzpodbudnega učnega okolja spoznava, usvaja in obvladuje različne gibalne koncepte. V vrtcu je eden izmed prednostnih fokusov usmerjen v gibanje in igro, ki sta naravni, se med seboj prepletata in sta izraženi kot primarni potrebi otroka. Ne le, da se otrok zelo rad vključuje v gibalne dejavnosti zaradi sprostitve in želje, pač pa ima gibanje velik vpliv na njegov celosten razvoj in ga lahko povezujemo z vsemi področji Kurikuluma za vrtnice.

V času epidemije in delnega zaprtja vrtcev se je otrokom v skladu z vsemi varnostnimi ukrepi omogočalo čim več gibanja. Seveda so bile gibalne dejavnosti prilagojene glede uporabe rekvizitov, izbire gibalnih iger in prostora. Pri izvajanju gibalnih dejavnosti v prostoru, telovadnici smo upoštevali varnostno razdaljo, prostor smo ves čas prezračevali. Pri dejavnostih je imel vsak otrok svoj rekvizit. Po zaključeni vadbi pa smo vse oprali in razkužili. Na medsebojno razdaljo smo bili pozorni tudi pri gibanju na prostem. To starejšim otrokom ni povzročalo večjih težav, saj so razumeli, zakaj je to potrebno. Zunanje igrišče smo uporabljali v t.i. mehurčkih, in sicer ob določeni uri in na dodeljenem delu igrišča. Otrokom je bilo tako omogočeno veliko gibanja pa tudi uporabe zunanjih igral. Uporabljeni zunanji igrala in zunanje igrače smo vedno razkužili ter si po uporabi temeljito umili roke. Veliko smo hodili na sprehode in uporabljali pokriti atrij, ki je omogočal zadrževanje na odprtem ne glede na vremenske razmere. Na sprehodih smo se izogibali poti, na katerih je bila možnost srečevanja z večjim številom ljudi. Veliko pozornost smo posvetili izbiri gibalnih iger za otroke, ter s tem skrbeli za izogibanje tesnejših stikov med otroki. Peskovnika v začetku nismo uporabljali, kasneje pa po dogovorjenem razporedu in pod budnim očesom strokovnega delavca, zlasti pri najmlajših.

Otrokov razvoj in učenje temeljita na igri. V času epidemije so se pravila pri igri in uporabi sredstev nekoliko spremenila. Zaradi zagotavljanja higienskih priporočil glede širjenja okužbe otrokom niso bile na razpolago vse igre. Plišaste igrače, dojenčke ter oblačila zanje, kuhinjske sete, namizne igrače iz nepralnega materiala smo izločili. Igrače, ki so zaradi njihove količine omogočile otrokom ustrezno igro ter ustvarjanje, smo razdelili na pol – tako, da so lahko vsak dan ustvarjali z njimi. Pralne namizne in druge igrače smo vsakodnevno čistili in razkuževali. Otroke smo seznanili, da se igrač lahko dotikajo le s čistimi rokami in da se z njimi ne smejo dotikati ust. Barvne svinčnike smo porazdelili v več lončkov tako, da je imel vsak otrok svojega. Igra se je sočasno izvajala na atriju in v igralnici, kar je omogočilo manjše število stikov med otroki. Otroci so se igrali v parih in v ločenih skupinah. Pregled nad igro in rokovanjem z igračkami je bil najboljši v obdobju nujnega varstva, ko je bilo v skupini največ 10 otrok. Ob ponovnem povratku vseh otrok je bila preglednost nekoliko slabša, ampak smo vseeno uspeli zagotoviti vse priporočene in predpisane standarde.

Med epidemijo je medsebojna komunikacija nepogrešljiva, še posebno z vidika obveščanja. V času delnega zaprtja vrtca je komunikacija potekala na več ravneh:

- po e-asistentu v obliki rednih tedenskih obvestil za delavce in starše,
- po telefonu in Zoomu,
- neposredno s starši ob sprejemanju ali oddajanju otrok.

Vzgojiteljice pa so še dodatno vzpostavljale stik s starši in otroki, saj so se zavedale pomembnosti ohranjanja dobrih odnosov, vzdrževanja pripadnosti skupini in nudenja čustvene podpore.

Iskale so nove, inovativne poti sodelovanja in bile ciljno usmerjene k omogočanju komunikacije in dostopnosti vrtca vsem (tudi tistim, ki so ostajali doma). Trudile so se pomagati staršem, da otroku prikažejo čas nove stvarnosti. Oblikovale so različne predloge za dejavnosti, posredovale povezave do kvalitetnih otroških vsebin ter ideje in predloge za igro in ustvarjanje doma. Povedale so, da so se nekateri starši odzvali s pošiljanjem fotografij, opisov doživetij, postavljali so vprašanja o težavah in zagatah, na katere so naleteli. Iz različnih razlogov (pomankanje računalniške opreme, nezainteresiranost ...) pa se določene družine kljub bogatim vsebinam in oblikam niso odzvale. Takim staršem so vzgojiteljice posredovale individualno sporočilo ali pa jih poklicale z namenom izkazovanja zanimanja, skrbi o počutju otroka. Ta poteza se je pokazala za ustrezno. Med oblikovanjem in izvajanjem inovativnih dejavnosti v novi stvarnosti smo se srečevali z marsikatero težavo. Soočali smo se tudi z novimi izzivi na področju informacijsko komunikacijske tehnologije.

Na podlagi refleksij vzgojiteljic lahko izpostavim, da je sodelovalne dejavnosti dobro načrtovati za krajše časovno obdobje, nadaljnje oblike izvajanja dela pa oblikovati na podlagi refleksije izvedenega (kako so se starši in posredno otroci odzvali na določeno obliko). Izhodiščni temelj načrtovanja mora biti poznavanje otrok in staršev oddelka, hkrati pa se je treba zavedati različnosti med njimi – stremeti moramo k temu, da se jim nudi veliko domiselnih oblik in pristopov, da bi si lahko vsak izbral to, kar je zanj najbolj ustrezno. Pri vzpostavljanju novih oblik sodelovanja se mi zdi ključno to, da se strokovni delavci med seboj povezujejo, si delijo primere dobre prakse, izkušnje in so drug drugemu zgled in hkrati učitelj.

Moja opažanja

V dani situaciji z vsemi prilagoditvami se je izvajala tudi praksa dijakov in študentov, ob kateri sem opravljala hospitacijske nastope za opravljanje mature. Tako sem tudi sama prihajala v neposreden stik z vzgojnim delom v skupini. Strnem naj le nekaj mojih vtisov, misli in opažanj. Delo v oddelku je v času nujnega varstva potekalo umirjeno. Pomembno se mi je zdelo, da so si strokovni delavci vzeli čas za vsakega otroka posebej, mu prisluhnili ter se z njim odkrito pogovarjali o situaciji, v kateri smo se znašli. Pogovor je tekel v skladu s starostjo, razvojno stopnjo in razumevanjem otrok. Otrokom so bili na voljo za čustveno bližino, pozorni so bili na čustvene stiske otrok in jim nudili priložnost, da so svoja čustva v igri izrazili, jih regulirali in ponovno pridobivali občutek kontrole. Vzgojno-izobraževalne dejavnosti, obogatitvene dejavnosti, interni nastopi ... so bili vsekakor oteženi, predvsem ker se niso smeli družiti med oddelki – načrtovati so se morale povsem drugačne dejavnosti kot pred epidemijo; vstop v sosednjo igralnico ni bil dovoljen; igra na igrišču je potekala ločeno od otrok iz drugih skupin, strokovni delavci smo bili v maskah, ni bilo skupnih druženj, klepeta ob malicah, celoten delovni proces je potekal individualno.

Opažanje sprememb obnašanja v drugačni normalnosti se začne že pri vhodu, kjer so povsod razglašena navodila glede nošenja mask, razkuževanja rok, upoštevanja razdalje,... V času zaprtja vrtcev, v nujnem varstvu so starši pripeljali otroke le do ograje oz. vhoda, kjer so jih oddali. Pozitivna plat tega je, da so tako starejši kot mlajši otroci hitro postali samostojni. Otroci so bili razumni in zelo pozorni, kajti tudi nas in starše so opozarjali na navodila in pravila. Po drugi strani je npr. nošenje mask v skupini pomenilo, da z otrokom komuniciramo z okrnjeno obrazno mimiko, kar je velika škoda za jezikovni razvoj otrok. Tudi razdalje ni mogoče upoštevati, ko se otrok zaigra in nanjo pozabi ali ko je potrebno otroka tolažiti. Tudi pojavljanje rahlih prehladov nam je povzročalo težave. Vsi strokovni delavci smo se v tem času velikokrat znašli v zadregi glede presojanja zdravja otrok. Navodila (NIJZ) so bila jasna – v vrtec vstopajo samo zdravi otroci. Kljub temu pa vsak prehlad ni COVID – ali torej zavrniti pri vratih vse otroke z nahodom in drugimi rahlimi simptomi ter se soočiti s težavami staršev glede varstva otrok – ali pogledati skozi prste?

Zaključek

Zaposleni v vrtcu smo bili pod velikim pritiskom negotovosti o prihodnosti zaradi stalnega spreminjanja ukrepov in prepoznega obveščanja s strani vlade – npr. o odpiranju in zapiranju vrtcev. Dodatno so nas bremenili neodzivnost nekaterih staršev, fizično distanciranje ter medijska poplava informacij. V določenih trenutkih smo dobili občutek nemoči in obupa, ker nismo popolnoma obvladovali situacije. Čas koronavirusa žal zagotovo vpliva tudi na duševno razpoloženje vseh tistih, ki smo zadalženi za vzgojo najmlajših. Mogoče je čas, da prevetrimo lastne prioritete ter družbene vrednote v imenu iskanja znosnejše nove realnosti ter poiščemo nove načine ustvarjanja varnega, kreativnega okolja v vrtcih. Trudili smo se sebi, družini, prijateljem, otrokom v skupini zbuditi občutek običajnega življenja, kar ni bilo vedno enostavno. . Zavedati se moramo, da tekom celega dne, od jutranjega pozdrava pa do odhoda domov s svojo osebnostjo, vedenjem in energijo vplivamo na okolico. Sama si želim, da ukrepi čim prej vendarle dajo zadosten pozitiven učinek za vrnitev v ustaljene tirnice življenja in dela ter da iz tega obdobja sprejmemo vse tiste pozitivne spremembe in strategije, ki bodo pridodale k raznolikosti predšolske vzgoje v vrtcih.

Literatura

NIJZ. (2021). Higijenska priporočila za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2 v vrtcih
Ažman T., Bogataj J., Zavašnik M. (2021). Orodje za presojo vodenja vrtca v času priprtih in odprtih vrat. Šola za ravnateljce

KOMUNIKACIJA IN SODELOVANJE S STARŠI V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Letošnje leto je posebno leto, zaradi epidemije in drugačnih pogledov na svet. Naši odnosi in komunikacija so se znašli pred novimi izzivi. Vzgojitelji se moramo spopasti z novim načinom obveščanja, komuniciranja in sodelovanja s starši v vrtcu. Do sedaj je vsa komunikacija potekala osebno. Nov način komuniciranja pa predstavlja oviro tako za starše, kot za nas vzgojitelje, predvsem zato, ker vzgoja in izobraževanje otrok poteka osebno in preko elektronskih medijev. Namesto osebnega načina komunikacije je večina komunikacije je prešla na socialna omrežja tudi z nepreverjenimi informacijami. V prispevku predstavim kako se s to tematiko spopadamo v vrtcu Vrhovci.

Ključne besede: epidemija, komunikacija, sodelovanje, starši, vrtec.

COMMUNICATION AND COOPERATION WITH PARENTS DURING THE EPIDEMIC

Abstract: This year is a special year, due to the epidemic, which has changed our worldviews. Our relationships and communication face new challenges. Kindergarten teachers need to tackle a new way of informing, communicating and collaborating with parents. So far, all communication was face-to-face. The new way of communication is an obstacle for both parents and for us teachers, mainly because the upbringing and education of children takes place in person and through electronic media. Instead of personal ways of communicating, most communications have also moved to a social network, sometimes with unverified information, too. In this article, I present how we deal with this topic in the Vrhovci kindergarten.

Key words: epidemic, communication, cooperation, parents, kindergarten.

Uvod

V vrtcu stremimo k odkriti komunikaciji in profesionalni ravni komuniciranja s starši. V običajnih razmerah roditeljski sestanki, pogovorne ure in srečanja potekajo v živo. Z verbalno komunikacijo dobivamo nova opažanja o vedenju otrok. Ko človeka vidiš v živo si lahko že marsikaj razjasniš, ne da bi kdo spregovoril. V vrtcu imamo vzgojitelji odgovorno nalogo, saj smo hkrati pedagogi, psihologi, predavatelji, zavezniki in učitelji. Nekaj psihološkega znanja o komuniciranju pridobimo s šolanjem, večino pa z izkušnjami med samim delom. V letošnjem letu nas je presenetila epidemije koronavirusa. Spoprijeti smo se morali z elektronskim načinom obveščanja staršev o dogodkih v vrtcu in o dani situaciji. V našem vrtcu imamo kar nekaj načinov, s katerimi se povezujemo s starši. Vzgojitelji po posameznih skupinah že na prvem roditeljskem sestanku določimo način komuniciranja s starši. Tako smo se v moji skupini dogovorili, da obvestila pošiljam preko skupnega poštnega predala. Vsa soglasja staršev za pridobitev njihovih poštnih predalov v fizični obliki sem prejela že na prvem roditeljskem sestanku. Tudi v času epidemije smo sodelovali preko skupnega poštnega predala. Na ta način vsa vprašanja, tegobe, izzive in dileme rešujemo sproti. Poskušam odgovoriti na vsa vprašanja, če pa informacije še nimam jo pridobim v najkrajšem možnem času in posredujem dalje. Samo delo običajno organiziramo tako, da morebitno odsotnost otrok starši javljajo preko telefona, elektronske pošte ali pa preko e-asistenta. V času pandemije smo ohranili ta način in bili zato v najkrajšem možnem času obveščeni koliko otrok potrebuje nujno varstvo. Enak način obveščanja uporabimo tudi za bolezenska stanja otrok. Ob prvem valu epidemije, ko smo se prvič srečali s popolnim zaprtjem vrtcev sem se odločila, da za starše in otroke naredim zbirko predlogov dejavnosti in iger v času epidemije koronavirusa. Zbrala sem ideje za igre, dejavnosti, ki jih lahko starši s svojimi otroki izdelajo oziroma izvedejo doma. Dobila sem pozitivne povratne informacije staršev o izvedbah otrok podkrepjenimi s fotografijami otrok med izvajanjem in končnimi izdelki.

Navajam nekaj primerov:

1. Leti – leti

Sedimo okoli mize ter tolčemo po njej s kazalcema. Voditelj tudi tolče in govori: »Leti, leti ... vrabec!« Na »vrabca« dvigne roke (preneha tolči). Vsi morajo dvigniti roke, ker vrabec v resnici leti. Voditelj si izmišlja, kdo vse bi lahko letel. Če voditelj pove snov, stvar, živo bitje, ki ne leti, igralci ne smejo dvigniti rok z mize (voditelj lahko zavaja, tako da roke dvigne, tudi, če ni prav).

2. Zvočni spomin

Priskrbimo 10 škatlic vžigalic (lupinic kinderjajčk) in različne predmete za prihodnje ropotulje: riževa zrna, kavna zrna, kamenčke, makarone, laneno seme, kovance, zobotrebce, gumb, žebličke, in podobno. Nato začnemo ropotati s prvo škatlico. Otroci ugibajo, kaj je v njej. Škatlica pripade tistemu, ki ugame njeno vsebino. Če ne ugame nihče, jo položimo med druge in jo kasneje spet predstavimo. Če tudi tokrat nihče ne ugotovi, kaj je v njej, jo odpremo in si skupaj ogledamo vsebino. Tako si bo vsakdo zapomnil šume, ki jih povzročajo različni predmeti.

3. Izdelajte gosenico iz gumbov

Na kosmateno žico nizamo različne gumb. Razvoj fino motorike otrokom na začetku predstavlja velik izziv vendar vaja dela mojstra. Za tipalki prav tako upognemo kosmateno žico, prvi gumb pa okrasimo z očmi in usti za našo gosenico.

4. Paličice

Paličicam za ušesa pobarvaj konce in jih pravilno postavi na podlogo. S pomočjo staršev na list narišemo ravne črte, ki jim pobarvamo konice z različnimi barvami. Prav tako pobarvamo konice paličic za ušesa. Počakamo, da se vse skupaj posuši. Otroku damo navodila naj paličice postavi na narisane paličice tako, kot so narisane. Pravi vrstni red in kombinacija barv prevetri male možgane.

5. Obriši sence živalim

V vsakem otroškem kotičku najdemo različne živali. Otroku žival postavi na ravno podlago z listom in jo z ene strani osvetli s pomočjo luči ali sončne svetlobe. Na drugi strani se prikaže obris živali. S svinčnikom ali barvico obriše obliko in si tako izdelava različne živali. Uporabi jih lahko za lutke ali pa prosto igro.

6. Kaj imaš na hrbtu?

Otroku na hrbet pritrdimo sličico, ki jo sam ne sme videti. Drugi otroci si sličico ogledajo. Otroku s sličico na hrbtu sprašuje: Ali je žival, ali mijavka, ... Otroci mu odgovarjajo z da in ne, dokler ne ugame, kaj je na sličici.

7. Pihanje žogic

Pripravimo kolikor je mogoče dolgo tekmovalno stezo. Določimo startno linijo, k ciljni črti pa postavimo sodnika. Tekmovalci dobijo žogice za namizni tenis. Na sodnikovo znamenje počepnejo in začnejo pihati po tleh proti cilju. Kdor hoče se lahko premika tudi po vseh štirih. Kdor sotekmovalca ovira s telesom, ali svojo žogico, je lahko diskvalificiran. Z rokami si ne smemo pomagati. Zato si tudi tisti, ki pošlje žogico v aut, sme pomagati samo z močjo lastnih pljuč, da jo spet spravi na pravo pot. Lahko pihamo žogice tudi s slamicami za sok.

Zaključek

Ljudje smo navajeni s pogovorom in svojim obnašanjem pojasniti, razjasniti in rešiti izzive v vsakdanjem življenju. Starši ob skrbi za otroke in čimbolj kvalitetni vzgoji z vzgojiteljico izmenjujejo mnenje, tegobe, ideje in pomisleke. Zato si želijo čimbolj pristnega odnosa z vzgojitelji. V času epidemije smo bili zato prisiljeni to komunikacijo preusmeriti iz osebne stika na elektronske medije. Nekateri smo bili bolj uspešni od drugih. V vrtcu vedno iščemo nove ideje in želja po tem, da bi imeli tudi starši boljši odnos do našega dela mi veliko pomeni, zato sem pripravila predloge za različne dejavnosti in igre za najmlajše. V času epidemije sem s temi predlogi pomagala veliko družinam. Preko skupnega poštnega predala sem starše bodrila, tedensko obveščala in dobila povratne pozitivne informacije o otrocih v času, ko nismo bili skupaj. Na ta način sem svojo vlogo vzgojiteljice še dodatno okrepila in ob snidenju nismo čutili odtujenosti. Tak način komuniciranja in pomoč staršem v teh časih je pokazatelj tega, da se vse da, če je volja. S tem sem še poglobila odnos, tudi če tega ne bi bilo treba in se s tem počutila izpopolnjeno v vlogi vzgojiteljice.

Literatura

Robežnik, Ajda; Predlogi dejavnosti in iger v času epidemije covid-19 (2020).

Robežnik, Ajda; Predlogi dejavnosti in iger v času epidemije covid-19 2.del (2020).

NUJNO VARSTVO V VRTCU V ČASU EPIDEMIJE

Povzetek: Članek se opredeljuje na čas, ko smo v vrtcu zagotavljali zgolj »nujno varstvo« za otroke staršev, ki so zaposleni v tako imenovani »kritični« infrastrukturi in so za delovanje družbe in države pomembni faktor v smislu oskrbe prebivalstva. Za zagotavljanje nujnega varstva je bilo potrebno praktično čez noč vzpostaviti komunikacijo s starši, ki so varstvo potrebovali, organizirati delo strokovnih delavk ob upoštevanju vseh ukrepov, predpisanih s strani Vlade RS in NIJZ, zagotoviti prehrano in reorganizirati delo v šolski kuhinji ter organizirati delo z otroki v oddelku. Organizacija zgoraj naštetega je terjala veliko mero potrpežljivosti, empatije, dogovarjanja z vodstvom šole, starši, strokovnimi delavkami, kuharicami. Namen članka je predstaviti reševanje problemov in izzivov, ki so se pojavljali v času epidemije ob zagotavljanju nujnega varstva za otroke v vrtcu. Predstaviti reševanje dilem, pomislekov, s katerimi smo se srečevali ob nenehnem spreminjanju odlokov in objav Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in športa in nenazadnje ugotovitve za delo v prihodnje ob morebitnih podobnih situacijah.

Gljučne besede: epidemija, varstvo, vrtec

EMERGENCY CARE IN KINDERGARTEN DURING AN EPIDEMIC

Uvod

Organizacija dela v vrtcu je v mesecu juliju in avgustu 2020 potekala po navodilih Ministrstva za izobraževanje, znanost in šport v smislu upoštevanja Higienjskih priporočil za vrtece za preprečevanje širjenja SARS-CoV-2, ki jih je pripravil NIJZ. V praksi je to pomenilo, da otrok nismo združevali tako kot je bila to praksa preteklih let. Trudili smo se, da smo oblikovali »stalne« skupine otrok, evidentirali prihode in odhode otrok in zagotavljali prisotnost strokovnih delavk v določeni skupini brez prehajanja v druge skupine. S starši smo se dogovorili o uri prihoda otrok v vrtec in uri odhoda otrok iz vrtca. Delo je potekalo po prilagojenem programu in tako smo zakorakali v novo šolsko leto 2020-2021. Sicer »normalno«, pa vendarle z grenkim priokusom, da tako kot je bilo pa vendarle ni. Nismo izvedli pedagoške konference vzgojiteljskega zbora fizično prisotni, ampak na daljavo. Nismo pripravili srečanja za starše novincev, ki so svoje otroke prvič pripeljali v vrtec, ampak na daljavo. Nismo pripravili roditeljskih sestankov v oddelkih, ampak na daljavo. Obisk zunanjih strokovnjakov in strokovnih delavcev smo predstavili za nedoločen čas. V tem času pa smo se ukvarjali še z zaprtjem oddelkov, izpadom kadra, obveščanjem staršev glede potrdil o napotitvi v karanteno ter zbiranjem potrdil o karanteni. Sledilo je obvestilo Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport, da se zaradi izjemnega poslabšanja epidemiološke situacije od 26. oktobra 2020 v vrtcu izvaja le nujno varstvo za otroke.

Komunikacija s starši

Ponovno smo v zelo kratkem časovnem obdobju morali obvestiti starše otrok o ukrepih Vlade RS. Starše sem sproti obveščala o vseh spremembah predvsem preko E-asistenta za vrtec, preko elektronske pošte ali mobilnega telefona (osebna telefonska številka). Izkazalo se je namreč, da nekateri starši nimajo osebnega računalnika, nimajo elektronske pošte. Z nekaterimi starši sem komunicirala tudi pozno v noč, saj so bili v negotovosti, v dilemah, kdaj smejo pripeljati otroka v vrtec, kdaj ne, katera potrdila potrebujejo, skratka, vprašanj s strani staršev je bilo ogromno. Stiske staršev so bile ogromne. Starše sem seznanila, da v vrtec lahko pripeljejo otroka, v kolikor so sami zaposleni v »kritični« infrastrukturi. Priložiti so morali dokazila delodajalcev za oba starša, kar je bila podlaga za odobritev nujnega varstva. Že na tej točki pridobivanja dokazil smo se srečevali s pomanjkljivo izdanimi dokazili s strani delodajalcev, kjer so pogosto manjkali navedeni točni datumi od kdaj do kdaj je zaposleni nujno potreben na delu. Nekateri starši so pridobili potrdilo delodajalca kljub temu, da niso bili zaposleni v kritični infrastrukturi in so bili s tem dobro seznanjeni. To so bili predvsem zaposleni v privatnem sektorju. Dodaten problem so bila dokazila, ki so jih starši fotografirali z mobilnim telefonom in pošiljali preko elektronske pošte ali E-asistenta. Ta dokazila so bila zelo slabo vidna, praktično neuporabna, zato smo starše ponovno kontaktirali, da so nam dokazila kopirali ali oddali v nabiralnik pri Osnovni šoli. Dokazila delodajalcev smo morali sproti pošiljati na Občino ustanoviteljico, kjer so vsa dokazila tudi preverili. Žal smo bili primorani nekaj staršev za potrebo po nujnem varstvu tudi zavriniti. Poleg dokazil so starši ob prihodu otroka v vrtec podpisali Izjavo, da

je otrok zdrav in da v obdobju 10 dni ni bil v stiku z okuženo osebo. Pri podpisovanju Izjav nismo zaznali težav s strani staršev. Starše smo seznanili z ukrepi, kot so izključna uporaba stranskega vhoda v vrtec, razkuževanje rok ob prihodu/odhodu v/iz vrtca, nošenje zaščitne maske (starši). Starši so v vrtec vstopali posamično, vhodna vrata je odklepal in zaklepal hišnik ter bil pozoren, da v garderobi niso bili več kot trije starši hkrati. Večina staršev je upoštevala ukrepe in priporočila. Prav tako so nam starši sporočili točen prihod otroka v vrtec in odhod iz vrtca. Te podatke smo potrebovali zaradi zagotavljanja prisotnosti strokovnih delavk na delovnem mestu in organizacijo delovnega časa strokovnih delavk ter oblikovanja kar se da »stalnih« skupin otrok. Ti podatki so se tedensko spreminjali, tako smo bili zelo fleksibilni in prilagodljivi, da smo uspeli zagotoviti nujno varstvo za otroke staršev, ki so to potrebovali. Za našo evidenco smo vodili točen prihod in odhod otrok v/iz vrtca. Iz tedna v teden je bilo število otrok, ki so potrebovali nujno varstvo, večje. Starši so iz tedna v teden čedalje bolj naveličano prinašali dokazila delodajalcev, zamujali z dokazili, nekateri se verbalno znašali nad vodstvom. Potrebno je bilo veliko pozitivne komunikacije v smislu, da ob upoštevanju vseh ukrepov delujemo javno dobro, smo odgovorni in nenazadnje opora drug drugemu.

Časovna razporeditev nujnega varstva in tedensko povprečje prisotnih otrok

Datum (od – do)	Število prisotnih otrok /število prisotnih otrok v % od vseh vpisanih otrok
26. 10. 2020 – 30.10. 2020	10 otrok / 11%
2. 11. 2020 – 6. 11. 2020	13 otrok / 14%
9. 11. 2020 – 13. 11. 2020	20 otrok / 22%
16. 11. 2020 – 20. 11. 2020	18 otrok / 20%
23. 11. 2020 – 27. 11. 2020	19 otrok / 21%
30. 11. 2020 – 4. 12. 2020	20 otrok / 22%
7. 12. 2020 – 11. 12. 2020	18 otrok / 20%
14. 12. 2020 – 18. 12. 2020	23 otrok / 25,5%
21. 12. 2020 – 24. 12. 2020	26 otrok / 21%
28. 12. 2020 – 31. 12. 2020	5 otrok / 5,5%
4. 1. 2021 – 8. 1. 2021	25 otrok / 28%
11. 1. 2021 – 15. 1. 2021	28 otrok / 31%
18.1. 2021 – 22. 1. 2021	30otrok / 33%
1.4. 2021 – 11. 4. 2021	5 otrok / 5,5%

Število vseh vpisanih otrok v vrtec: 90

Organizacija dela strokovnih delavk in delo v oddelku

S strokovnimi delavkami smo tedensko komunicirali preko aplikacije Zoom, preko elektronskih sporočil, dnevni pogovori, dogovarjanja in reševanje »nujnih« situacij pa preko mobilnih telefonov. V času nujnega varstva, ko so šoloobvezni otroci ostali doma in je šolanje potekalo na daljavo, je kar 60% strokovnih delavk izrazilo željo, da ostanejo doma. Pri oblikovanju skupin smo upoštevali sorodstvena razmerja (bratje, sestre, sestrične, bratrance). V našem okolju je kar nekaj razširjenih družin, ki živijo v isti hiši. Upoštevali smo tudi naveden čas prihoda otroka v vrtec in čas odhoda iz vrtca. Oblikovali smo skupine po priporočilih Ministrstva za izobraževanje, znanost, kulturo in šport in NIJZ, da je v oddelke vključenih čim manj otrok. Vseh priporočil, zaradi odsotnosti strokovnih delavk, bolezni in odločb o napotitvi strokovnih delavk v karanteno, nismo mogli upoštevati. Prvi otrok je prihajal v vrtec ob 7. uri, zadnji otrok je odhajal domov najkasneje ob 15. uri. Strokovne delavke so bile v oddelku občasno fizično prisotne tudi 8 ur. V vsakem oddelku je bila ena strokovna delavka od prihoda prvega otroka v skupino in do odhoda zadnjega otroka iz skupine. Tretja strokovna delavka je zagotavljala pomoč v skupinah, prevoz prehrane v igralnice, razkuževanju igrač. Pri morebitnem prehajanju iz ene skupine v drugo si je temeljito umila in razkužila roke, kljuke igralnic, pri delu pa ves čas uporabljala zaščitno masko.

Prisotnost strokovnih delavk v času zagotavljanja nujnega varstva:

Datum (od – do)	Število skupin	Število prisotnih strokovnih delavk
26. 10. 2020 – 30. 10. 2020	1	2
2. 11. 2020 – 6. 11. 2020	2	3
9. 11. 2020 – 13. 11. 2020	3	4 + ped. vodja
16. 11. 2020 – 20. 11. 2020	2	4
23. 11. 2020 – 27. 11. 2020	2	4
30. 11. 2020 – 4. 12. 2020	2	3
7. 12. 2020 – 11. 12. 2020	2	3 + ped. vodja
14. 12. 2020 – 18. 12. 2020	3	4 + ped. vodja
21. 12. 2020 – 24. 12. 2020	3	4 + ped. vodja
28. 12. 2020 – 31. 12. 2020	1	1 + ped. vodja
4. 1. 2021 – 8. 1. 2021	3	3 + ped. vodja
11. 1. 2021 – 15. 1. 2021	4	4 + ped. vodja
18. 1. 2021 – 22. 1. 2021	5	6 + ped. vodja
1. 4. 2021 – 11. 4. 2021	1	1 + ped. vodja

Strokovne delavke so upoštevale vsa priporočila stroke, kar je v praksi pomenilo:

- temeljito zračenje prostorov vrtca večkrat dnevno
  - razkuževanje rok ob prihodu v vrtec, razkuževanje kljuk
  - uporabo zaščitnih mask ob prihodu otrok v vrtec in odhodu domov, ob srečevanju s starši.
  - otroke so navajale na temeljito umivanje rok ob prihodu v vrtec in na pogosto umivanje rok preko dneva
  - otroci niso prehajali iz ene skupine v drugo
  - otroci so uporabljali ločene toaletne prostore. V dveh igralnicah smo v ta namen začasno pregradili umivalnico in sanitarije
  - dejavnosti so potekale na prostem
  - upoštevale so urnik za uporabo zunanjih igral in jih pred uporabo razkužile
  - s starši so komunicirale ob upoštevanju varnostne razdalje, preko mobilnega telefona ali E-asistenta.
- Ob upoštevanju vseh ukrepov, na novo oblikovanih skupin otrok in prerazporeditev strokovnih delavk, je za prisotne otroke v času nujnega varstva predstavljalo veliko spremembo, na katero so se morali prilagoditi v zelo kratkem času. Kar naenkrat otroci niso smeli v vrtec prinašati igrača od doma, niso se smeli družiti z otroki iz drugih skupin, niso smeli v kuhinjo, šolsko telovadnico, nenazadnje smo jim omejevali tudi igro na zunanjih igralih. Začela so veljati neka nova pravila in otroci so to začutili. Nekateri bolj, drugi manj. Nekateri so se odzvali z jokom, spet drugi z agresijo, tretji s kopico vprašanj. Primorani smo bili prilagoditi izvedbo dejavnosti, ki smo jih načrtovali in jih prilagoditi trenutni situaciji. Vse preveč je bilo vprašanj in dilem, kaj smemo početi in česa ne. Pogosto smo ostali brez odgovora, prepuščeni lastnim izkušnjam, intuiciji in lastni presoji.

Organizacija prehrane

V času nujnega varstva otrok je bilo potrebno upoštevati priporočila stroke glede varnega zagotavljanja prehrane v vrtcu v smislu preprečevanja širjenja SARS-CoV-2. Tako smo po temeljitem sestanku z vodstvom šole in zaposlenimi v kuhinji sprejeli reorganizacijo dela v kuhinji in dostavo prehrane v igralnice. Zaposleni v kuhinji so strogo upoštevali vsa higienska priporočila za preprečevanje širjenja epidemije. Vsakodnevno čiščenju kuhinje so dodali še razkuževanje posod, delovnih površin in jedilnega pribora. Posebno pozornost so namenili tudi pri prevzemanju živil od dostavjalcev, s katerimi so se dogovorili, da so živila dostavljali brez osebne stika. Upoštevali smo priporočila in prilagodili jedilnike. Pripravljali smo preprostejše jedi in uporabljali pakirana živila, kot so razni rogljički, jogurti, pudingi, sadje. Prilagodili smo prevoz prehrane v igralnice. Kuharica je vozičke s hrano pripeljala do čajne kuhinje, ki se nahaja v vrtcu. Tam je vozičke prevzela vzgojiteljica, ki je bila za to določena. Pri prevzemu je razkužila ročaje vozičkov s prehrano in kljuko igralnic. Kuharica, ki je dostavljala vozičke s prehrano, ni prišla v stik z vzgojiteljico. Po posameznem obroku je vzgojiteljica, določena za dostavo vozičkov v igralnice, prevzela voziček z ostanki hrane in umazano posodo, ki se je nahajal pred igralnico. Dogovorili smo se, da vzgojiteljica, ki je v skupini z otroki, po obroku umakne voziček z ostanki pred igralnico in tako ni prihajalo do stikov med zaposlenimi.

Vozičke z ostanki hrane in umazano posodo je v čajni kuhinji vrtca prevzela kuharica, pri tem razkužila ročaje vozičkov in jih dostavila v kuhinjo. Otroci si v času nujnega varstva niso sami pripravljali pogrinjkov, namazov, niso pomagali pri razdeljevanju hrane, kot smo to običajno počeli. Otrokom

smo onemogočili, da bi sami posegali po živilih (npr. sadje ni bilo v isti posodi).

Zaključek

V nastali situaciji, v kateri smo se znašli, smo organizacijo življenja v vrtcu v času nujnega varstva dobro izpeljali. Predvsem smo neprestano, tudi med vikendi in včasih pozno v noč, sodelovali, se pogovarjali z vodstvom šole, starši, se dogovarjali kako naprej, kako reagirati v neznanih situacijah, dilemah, ki so se pojavljale. Komunikacija s starši je dobro stekla, kar je bilo izrednega pomena. V bodoče bi vsekakor ohranili določeno tematiko, s katerimi bi komunicirali s starši preko elektronskih kanalov. Iz krize in z njo povezanimi ukrepi pa bi se vendarle lahko naučili, da v vrtcih potrebujemo enotne usmeritve, usklajeno delovanje vseh institucij in strokovno pomoč zunanjih strokovnjakov, za vse deležnike, ki je sedaj praktično ni bilo.

EPIDEMIJA IN ZAPRTJE VRTCA - PRILOŽNOST ZA RAZVOJ OTROK NA PODROČJU VSAKDANJEGA ŽIVLJENJA

Povzetek: Epidemija COVID – 19 in ukrep zaprtja vrtcev sta močno spremenila način dela s predšolskimi otroki, predvsem tistimi, ki obiskujejo vrtece montessori, ki temeljijo na izkustvenem učenju. Ker smo vzgojiteljice želele stopiti nasproti staršem, ki so v tem času sami izvajali varstvo otrok, smo jim pripravile dejavnosti, ki so jih starši vključevali v vsakdanje življenje v družini. Z izvajanjem teh dejavnosti so krepili otrokovo samostojnost, utrjevali njihovo koncentracijo, koordinacijo gibanja, samozavest ter občutek odgovornosti za delovanje v svoji družini. Ob vrnitvi otrok v vrtec je bil pri veliki večini otrok opazen velik napredek na področju samostojnosti, skrbi zase, skrbi za druge ter pri skrbi za okolje. Ta pospešen razvoj na področju samostojnosti lahko pripisujemo dejstvu, da so starši otroke resnično vključevali v delo v svoji družini in z veseljem sprejemali in izvajali dejavnosti, ki smo jim jih posredovale vzgojiteljice.

Ključne besede: epidemija, razvoj otrok, vsakdanje življenje, samostojnost

THE EPIDEMIC AND THE CLOSURE OF KINDERGARTEN - AN OPPORTUNITY FOR THE DEVELOPMENT OF CHILDREN IN EVERYDAY LIFE

Uvod

Vsakdanje življenje

»Vaje vsakdanjega življenja so dejavnosti, ki oblikujejo. So dejavnosti, ki prispevajo k adaptaciji v okolju. Taka adaptacija in učinkovito delovanje je bistvo koristne vzgoje in izobraževanja.«

- Maria Montessori

Področje vsakdanjega življenja ima v otrokovem razvoju zelo pomembno vlogo, saj spodbuja njegov celostni razvoj. Vaje vsakdanjega življenja predstavljajo temelj montessori pedagogike. So tiste preproste dejavnosti, ki jih dnevno izvajajo odrasli, da bi vzpostavili in ohranili primarne pogoje v svojem okolju. Otroci se učijo s posnemanjem in ponavljanjem teh preprostih dejavnosti za odraslimi in ko sodelujejo pri družinskih opravilih, postanejo posledično enakopravni člani družine.

Dejavnosti vsakdanjega življenja

Dejavnosti vsakdanjega življenja so po eni strani zelo enostavne, vsakdanje in preproste, a hkrati zelo pomembne, saj imajo določen namen in smisel. Vključujejo tudi gibanje, ki ga je Maria Montessori poimenovala »sintetično gibanje«. To je gibanje, ki je usmerjeno in urejeno s strani uma, da bi izpolnilo inteligen ten namen. Sintetično gibanje poveže um in telo ter pomaga otroku pri razvijanju koncentracije, pospešuje koordinacijo gibanja, spodbuja lahko in veselo učenje ter omogoča otroku, da ponavlja in odkriva.

Namen dejavnosti vsakdanjega življenja

Na področju vsakdanjega življenja se otroci učijo samostojnosti, ki jim pomaga, da si lažje oblikujejo svojo osebnost. Vaje vsakdanjega življenja so okna in vrata otrokove osebnosti. Na dejavnostih vsakdanjega življenja gradimo vse ostale dejavnosti, ki se izvajajo v vrtcu. Z vajami vsakdanjega življenja se otroci umirijo, zberejo svoj um in se osredotočijo na dejavnost. Vse te dejavnosti otroku pomagajo, da se lažje znajde v svojem življenju. Maria Montessori je kot temelj svoje pedagogike postavila skrb za samega sebe in to nato širila na druga področja.

Rezultati izvajanja vaj s področja vsakdanjega življenja

Vaje s področja vsakdanjega življenja otroka osrečujejo, saj se z izvajanjem le teh počuti vedno bolj samostojnega – posledično bolj družabnega in odgovornega. Spoznava, da napor premaga ovire, napreduje na področju koncentracije in koordinacije telesnega gibanja ter na področju natančnosti in zaporedja dogodkov.

Dejavnosti s področja vsakdanjega življenja

Vaje s področja vsakdanjega življenja so razdeljene na več vsebinskih sklopov. Delimo jih na tiste, ki

temeljijo na skrbi zase, skrbi za druge in za okolje. Zelo pomembne so predvsem vaje vljudnosti in spoštovanja, ki otroka učijo vedenja in spoštljivega odnosa do drugih.

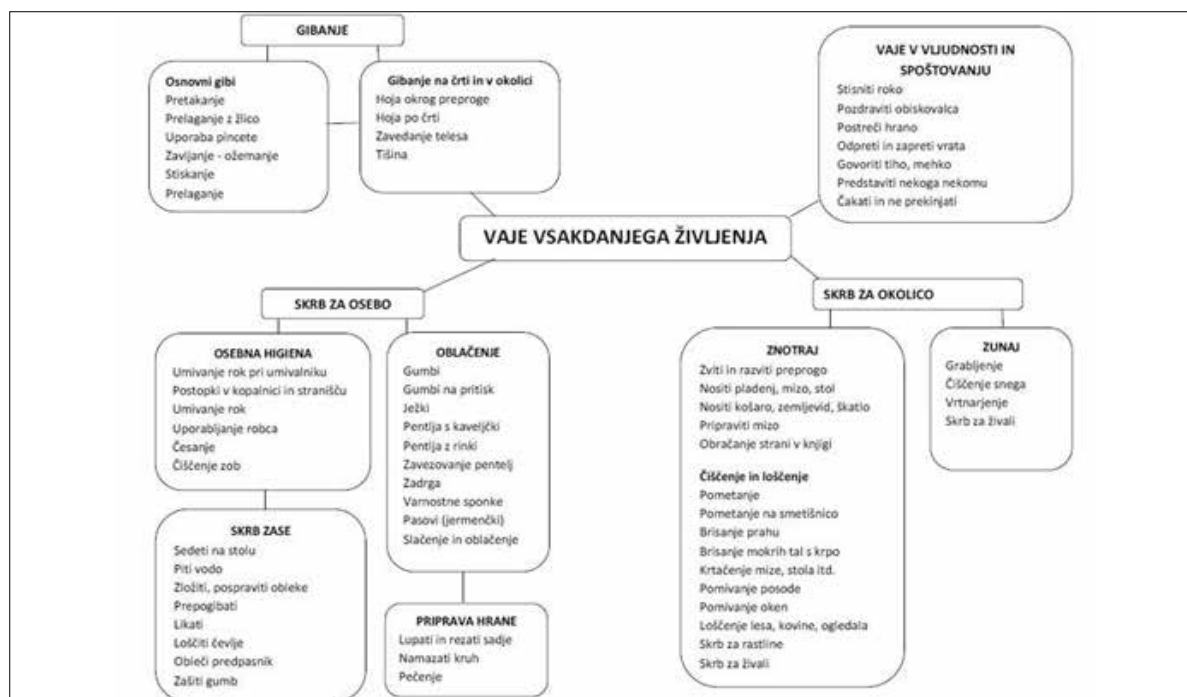

Tabela 1: vsebinski sklopi področja vsakdanje življenje (povzeto po priročniku Vsakdanjega življenja iz izobraževanja na Montessori inštitutu, Janja Kovše, 2013)

Vaje s področja vsakdanjega življenja, ki se lahko izvajajo v domačem okolju

Ker je bilo žal konkretno delo z materiali zaradi zaprtja vrtca onemogočeno, sem iskala načine, kako otrokom približati montessori svet v domačem okolju. Staršem sem predlagala in posredovala dejavnosti s področja vsakdanjega življenja, ki so jih lahko otroci izvajali v krogu družine, s tem pa utrjevali svojo koncentracijo, koordinacijo gibanja, samostojnost, samozavest ter občutek odgovornosti za delovanje v svoji družini. Gre za pomoč pri opravljanju gospodinjskih in hišnih opravil, kjer otroci še kako radi pomagajo. Vse našete dejavnosti imajo več namenov. Eden izmed njih je tudi predpriprava roke za pisanje. Vaje, ki sem jih staršem predlagala s področja vsakdanjega življenja, so bile naslednje: pometanje na smetišnico, pometanje na točno določeno mesto, brisanje mokrih tal s krpo, brisanje prahu, čiščenje različnih predmetov, pomivanje oken, loščenje lesa, loščenje stekla, šivanje, presipavanje trdih snovi, pretakanje tekočin, prelivanje ali presipavanje z lijem, prelaganje večjih stvari (npr. orehi) z roko, prelaganje z žlico, delo s prijemalko, priprava malice, priprava pomarančnega soka, priprava mize, pospravljanje z mize, zlaganje v pomivalni stroj, pomivanje posode, zalivanje rož ...

Vloga odraslega pri dejavnostih s področja vsakdanjega življenja

Staršem sem preko elektronske pošte predstavila, kako lahko izvajajo vaje vsakdanjega življenja v domačem okolju, da bodo potekale čim bolj sproščeno in spontano v dnevnem dogajanju družine. Opozorila sem jih, da so otroci v tem obdobju v glavnem v občutljivem obdobju za red in naj to spoštujejo. Vsakdanje življenje naj bo urejeno področje. Otroci imajo boljše rezultate tudi na kognitivnem področju, če je njihov dom bolj urejen in predvidljiv. Vseh dejavnosti vsakdanjega življenja ne morejo imeti vedno in hkrati na razpolago, zato naj ne bo delovni prostor preveč nasičen s pripravljenimi dejavnostmi. Dejavnosti naj prilagajajo glede na interes otrok in stopnjo njihovih sposobnosti (Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, str. 16). Pomembno se mi je zdelo starše opozoriti tudi na to, da otroka preprosto opazujejo, saj bodo tako dobili odgovore na številna vprašanja, kot so, na primer, primerna težavnost, ali je v občutljivem obdobju za red/organizacijo, ali obvlada zaporedje, je sposoben nalogo sam zaključiti, ali je potrebno kaj prilagoditi/spremeniti. (Kordež Demšar, 2013, str. 9). Opozorila sem jih tudi, da je zelo pomembno, da naredijo zavestno analizo gibov in jih upočasnijo, da jim otroci lahko sledijo. Ko govorijo, naj dobro premislijo, kaj

bodo povedali in povedo samo tiste besede in stavke, ki jih otrok potrebuje, da jih bo razumel. Pomembno je, da jih otrok opazuje in posnema njihovo vedenje. Odrasli smo tukaj, da služimo otroku in se mu umaknemo, da lahko sam raziskuje. Ne motimo ga in ne prekinjamo njegovega dela in koncentracije. To je njegov čas, ko prihaja do številnih spoznanj, zato mu dovolimo to izkušnjo. Če bo otrok rabil pomoč, bo prišel do njih in jih prosil, da mu pomagajo. Če otrok ne more počakati, da mu predstavitelji naredijo do konca, se naj ustavijo in mu povedo, da jih mora najprej gledati, nato bo lahko sam nadaljeval. Tako otroka navajamo tudi na to, da lahko dalj časa zbrano počaka in kasneje dela. Da otroka pritegnejo k dejavnosti, mu naj rečejo: »sedaj ti bom pokazal-a nekaj zelo zanimivega«, saj ima otrok takrat občutek, da bo doživel nekaj posebnega. (Montessori, 2011).

Zaključek

»Ne moremo vedeti, kakšne so posledice tega, če zadušimo otrokovo spontanost, ko šele postaja dejaven. Lahko zadušimo celo življenje samo. Tisto človečnost, ki se razodeva v vsem sijaju v prvih letih življenja, bi morali spoštovati z neke vrste religioznim čaščenjem. Je kakor sonce ob zori ali roža, bi pravkar začela cveteti. Vzgoja in izobraževanje ne moreta biti učinkovita, če ne pomagata otroku, da se odpre življenju.«
Maria Montessori

Kot sem že zapisala v naslovu prispevka, je epidemija kljub temu, da je bila situacija za mnoge družine zelo težka, ponudila mnogim staršem priložnost, da so preživeli veliko časa s svojimi otroki in doživeli marsikaj, kar bi drugače verjetno težko.

Meni je bilo v veliko veselje usmerjati starše, da so čas, ki so ga družine preživele skupaj, kakovostno izkoristili. Tako so imeli v tem času dovolj možnosti, da so še pobližje spoznali pedagogiko montessori in prišli do spoznanj, da je to le preprosta pot vzgoje in izobraževanja, ki otrokom dopušča veliko možnosti svobodne izbire pri igri, sodelovanju z drugimi in pri izgradnji samega sebe.

Kar nekaj staršev mi je dejalo, da so tudi sami preko mojih usmeritev prišli do večje potrpežljivosti, da se znajo umiriti, opazovati otroka, mu nameniti dovolj časa. Da so tudi veliko »naredili na sebi«. Ob vseh teh pogovorih s starši sem se počutila zadovoljno, saj so mi potrdili, da so, ker so imeli dovolj časa in usmeritev, tudi v praksi izkusili in potrdili misel Marie Montessori, da je otrok res srkajoči um, ki kot goba vpija svoje izkušnje in znanje.

Literatura

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. Program vrtca montessori. Pridobljeno 15. 8. 2021, https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Sektor-za-predsolsko-vzgojo/Programi/Program_montessori.pdf

Kordež Demšar, M. (2013). Program vrtca Montessori. Pridobljeno 2. 2. 2016, http://www.mizs.gov.si/fileadmin/mizs.gov.si/pageuploads/podrocje/vrtci/pdf/Program_montessori.pdf.

Montessori, M. (2011). Srkajoči um. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.

MEĐUPREDMETNO POVEZIVANJE OBRAZOVNIH SADRŽAJA U NASTAVI NA DALJINU

INTERDISCIPLINARY CONNECTION OF EDUCATIONAL CONTENTS IN DISTANCE TEACHING

Povzetak: Predavanjem se ukazuje na povezanost nastavnih sadržaja: notne vrijednosti iz predmeta Glazbena kultura i razlomci iz predmeta Matematika u 6. razredu osnovne škole. Nastavni sat-videolekcija "Glazbeni razlomci" iz predmeta Glazbena kultura emitiran je na Školi na trećem, na HRT-u, u okviru nastave na daljinu u organizaciji Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, 2020. godine.

Sonja Srebačić, Dječji vrtić Siget, Zagreb
E-mail: sonja.srebacic@gmail.com

„ZOOMIRAJ SE“

Novi oblici suradnje u ustanovama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja u vrijeme epidemije

ZOOM IN

Tijekom zadnje dvije pedagoške godine zatekli smo se u vrlo specifičnoj situaciji uzrokovanoj COVID-om. Bili smo primorani poštivati sve epidemiološke mjere. Budući da su svi oblici fizičkog okupljanja bili zabranjeni, promišljali smo kako ćemo provoditi Odgojiteljska vijeća, roditeljske sastanke, radne dogovore, individualne razgovore s roditeljima...nije bilo kazališnih predstava, organiziranih posjeta u vrtiću niti izvan njega. Sva stručna usavršavanja počela su se odvijati on line, što je za pojedine djelatnike predškolskih ustanova predstavljalo veliki izazov. Promišljajući o svemu tome u ovoj pedagoškoj godini 2020.-2021. zadali smo si jednu od zadaća na nivou vrtića – „Jačanje digitalnih kompetencija odgojitelja, stručnih suradnika i djece“ Dosadašnje iskustvo s on line sastancima imali smo jedino preko projekta „Say hello to the world“ u kojem smo surađivali s odgojno obrazovnim ustanovama iz cijelog svijeta...Slovenije, Litve, Poljske pa čak i Indije. Istraživali smo ponuđene platforme za on line sastanke. Odabrali smo ZOOM platformu koju smo koristili za roditeljske sastanke, Odgojiteljska vijeća te smo održavali edukaciju Stručno razvojnog centra za rano učenje engleskog jezika. Za početak smo napravili edukacije za odgojitelje i stručne suradnike. Pedagoginja je održala 10 radionica u malim skupinama gdje smo simulirali roditeljske sastanke na način da je svaka osoba imala svoj laptop te je mogla održati roditeljski sastanak ali i vidjeti kako će sve vidjeti roditelji u svojim domovima. Nakon edukacije pedagoginja je za svakog pripremila detaljne upute kako bi mogli vježbati kod kuće. Prve on line roditeljske sastanke održali smo unutar 2 tjedna. Dnevno smo održavali po 4 roditeljska sastanka. Po dva u svakom objektu. Stručni suradnici su bili tehnička podrška. Trajanje roditeljskog sastanka bilo je ograničeno na 40 minuta. Odgojitelji iz svih odgojnih skupina pripremili su prezentacije odgojno obrazovnog rada svoje skupine ili neku od stručnih tema. Naše prvo „Zoomiranje“ proteklo je odlično. Odaziv roditelja bio je i veći nego na klasičnim roditeljskim sastancima. Roditeljski sastanak pratili su iz obiteljskog doma, a često su s njima bila i njihova djeca. Nakon održanih prvih Zoom roditeljskih sastanaka napravili smo evaluaciju s odgojiteljima i roditeljima kako bi dobili povratnu informaciju što treba poboljšati te kako su doživjeli ovakav oblik suradnje. Stav odgojitelja je bio dosta pozitivan. Iako su na početku imali nesigurnost i veliku tremu hoće li sve funkcionirati, sada smatraju da je ovakav način suradnje odličan. Smatraju da je jako važno imati dobru komunikaciju s roditeljima kako bi barem na ovaj način roditelji bili informirani o tome što se radi u odgojnim skupinama. Preko ZOOM-a ukupno smo odradili 50 roditeljskih sastanaka, 3 odgojiteljska vijeća, stručni suradnici su odradili 4 tematska roditeljska sas-

tanka te 9 modula edukacija Stručno razvojnog centra za rano učenje engleskog jezika. Zbog epidemioloških mjera nismo mogli organizirati suradnju s drugim ustanovama uživo, stoga smo se odlučili i u tu svrhu koristiti Zoom platformu. Organizirali smo dva eko kviza na temu „Voda“, povodom Svjetskog dana voda i na temu „Recikliranje“, povodom Dana planeta Zemlje, te smo pozvali tri dječja vrtića da nam se pridruže. Ostvarili smo suradnju s Dječjim vrtićem Grigora Viteza iz Zagreba, Dječjim vrtićem roda iz Ivanić Grada i Dječjim vrtićem Smilje iz Šibenika. U kvizu su sudjelovale 4 odgojne skupine iz Dječjeg vrtića Siget. Organizirali smo i suradnju s Nacionalnim parkom Krka čiji su edukatori održali za našu dječicu prekrasno izlaganje na temu očuvanja prirode i voda. Povodom obilježavanja Dana planeta Zemlje organizirali smo s navedenim vrtićima eko modnu reviju. Sva djeca su zajedno sa svojim roditeljima izradila kreacije od otpadnih materijala, a djeca su svoje kreacije pokazala on-line svojim prijateljima iz drugih vrtića te smo na vrtićkom dvorištu organizirali modnu reviju za ostalu djecu. Zoom platformu koristili smo za edukaciju Stručno razvojnog centra za rano učenje engleskog jezika te smo odradili 9 modula. Tijekom edukacije služili smo se prikazivanjem power point prezentacija, konverzijske i pedagoške radionice te smo on line surađivali s vanjskim suradnicima kao što su viši savjetnici iz Agencije za odgoj i obrazovanje, profesori doktori znanosti s Filozofskog fakulteta, suradnici iz drugih dječjih vrtića... Sve edukacije i seminari za stručne suradnike i odgojitelje tijekom ove pedagoške godine odradivale su se on-line. Tako smo i mi organizirali edukaciju za „Kako provoditi eTwinning projekte?“ za sve naše odgojitelje. Svi odgojitelji su se registrirali na eTwinning platformu. Edukaciju je održala ambasadorica eTwinning projekata za preškolske ustanove Andreja Sedlar. U ovoj pedagoškoj godini uključili smo se u 5 eTwinning projekata:

- „U svijet likovnih umjetnika 3“ – 5 odgojnih skupina
- „Pokusi Su Nova Fora“ – 1 odgojna skupina
- „Memento prijateljstva“ – 1 odgojna skupina
- „Eko u mojoj školi“ – 1 odgojna skupina
- „Od priče do dramatizacije“ – 4 odgojne skupine

Posebno smo ponosni što smo prvi puta napisali svoj projekt. Budući da smo Stručno razvojni centar za rano učenje engleskog jezika pedagoginja je napisala projekt pod nazivom „Od priče do dramatizacije“ koji je vezan uz program ranog učenje engleskog jezika. U projekt se uključilo 16 odgojitelja/ učitelja iz Hrvatske i Srbije.

Kao rezultat rada na ovim projektima jačali smo i digitalne kompetencije predškolske djece te smo napravili 5 digitalnih slikovnica i 3 animirana filma.

Djeca su crtala i snimala scenu te su snimala zvuk. Neke digitalne slikovnice i animirani filmovi su napravljeni na engleskom jeziku, time su djeca jačala i svoje kompetencije na stranom jeziku.

- Odgojna skupina Žabice – digitalnu slikovnicu „Animal alphabet“
- Odgojna skupina Žabice – digitalnu slikovnicu „Goldilocks and four bears“
- Odgojna skupina Ježići – digitalna slikovnica „Little snowan lost his hat“
- Odgojna skupina Iskrice – digitalna slikovnica „Razbojnik sa žutom pjegom“
- Odgojna skupina Kućice – digitalna slikovnica „Spasimo stablo“
- Odgojna skupina Tratinčice – animirani film „Today is Monday“
- Odgojna skupina Kućice – animirani film „Kapljica“
- Odgojna skupina Iskrice – animirani film „Pismo iz Zelengrada“

Iako smo se zatekli u vrlo neobičnoj situaciji uzrokovanoj COVID-om, djelatnici Dječjeg vrtića Siget su se iznimno trudili zadržati kvalitetu odgojno obrazovnog rada. Poštivajući epidemiološke mjere bili smo primorani koristiti on line platforme, stoga smo ovu situaciju iskoristili za nova učenja i usvajanje novih kompetencija te jačanje digitalnih kompetencija naših djelatnika ali i djece. Nova znanja i usvojene kompetencije koristit ćemo i u daljnjem radu.

PREDNOSTI I NEDOSTATCI ŠKOLSKOG MODELA B TIJEKOM PANDEMIJE COVID-19 BOLESTI

Sažetak: U Osnovnoj školi Josip Pupačić, u školskoj godini 2020./2021. nastava se tijekom cijele nastavne godine odvijala prema B modelu, uz povremeni prelazak na C model. Cilj rada bio je ispitati zadovoljstvo učenika online nastavom, ispitati koje su prednosti, a koji nedostaci takvoga rada te kakvo je mišljenje učenika o usvojenosti sadržaja i vrednovanju tijekom on line nastave, a sve sa ciljem poboljšanja rada i učenja u online okruženju. Istraživanje je provedeno na 199 učenika od petog do osmog razreda korištenjem anketnog upitnika izrađenog u Google obrascima. Polovina ispitanih učenika zadovoljna je online nastavom, a njih četvrtina bi iduću godinu rado pohađali nastavu online. Učenici navode i pozitivne i negativne strane online nastave, više od pola smatra ocjene dobivene tijekom online nastave realnima. Svi učenici procijenili su svoj rad u virtualnoj učionici pozitivnim, većina učenika sebe bi ocijenila ocjenom vrlo dobar. Jako je visoki postotak učenika koji su tijekom online nastave varali kako bi došli do bolje ocjene, a najviše njih je to radilo na način da su samostalno dolazilo do odgovora korištenjem udžbenika ili bilježnice.

Ključne riječi: online nastava, vrednovanje, B model nastave

ADVANTAGES AND DISADVANTAGES OF SCHOOL MODEL B DURING A COVID-19 DISEASE PANDEMIC

Uvod

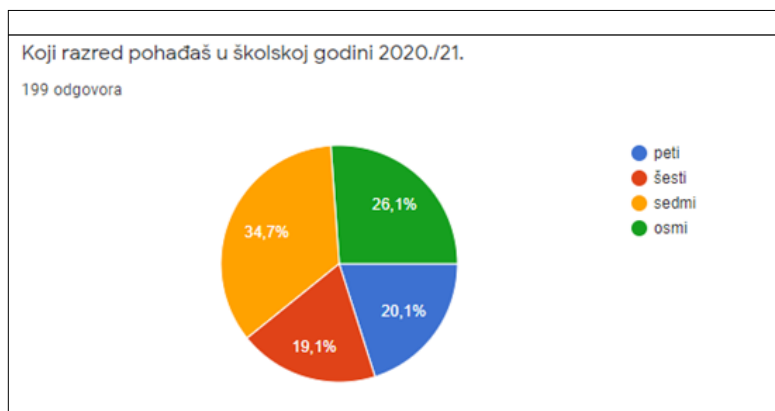
Pandemija COVID-19 utjecala je na sve sfere života pa tako i na obrazovanje. U vrlo kratkom vremenu, od svega nekoliko dana, nastava je iz razreda prebačena u virtualno okruženje. U OŠ Josip Pupačić kao platforma za rad odabrana je Classroom Google platforma, svim učenicima osigurana je tehnička podrška. Neiskustvo korištenja tehnologije u velikom obimu, utjecalo je na brojne poteškoće u samim počecima on line nastave. U drugoj godini pandemije, digitalne kompetencije učenika i učitelja bile su na daleko višoj razini, ali zbog prostornih ograničenja propisane epidemiološke mjere u OŠ Josip Pupačić nisu se mogle poštovati na način da svi učenici pohađaju nastavu prema modelu A, koji uključuje nastavu u školi za sve učenike. Iz na navedenih razloga, u Osnovnoj školi Josip Pupačić, u školskoj godini 2020./2021. nastava se tijekom cijele nastavne godine za učenike od 5. do 8. razreda odvijala prema B modelu, uz povremeni prelazak na C model. Cilj ovoga rada bio je ispitati zadovoljstvo učenika online nastavom, ispitati koje su prednosti, a koji nedostaci takvoga rada te kakvo je mišljenje učenika o usvojenosti sadržaja i vrednovanju tijekom on line nastave. Pretpostavka je da većina učenika nije zadovoljna što su dio nastave morali pohađati online i da će istaknuti daleko veći broj činjenica koji idu u prilog održavanju nastave u živo. Također, pretpostavka je učenici učenjem online usvajaju sadržaje na lošijoj razini, smatramo da je veći broj učenika u virtualnoj nastavi postizao bolji uspjeh u nastavi na daljinu, ali da taj uspjeh nije nužno uvijek i realan.

Metode istraživanja

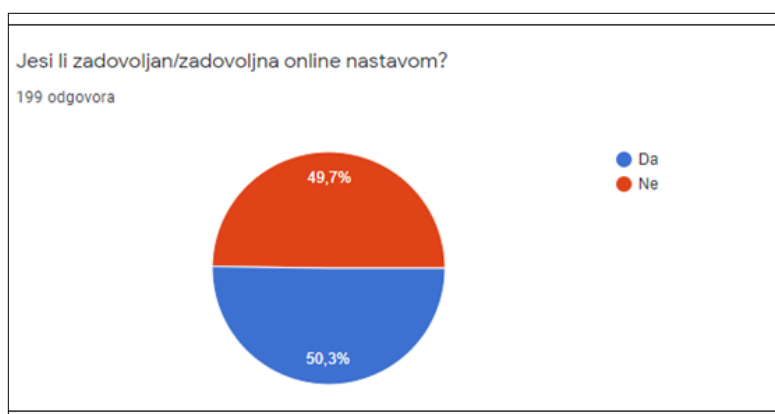
Istraživanje su provodile predmetne učiteljice Tamara Banović i Ivana Zemunik, učiteljice prirode, biologije i kemije u OŠ Josip Pupačić iz Omiša. Istraživanje se provodilo u razdoblju d 1. do 10. lipnja 2021. godine. Istraživanje je provedeno među 199 učenika od 5 do 8. razreda OŠ Josip Pupačić. Za ispitivanje je korišten anketni upitnik izrađen u alatu Google Forms (Obrasci). Pitanja je 12, višestrukog su izbora i otvorenoga tipa. Na pitanja su ispitanici odgovarali označavanjem jednoga ili više odgovora ili upisivanjem odgovora otvorenog tipa. Anketa je anonimna, izvor podataka su osobni iskazi i mišljenja ispitanika na postavljena pitanja. Alat automatski obrađuje odgovore. Rezultate prikazuje pomoću pie-charts dijagrama.

Rezultati i rasprava

Od ukupnog broja ispitanika, najzastupljeniji su učenici sedmog razreda (69 učenika), potom učenici osmih razreda (52) te petih (40) i šestih razreda (38). Udio zastupljenosti učenika u anketi u postotcima prikazan je na slici 1.

Slika 1. Udio zastupljenosti učenika u anketi prema razredu kojega pohađaju
 Na slici 2. prikazani su rezultati zadovoljstva učenika online nastavom. Suprotno pretpostavci iznenađujući je podatak da je zadovoljstvo online nastavom iskazao gotovo jednak broj učenika koji nije zadovoljan takvim oblikom nastave.

Slika 2. Zadovoljstvo učenika online nastavom
 Od ukupnog broja ispitanika (199 učenika) čak 50,3% ili 100 učenika izjasnilo se da je zadovoljno online nastavom, a njih 47 željelo bi i iduću školsku godinu pohađati online. Ti podatci vidljivi su na slici 3.

Slika 3. Postotak učenika koji iduću školsku godinu žele/ ne žele pohađati on line
 Na pitanje koje su prednosti online nastave 49 učenika ili ukupno 21,1 % izjavilo je da online nastava nema nikakvih prednosti pred nastavom u živo. Većina odgovora odnosila se na prednosti u negativnom smislu koji su uključivali sljedeće odgovore:
 - Prepisivanje/varanje/lažno opravdavanje na „račun interneta“ - odgovorilo je 37 učenika, s tim da su tri učenika nadodala da to nije u redu
 - Komoditet koji je uključivao biti u kući, dulje spavati, biti cijeli dan u pidžami, ne spremati se za školu, ne hodati do škole, ne ići u školu, voziti se, jesti, ležati i ići u wc tijekom nastave i sli - odgovorila su 42 učenika
 - Lakše je dobiti dobru ocjenu, testovi i ispitivanja su lakša, ima miješane testove i ispitivanja, učitelji su

manje strogi - 17 odgovora

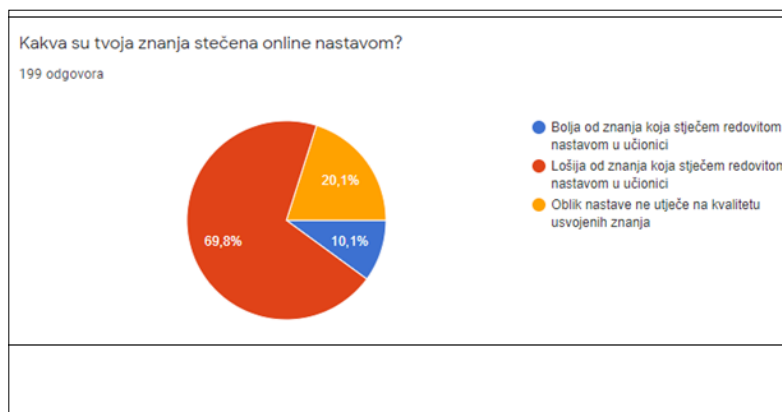
- Opušteniji smo/manje je je stresa - 14 učenika
  - Više slobodnog vremena i lakša organizacija dana - 9 učenika
  - Za dva učenika učenje je zanimljivije u online okruženju nego u školi
  - Četiri učenika lakše prate nastavu online, za dvojicu je razlog što ih ostali učenici u tome ne ometaju
- Manji broj učenika naveo je pozitivne strane online nastave na sljedeći način:
- Ne moramo se bojati da ćemo zaraziti baku, djeda ili nekoga starijega - 2 odgovora
  - Ne propuštam satove kada sam bolestan/odsutan s nastave - 6 odgovora
  - Ostaju nam materijali u GC koje kasnije možemo proučiti ako nismo dobro shvatili ili želimo ponoviti - 10 odgovora
  - Naučilo nas je da moramo poštovati rokove - 2 odgovora
  - Poboljšala mi se organizacija vremena - 1 odgovor
  - Više cijenimo vrijeme provedeno u školi - 1 odgovor
  - Korištenje novih digitalnih alata/aplikacija/tehnologije/komunikacije pa postajemo informatički pismeniji - 14 odgovora
  - Korištenje različitih izvora znanja (online i u živo) - 8 odgovora
  - Meet se sviđa jednom učeniku
  - Nama opasnosti od corona virusa - 1 odgovor
  - Nastava je opstala i u najgorim uvjetima - 1 odgovor
- 7 učenika ne zna odgovor na pitanje koje su prednost online nastave, dok ih četvero na to pitanje nije odgovorilo.

Kako odgovor na pitanje koji su nedostaci online nastave navedeni su sljedeći odgovori:

- Najveći broj učenika, njih 33,66% (67 učenika) izjavilo je da je nedostatak što učenjem u online okruženju lošije nauče, teže razumiju i imaju manjak znanja, njih 13 teško prati nastavu, a troje mora puno više učiti nego na nastavi u razredu, njih 10 ne shvaća online nastavu ozbiljno ne uče i ne prate rad u virtualnoj učionici. Sedam učenika smatra da tijekom online nastave ništa nisu naučili.
- Veliki broj učenika, njih 43, kao nedostatak navodi da izostaje međusobni kontakt, nedostaju im prijatelji i razredna atmosfera. Jedan učenik zbog toga se osjeća osamljeno, a dvojici je dosadno.
- Kao nedostatak u 33 slučaja navode se tehničke poteškoće i loš Internet koji onemogućuju kvalitetno praćenje nastave, dok četiri učenika smatraju da nije u redu da se neki učenici lažu i izvlače se na loš Internet koji će u stvarnosti dobar. Lošu kameru i loš mikrofona na tabletima navodi 8 učenika, a jedan učenik kaže da nemaju svi jednake uvjete rada u svojim domovima
- Sljedeći odgovori odnose se na učitelje, 24 učenika kao nedostatak online nastave navode da se neki učitelji ne trude i ne objašnjavaju dobro te da ne koriste Meet već samo šalju zadatke, troje među njima navodi da je sadržaje iz nekih predmeta vrlo teško objasniti online. Sedam učenika lošim smatra što ih učitelji ne mogu kontrolirati i ne vide što rade te zato izbjegavaju rad dok dva učenika kao nedostatak navode da pojedini učitelji ne pregledavaju zadaće i ne odgovaraju na pitanja postavljena u virtualnoj učionici, dva učenika smatraju da su učitelji "živčani". Z dvojicu učenika su nedostatak nerealni rokovi koji se postavljaju u virtualnu učionicu, a tri učenika smatraju da iz pojedinih predmeta imaju puno zadaće.
- Iako se u velikom broju slučajeva navodi kao pozitivna strana online nastave, 8 učenika prepoznaje prepisivanje/varanje kao negativnu stranu online nastave. Jedan učenik se ljuti jer se u online nastavi lošiji učenici "popravljaju".
- Određeni broj učenika navodi zdravstvene poteškoće proizašle iz online nastave: boravak pred računalom (8 učenika), bolovi u leđima (5 učenika), oči nas bole od gledanja u ekran (7 učenika), glavobolja (2 učenika), manjak fizičke aktivnosti (3 učenika), stres (1 učenik), cijeli dan smo u kući (1 učenik), teže se koncentrirati (5 učenika).
- Veći broj učenika, njih 16, nedostatkom online nastave smatra provođenje on line testova, žale se na njihovu težinu, manjak vremena za pisanje, nemogućnost vraćanja na pojedina pitanja, stres zbog interneta, a njih pet navodi da ih ljuti kada učitelji sumnjaju i na one koji ne prepisuju tijekom online provjere. Nadalje, nedostatak za osam učenika je to što su zatrpani usmenim i pisanim provjerama u onom tjednu kada su redovno na nastavi u školi. Za dvojicu učenika je nedostatak manjak praktičnih i grupnih radova, dva učenika smatraju da se učenjem u modelu B gube radne navike, dvojica nedostatkom smatraju što se neprimjetno izostaje s nastave
- Devet učenika smatra da online nastava nema nedostataka dok četiri učenika navodi da online

nastava ima "sve nedostatke", tri učenika ne znaju odgovor na pitanje dok dva učenika nisu odgovorila na postavljeno pitanje.

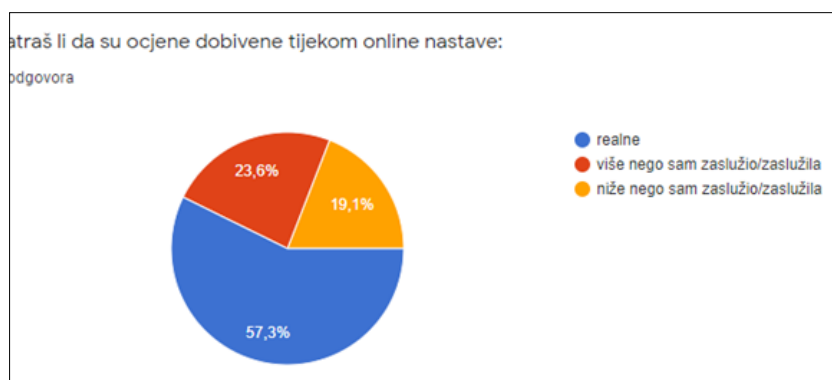
Na slici 4. prikazani su rezultati odgovora na upit "Kakva su tvoja znanja stečena online nastavom?"

Slika 4. Procjena učenika o kvaliteti stečenih znanja tijekom online nastave

Gotovo 70% učenika, točnije 139 učenika smatra da su znanja stečena online nastavom lošija od onih koja se stječu redovnom nastavom u živo. 20 učenika smatra da učenjem online stječu bolja znanja, dok 40 učenika smatra da oblik nastave ne utječe na kvalitetu usvojenih znanja.

Na slici 5 prikazano je mišljenje anketiranih učenika o ocjenama dobivenim tijekom nastave. 114 učenika ili 57,3% ispitanika smatra da su ocjene dobivene tijekom online nastave realne, njih 23,6% (47 učenika) smatra ocjene višima od zasluženoga, a njih 19,1% (38 učenika) smatra da ima niže ocjene nego li su zaslužili.

Slika 5. Mišljenje učenika o ocjenama dobivenim tijekom online nastave

Na slici 6 grafički je prikaz samoprocjene učenika o svom radu, zalaganju i praćenju online nastave.

Slika 6. Učenička samoprocjena rada, zalaganja i praćenja tijekom online nastave

Svi učenici pozitivnom ocjenom se ocijenili svoj rad, zalaganje i praćenje tijekom online nastave. Najveći broj učenika sebi je dodijelio ocjenu vrlo dobar (93 učenika), potom odličan (65 učenika), zatim dobar (32 učenika), a najmanji broj učenika, njih 9 ocijenilo se ocjenom dovoljan.

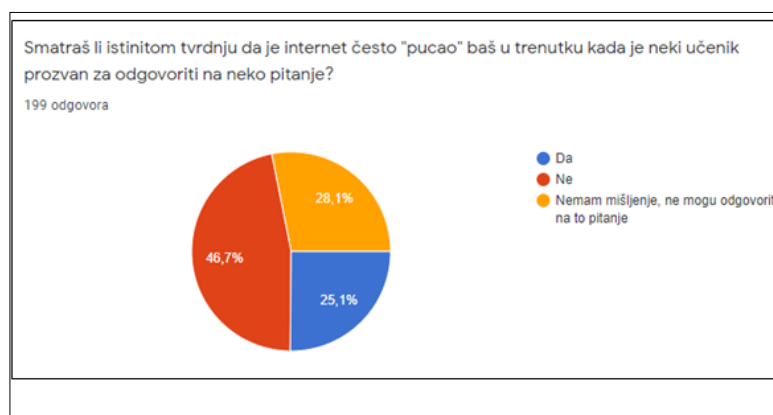
Pitanja o tome kako je izgledao njihov rad u Meetu, 121 učenik (60,8% ispitanika) napisao je da su aktivni, slušaju i prate kao i u školi, zapisuju, imaju pripremljene knjige i bilježnice za rad. 10 od njih

je napisalo da se ne uključuju u raspravu i ne odgovaraju na pitanja ukoliko nisu prozvani. Osam učenika navelo je da prati samo za njih bitne predmete, jedan od njih naveo je da nikada ne sluša Hrvatski jezik i Matematiku. 15 učenika navelo je da prate nastavu na početku, a da poslije gube koncentraciju, bole ih oči, ne mogu sjediti i maksimalno mogu pratiti 15 min.

Pojedinačni zanimljivi odgovori bili su sljedeći: većinom radim druge poslove, nevezano za školu; jedva čujem, dosadno je i nejasno; ponekad izbjegavam i uopće ne slušam, samo stojim ispred ekrana ili radim nešto što nema veze sa školom; pozdravim pa odmatam (3 odgovora); ometa me buka i ukućani po kući (4 odgovora); pratim, pazim da me ne prozove, a usput igram igrice ili pričam s ukućanima; kada nekoga ispituje tada sam odsutan, budem na mobitelu (3 odgovora); ometaju me poruke koje stižu u razrednu grupu; uključim tablet i igram igrice; gledam u tablet (4 odgovora); samo slušam (2 odgovora); ležim i slušam; teško; na početku slušam, iskreno pet sati se ne može slušati; nisam uopće pratio, ležao sam sa smanjenim Meetom; nekad pratim, nekad ne (3 odgovora); ležim, jedem i pratim (2 odgovora); teško se fokusirati; nikako; dobro, ne pratim (3 odgovora); jedem i gledam ko' tele u šarena vrata; ponekada sam na mobitelu dok učitelji govore; igram na Loom i imitiram Kiću; spavam, gledam društvene mreže i slušam samo zanimljive učitelje.

Kao razlog lošeg praćenja i sudjelovanja u Meetu 12 učenika navodi tehničke poteškoće, loš Internet i loš zvuk na tabletu. Pet učenika nije odgovorilo na ovo pitanje. Na slici 7 prikazani su rezultati učeničkih odgovora na pitanje što misle o istinitosti učeničkih opravdanja koji su vezani za loš Internet. Većina učenika, njih 93 smatra da nije točno da je internet nestajao baš u onom trenutku kada je učenik prozvan da odgovori na pitanje, 50 učenika smatra da je to točna tvrdnja dok 56 učenika ne može odgovoriti na to pitanje.

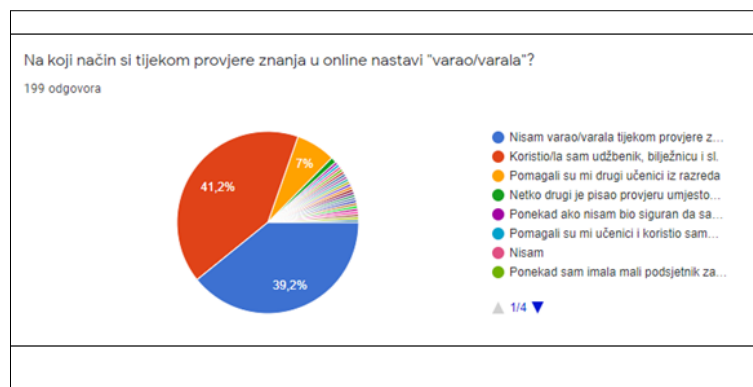

Slika 7. Mišljenje učenika o istinitosti učeničkih opravdanja koji su vezani za loš Internet

Slika 8 prikazuje postotak učenika koji su tijekom nastave varali da bi došli do bolje ocjene. Takvih učenika je bilo 119 što čini 59,9% od ukupnog broja anketiranih učenika. 8 učenika nije varalo tijekom online nastave. Na slici 8 prikazani su odgovori učenika na koji način su varali tijekom online nastave.

Slika 8. Postotak učenika koji su tijekom online nastave varali kako bi došli do bolje ocjene

Slika 9. Način na koji su učenici varali tijekom online nastave

82 učenika su prilikom provjera koristili udžbenik, bilježnicu i sl., 14 učenika reklo je da su im pomagali drugi učenici iz razreda, a dvojici učenika je netko drugi umjesto njih pisao provjeru znanja. Pojedinačni odgovori koji su se još mogli pročitati su: imao sam osobu u susjednoj sobi koja mi je govorila odgovore, koristio sam udžbenik i pomagali su mi drugi, pomogao mi je član obitelji, imala sam papirić s formulama i najvažnijim pojmovima, koristio sam Internet, provjerila sam svoj odgovor, pomogao mi je tata na testu iz matematike...

Zaključci

Anketnim upitnikom provedeno je ispitivanjem 199 učenika od petog do osmog razreda OŠ Josip Pupačić iz Omiša koji su u školskoj godini 2020./21. nastavu pohađali po modelu B, uz povremeni prelazak na model C. Iz ispitivanja proizlaze sljedeći zaključci:

- Zadovoljstvo online nastavom iskazalo je 100 učenika (50,3%) što je u suprotnosti s našom pretpostavkom, pretpostavka je bila da je taj postotak daleko manji.
- 47 učenika želi i iduću godinu pohađati prema modelu B što je također u suprotnosti s našom pretpostavkom.
- 21,1% učenika smatra da online nastava nema prednosti pred klasičnom nastavom u školi, a većina učenika istakla je prednost online nastave u negativnom kontekstu, a to je prepisivanje, varanje, komoditet, a tek rijetki su učenici naveli da je prednost u tome što se nastava uopće mogla odvijati i što su na taj način zaštitili svoje starije i bolesne ukućane.
- Veliki broj učenika istaknuo je brojne nedostatke online nastave, u prvom redu navode kako je to teži oblik praćenja i učenje, kvaliteta znanja je lošija, nedostaje im druženje s prijateljima, u radu ih ometaju tehničke poteškoće te iskazuju nezadovoljstvo radom pojedinih učitelja.
- Većina učenika (gotovo 57,3%) smatra da su ocjene stečene radom prema B modelu realne, 23,6% smatra su ocjene više od zasluženog, a 19,1% učenika smatra da su ocjene niže nego li su zaslužili.
- Svi učenici procijenili su svoj rad u virtualnoj učionici pozitivnim, većina učenika sebe bi ocijenila ocjenom vrlo dobar.
- Većina učenika (više od 60%) tijekom rada u Meeta aktivno su sudjelovali u radu.
- U skladu s pretpostavkom, jako je visoki postotak učenika koji su tijekom online nastave varali kako bi došli do bolje ocjene, a najviše njih je to radilo na način da su samostalno dolazilo do odgovora korištenjem udžbenika ili bilježnice.

Sandra Lacić, Višnja Šuperba, Ivana Križanac OŠ Brodarica, Šibenik

E-mail: sandra.lacic@skole.hr

E-mail: visnja.superba@skole.hr

E-mail: ivana.krizanac@skole.hr

OBRAZOVANJE TIJEKOM EPIDEMIJE U OŠ BRODARICA, ŠIBENIK PRIMJENA (DIGITALNIH) ALATA U REDOVNOJ I ONLINE NASTAVI STEM PREDMETA

EDUCATION DURING THE EPIDEMIC IN BRODARICA ELEMENTARY SCHOOL, ŠIBENIK APPLICATION OF (DIGITAL) TOOLS IN REGULAR AND ONLINE TEACHING OF STEM SUBJECTS

Informacijsko-komunikacijska tehnologija je posljednje desetljeće prisutna u svim područjima našeg života. Uporaba mobitela i računala je dio naše svakodnevice. U vrijeme COVID epidemije učinkovita uporaba IKT-a u obrazovanju postaje izazov svima koji su posredno ili neposredno dio odgojno-obrazovnog sustava. U OŠ Brodarica prvi su koraci u primjeni IK tehnologije u obrazovne svrhe počeli još 2013. sudjelovanjem u projektima ODS i ISE u organizaciji CARNeta kroz koje se nastojalo popularizirati znanost i predstaviti mogućnost korištenja IKT-a u STEM područjima. Kvalitetna implementacija projekata rezultira dobru opremljenost naše škole, razvoj IKT vještina učitelja i svakodnevnu primjenu digitalnih alata kako bi se ostvarili predmetni ishodi i realizirali postavljeni zadatci u različitim projektnim aktivnostima.

Usljed pandemije COVID-19 učitelji i učenici se moraju, u kratkom roku, prilagoditi nastavi u online okruženju. Promjena obrazovne sredine zahtijeva prilagodbu metoda, načina rada i odabir višestruko iskoristivih digitalnih alata. Učenicima naše škole su ponuđeni različiti digitalni alati kako bi se udovoljilo zahtjevima i izazovima online nastave. Odabir digitalnih alata nije bio slučajan i htjela se izbjeći metoda pokušaja i pogrešaka, jer za nju nije bilo dovoljno vremena. Nakon odabira i korištenja digitalnih alata slijedio je anketni upitnik kojim se istražilo je li učenicima stečeno predznanje u korištenju digitalnih alata u redovnoj nastavi pomoglo pri uporabi u online nastavi. Provedenim kratkim upitnikom istražile su se vještine uporabe digitalnih alata i na osnovu dobivenih rezultata odabrali su se oni u kojima su naši učenici najuspješniji tako da se u online nastavi, od samoga početka, pozornost mogla usmjeriti na ostvarivanje kurikulumskih ishoda. Tijekom provedbe online nastave, ukazala se i potreba za korištenjem digitalnih alata češće i u različite svrhe u odnosu na redovnu nastavu. U redovitoj nastavi digitalni alati su korišteni za uvodnu motivaciju, prezentiranje i uvježbavanje sadržaja, dok su u online okruženju digitalni alati dobili jednu novu dimenziju poput video zapisa, videokonferencijskih mogućnosti i mogućnosti vrednovanja. U izlaganju se želi prikazati način odabira digitalnih alata koji se koriste tijekom realizacije online nastave u OŠ Brodarica te se usporediti i primjerom potkrijepiti korištenje različitih digitalnih alata u redovnoj i online nastavi STEM predmeta.

RADNI I SOCIJALNI ASPEKTI FUNKCIONIRANJA PREDŠKOLSKIH USTANOVA U REPUBLICI HRVATSKOJ USLIJED PROPISANIH EPIDEMIOLOŠKIH MJERA

WORK AND SOCIAL ASPECTS OF THE FUNCTIONING OF PRE-SCHOOL INSTITUTIONS IN THE REPUBLIC OF CROATIA DUE TO PRESCRIBED EPIDEMIOLOGICAL MEASURES

Novo-normalna interakcija odgojitelja i vrtića, suradnja među stručnjacima, on-line učenja i stručna usavršavanja

Što znači i koliko otežava rad ograničena komunikacija odgojitelja s roditeljima?

Što donosi fizička distanca u smislu socijalnih interakcija unutar predškolskih ustanova, možemo li očekivati posljedice?

Što predškolske ustanove mogu učiniti za sprječavanje i umanjivanje dugoročnih posljedica kako za dijete i obitelj, tako i za odgojitelje, suradnike i cijeli kolektiv predškolske ustanove

1.) Novo-normalna interakcija odgojitelja i vrtića, suradnja među stručnjacima, on-line učenja i stručna usavršavanja

U ožujku 2020. godine, pandemija Covid-19 širila se svijetom i propisane su prve epidemiološke mjere, upute za rad u novim, iznimnim uvjetima. Prvi problem javio se zbog činjenice da su propisane potpuno iste upute za rad s djecom školske i djecom predškolske dobi, budući da epidemiolozi nisu napravili razliku u pristupu uzrastima koji imaju svoje specifičnosti i nije im moguće pristupiti na isti način. Reagirali smo, ističući kako takve mjere nisu provedive u vrtićima, i u svibnju smo dobili nešto jasnije upute, no one su i dalje dijelom neprovedive, sve do danas. Primjerice, propisana fizička distanca među djecom u vrtiću, posebno u jasličkim skupinama, ne može se provesti. Ipak, može se, i provodi se odvajanje skupina, a fizički kontakt zaposlenih u kolektivu potpuno je nestao. To je dovelo do određenih posljedica, s kojima se nosimo i danas. Negativne posljedice socijalnog/fizičkog distanciranja unutar kolektiva:

1. Ne koriste se zajedničke pauze koje su doprinosile ugodnom ozračju, osmišljavanju ideja i aktivnosti na razini vrtića, koje izostaju. Time se gubi bogatstvo raznih aktivnosti, proslava, natjecanja, priredbi na razini jednog ili više vrtića.

2. Nema team building-a kolektiva, u kojem se kolektivi jačaju, povezuju i povećavaju svoju učinkovitost na dobrobit djece. Unutar kolektiva istog vrtića, ljudi se ne upoznaju nego se udaljuju, odnosi zahladnjuju.

3. Ne mogu se zamjenjivati odgojitelji unutar drugih skupina i objekata, pa se matični odgojitelji iscrpljuju cjelodnevnim radom, zbog čega raste frustracija i nezadovoljstvo, a kvaliteta rada opada zbog iscrpljenosti.

4. Izostaju Odgojiteljska vijeća, stručni skupovi u živo koji su pomagali u poticanju kvalitete rada i osvježavali rutinu u radu.

5. Prekinuti su stručni posjeti drugim vrtićima i razmjena ideja, koje su također doprinosile povezivanje i suradnji stručnjaka u županijama i regijama.

6. Nema terenske nastave studenata RPOO u vrtiću, studentima je ukinuta i praksa u vrtićima.

Takva situacija otvorila je potrebu za pronalaženjem novih, nužnih drugačijih načina suradnje. Dio zadaća počeli smo raditi online, što je bilo jedino moguće rješenje, iako ono nije moglo u potpunosti zamijeniti postojeću pozitivnu praksu. Ipak, takav online način rada donosi i neke pozitivne aspekte obrazovanja stručnjaka u predškolskim ustanovama:

1. Povećane informatičke kompetencije zaposlenih - u samom početku shvatilo se da mnogi odgojitelji danas još uvijek nemaju dovoljno informatičkog znanja i ne koriste se informatičkim platformama pri edukaciji. Individualno ili na razini pojedinih vrtića, pristupilo se edukacijama, kako bi svaki odgojitelj mogao pristupiti online događanjima i sudjelovati u sastancima, programima,

edukacijama, konferencijama. Osvijestili smo nužnost osnaživanja digitalnih kompetencija odgojitelja, kako bi isti bili spremni na poticanje tih istih kompetencija kod djece, prema smjernicama najvažnijeg dokumenta u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja – Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj

2. Veća dostupnost obrazovanja svima, ne samo onima koji svojom intrinzičnom motivacijom istražuju i izvan okvira nametnutoga. Lakoća pristupa informacijama, webinarima, edukacijama i online sadržajima, dozvolila je da se u iste uključe i mnogi odgojitelji koji do sada nisu imali tu potrebu ili rutinu.

3. Obrazovanje iz udobnosti doma - jednostavnija organizacija svakodnevnih obveza i lakše planiranje sudjelovanja potaknulo je mnoge odgojitelje na uključivanje i van obveznog obrazovanja. Odgojitelji nerijetko samostalno i samoinicijativno traže i uključuju se u obrazovanja kojima ne bi pristupili da nisu dostupna online.

4. Iako u ovim uvjetima nije moguće organizirati team building aktivnosti, kroz razne online sastanke, Zoom druženja i rasprave, Viber i WhatsApp grupe, moguće je dijelom nadomjestiti nedostatak fizičkog kontakta u okviru suradnje.

5. Smanjeni troškovi putovanja

2.) Što znači i koliko otežava rad ograničena komunikacija odgojitelja s roditeljima?

Usljed propisanih epidemioloških mjera / uputa za rad, komunikacija uživo ograničena je na minimum, posebno kad je riječ o roditeljima. U većini vrtića roditelji ne ulaze u ustanovu, već dijete predaju odgojitelju na samom ulazu, i to uglavnom dežurnom odgojitelju koji ne prati dijete u svakodnevnom odgojno-obrazovnom radu, koji ne može prenijeti roditelju važne informacije. Izostanak tog kontakta i mogućnosti kratke razmjene informacija između odgojitelja i roditelja, zahtijevao je pronalazak drugačijih načina komunikacije. Uglavnom je riječ o Viber ili WhatsApp grupama koje vode matični odgojitelji za svaku skupinu, a u kojima se prenose informacije, foto i video materijali aktivnosti i događanja u skupini. To je za sobom povuklo mnoga pitanja, kako iz pozitivnog tako i negativnog stajališta.

Negativni aspekti izostanka oblika suradnje s roditeljima uživo:

1. Nema međusobne kvalitetne razmjene informacija o djetetu.
2. Roditelji nemaju realnu sliku odgojno obrazovnog rada u skupini
3. Česti su šumovi i nerazumijevanja u komunikaciji, jer izostaje neverbalni govor, govor tijela koji daje puno više informacija od riječi napisanih ili izrečenih mobitelom
4. Neprestane su dileme i različiti pristupi osnivanja Viber grupa, slanja fotografija i videa u odnosu na GDPR. Fotografije i video zapisi pomažu uključivanju roditelja u život i rad djece u skupini, no ostaje pitanje trebaju li unutar skupine svi roditelji dobiti informacije i o drugoj djeci iz skupine.
5. Činjenica jest da je ovakav pristup otvorio mogućnosti možda i bolje suradnje s roditeljima, no on se odvija u nejednakom, nedovoljno definiranom okruženju, bez jasne pripreme odgojitelja i roditelja kako će se taj novi oblik suradnje točno odvijati. Zbog toga ponekad dolazi do prevelikih očekivanja, prepiske koja izlazi iz profesionalnih okvira, odgojitelji koriste svoje privatne resurse i alate, izvan svoga radnoga vremena, u svojoj dobroj volji, što se u vrlo kratkom roku pretvara u obvezu koju više nije moguće ispraviti. Budući da ovakva komunikacija može zalaziti i zalazi u prostor privatnoga, dovodi do frustracije odgojitelja jer odmora i odmaka od rada i radnih obveza gotovo i nema.
6. Frustracija roditelja je veća jer ne upoznaje odgojitelje, što je bitno za povjerenje i sigurnost za svoje dijete.
7. Roditelji se usmjeravaju kroz pisanu riječ odgojitelja, ravnatelja, a kroz praksu je općepoznata činjenica da su uvijek i uz pisanu obavijest tražili sigurnost u živoj riječi.

Ipak, postoje i neki pozitivni aspekti novih oblika suradnje:

1. Novi načini suradnje otvorili su mogućnosti možda i bolje suradnje s roditeljima, gdje roditelj može dobiti podršku gotovo u svakom trenutku
2. Suvremeni roditelji generacije su koje su odrasle s računalima, čije digitalne kompetencije nadmašuju one koje danas imaju mnogi odgojitelji, i sama želja da im se obratimo na njima blizak način, stvara određeno pozitivno okruženje.
3. Odgojitelj u ovakvoj komunikaciji dobiva puno snažniji feedback od roditelja, i puno lakše se može prilagoditi potrebama odgojne skupine, djeteta i njegove obitelji, što je jedna od zadaća suvremenog fleksibilnog reflektivnog praktičara.
4. Kad govorimo o odredbama GDPR-a, ne bi smjelo biti dilema. Pri uspostavi komunikacijskih

grupa, moramo se koristiti istom metodom kao kod zaštite podataka koju godinama provodimo u vođenju pedagoške dokumentacije, daleko prije odredbe o zaštiti podataka. Uz takav pristup, potrebno je uspostaviti i neka pravila, odrediti sadržaje koji će se dijeliti u grupama, u skladu s profesionalnim postupanjima odgojitelja u cjelokupnom radu, te zatražiti privolu svakog roditelja za objavu aktivnosti u skupini u svrhu promidžbe i praćenja pedagoškog rada.

5. Govoreći o snalaženju u novim i nepredvidivim situacijama, odgojitelji su svojim obrazovanjem, iskustvom i osobnošću izuzetno kreativni, i možda su upravo odgojitelji u ovom prostoru i u ovom novom vremenu najbolje odgovorili na izazove koji su pred nama.

3.) Što donosi fizička distanca u smislu socijalnih interakcija unutar predškolskih ustanova, možemo li očekivati posljedice?

Kada govorimo o fizičkom kontaktu u vidu socijalnih interakcija, onda nam je svima jasno da je isti svojstven ljudskoj vrsti pa tako i djeci. Naime, socijalizacija kao proces interakcije pojedinca i društvene okoline u kojoj taj isti pojedinac usvaja društvene vrijednosti, stavove i standarde, oblikuje svoju ličnost, za konačan ishod ima integraciju u društvo u kojem živi.

Dijete svoja prva socijalna iskustva stječe u svojoj obitelji u odnosima sa svojim roditeljima. Ta ista socijalna iskustva stvaraju emocionalne veze koje utječu na uspostavljanje odnosa s drugima i to kroz neposredno iskustvo. Pitanje socijalnih kompetencija osobito je važno u vrtičkom kontekstu, prvoj instituciji socijalnih interakcija nakon obiteljskog doma, kao temelju budućih interpersonalnih odnosa u životu djeteta. Pojavom pandemije uzrokovane koronavirusom uzimajući u obzir vrtički kontekst, a u skladu s preporukama MZO, Stožera civilne zaštite i Zavoda za javno zdravstvo, uvjeti rada i boravka djece su bili promijenjeni i ograničavajući, za djecu nedovoljno razumljivi (zašto ne smijem zagrliti svog prijatelja, zašto moramo stalno prati ruke...).

Ako socijalnu interakciju promatramo u vrtičkom kontekstu, onda se ista iskazuje kroz dječju igru, i to onu koja se s obzirom na društvenu razinu koja uključuje i fizički kontakt, klasificira na nekoliko njih (promatranje, samostalna, usporedna, usporedno-svjesna igra, jednostavna socijalna igra, komplementarno-uzajamna igra, suradnička).

Djeca u svojim obiteljima i u vrtiću direktno ili posredno osjećaju promjene vezane uz pandemiju.

- Početkom pandemije izostali su kontakti s najbližima: s bakama i djedovima, s cijelom širom obitelji.
- U vrijeme izolacija, cijele obitelji s djecom bile su zatvorene u domovima, često bez dvorišta i bez mogućnosti boravka djece na zraku, te mogućnosti kretanja.
- Određena djeca su direktno pogođena traumom zbog težih oblika bolesti ili smrti članova obitelji.
- U vrtiću se nisu miješale skupine, dakle nije im omogućena igra i kretanje u hodnicima vrtića ni u dvorištu vrtića.

- Roditelji nisu doveli djecu do soba dnevnog boravka, već su ih ostavljali ispred ulaza odgojiteljici. Sve su to situacije koje su ograničavale slobodu, mijenjale rutinu dječjeg života na koji su inače navikli, a pred odgojitelje je time stavljen novi izazov, kako pomoći djeci da prođu kroz ovu kriznu situaciju. Kako su se mjere produžavale, očitovala su se i ponašanja djece koja su obilježavala različite reakcije: plačljivost, otežano odvajanje od roditelja, motorički nemir, nedostatak interesa. Sve te reakcije zahtijevale su veću angažiranost odgojitelja u osmišljavanju poticajnih aktivnosti, osiguravanju „nove“ dnevne rutine kao i optimalnih prostornih, zdravstvenih, ali i psiholoških uvjeta za zdrav, ugodan i veseo boravak djece u vrtiću.

Ono što nam svima ostavlja određeni prostor za promišljanje o potencijalno dugotrajnim posljedicama pandemije, a koje se vežu uz predškolsko doba, jest dužnost svih nas u osmišljavanju strategija kojima će se ublažiti moguća pojavnost određenih poteškoća u budućnosti kao i osnaživanje mentalnog zdravlja u sadašnjem trenutku.

4.) Što predškolske ustanove mogu učiniti za sprječavanje i umanjivanje dugoročnih posljedica kako za dijete i obitelj, tako i za odgojitelje, suradnike i cijeli kolektiv predškolske ustanove

Kriza kroz koju prolazimo potaknula je na promišljanja o mogućim promjenama koja će bitno utjecati na društvo u cjelini u godinama pred nama, uključujući one koje se odnose na ulogu brojnih institucija pa tako i predškolske. Iako je pandemija u znatnoj mjeri poremetila kontinuitet odgoja i obrazovanja, važno je napomenuti kako su unatoč krizi stečena vrijedna iskustva, nova znanja, izvučene vrijedne pouke koje mogu poslužiti u procesima planiranja odgojno-obrazovnog rada koji

obuhvaća sve dionike tog istog sustava. Tako s roditeljima promišljamo o drugačijoj vrsti suradnje i komunikacije, koristeći dostupnost različitih medija, zajednički promišljamo o mogućim posljedicama, ali dajemo podršku u osnaživanju njihovih postojećih roditeljskih kompetencija.

U radu s djecom naglasak je na stvaranju uvjeta i situacija za učenje u kojima se vrši procjena – analiza svakodnevnih situacija u pogledu pristupa, učenja, dobrobiti i sigurnosti djece; planiranje – planiramo različite aktivnosti vođene djetetovim interesima i potrebama; analiza – prati se i evaluira s ciljem da se poboljša ono što nije bilo uspješno i da se zadrži ono što je; provedba – provode se aktivnosti, dokumentiraju se procesi. Svi ti procesi nužni su kako bi kontinuirano mogli pratiti sve aspekte djetetovog razvoja, a posebice onog koji se tiče njihovog mentalnog zdravlja jer nam isti omogućavaju bolje razumijevanje djetetovih akcija, a time i kvalitetnije potpore njegovog razvoja. Odgojitelji i svi ostali suradnici u sustavu ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja imaju potrebu osnaživati se i usvajati specifična znanja koja su ponekad i izvan djelokruga odgojiteljskog poziva, no kao nositelji odgojno – obrazovnih procesa u predškolskim ustanovama, dužni smo biti spremni prihvatiti promjene i prilagoditi ih onim najmanjima, a onda i svima ostalima uključenima u život predškolske zajednice. Što mi unutar kolektiva, u svakodnevnom radu, možemo činiti da prije svega djeci smanjimo promjene koje živimo? Fizička distanca ostavlja velike i trajne posljedice na djecu, posebice na onu mlađu, jer i oni osjećaju novu situaciju izazvanu epidemijom Covid-19. Važno je utješiti ih, zagrliti, umiriti kad im je teško. Tako se razvija zdrava otpornost djeteta na stres i neugodu - uz odgojitelje koji ima kapacitete koje ono još nema. Kroz takva ponavljajuća iskustva i prikladne razvojne izazove od kojih ne štitimo dijete, već ga kontrolirano izlažemo njima, ono će razvijati otpornost i učiti se samo nositi sa stresom. Postoji niz metoda i aktivnosti kojima možemo u tome pomoći. Pokušat ćemo nabrojati neke, koje se u našem individualnom radu pojavljuju.

Art terapija

Djeca izražavaju svoje emocije likovnim izražavanjem različitim likovnim tehnikama. Kod male djece u likovnom izražavanju proces je puno bitniji od produkta. Dijete uživa u pokretu, zaključivanju kako neka radnja (npr. potez, olovkom, kistom), ostavlja trag različite debljine, uči o uzroku i posljedici, istražuje kroz osjete. Mala djeca često nemaju jasan plan što slikaju ili crtaju. Važno je zato pustiti upravo taj slobodni, istraživački proces u punom svom tijeku, bez pridavanja značenja dok ga samo dijete ne pridaje. Kako dijete postaje kognitivno zrelije može više planirati. Ove prve crteže možemo zvati i crteži-priče jer često od jednog prizora dijete napravi neki skroz drugi i taj crtež u svom nastanku zapravo proživi cijelu priču u slojevima. Bila bi šteta svesti ga na samo jedan naziv, krajnji prizor jer je on puno više, i procesno i sadržajno. Modeliranje glinom i sličnim sredstvima omogućuje djetetu najsigurniji način za ublažavanje stresa i za pokazivanje svojih osjećaja.

Terapija glazbom

Djeca već od četiri do šest mjeseci života izrazito snažno reagiraju na glazbene podražaje. Neovisno o tome kakvu aktivnost rade, kad čuju glazbu djeca prekidaju aktivnost i traže izvor zvuka. Glazba, posebno instrumentalna, opuštajuće, može biti u pozadini likovnih aktivnosti, a kao posebna aktivnost, dječje pjesmice mogu poticati dijete na pokret i ples. Glazba kao terapija može poboljšati psihičko, fizičko, socijalno, emocionalno i duhovno zdravlje, kvalitetu života i cjelokupnu dobrobit. Terapija glazbom potiče kod djece uključenost i aktivaciju cijelog tijela i uma te tako pridonosi zdravlju i kvaliteti života djece. Pritom potiče i socijalizaciju, emocionalni razvoj te predstavlja ugodnu, zabavnu, kreativnu i svrhovitu aktivnost.

Terapija igrom

O igri kao najvažnijoj metodi i obliku rada, možemo govoriti jako puno. Ovdje ćemo se osvrnuti na tek dio u kojem igra predstavlja jezik kojim djeca mogu izraziti sebe bez da upotrebe riječi, važan dio zdravog dječjeg razvoja i odrastanja. Kroz igru djeca razvijaju mozak, razvijaju vještine i igra im služi kao zaštita od negativnih utjecaja raznih stresora. Možemo je definirati kao dječji prirodni svijet koji im dopušta da uče o sebi, drugim i svijetu oko njih. Dječja igra je ljekovita i može biti iscjeljujuća.

U ovo zahtjevno vrijeme, važno je djeci još posvećenije pripremati raznovrsne i poticajne centre aktivnosti kao uvjete za igru. Možemo koristiti "Kutiju punu osjećaja", pomoću koje djeca uče o svojim i tuđim osjećajima, imenovati osnovne osjećaje i prepoznavati ih. Također, kroz situacijske sličice dramatizacijom usmjeravati igru. Pomoću slikovnica i igrokaza pomažemo djeci da bolje ra-

zumiju svoje i tuđe emocije. Sve nabrojano svakako je u programu rada odgojitelja, no izdvojili smo aktivnosti koje ciljano pozitivno utječu na mentalno zdravlje djece rane i predškolske dobi.

Ovdje bismo svakako istaknuli važnost suradnje svih dionika odgojno – obrazovnih procesa u predškolskim ustanovama, pri čemu možda psiholozi u vrtićima imaju najznačajniju ulogu. Od njih se očekuje da svojim stručnim kompetencijama usmjere odgojitelja na mogućnosti rada kojima će najbolje otkloniti stres kod djece uzrokovan situacijskim uvjetima u kojima živimo. Jer samo zajedničkim naporima možemo osigurati sve ono što je djetetu potrebno.

Zaključak

Odgajitelji svojim stručnim kompetencijama stečenim kroz formalno i neformalno obrazovanje, iskustvo rada te iskustvo suradnje s drugim stručnjacima, spremni su i mogu odgovoriti na izazove krize koja je donijela mnoge promjene. Što bolje odgovorimo na izazove kojima smo svakodnevno izloženi, to će manje i blaže biti dugoročne posljedice na rast, razvoj i zdravlje djece s kojom radimo. Pritom je važno uspostaviti suradnju i ne se bojati tražiti pomoć. Istovremeno, država bi morala sustavno pružati podršku svim područjima rada s djecom, staviti na raspolaganje resurse i kadrove koji nas kroz ovu krizu mogu savjetovati i olakšati nam rad.

Literatura

- Arambašić, L. (2012) Psihološka prva pomoć nakon kriznih događaja: Vodič kroz psihološke krizne intervencije u zajednici. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Berk, Laura E. (2015) Dječja razvojna psihologija. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Biel, L., Peshe, N. (2007). Senzorna integracija iz dana u dan. Ostvarenje. Lekenik.
- Bogdan, A. i sur. (2020) Koronavirus i mentalno zdravlje: Psihološki aspekti, savjeti i preporuke. Zagreb: Hrvatska psihološka komora.
- Buljan Flander, G. (2004). Odgajam li dobro svoje dijete. Zagreb. Marko M.
- Bunčić, K., Janković, J. (2007). Igrom do sebe. Zagreb. Komunikologija. Alinea.
- Courage, M. (2002). From infant to child: The dynamics of cognitive change in the second year of life, <https://www.researchgate.net/publication/11433172_From_infant_to_child_The_dyn_amics_of_cognitive_change_in_the_second_year_of_life>
- Hansen, K. A., Kaufmann, R. K., Walsh, K. B. (2006). Kurikulum za vrtiće. Zagreb. Pučko učilište Korak po korak.
- Juul, J. (2008). Život u obitelji. Zagreb. Pelago.
- Miljak, A.; Vujičić, L. (2002.): Vrtić u skladu s dječjom prirodom. Rovinj, Dječji centar Neven. (str. 10- 40.)
- Mlinarević, V., (2004), Vrtićko okruženje usmjereno na dijete (str. 112-118), Život i škola. br.11/1/2004., Sveučilište J.J.Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet i Visoka učiteljska škola 12. Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (2014). Zagreb.
- Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa.
- Pantely, E. (2002). Savršeno roditeljstvo. Zagreb. Mozaik knjiga.
- Seligman, M. (2005). Optimistično dijete. Zagreb. IEP
- Shapiro, L.E. (1998). Kako razviti emocionalnu inteligenciju. Zagreb
- Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić zajednica koja uči. Zagreb. Spektra Media
- Starc, B., Čudina - Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi. Zagreb. Golden Marketing- Tehnička knjiga.
- Šagud, M. (2006) Odgajatelj kao refleksivni praktičar. Visoka učiteljska škola u Petrinji. Petrinja.
- Tatalović Vorkapić, S. (2013) Razvojna psihologija Rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Učiteljski fakultet u Rijeci, 10/1/2013.
- Gospodnetić, H. (2015) Glazbeni odgoj/ Metodika glazbene kulture za rad u dječjim vrtićima. Zagreb. Mali profesor.
- Kaduson, H. G., Shaefer. C. E. (2000) Short-term play therapy for children,. Guilford Press.
- Kaduson, H. G., Shaefer. C. E. (2015) Kratkoročna terapija igrom (3. izdanje). Guilford Press.
- Oaklander, V. (1996) Windows to our children. Zagreb. Školska knjiga.
- Duran, M. (2001) Dijete i igra. Jastrebarsko. Naklada Slap.
- Belamarić, D. (1987) Dijete i oblik: likovni jezik predškolske djece. Zagreb. Školska knjiga.
- <https://hrcak.srce.hr/82796> ; <https://hrcak.srce.hr/68324>
- <https://zgpd.hr/2020/03/14/kako-pruziti-podrsku-djeci-u-periodu-zdravstvene-krize/> 29. <https://mzo.gov.hr/vijesti/modeli-i-preporuke-za-rad-u-uvjetima-povezanim-s-bolesti-covid-19-u-pedagoskoj-skolskoj-godini-2020-2021/3916>

POSEBNOSTI ON-LINE NASTAVE U ODGOJU I OBRAZOVANJU UČENIKA S OŠTEĆENJEM SLUHA I / ILI GOVORNO - JEZIČNIM POREMEĆAJIMA

PECULIARITIES OF ONLINE TEACHING IN THE UPBRINGING AND EDUCATION OF STUDENTS WITH HEARING AND / OR SPEECH - LANGUAGE IMPAIRMENTS

Sažetak: Novo iskustvo provođenja on-line nastave i telerehabilitacije slušanja i govora u Poliklinici SUVAG, pokazalo je da je takav oblik rada s učenicima s oštećenjem sluha i/ ili govora, inspirativan i poticajan ali pun ograničenja. Svi sudionici nastavnog i rehabilitacijskog procesa morali su velikim dodatnim naporima, korak po korak rješavati poteškoće na koje su nailazili. Osvrnut ćemo se na iskustva i rezultate provedenih istraživanja, kako u Poliklinici SUVAG, tako i u drugim odgojno – obrazovnim i rehabilitacijskim ustanova iz kojih se naziru obrisi on-line odgojno-obrazovnog standarda. U izlaganju ćemo istaknuti sve one bitne elemente nastavnog i rehabilitacijskog procesa koje su doživjele značajne promjene u on-line nastavi i rehabilitaciji učenika oštećena sluha i/ili govora. To se odnosi na odabir interaktivnog didaktičkih materijala, izradu multimedijских sadržaja, ulogu razine znanja i vještina učitelja i učenika s oštećenjem sluha i /ili govora u radu na računalnim platformama, podršku i uključenost članova obitelji učenika s teškoćama u razvoju u proces on-line nastave, infrastrukturi koja podržava on-line nastavu (kako kod učitelja, tako i kod učenika), vremensko planiranje i dr.

Ključne riječi: on-line nastava, učenici s govorno-jezičnim teškoćama, učenici s oštećenjem sluha

Key words: online teaching, students with speech and language difficulties, students with hearing impairment

Maja Domović, Martina Kazić,

E-mail: majadomovic@gmail.com

ON-LINE VRTIĆ

ON-LINE KINDERGARTEN

Provođenje odgojno-obrazovnih rada u dječjem vrtiću "Bajka" u vrijeme epidemije, te donošenje odluke o provedbi on-line vrtića:

- reorganizacija rada uz pridržavanje epidemioloških mjera
- prihvaćanje izazova odgojitelja i stjecanje novih kompetencija
- lockdown - odluka o virtualnom provođenju odgojno- obrazovnog rada on-line vrtiću
- primjeri iz prakse (djeca jaslčne dobi, vrtićka dob, predškola)

SURADNJA S RODITELJIMA TIJEKOM EPIDEMIJE COVID-19 U DJEČJEM VRTIĆU RADOST CRIKVENICA

COOPERATION WITH PARENTS DURING THE COVID-19 EPIDEMIC IN THE RADOST CRIKVENICA KINDERGARTEN

Sažetak: Pogled na dijete unutar institucionalnog odgoja bazira se na pomnom promatranju njegove individue i osiguravanjem prostorno materijalnog koncepta kao i kvalitetne suradnje između roditelja i odgojitelja koji će pridonijeti njegovom potpunom razvitku. Održati balans između mogućnosti i ograničenja tijekom restriktivnih mjera epidemije COVIDA-19 stavili su odgajateljsku profesiju u razna iskušenja kako osigurati sve potrebne segmente da dijete bude zaštićeno i ne izloženo vanjskim ugrožavajućim čimbenicima, kao i unutar institucije da ima osigurane sve materijalne segmente potrebne za individualni rast i razvoj. Jedan od najvećih izazova bio je održati profesionalan i partnerski odnos s roditeljima. U ovom radu bazirat ćemo se na postavljenim i ostvarenim ciljevima u relaciji odnosa odgajatelj – roditelj kao i roditelj -odgajatelj; na koji način se provodila komunikacija s roditeljima i jesu li sudjelovali u odgojnom obrazovnom radu na način da se ostvari partnerska suradnja, ili su odnosi stagnirali i postali virtualni korištenjem on-line komunikacije i zabranom ulaska roditelja u odgojne objekte u samoj srži epidemije COVIDA-19. U dječjem vrtiću Radost Crikvenica osigurali smo sve potrebne navedene uvjete, a on-line komunikacija dovedena je na viši nivo kako bi se ostvarila kvalitetna suradnja s roditeljima u vrijeme epidemije COVIDA-19. Rad sadržava prikaz suradnje s roditeljima prije i nakon epidemije.

Ključne riječi: predškolski odgoj, suradnja, roditelji, COVID-19, odgajatelj

1 Uvod

Rani i predškolski institucionalni odgojno obrazovni rad doživio je eksploziju kurikularnih reformi unutar 15 – tak godina prema drugačijem shvaćanju djeteta rane i predškolske dobi, što je dovelo do nove uloge roditelja kao aktivnog partnera u sukonstruiranju kurikuluma ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Aktivno sudjelovanje roditelja u planiranju odgojno obrazovnog rada skupine zahtijevalo je određene kompetencije odgajatelja kako bi se isti segment ostvario, kao što je jačanje i razvijanje komunikacijski vještina, upotrebljavanje digitalnih medija, korištenje on line komunikacije te ostalih neophodnih vještina. Dječji vrtić Radost Crikvenica omogućio je i omogućava kvalitetna stručna usavršavanja kojima se potiču sve navedene kompetencije u svrhu ostvarivanja kvalitetne suradnje s roditeljima. U radu ćemo se osvrnuti na planirane i ostvarene ciljeve suradnje s roditeljima za vrijeme epidemioloških mjera. Izazovi i iskušenja koja su odgajateljsku profesiju doveli na veći nivo ostvarivanja kvalitetne komunikacije rezultirali su zadovoljnim roditeljima koji su bez obzira na ograničenja i nemogućnost ulaska u objekte uvijek mogli doći do odgajatelja i informacija o njihovom djetetu i odgojno – obrazovnom radu.

2 Suradnja s roditeljima

Dječji vrtić i obitelj prirodno su usmjereni jedno prema drugome jer ih povezuje zajednički cilj-cjelokupan rast i razvoj djeteta. Roditelji najbolje poznaju svoje dijete pa je odgojiteljima važno građenje bliskih i recipročnih odnosa s roditeljima. Iz tog razloga napori profesionalca usmjereni su na gradnju partnerskih odnosa s roditeljima. Osnovna obilježja partnerskog odnosa su: roditelji su aktivne osobe u donošenju odluka vezanih za njihovo dijete, roditelji su sposobni pridonositi funkcioniranju skupine i roditelji i odgojitelji imaju zajedničku odgovornost (Ljubetić, 2009).

Autorica Ljubetić (2014) prema Rinaldi (2006) navodi kako je moguće ostvariti interakciju i komunikaciju s roditeljima na sljedeće načine: roditeljski sastanci, inicijalni intervjui, boravak roditelja u skupini tijekom inicijalnog perioda, individualne informacije, sastanci za grupe roditelja, radionice za roditelje, svečanosti, izleti i drugo. Otvoren, dinamičan komunikacijski kanal između roditelja i odgajatelja ima svrhu omogućiti ustanovama razmjenu informacija o sadržajima programa, roditeljima uvid u praksu ustanove, prijenos informacija, o djetetovom napredovanju i stečenim kompetencijama i razmjenjivati strategije za potporu djetetovog razvoja. Iako je važno s roditeljima dijeliti informacije o radu skupine, roditelji su najčešće pokazuju interes za informacije o njihovom djetetu (Ljubetić 2014). Važno je spomenuti i Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014) koji je službeni dokument propisan u republici Hrvatskoj a sadrži temeljne

vrijednosti odgoja i obrazovanja djece rane i predškolske dobi. U ovom se dokumentu određene sve bitne kurikularne sastavnice koje se trebaju održavati na cjelokupnu organizaciju i provođenje odgojno obrazovnog rada u svim vrtićima u zemlji. Kurikulum se temelji na stručnim i znanstvenim dosezima hrvatske i svjetske odgojno obrazovne prakse i teorije. Načela Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje su bitne sastavnice kojima se osigurava unutarnja usklađenost svih sastavnica kurikuluma i partnersko djelovanje sudionika u izradi i primjeni kurikuluma. Jedno od glavnih načela Nacionalnog kurikuluma je upravo partnerstvo vrtića s roditeljima i širom zajednicom. U Dječjem vrtiću Radost Crikvenica suradnja s roditeljima jedna je od glavnih zadaća i misija. Ona se provodi na različite načine i različitim oblicima, kroz suradnju odgajatelja s roditeljima, do suradnje stručnog tima i ravnatelja s roditeljima. Odgajatelji i roditelji surađuju svakodnevno prilikom dolaska i odlaska djece. Oblici suradnje su: individualne informacije, roditeljski rastanci, radionice s roditeljima, edukativne radionice za roditelje, posjete roditelja u skupini, kutići za roditelje, uključivanje roditelja u obilježavanje važnih datuma, boravak roditelja u skupini za vrijeme adaptacija djece, razne manifestacije, izleti, sudjelovanje u kulturnim događanjima, svečanosti, Internet stranica vrtića i drugo. Suradnja od rujna 2018. godine vrtić je imenovan stručno–razvojnim centrom za podršku roditeljstvu i program „Rastimo zajedno“, radi unapređivanja stručnog rada u području predškolskog odgoja i stručnog usavršavanja stručnih djelatnika u dječjim vrtićima Republike Hrvatske. Cilj rada stručno-razvojnog centra je stručno usavršavanje odgojno-obrazovnih radnika za stvaranje i njegovanje partnerskog odnosa s roditeljima u svrhu ostvarivanja i promicanja prava djeteta.

3 Edukacije odgojitelja

Polazeći od činjenice da je suradnja dječjeg vrtića i roditelja jedan od preduvjeta cjelokupnog rasta i razvoja svakog djeteta, komunikacija između ova dva subjekta visoke je važnosti. Razmjena subjektivnih iskustava i parcijalnih razumijevanja djeteta roditelje i odgajatelje vodi zajedničkom izgrađivanju šire slike o djetetu, postizanju zajedničkog, cjelovitog razumijevanja djeteta i sl. (Slunjski, 2008). U suvremeno doba, posebice u vrijeme novonastale epidemije postavlja se pitanje, na koji način približiti dijete, odgajatelja i rad skupine roditelju, bez da se subjekte dovodi u izravnu opasnost? Današnja tehnologija olakšava komunikaciju na različitim razinama i omogućuje različite oblike komuniciranja. Kako bi osnažili svoje digitalne kompetencije (koje su dio osam ključnih kompetencija koncepta cjeloživotnog učenja) odgajatelji Dječjeg vrtića Radost pohađali su različite radionice koje su im omogućivale razvoj tih vještina. Radionice su bile organizirane kroz više ciklusa koje su obuhvaćale područja poput služenja Zoom aplikacijom koja je postala alat za održavanje on-line roditeljskih sastanaka i drugih radionica za roditelje, upoznavanje sa pravilima on-line komunikacije i specifičnostima GDPR-a u kontekstu odgojno-obrazovnog rada i drugo. Radionice su odgajateljima pružile svojevrsne „temelje“ on-line komunikacije koja im je pomogla u nastojanju da roditeljima približe sve segmente odgojno-obrazovnog rada skupine.

4 Suradnja s roditeljima za vrijeme epidemije covid-19

Epidemiološke mjere donijele su razna ograničenja u Primorskoj goranskoj županiji. Jedna od relevantnih i restriktivnijih mjera bilo je ograničavanje ulaska roditelja u odgojno obrazovni objekt. U centralnom vrtiću, u Crikvenici, roditeljima je bilo dopušteno ući u objekt, pritom se nisu smjeli dugo zadržavati unutar objekta, poštujući propisane epidemiološke mjere nošenja maske i dezinfekcije ruku i obuće. U područnim objektima u Selcima i Jadranovu roditelji nisu ulazili u objekt za vrijeme srži epidemije te su djecu predavali odgajateljima na samim ulaznim vratima. Ovakve epidemiološke mjere ograničavale su direktnu verbalnu komunikaciju te su odgajatelji on-line komunikaciju uvrstili kao glavni medij za prijenos informacija.

Najveći izazov komunikacije za vrijeme epidemioloških restriktivnih mjera bio je ostvariti kvalitetnu on-line komunikaciju u kojoj će roditelji dobiti sve potrebne informacije o djetetu, kao i pravu sliku procesa odgojno – obrazovnog rada skupine.

- Je li to moguće ostvariti? Pitanje je koje je praktičare najviše zabrinjavalo!?

- Kakva će ta suradnja biti, hoće li roditelji imati osjećaj povjerenja i sigurnosti putem telefonskog poziva, poslanog emaila ili poruke?

Pitanja su bila očigledna, a odgovor je čekao u znanju, kompetencijama, vještinama odgajatelja koji su sada imali priliku nemoguće pretvoriti u moguće i pokazati svoje vještine i kvalitete komunikacije u suradnji s roditeljima. Mobilni uređaji i računala postali su alati za ostvarivanje on line komunikacije.

a. Mobilni uređaji – Viber i Whatsapp aplikacije

Kako bi osigurali dostupnost odgajatelja za vrijeme neposrednog rada svakoj odgojno obrazovnoj skupini Dječji vrtić „Radost” osigurao je mobilni telefon koji je uvijek bio unutar skupine. U svakom mobilnom uređaju memorirali su se brojevi svih odgojno obrazovnih skupina Dječjeg vrtića Radost Crikvenica, stručnog tima, odgajatelja i roditelja. Isti se koriste za sam proces dokumentiranja odgojno obrazovnog rada, snimanja i fotografiranja djece u procesu njihova istraživačkog rada. Viber i Whatsapp aplikacije koriste se i korištene su u najvećoj mjeri. Odgajatelji su dobili zadatak da se unutar svake skupine oformi Viber ili Whatsapp grupa u koju će roditelji biti pozvani i imati mogućnost sudjelovati u razmjeni informacija s ostalim roditeljima i odgajateljima. U grupnim porukama odgajatelji su obavještavali roditelje o svemu što je bilo od iznimne važnosti odgojno obrazovnog rada skupine. Osim grupnih poruka korištenih u istaknutim aplikacijama, također se koriste poruke i pozivi za individualne razgovore i razmjene informacija s roditeljima pojedinačno.

b. Računala – Zoom, e-mail i web stranica vrtića

Roditeljski sastanci provedeni su uz Zoom platformu. Educirani i pripremljeni odgajatelji održali su roditeljske sastanke i radionice uz pripremljene Power point prezentacije, popraćene fotografijama i video zapisima djece. Zadatak je bio izazovan i za svih jednak: prenijeti odgojno obrazovni rad svoje skupine, materijalno okruženje, prezentirati projektni rad svojih skupina i uključiti roditelje u sami proces rada skupine, kao i uvrstiti u jedan od roditeljskih sastanaka tematsku prezentaciju koju su odabrali zbog potreba djece ili roditelja s ciljem savjetovanja roditelja. Svim djelatnicima DV Radost Crikvenica otvorene su službene mail adrese koje su dostupne na web stranicama vrtića. Dječji vrtić Radost Crikvenica na svojim web stranicama, za vrijeme potpunog zatvaranja vrtića u srži epidemije COVIDA - 19 pripremio je kutak pod naslovom VRTIĆ U KUĆI u kojem su odgajatelji i stručni tim objavljivali pripremljene sadržaje i materijale za rad s djecom kako bi kvalitetno i zanimljivo proveli svoje vrijeme kod kuće.

Kvalitetan i profesionalan komunikacijski pristup svakog odgajatelja prema roditelju trebao je biti osnova ka ostvarenju zadanog cilja kvalitetne suradnje. Ostvarenje istog bilo je moguće samo uz individualan i profesionalan pristup u relaciji odgajatelj – roditelj. Objasniti trenutnu situaciju roditelju, ili prikazati rad skupine putem telefonskog poziva bez direktnog vidljivog neverbalnog govora moguće je samo uz kvalitetne komunikacijske vještine. Javili su se mnogi izazovi u izvođenju takve komunikacije i suradnje : pripremiti kvalitetne prezentacije, održati pažnju roditelja za vrijeme on line prezentiranja , prenijeti i akcentirati bitne i važne detalje u prezentacijama. U korištenju telefonskih poziva kao medija za individualne sastanke ostaviti dojam profesionalnog , a opet empatičnog odgajatelja koji pruža punu podršku roditelju i djetetu u odgojno – obrazovnom radu. Svi navedeni segmenti ovisili su o stručnosti, educiranosti , profesionalnom pristupu odgajatelja prema svom poslu i shvaćanja važnosti poticanja kvalitetne komunikacije s roditeljima u smjeru partnerskih odnosa.

5 Doprinosi i nedostaci online komunikacije u suradnji s roditeljima

On line komuniciranje još uvijek je primarni način komunikacije s roditeljima zbog epidemioloških ograničenja. Novi način provođenja suradnje s roditeljima donijelo je mnoge doprinose u radu institucionalnog odnosa, međutim postali su vidljivi i neki nedostaci koji se on line komuniciranjem ne mogu unutar same komunikaciji nadomjestiti; time primarno misleći na neverbalni i emocionalni aspekt u komunikacijskim vještinama. Nedostatak istog odgajatelji su nadomjestili svojim profesionalnim pristupom temi i korištenjem stručnih termina i bogatim opusom rečeničnih struktura i rječnika u prezentaciji potrebnog. Jedna od najvažnijih doprinosa svakako je stalna dostupnost odgajatelja za vrijeme radnog vremena; iako se je znalo dogoditi da su roditelj imali potrebu i kontaktirati odgajatelje i nakon radnog vremena. Način korištenja ovakve komunikacije odgajatelji su prezentirali roditeljima i stavili ograničenja u korištenju istih, kako se samim odgajateljima ne bi narušavao privatni dio života, bez obzira na svakodnevnu dostupnost. Produkt svega je to da su roditelji prihvatili ovakav način komunikacije te odgojno obrazovni rad teče bez ikakvih ograničenja u suradnji s roditeljima. Nedostaju posjete roditelja skupini, boravak istih za vrijeme adaptacija uz dijete, međutim odgajatelj koji razumije potrebe djece i roditelja, koji ulaže u cjeloživotno obrazovanje i u svoje kompetencije premostit će sve nedostatke svojim pristupom i podrškom u relaciji odnosa odgajatelj – roditelj.

Zaključak

Suradnja odgajatelja i roditelja jedan je od najvažnijih segmenata odgojno obrazovnog procesa institucionalnog rada s djecom rane i predškolske dobi. Prema teorijskom konceptu razni autori definiraju suradnju i partnerstvo, navode razne načine kojima se planira, potiče i ostvaruje kvalitetna suradnja koja vodi prema partnerskom odnosu s roditeljima. Svake pedagoške godine suradnja s roditeljima koja vodi prema partnerstvu cilj je i izazov za svakog odgajatelja kojemu je cjelokupni rast i razvoj djeteta primarni fokus. U vrijeme nepovoljnih epidemioloških uvjeta, doći do cilja, što je partnerstvo, zahtijevao je nove strategije i načine promišljanja. Odgajateljska profesija usmjerena je prema cjeloživotnom učenju koje ima za cilj pripremanje odgajatelja da u svim uvjetima rada osigura kvalitetnu i poticajnu okolinu za rast i razvoj svakog djeteta ponaosob, što uključuje i jačanje svih kompetencija za kvalitetan i profesionalan odnos prema roditeljima. Zaključno tome, preduvjet za ostvarenje kvalitetne suradnje je odgajatelj koji je spreman raditi na svojim znanjima i vještinama i prihvatiti cjeloživotno obrazovanje kao oslonac svog profesionalnog razvoja i identiteta.

Literatura

Ljubetić, M. (2009). Vrtić po mjeri djeteta. Zagreb: Školske novine

Ljubetić, M. (2014). Od suradnje do partnerstva. Zagreb: Element

Slunjski, E. (2008). Dječji vrtić – zajednica koja uči. Zagreb: Spektar Media

Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2014). Republika Hrvatska: Ministarstvo obrazovanja, znanosti i športa.

Internetski izvori:

<https://radost-crikvenica.hr/>

PRILAGOĐAVANJE NASTAVE NOVIM OKOLNOSTIMA USLJED EPI- DEMIJE CORONA VIRUSA

Ove godine naši mladi eko reporteri, Osnovne škole „Radoje Čizmović“, Nikšić - Crna Gora, još jednom su proslavili Dan planete Zemlje, na nešto drugačiji način. Naime, spriječeni da svoje aktivnosti sprovedu u školi, zbog korona virusa, realizovali su zadatak online putem.

Tema: Moja planeta u jednoj fotografiji.

Cilj aktivnosti: Očuvati ekološku stabilnost prirode, količinu i kvalitett prirodnih resursa. Zadatak naših učenika bio je fotografisati najljepše pejzaže u njihovom okruženju, stvari koje su im se sviđele i koje smatraju primjerenim, kako bi na najbolji način predstavili planetu Zemlju i život na njoj. To bi mogao biti kultivisani vrt, livada, brda i jezera iz njihovog okruženja, zalazak Sunca, životinje i njihova mladunčad, pupoljak na grani drveta, bubamara na listu itd ... sve što našu planetu čini ljepšom i zdravijom za život. Takođe, mogli su upisati neke poruke na svojim fotografijama. Koristeći svoju maštu i kreativnost, učenici su uspjeli ispuniti svoje zadatke. Koristili su svoje fotografije koje govore više od stotine riječi, kako bi pokazali bogatstvo prirode koja nas okružuje, spriječili negativan uticaj ljudskog faktora i osvijestili ljude o važnosti očuvanja prirode.

Ključne riječi: Pandemija, online nastava, eko reporteri, planeta Zemlja

ADAPTING TEACHING TO NEW CIRCUMSTANCES DUE TO THE COR- ONAVIRUS EPIDEMIC

This year, our young Eco reporters of Primary school “Radoje Cizmovic”, Niksic, Montenegro have celebrated Earth Day once again, in a slightly different way. Namely, prevented from carrying out their activities at school, due to the corona virus, they realized the task online.

Topic: My planet in one photo.

Aim of the activity: To preserve the ecological stability of nature, the quantity and quality of natural resources. The task our students had was to take photos of the most beautiful scenery in their surrounding, the things they liked and considered appropriate to present the Earth and life in the best way. It could be a cultivated garden, meadow, hills and lakes from their environment, a sunset, animals and their young, a bud on a tree branch, a ladybug on a leaf, etc...anything that makes our planet more beautiful and life healthier. They could also type some messages on their photos.

Using their imagination and creativity, students managed to fulfill their tasks. They used their photos, which can tell hundreds of words, to show the richness of nature that surrounds us, prevent the negative influence of human factor and make people aware of the importance of nature's preservance.

Keywords: Pandemic, online teaching, eco reporters, planet Earth

UTICAJ EPIDEMIJE NA SOCIJALNU INTERAKCIJU DJECE

Složena epidemiološka situacija, bez sumnje je uticala da se smanji stepen interpersonalnih odnosa među djecom, a time i onemogućiti stvaranje zajedničke fizionomije čitave grupe u jednom razredu. Takođe, neželjena situacija izazvana virusom Covid 19, imala je nepovoljan uticaj na rad obrazovno–vaspitnih ustanova, a posebno u kontekstu sistematskog djelovanja na afirmaciju dječje ličnosti i razvijanja socijalne interakcije. Socijalna interakcija djece sa drugim ljudima je jedna od temeljnih dječjih potreba. Ona se ne može zadovoljiti samo ličnim kontaktima sa učiteljem/vaspitačem. U obrazovno–vaspitnoj ustanovi socijalna interakcija sa vršnjacima je značajna za sticanje iskustava potrebnih za izgrađivanje zadovoljavajućeg repertoara uloga, neophodnih za snalaženje u društvenoj sredini. Koliko god su učitelji/vaspitači značajni za kreiranje povoljne atmosfere za razvoj socijalnih odnosa u obrazovno–vaspitnoj ustanovi, prisustvo vršnjaka implicira da se socijalni odnosi obogate i razviju. Vaspitanje drugarstva, prijateljstva i humanih odnosa se ostvaruje organizacijom rada u obrazovno–vaspitnoj ustanovi, a ta organizacija podrazumijeva primjenu čitavog kompleksa didaktičko–metodičkih postupaka. U cilju dobijanja podataka o uticaju epidemije na socijalnu interakciju djece, realizovali smo istraživanje sa fokus grupama, koje su činili učitelji/vaspitači. U istraživanju smo primijenili kvalitativno istraživanje, s primijenjenim istraživačkim metodama teorijske analize i neeksperimentalno empirijskog proučavanja, s korišćena tehnika grupnog intervjua nam je omogućila da dobijemo što objektivniju sliku o proučavanoj problematici. Rezultati istraživanja pokazuju da učitelji/vaspitači nijesu imali adekvatne tendencije za realizaciju aktivnosti koje bi pozitivno uticale na socijalnu interakciju djece.

Gljučne riječi: dijete, socijalna interakcija, epidemija, učitelj/vaspitač

THE IMPACT OF THE EPIDEMIC ON THE SOCIAL INTERACTION OF CHILDREN

The complex epidemiological situation, without a doubt, had the effect of reducing the degree of interpersonal relations between children, and thus preventing the creation of a common physiognomy of the entire group in one class. Also, the adverse situation caused by the Covid 19 virus had an adverse effect on the work of educational institutions, especially in the context of systematic action on the affirmation of the child's personality and the development of social interaction. Social interaction of children with other people is one of the basic needs of children. It cannot be satisfied only with personal contacts with the teacher / educator. In an educational institution, social interaction with peers is important for gaining the experience needed to build a satisfactory repertoire of roles, necessary for coping in the social environment. As important as teachers / educators are for creating a favorable atmosphere for the development of social relations in an educational institution, the presence of peers implies that social relations are enriched and developed. The upbringing of friendship, friendship and humane relations is realized through the organization of work in an educational institution, and that organization implies the application of a whole complex of didactic-methodical procedures. In order to obtain data on the impact of the epidemic on the social interaction of children, we conducted research with focus groups, which consisted of teachers / educators. In the research we applied qualitative research, with applied research methods of theoretical analysis and non-experimental empirical study, with the used technique of group interview allowed us to get the most objective picture of the studied issues. The results of the research show that teachers / educators did not have adequate tendencies to implement activities that would positively affect the social interaction of children.

Key words: child, social interaction, epidemic, teacher / educator

EFEKTI VASPITNO-OBRAZOVNOG RADA U VRIJEME EPIDEMIJE

Sažetak: Zbog nepovoljne epidemiološke situacije, izazvane virusom Covid 19, pojedine osnovne škole na nivou Crne Gore, pristupile su realizaciji nastave po online modelu, koristeći Microsoft Teams platformu, sinhronim putem. U cilju dobijanja što objektivnih podataka o efektima realizacije nastave pomoću Microsoft Teams platforme, realizovali smo istraživanje na uzorku od tri fokus grupe od po deset učitelja prvih razreda osnovne škole. Rezultati istraživanja upućuju na konstataciju da je nastava realizovana po ovom modelu, pored objektivno otežanih uslova za učenje, imala i pozitivne efekte na razvijanje sazajnih interesovanja, sposobnosti posmatranja, analiziranja, upoređivanja, uopštavanja i zaključivanja. U kontekstu što kvalitetnijeg sticanja znanja iz nastavnih predmeta, korišćeni su word wall kvizovi, prilagođeni dječjim razvojnim specifičnostima. Navedeni kvizovi su imali funkciju angažovanja razmišljanja i analiziranja u procesu računanja i rastavljanja riječi na glasove. Takođe, kvizovi su predstavljali jedan način učenja kroz igru, pa su shodno tome ekstenzivno i intenzivno angaživali dječje kognitivne potencijale, obezbjeđujući im, na taj način, sazajni korpus pogodan za transfer. Rezultati do kojih smo došli pokazuju da ispitanici smatraju da su nedostaci ovog načina rada sljedeći: nedostatak socijalne interakcije sa vršnjacima, boravak u kući, pohađanje nastave u drugačijem (netipičnom) ambijentu, nedostatak adekvatne povratne informacije, zbog visokog stepena participacije roditelja u procesu pružanja pomoći djeci u davanju odgovora na postavljena pitanja, a time onemogućavanje samostalnosti djece. Pojedini ispitanici ističu da nijesu sva djeca imala tehničke mogućnosti za pohađanje nastave na ovaj način. Kao prednosti primjene online modela učenja, korišćenjem Microsoft Teams platforme, ispitanici navode sljedeće: čuvanje zdravlja djece; racionalno korišćenje vremena, predviđenog za realizaciju nastavnog časa; roditelji su prisustvovali časovima i pružali pomoć i podršku učenicima oko udžbenika i svesaka, kao i oko korišćenja mikrofona; nastavni časovi su bili zanimljivi i slikovito prikazani, te shodno tome prilagođeni razvojnim karakteristikama učenika prvog razreda; djeca su stekla određene informatičke kompetencije koje će moći kasnije da unapređuju; roditelji su imali uvid u metodički pristup realizaciji nastave, te su mogli uvidjeti na koji način se radi sa djecom, kako bi isti primjenjivali kod kuće; roditelji su imali svakodnevno mogućnost da uvide kolika su postignuća njihovog djeteta u odnosu na drugu djecu iz odjeljenja; na opšti kanal je postavljen sav nastavni materijal koji je realizovan na nastavi, tako da su djeca imala mogućnost da ponovo pogledaju i utvrde sve što je rađeno tog jutra na nastavi.

Ključne riječi: Online nastava/ Microsoft Teams/ prednosti/nedostaci

EFFECTS OF EDUCATIONAL WORK DURING THE EPIDEMIC

Due to the unfavorable epidemiological situation, caused by the Covid 19 virus, some primary schools in Montenegro have started teaching according to the online model, using the Microsoft Teams platform, synchronously. In order to obtain as objective data as possible on the effects of teaching using the Microsoft Teams platform, we conducted a study on a sample of three focus groups of ten first grade primary school teachers. The results of the research point to the conclusion that teaching realized according to this model, in addition to objectively difficult learning conditions, also had positive effects on the development of cognitive interests, ability to observe, analyze, compare, generalize and conclude. In the context of the best possible acquisition of knowledge from subjects, word wall quizzes were used, adapted to children's developmental specifics. These quizzes had the function of engaging thinking and analyzing in the process of counting and breaking words into voices. Also, quizzes were a way of learning through play, and accordingly they extensively and intensively engaged children's cognitive potentials, thus providing them with a cognitive corpus suitable for transfer. The results we obtained show that the respondents believe that the disadvantages of this way of working are the following: lack of social interaction with peers, stay at home, attending classes in a different (atypical) environment, lack of adequate feedback, due to high participation of parents in the process of assistance children in giving answers to the questions asked, and thus preventing the independence of children. Some respondents point out that not all children had the technical ability to attend classes in this way.

As advantages of applying the online learning model, using the Microsoft Teams platform, respondents state the following: child health; rational use of time, provided for the realization of the lesson; parents attended classes and provided help and support to students about textbooks and notebooks, as well as about using a microphone; the lessons were interesting and vividly presented, and accordingly adapted to the developmental characteristics of the first grade students; children have acquired certain IT competencies that they will be able to improve later; parents had an insight into the methodical approach to the implementation of teaching, and were able to see how to work with children, in order to apply them at home; parents had the opportunity on a daily basis to see what their child's achievements were compared to other children in the class; all the teaching material that was realized in the classroom was placed on the general channel, so that the children had the opportunity to look again and determine everything that was done that morning in the classroom.

Keywords: Online teaching / Microsoft Teams / advantages / disadvantages

TJELESNI I ZDRAVSTVENI ODGOJ - VJEŽBANJE U DOBA KORONE POŠTIVANJE MJERA - DISTANCA

Sažetak: U ovom radu prezentiran je jedan školski čas, nastavnog predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj, koji se realizirao u doba pandemije. Trebali smo ispoštovati sve mjere koje su propisane, a pri tom voditi računa da se ne naštetiti dječijim emocijama i psihičkom razvoju. Koristili smo obruče i uspjeli uskladiti propisane mjere, dječiju radost i cilj časa.

Glavne riječi: Tjelesni i zdravstveni odgoj, pandemija, propisane mjere

PHYSICAL AND HEALTH EDUCATION - EXERCISE IN THE AGE OF THE CORONA OBSERVANCE OF MEASURES - DISTANCE

Abstract: In this paper, one school lesson is presented, the subject Physical and Health Education, which was realized during the pandemic. We had to follow all the measures that were prescribed, while taking care not to harm the children's emotions and mental development. We used hoops and managed to harmonize the prescribed measures, children's joy and the goal of the class.

Key words: Physical and health education, pandemic, prescribed measures

Uvod

„Ma lahko je biti učitelj“

Rečenica koja me u isto vrijeme toliko naljuti i s druge strane toliko ohrabri.

Lahko je, zaista je lahko!

- Kako objasniti đacima da ne smiju prilaziti jedni drugima?

- Kako da se u fiskulturnoj sali ne igramo skupa?

- Kako ispoštovati sve propisane mjere, a da pri tom ne izvršimo pritisak na dječiju emociju i zdrav mentalni razvoj?

- Kako u doba korone održati čas u fiskulturnoj sali, a da pri tom djeca uživaju i imaju volju za rad?

- Da li je zaista moguće održati distancu u fiskulturnoj sali i učiniti rad zabavnim kako đaci ne bi osjetili nelagodu?

Lahko je, zaista je lahko! Mogu to učitelji... sve za svoje đake.

Može učitelj napraviti fizičku distancu, ugodu u radu, izbjeći negativan uticaj dječijeg psihičkog razvoja, motivirati ih na pravilan rad, razviti ljubav i volju za napredak, pri čemu će učenici uživati u radu, može, naravno da može...

Lahko je, zaista je lahko!

Propisane mjere

Evo jedan primjer, kako smo to mi objedinili sve navedeno: uživali u radu, ispoštovali sve što nam je strogo naređeno i uspješno prilagodili dječijem zdravom psihičkom, fizičkom, emocionalnom i socijalnom razvoju. Najprije smo uzeli obruče, koje učenici NE SMIJU dirati rukama, tačnije ne smiju ih nikako doticati, jer kako je propisano, poslije rada sve te rekvizite MORAMO dezinficirati, a i već prije u rukama ih je držala učiteljica. Obruče smo poredali na dozvoljenoj udaljenosti, razmaka 1m do 1,5m kako bismo ispoštovali distancu, a da pri tom učenici misle da zaista trebaju tako stajati, jer ne želimo grubo i kruto upozoravati učenike rečenicom „MOLIM VAS DRŽITE ODSTOJANJE“. Sva ta upozorenja na ovom uzrasnom nivou duboko se urezuju u dječije pamćenje, pa postoji mogućnost trajne distance.

Uvodni dio sata

U uvodnom dijelu sata radili smo lagano trčanje krenuvši od već poredanih obruča. Prateći kretanje po unutrašnjosti obruča, pokušavamo držati distancu dok trčimo, koja ostaje ostatak kružnog kretanja po fiskulturnoj sali. Nakon pređena 3 kruga trčanja, slijedi redanje učenika iza obruča koji su na dovoljnoj udaljenosti između učenika, da možemo držati distancu.

Pripremni dio sata

U pripremnom dijelu sata smo radili vježbe oblikovanja. Svaki učenik ima svoj обруч iza kojeg stoji i radi vježbe oblikovanja, vodeći računa da ne nagazi na обруч. U protivnom, može se pokliznuti, pri čemu dolazi do neželjenog istezanja ili povređivanja, jer je обруч plastičan i klizi po tlu.

Vježbe oblikovanja radimo po želji, mi smo se odlučili za sljedeće:

- Istezanje prema gore – dohvatiti krov

Dok stojimo iza обруча možemo proći seriju naših omiljenih vježbica ili uraditi one koje u tom momentu smatramo najpogodnijim: kruženje rukama naprijed i nazad, kruženje kukovima u jednu i u drugu stranu, istezanje nogu tako što je lijeva noga povijena u koljenu, u обручу a druga ostaje na mjestu početnog stava zategnuta, radimo istezanje nogu, trčanje u mjestu, „satić kuca“, „ptica maše krilima“, čučnjevi, „ždral“...

- Izdržaj na lijevoj, zatim na desnoj nozi po 10 sec
- Okret u skoku

Obkoračiti обруч i na znak, u skoku okretati tijelo za 90° u desnu stranu, na drugi znak vratiti tijelo u početni položaj na isti način rada. Na znak 3, u skoku okrenuti tijelo za 90° u lijevu stranu te na sljedeći znak vratiti tijelo u početni položaj na isti način rada. Sve vrijeme noge su u širokom raskoračnom stavu sa zahtjevom da se ne nagazi na обруч tokom rada.

- Izdržaj u raskoračnom polusjedećem položaju – skupa brojimo do 10
- Odruči обруча – pruruči u skoku unutar обруча u skoku van

Glavni A dio sata

Radimo skakanje

Vježba 1

Uskoči – iskoči

Zadatak učenika je kada čuje znak da uradi cijelu vježbu. Na ovaj način vježbamo i pamćenje ponavljanja više radnji. Najprije počinjemo sa laganim vježbama od jednog do dva pokreta, da bismo poslije radili nešto složenije od tri i četiri pokreta, koje također trebaju uraditi na znak i ponoviti je u cjelosti. Prva vježba je „Uskoči – iskoči“ gdje je početni stav iza обруча. Zadatak učenika je da uskoči u обруч i da iskoči, zatim čeka znak za drugo ponavljanje istog zadatka. Svaku vježbu ponavljamo po 5 puta.

Vježba 2

Lijevo – desno

Početni stav je da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače u lijevu stranu, te se na desno vraća u обруч. Čeka drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta.

Vježba 3

Desno – lijevo

Početni stav je da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače u desnu stranu, te se na lijevo vraća u обруч. Čeka drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta.

Vježba 4

Lijevo – desno – desno – lijevo

Spajamo vježbe 2 i 3

Početni stav je, da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače u lijevu stranu, te se na desno vraća u обруч, iskače na desnu stranu van обруча i lijevim uskakanjem se vraća u обруч i početni stav. Čeka drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta. Sačekat ćemo sve učenike da završe vježbu pa tek onda dati novi znak, jer u zavisnosti od njihove individualnosti, nekom učeniku treba više a nekome manje vremena za rad jednake vježbe.

Vježba 5

Naprijed – nazad

Početni stav je, da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače prema naprijed, te se unazad vraća u обруч. Čeka drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta.

Vježba 6

Nazad – naprijed

Početni stav je, da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače unazad, te se

prema naprijed vraća u обруч. Čeka drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta.

Vježba 7

Naprijed – nazad – nazad – naprijed

Spajamo vježbe 5 i 6

Početni stav je, da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače iz обруча prema naprijed, potom se odskokom unazad vraća u обруч. Odskokom unazad iskače iza обруча i uskakanjem prema naprijed se vraća u обруч i početni stav. Sve to radi na jedan znak i svaki put čeka znak za ponavljanje iste vježbe. Brojimo 5 puta. Sačekat ćemo sve učenike da završe vježbu pa tek onda dati novi znak.

Vježba 8

Naprijed, naprijed, nazad, nazad

Početni stav je iza обруча. Na znak, učenik treba da uskoči u обруч prema naprijed, zatim da iskoči iz обруча opet prema naprijed, odskokom unazad vraća se u обруч i opet iskače unazad van обруча u početni položaj. Cijelu vježbu ponavljamo 5 puta kao na snimku.

Vježba 9

Lijevo, desno, naprijed, nazad

Spajamo sve prethodne vježbe

Početni stav je, da učenik stoji u обручу. Na znak, učenik skupljenim nogama iskače u lijevu stranu, te se na desno vraća u обруч, iskače na desnu stranu van обруча i lijevim uskakanjem se vraća u обруч i početni stav. Zatim nastavlja da skupljenim nogama iskače iz обруча prema naprijed, potom se odskokom unazad vraća u обруч, a još jednim odskokom unazad iskače iza обруча i uskakanjem prema naprijed se vraća u обруч i početni stav. Sačekat ćemo sve učenike da završe vježbu pa tek onda dati novi znak, jer u zavisnosti od njihove individualnosti, nekom učeniku treba više a nekome manje vremena da uradi vježbu. Kada se svi učenici vrte u početni stav i završe vježbu dajemo drugi znak za ponavljanje iste vježbe. Cijelu vježbu ponavljamo 5 puta kao na snimku.

Glavni B dio sata

Radili smo takmičenje u obavljanju zadnje vježbe. Cilj je ko će brže ali i tačnije uraditi zadatak. Obzirom da u zadatku imaju mnogo radnji, učenici se često zbune, pa obustave rad i izgube vrijeme. Ponoviti nekoliko puta, sumirati rezultate i proglašiti pobjednika igre: onog učenika koji je imao najviše tačnih pokušaja za najkraće vremena. Opis igre:

1. Čekamo znak za polazak na početnoj liniji
2. Prva 4 obuča trčimo raskoračno
3. Sljedeća 4 обруча preskačemo sunožno
4. Na zadnjem обручу, koji drži učitelj na prilagođenoj visini uzrasta s kojim radi, se provlačimo bez dodirivanja обруча
5. Štopamo vrijeme, zapisujemo tačnost rada i prolaznog vremena
6. Proglašavamo pobjednika

Završni dio sata

Radimo vježbe opuštanja – navest ćemo neke primjere.

Vježba 1

Početni stav stojimo u обручу, zadatak je prekrstiti noge i spustiti se u tzv. "turski sjed" bez pomaganja rukama. Ruke su u zraku ili na kukovima.

Vježba 2

Sjedimo u обручу sa rukama podignutim od tla, noge su na tlu van обруча u polusavijenom položaju. Brojimo 3 sec, zatim podižemo noge u polugu i brojimo 5 sec. Vježbu ponoviti 5 puta.

Vježba 3

Sjedimo u обручу, stopala su van обруча naslonjenim na tlo, u položaju savijenih koljena. Ruke su naslonjene na koljena. Na znak, ruke podižemo visoko prema nebu i istežemo gornji dio tijela, dok pogled prati ruke. Brojimo do 3 i vraćamo tijelo, pogled i ruke u početni položaj. Na znak ponavljamo vježbu. Brojimo 5 puta.

Zaključak

„Lahko je, zaista je lahko!“

Dokazali su učitelji da će se iznijeti sa svim što ih zadesi na najbolji mogući način, samo da biše usrećili svoje đake. A sve ostale koji smatraju da se samo igramo, mnogo pozdravljamo našom igrom i osmjehom na licu. Samo jedan čas, za samo 30min sa ispunjenim svim uslovima rada, ispoštovanim propisanim mjerama i zadovoljenim ciljem časa.

Ana Anić Opašić, Osnovna škola Eugen Kumičić - Rijeka, Hrvatska

E-mail: ek@os-ekumicic-ri.skole.hr

PARTNERSTVO ODGOJNO-OBRAZOVNIH DIONIKA - ŠKOLE I OBITELJ TIJEKOM EPIDEMIJE

PARTNERSHIP OF EDUCATIONAL STAKEHOLDERS - SCHOOLS AND FAMILIES DURING THE EPIDEMIC

Sažetak: Tijekom ožujka 2020. godine uslijed novonastalih posebnih okolnosti uvjetovanih pandemijom COVID – 19 u cijeloj Republici Hrvatskoj nastupio je posve novi i dotada nepoznati model nastave, a to je u potpunosti odvijanje nastave na daljinu (model A).

Unatoč svakodnevnoj primjeni modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija koji odgovaraju temeljnim postulatima suvremenog obrazovanja nastava na daljinu predstavljala je veliki izazov za kompleksnu školsku praksu i sve dionike odgoja i obrazovanja. Tijekom realizacije nastave u turbulentnim okolnostima poseban fokus usmjeren je na osnaživanje suradnje, razumijeva i podrške učiteljima, učenicima i roditeljima kojima je novonastala situacija učinila obiteljsku sredinu složenijom. Na tom tragu osmišljen je školski projekt Eugenijalci ostaju doma. Cilj projekta bio je usmjeren na poticanje i osnaživanje suradničkih odnosa djelatnika škole, učenika i roditelja u vrijeme epidemije koronavirusom s naglaskom na očuvanje zdravlja odgovornim ponašanjem. Učenici (s učiteljima i roditeljima) su na različite načine, odabranim i njima najprimjerenijim tehnikama izražavali važnost pridržavanja smjernica Stožera za civilnu zaštitu ili što im se sviđa u održavanju nastave na daljinu: crteži, fotografije, sastavci, poruke, prezentacije, stripovi, kratki video zapisi.

Kroz provedeni projekt osnažili smo dvosmjernu suradnju škole i roditelja za dobrobit učenika koji su naša budućnost. Vrijednost je ovog projekta u očuvanju fizičkog i mentalnog zdravlja te u sinergiji „velikih“ i „malih“ te doma i škole. Prepoznatu vrijednost projekta potvrđuje i Povelja za NAJ-AKC-IJU 2020. godine koju dodjeljuje središnji koordinacijski odbor akcije Gradovi-Općine prijatelji djece u Republici Hrvatskoj.

VKLJUČEVANJE OTROK PRISELJENCEV V POUK NA DALJAVO

Povzetek: Živimo v obdobju, ko so edina stalnica spremembe, ki tudi v šolskem okolju pretresajo naš vsakdan. Nanje se bolj ali manj uspešno prilagajamo, se z njimi soočamo in preko njih tudi osebnostno rastemo. Ena takih sprememb je pouk na daljavo, s katerim smo se v zadnjem letu srečali že večkrat. Tovrstna oblika pouka je še poseben izziv za otroke priseljence, ki so ob vpisu v slovenski vzgojno-izobraževalni sistem pravno izenačeni z vsemi vključenimi otroki, a upravičeni do določenih prilagoditev. Zanje je pogosto že pouk v učilnici, z učiteljem v živo, ki za sporazumevanje poleg govora uporablja tudi kretnje in različna ponazorila, velik zalogaj. Pouk na daljavo, kjer otrok priseljenec učitelja in sošolce prvič »sreča« le preko zaslona, pa od vseh udeleženih terja veliko mero iznajdljivosti, prilagodljivosti, predvsem pa empatičnosti in individualnega pristopa. V prispevku je predstavljeno vključevanje otroka priseljence v pouk na daljavo v praksi, in sicer od samega vpisa do ponovnega pouka v šolskih klopeh. Predstavljeno je, kako ga vključimo v oddelčno skupnost, začnemo z učenjem slovenščine kot tujega jezika na daljavo in poskrbimo tudi za njegovo čustveno varnost.

Ključne besede: individualizacija, pouk na daljavo, prilagoditve, slovenščina kot tuji jezik, otroci priseljenci, vključevanje

INTEGRATING IMMIGRANT CHILDREN INTO DISTANCE LEARNING

Abstract: We live in times when the only constant is change, shaking up our everyday lives, even in school environment. We adapt to them more or less successfully, we cope with them and we grow as persons. One such change is distance learning, which we encountered several times in the last year. This form of education is particularly challenging for immigrant children, who are legally equal to all children enrolled in the Slovenian education system, but are entitled to certain adjustments. They often find it challenging to attend a classroom lesson with a teacher, who uses gestures and various illustrations as well as speech to communicate. Distance learning, where an immigrant child meets his teacher and classmates for the first time only through a screen, requires a great deal of ingenuity, flexibility and, above all, empathy and an individual approach from everyone involved. This article presents the integration of an immigrant child into distance learning in practice, from enrolment to re-entry. It presents how we can integrate him into the community, start learning Slovenian as a foreign language at a distance and ensure his emotional safety.

Keywords: individualisation, distance learning, adjustments, Slovenian as a foreign language, immigrant children, integration

1 Uvod

V šolskem prostoru se v zadnjih letih srečujemo z vedno večjim številom otrok priseljencev, ki prihajajo k nam iz drugačnega jezikovnega in kulturnega okolja, brez znanja slovenščine in vsak s svojo zgodbo, ki jo prinaša s seboj. Zgodbe teh otrok so včasih žalostne, drugič navdihujoče in polne optimizma, vsem pa je skupno, da otroci priseljenci in njihove družine stopajo v novo okolje, v katerem morajo svoje mesto šele najti. Pri vključevanju v to okolje potrebujejo podporo in občutek sprejetosti, da lahko razvijajo svoje potenciale in prispevajo k raznolikosti in pestrosti naše družbe. Všolanje v novo šolo je za otroka priseljence in njegove starše gotovo poseben dogodek, ki se ga nekateri veselijo, za večino pa je to trenutek negotovosti, skrbi in zadreg. Prvi šolski dan, ki za otroke priseljence ni vedno prvega septembra, je dan, ko spoznajo učitelje in sošolce in začnejo svojo novo pot. V običajnih razmerah je to dan, ki ga namenimo seznanjanju z novim šolskim okoljem. Prvemu dnevu sledijo mnogi naslednji, ko je naš skupni cilj vključevanje otroka priseljence v oddelčno in širšo skupnost, začetno učenje slovenščine kot tujega jezika in pridobivanje novega znanja na vseh področjih. Leto, ki je za nami, nas je postavilo pred nove izzive, ki so od nas terjali veliko mero iznajdljivosti in prilagodljivosti. Tako smo prvi šolski dan in začetno vključevanje nekaterih otrok priseljencev izpeljali na daljavo, preko zaslonov in brez pristnega stika v živo. V prispevku je predstavljeno, kako smo se na naši šoli lotili tega izziva ob všolanju tretješolca, kje smo naleteli na ovire in kaj nam je dobro uspelo.

2 Zakonska določila in načrt aktivnosti

Vključevanje otrok priseljencev v slovenski šolski sistem poteka na ravni države v skladu z veljavno zakonodajo, posamezna šola pa za te otroke pripravi individualne načrte aktivnosti, v katerih natančneje opredeli delo s posameznim otrokom.

2.1 Otroci priseljenci v zakonskih določilih

Zakon o osnovni šoli (6. člen) določa, da imajo otroci priseljenci pravico do obveznega osnovnošolskega izobraževanja pod enakimi pogoji kot državljani Republike Slovenije.

V skladu s Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (28. člen) so lahko ob koncu pouka v šolskem letu, v katerem prvič obiskujejo osnovno šolo v Republiki Sloveniji, neocenjeni iz posameznih predmetov in kljub temu napredujejo v višji razred. O tem odloča učiteljski zbor na predlog razrednika.

Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (43.c člen) pa določa, da šola za otroke priseljence, katerih materni jezik ni slovenščina, v prvem letu po všolanju v osnovno šolo v Republiki Sloveniji organizira dodatne ure slovenščine v skladu z določenimi merili glede na število omenjenih otrok.

2.2 Individualni načrt aktivnosti

Poleg zakonskih določil preverjanje in ocenjevanje znanja ter samo izvedbo pouka in prilagoditve za otroke priseljence opredelimo v individualnem načrtu aktivnosti (INA), ki ga pripravimo za vsakega otroka priseljence posebej. Opredelimo cilje, načine in oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, prilagoditve pri pouku ter načrtujemo vključevanje v oddelčno skupnost in šolske dejavnosti. Osredotočanje na vsakega posameznega otroka, ki ga imamo pred seboj, je bistveno za njegov optimalni napredek. Individualni načrt aktivnosti je živ dokument, ki ga sproti dopolnjujemo, po potrebi spreminjamo, predvsem pa redno evalviramo in spremljamo otrokovo delo. Dostop do dokumenta morajo imeti vsi, ki z otrokom delajo. V času pouka na daljavo se je izkazalo kot učinkovito in ustrezno, da dokument obstaja v e-obliki in je dostopen na ustrezno varovanih spletnih mestih.

3 Všolanje otroka priseljence na daljavo

V običajnih razmerah se z otrokom priseljencem in njegovimi starši srečamo v živo. Ob formalnem vpisu si vzamemo čas za pogovor, pri čemer se sporazumevamo v jeziku, ki ga razumejo vsi udeleženi, v kolikor je to mogoče. Pri družinah, kjer ni stičnega jezika, si pomagamo s prevajalcem. Svetovalna delavka otroka na njegov prvi šolski dan pospremi v razred, kjer ga predstavi sošolcem. Oddelek predhodno že pripravimo na prihod novega učenca, določimo, kdo bo učenec tutor, ki mu bo pomagal, naredimo načrt, kako mu bomo olajšali vključevanje v novo okolje, v katere dejavnosti ga bomo povabili in podobno. Razrednik skupaj z učenci poskrbi za dobrodoščilo in spoznavne aktivnosti, ki večinoma temeljijo na socialnih igrah.

Tudi že utečene prakse pa se lahko hitro spremenijo. V letošnjem šolskem letu smo se tako srečali z všolanjem otroka priseljence v 3. razred v času pouka na daljavo. Starše in otroka smo na vpis ob upoštevanju vseh veljavnih epidemioloških priporočil povabili v šolo, da smo jim vsaj osnovne informacije lahko predali v živo, pa čeprav na razdalji in z maskami. Novo kulturno in jezikovno okolje je lahko že samo po sebi vir stiske, zato je naša naloga, da jo pomagamo omiliti, kolikor je v naši moči.

3.1 Računalniška oprema in seznanjanje s sistemom pouka na daljavo

V Srbiji je za sledenje pouku na daljavo zadoščal pametni telefon, preko katerega je otrok prebral navodila za samostojno delo, nekatere vsebine pa si je ogledal tudi na televiziji.

Na naši šoli smo se odločili za kombinacijo samostojnega dela preko spletnih učilnic in video konferenc na platformi ZOOM. Oboje je mnogo lažje uporabljati na računalniku kot preko telefona, zato smo s pomočjo Društva Duh časa za novo priseljeniško družino pripravili obnovljen prenosni računalnik. Nihče od članov družine ni znal rokovati z računalnikom, zato smo jim pripravili kratka in preprosta slikovna navodila ter jih naučili osnovnih računalniških spretnosti, kar so sprejeli z veliko mero hvaležnosti.

3.2 Video konference

V času pouka na daljavo se srečamo z odsotnostjo pristnega stika v živo, zato je toliko bolj pomembno najti način, da stik na nek način vendarle ohranimo tudi preko zaslona. Razredničarka 3. razreda, ki se je srečala z všolanjem otroka priseljence na daljavo, je svoje učence poučevala na ZOOM-u eno uro dnevno. V praksi se je izkazalo, da je novo vpisani deček zgovoren, sproščen in se je v novi situaciji hitro znašel. Bil je vesel, da je prvič videl učiteljico in nove sošolce, pa čeprav le preko zaslona. Zanj je bilo že samo delo z računalnikom vznemirljivo, saj se je tudi s tem srečal prvič.

Po uvodni uri je ostal na zvezi z razredničarko, da sta preverila njegovo razumevanje osnovnih navodil za delo v slovenščini in predznanje pri temeljnih predmetih. Zaradi ohranjanja stika s sošolci

in krepitve občutka vključenosti v oddelek smo se dogovorili, da se bo udeleževal vseh ZOOM ur z razredničarko, kljub temu da učni snovi v začetku ni zmožel slediti, ker je bilo njegovo znanje slovenščine še skromno. Pomembno se nam je zdelo, da je v t. i. jezikovni kopeli in mu omogočimo kar največ stika s slovenščino. Deček je vedoželjen in učno povprečno uspešen, zato si je zelo želel slediti redni snovi pri vseh predmetih. Po vsaki uri je razredničarka ostala sama z njim in mu s pomočjo slikovnih ponazoril še enkrat razložila bistvene vsebinske poudarke. Preverila je njegovo razumevanje in mu po potrebi snov razložila še v srbohrvaščini.

3.3 Spletna učilnica

Dnevno je bil učenec deležen dveh ur pouka preko spletne platforme ZOOM, vsak dan pa je dobil tudi krajšo nalogo za samostojno delo v spletni učilnici. Pri otrocih priseljencih je potrebno skrbno presoditi, kakšna je količina dela, ki jo mora otrok dnevno opraviti, saj ga lahko v želji, da bi mu pomagali na najrazličnejše načine, hitro preobremenimo. Pri pripravi vsebin moramo imeti vedno v mislih, da je otrok v novem okolju in ga poučujemo v jeziku, ki ni njegov materni. Posledično potrebuje za obdelavo informacij, avtomatizacijo veščin in uporabo novega znanja v praksi več časa. Naša naloga je, da mu ta čas tudi damo in presodimo, koliko (že) zmore.

4 Začetno učenje slovenščine kot tujega jezika na daljavo

Vzporedno z rednimi urami pri razredničarki je potekalo tudi začetno učenje slovenščine kot tujega jezika. Znanje slovenščine pomembno vpliva na učno in tudi siceršnjo samopodobo otroka priseljenca. V domačem okolju govori in ohranja svoj materni jezik, kar je potrebno spodbujati, v šolskem okolju pa je naša naloga, da ga opremimo z znanjem jezika, v katerem posluša učne vsebine. Pomembno je, da začne z učenjem slovenščine takoj ob všolanju in v največjem možnem obsegu. V času pouka na daljavo, ko se je otrok priseljenec všolal v sredini šolskega leta, smo tudi učenje slovenščine prilagodili. Srečevala sva se enkrat dnevno, in sicer individualno na platformi ZOOM.

4.1 Jezikovne spretnosti

Učenje jezika obsega štiri jezikovne spretnosti – poslušanje, govorjenje, branje in pisanje. Na vse štiri spretnosti je potrebno biti pozoren tudi pri poučevanju slovenščine kot tujega jezika. Poslušanju je otrok izpostavljen že v sami jezikovni kopeli, ko je obkrožen z govorniki jezika, ki se ga uči. Ob tem spoznava novo besedišče, strukturo povedi in sliši melodijo jezika. Razvijati je potrebno tudi usmerjeno poslušanje in sposobnost slušnega razumevanja. Številni otroci tuj jezik dolgo časa le poslušajo, memorirajo in iz strahu pred napakami ali slišnim tujim naglasom ne spregovorijo. Pogosto pri začetnem učenju ponavljajo posamezne besede, izražanja v povedih pa (še) ni. Deček, ki ga navajam kot primer, je spregovoril hitro in brez strahu. Besedni zaklad sva širila po tematskih sklopih in s pomočjo slikovnih ponazoritev. Pripravila sem si tudi konkretne materiale, ki sem mu jih preko kamere lahko pokazala. Ob tem sem pazila, da je novo naučene besede vedno uporabil tudi v povedih, da je usvajal pravilno stavčno strukturo in skladenjska pravila. Po zaključku vsake teme je pripravil kratek in preprost govorni nastop, ki ga je predstavil pred sošolci. Njihov aplavz in pohvale so ga še dodatno spodbudile in motivirale za nadaljnje učenje. Ob všolanju je imel deček avtomatizirano tehniko branja v cirilici, v latinici pa je bilo branje še zatikajoče. Pri obravnavanih temah je sprva bral posamezne besede, kratke povedi, nato pa tudi krajša besedila, s katerimi sem preverjala sposobnost bralnega razumevanja.

Poseben izziv, s katerim sva se srečala, je bilo utrjevanje latinice. Deček je bil opismenjen v cirilici in latinici, a je v srbski šoli uporabljal le cirilico. Kljub temu da je sam zapis črk poznal, sva utrjevala poteznost in vezavo črk, predvsem malih in velikih pisanih črk, ki jih pri nas učenci v 3. razredu uporabljajo za pisanje. Preko zaslona bi mu sama težko pokazala pravilno poteznost, kar je v običajni situaciji v šoli povsem preprosto. Uporabila sem video prikaz pisanja črk, vezavo dveh in več črk pa sem mu predstavila v svojih kratkih video posnetkih, kjer sem posnela svojo roko med pisanjem.

4.2 Vsebine in gradiva

Začetni pouk slovenščine za učence priseljence poteka po učnem načrtu, ki je bil potrjen leta 2020. Jaz sem omenjenega dečka poučevala po učnem načrtu za prvo vzgojno-izobraževalno obdobje. Teme, ki so vključene v tem učnem načrtu, so: identiteta in družina, številke, barve, oblike, lastnosti, šola in pouk, vsakdan, prosti čas, telo in zdravje, dom, mesto, narava ter umetnost in kultura. Učni načrt predpostavlja 120–180 ur pouka; midva sva v času pouka na daljavo izvedla 40 ur pouka, nato pa nadaljevala z učenjem v šoli.

Glede na starost dečka in po uvodnem pogovoru z njim sem za poučevanje izbrala delovni zvezek »Na poti k učenju slovenščine«, ki sem ga uporabljala kot osnovo, h kateri sem pripravljala številna lastna dopolnilna gradiva. Glede na to, da je pouk potekal na daljavo, so bila dodatna gradiva, ki sem jih pripravljala, interaktivna in taka, da sem jih lahko posredovala preko zaslona. Nove vsebine sem mu vedno razložila na ZOOM uri, za utrjevanje pa sem mu pripravila lastne kvize, lastne kratke video posnetke z nalogami, že pripravljene interaktivne igre ali naloge na spletu ter kratke projektne naloge, ki jih je nato v obliki kratkega govornega nastopa predstavil pred sošolci (npr. predstavitev sebe in svoje družine, predstavitev hišnega ljubljénčka). Vedno sva si naloge pred reševanjem skupaj ogledala, da sem mu razložila navodila in po potrebi pokazala, kako se loti dela. Pomembno je namreč, da otrok ve, kaj od njega pričakujemo in ga ne puščamo samega z dejavnostmi, ki jih ne pozna ali ne razume navodil zanje.

5 Čustvena varnost

Pomemben vidik pri vključevanju otroka priseljénca je tudi zagotavljanje čustvene varnosti. Otrok se mora počutiti sprejetega in vključenega. Elementi čustvene varnosti pa so tudi jasno postavljena pričakovanja in meje ter predvidljive posledice. Otrok, ki ne razume jezika, se počuti še bolj negotovega, če ne ve, kaj sledi, zato je potrebno nameniti posebno pozornost temu, da mu v njegovem jeziku ali na njemu razumljiv način predstavimo, kaj od njega pričakujemo, kaj je sprejemljivo in kaj ne, kako bomo ravnali, če pride do konfliktnih situacij in podobno. Varovalen dejavnik so tudi visoka, a realna pričakovanja. Naloga odraslih je, da presodimo, kaj otrok zmore in kakšni izzivi so zanj primerni, da bo doživel uspeh in pozitivne potrditve ter krepil občutek lastne vrednosti. Prenizka pričakovanja ne vplivajo dobro na otrokovo samopodobo, prav tako tudi ne previsoka, ki jih ne zmore doseči. Selitev v tujo državo je za vsakega otroka velika sprememba in zato moramo biti senzibilni za otrokove potrebe in čustvene stiske, s katerimi se morda sooča. Pomembno je, da pridobimo otrokovo zaupanje in mu damo občutek, da se na nas vedno lahko obrne. Na šoli določimo osebo, na katero se otrok priseljénec lahko vedno obrne po pomoč – učitelj zaupnik je lahko razrednik, šolska svetovalna delavka ali kdo od ostalih učiteljev, pomembno je le, da ima pozitiven odnos do otrok priseljéncev, je skrben in vzpostavi z otrokom pristen odnos.

Zaključek

Pouk na daljavo je vnesel v naš šolski prostor nekaj novega, kar smo morali najprej sprejeti, nato pa iz tega izluščiti nova spoznanja in primere dobrih praks. Vključevanje otroka priseljénca v pouk na daljavo je bila zame in moje sodelavce nova izkušnja, ki smo se jo lotili s skrbnostjo, pa tudi kančkom dvoma, kako nam bo uspelo. Deček, ki se je všolal v času zaprtja šol, je učno povprečno uspešen, predvsem pa zvedav, zgovoren in odprt za novosti, kar je zagotovo prispevalo k temu, da se je tudi v tej novi obliki pouka znašel in se vključil v šolsko delo. Nobena video konferenca pa ne more nadomestiti stika s sošolci v živo, igre med odmori, nogometa na šolskem igrišču, skupnega prepevanja pri glasbeni umetnosti, likovnega ustvarjanja in nasmeha ob začetku dneva, ko vstopi v učilnico. Po vrnitvi v šolo se je izkazalo, da je deček dobro pripravljen na pouk v razredu, da s prilagoditvami sledi učni snovi in uspešno napreduje v znanju slovenščine. Učenje slovenščine se nadaljuje na enak način, le da je številne dejavnosti v živo in v skupinici z drugimi otroki mnogo lažje izpeljati. Iz te izkušnje smo se naučili, da je vključevanje otroka priseljénca lahko uspešno tudi na daljavo. Ob tem ne smemo pozabiti na dobro sodelovanje s starši, ki so nam zaupali, da delamo prav in sprejemali naše predloge in naš način dela.

Literatura

- Boscarol, T. in Žorž Kisilak, I. (2015). Navezati prvi stik z učencem in postati učitelj zaupnik. V M. Jelen Madruša in I. Čančar (ur.), *Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja* (str. 67-69). Ljubljana: ISA Institut.
- Jelen Madruša, M. in Majcen, I. (ur.) (2018). *Predlog programa dela z otroki priseljénca za področje predšolske vzgoje, osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja*. Ljubljana: ISA Institut.
- Knez, M., Klemen, M. in Pevec Semec, K. (ur.) (2020). *Začetni pouk slovenščine za učence priseljénce. Prvo vzgojno-izobraževalno obdobje. Učni načrt*. Pridobljeno s https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/Zacetni_pouk_slovenscine_za_ucence_priseljence_1.pdf
- Pravilnik o normativih in standardih za izvajanje programa osnovne šole (Uradni list RS, št. 57/07, 65/08, 99/10, 51/14, 64/15, 47/17, 54/19, 180/20 in 54/21).
- Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7973>
- Pravilnik o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v osnovni šoli (Uradni list RS, št.

52/13). Pridobljeno s <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV11583>
Smernice za vključevanje otrok priseljencev v vrtce in šole. (2012). Pridobljeno s http://www.medkulturnost.si/wp-content/uploads/2018/10/cistopis_Smernice_vkljucevanje_otrok_priseljencev.pdf
Svetičič, T. (2044). Čustveno varna šola in socialna vključenost učencev s čustvenimi primanjkljaji. (Magistrsko delo). Univerza v Ljubljani, Fakulteta za socialno delo, Ljubljana.
Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJE, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-L). Pridobljeno s <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>